

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

266716

58

1/99

2 0 0 2

ՏԵԼՈՆ ՄԵՐՈՑ

ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

ՀԱՄԱԲԱՐԲԱԹ

ԸՍՑ ԶՈՐԻՑ ԱԻՆՏԱՐԱՆԱԳՐԱՑ

Աւերկ
58

ՏԵԼՈՆ ՄԵՐՈՑ

ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

ՊԵՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՄԱՅՆՐԱՌ

ԽՄԲԼԳԻՐ ԱՐԱՐԵԱԼ

Ի 20ԻՑ

ԱՐԵՑԱՐԱՆԱԳՐԱՑ

818

Ի ՎԻԵՆԱ

Ի ՎԵՆՍ ՊԱՇՏՊԱՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱԺԱԺՆԻ

1857

36833 м. h

(19902-59)

(3823
41)

58-2001

1857

Գ Լ Խ Ը Կ Ը Բ Գ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Յ Ա Ռ Ա Զ Ա Բ Ա Ն

Ա. Բանն Աստուծոյ մարմին եղևալ. 1: — Բ: Ա-եդրուծն է-
յղու-նի-ն Յովնաննո. 2: — Գ. Ա-եդրուծն է- մարմնաւորու-
նի-ն. 3: — Դ. Այցելու-նի-ն ա- եղևալէն. 4: — Ե. Ծնունդ
Յովնաննո. 5: — Զ. Աղբահամար Բրիստոսի. 7: — Է. Աղբ-
աւնի Յովնանի ծնունդն Բրիստոսի. 8: — Ը. Ծնունդ է- իւր-
ժապտու-նի-ն Բրիստոսի. 8: — Թ. Աստուծոյայտնու-նի-ն. 10:
— Ժ. Սրբու-նի-ն, Սէփոն է- Աննա. 11: — ԺԱ. Փոխուստ
Տեառն յեգիպտոս. 12: — ԺԲ. Գորանի Յիսուս ի դամարին. 13:
— ԺԳ. Միջորու-նի-ն է- Կարողու-նի-ն Յովնաննո. 14: — ԺԴ.
Միջորու-նի-ն Բրիստոսի. 16: — ԺԵ. Պահէ է- ժորջի Բրիստոս
յանապարի. 17: — ԺԶ. Երկրորդ է- երրորդ զիայու-նի-ն Յով-
նաննո. 18: — ԺԷ. Աստիկն կողմն արատելոց. 20: — ԺԸ.
Հարսանիք ի Կանա. 21:

Ա Ռ Ա Զ Ի Ն Զ Ա Տ Ի Կ

ԺԹ. Հանին զամառանիսն ի դամարին. 22: — Ի. Խօսք
ընդ Նիկիոյեօսայ. 23: — ԻԱ. Չորրորդ զիայու-նի-ն Յովնաննո
չԲրիստոսի. 24: — ԻԲ. Գնի Յովնաննէս ի Բանի. 25: — ԻԳ.
Մեկնի ի Հրէաստանէ: Խօսք ընդ կնքն սոմարացոյ. 26: —
ԻԴ. Մոեալ ի Գալիլեա Կարողէ. 29: — ԻԵ. Որդի լուսնաւորա-
ւնի. 29. — ԻԶ. Կողմն Պետրոսի, Անդրեայ, Յակոբայ է-
Յովնաննո. 30: — ԻԷ. Մորանի ի Կաթաւնատոս, սասոցանի
Ժողովրդեանն է- Բժշիկ զդի-սահարն. 31: — ԻԸ. Բժշիկ զոսանկ
Սեփոնի է- այլք. 32: — ԻԹ. Երկայ Բրիստոս յանապար է- անի
ի Գալիլեա. 33: — Լ. Կարամբու-նի-ն երկոց արանցն. 34: — ԼԱ.
Հանդարարին մըրիկին. 34: — ԼԲ. Հանի զլեգեոն դի-սացն. 35:
— ԼԳ. Անդամաւոյ ծն. 37: — ԼԴ. Կողմն Մարիի. 39: —

ԼԵ. Յայրուն եւ որեւորեւ. 40: — ԼԶ. Բժշկին երկու կոյր է աշահար ֆ. 42:

ԵՐԿՐՈՐԿ ԶԱՏԻԿ

ԼԵ. Պրոպարիէն առաջան. 43: — ԼԸ. Կորզին հասն է շաբաթն. 46: — ԼԹ. Չեանն գտացեալ քժշկին է շաբաթն. 47: — Խ. Ընդրին երկուսունսն, եւ որ է լեբինն քան. 48: — ԽԱ. Յառաջ յարդն որ է լեբինն քանն. 50: — ԽԲ. Մնացուած քանին որ է լեբինն. 53: — ԽԳ. Շար եւ կարդ քանին որ է լեբինն. 55: — ԽԴ. Բորորն. 58: — ԽԵ. Բժշկին ծարայ հարեքուդերին. 58: — ԽԶ. Յայանէ որդի այրոյն. 59: — ԽԷ. Յովհաննէն հովի է քրիստոսէ. 60: — ԽԸ. Կինն ժողովոր օծանէ շքերսորոս. 62: — ԽԹ. Բժշկին զհար է զկոյր. 63: — Ծ. Կինն ո՞նի ստանլացեալ աղաղակ: Մայր է եղբարդ քրիստոսէ. 66: — ԾԱ. Առաջ սերմանացանն. 66: — ԾԲ. Այլ առաջ. 69: — ԾԳ. Մեկնութիւն որոմանցն է ալ առաջ. 70: — ԾԴ. Քարոյն քրիստոս է ծաղկաբեանն Նազարեթայ. 71: — ԾԵ. Գլխորոսն Յովհաննէն. 73: — ԾԶ. Երկրորդ ճանապարհորդութիւնն ընդ Գալիլէա: Առաջուօն առաւելաց. 74: — ԾԷ. Համբա Յիսուսն: Հինգ հաց. 77:

ԵՐԿՐՈՐԿ ԶԱՏԻԿ

ԾԸ. Յիսուս իտիւն զէ ֆարացեան զնա խաբար է հաց է քրիստոս. 80: — ԾԹ. Բան զանն երկնուոր հացին. 81: — Կ. Առան անլուայն յեօտ հաց ուրեւայ. 84: — ԿԱ. Կինն տաննացն. 86: — ԿԲ. Բժշկին խուլ ֆ հար է ալ քաղաւթ. 87: — ԿԳ. Բաղճանալ եօնն նկանային. 88: — ԿԴ. Նշան յերկնից է խոր իտիւնացոյ. 89: — ԿԵ. Կոյրն Բեթսայիցայ. 90: — ԿԶ. Խոստովանութիւնն Պետրոսն է կըրտքոսութիւնն. 90: — ԿԷ. Այլակերպութիւնն. 92. — ԿԸ. Այսահարն լաւանոր է հար. 94: — ԿԹ. Երկրորդ իտիւնացոսութիւնն ճահուան: Երկրորտանն. 95. — Հ. Այլ քայնաբոսութիւնն. 96: — ՀԱ. Աղբարյութան յանդէ՛՛մանութիւնն. 98: — ՀԲ. Մեկն է Գալիլէա. 100: — ՀԳ. Տանն քորոս. 100: — ՀԴ. Տնն քաղաւթահարաց. 101: — ՀԵ. Կինն զնացեալ. 104: — ՀԶ. Այլ քարոսութիւնն քրիստոսն է քոստրին. 104: — ՀԷ. Կոյրն է ծնէ. 107: — ՀԸ. Հովհանն տղ. 110: — ՀԹ. Առաջուօնն եօնանանից. 111: — Զ. Սամարացին. 113: — ԶԱ. Մարնա է Մարթա. 114: ԶԲ. Աղջկ. 114: — ԶԳ. Կըրտքին իտիւնացեանն է օրինական. 115: — ԶԴ. Ուսուցանէ Յիսուսն լեբինն է ճահուանն. 117: — ԶԵ. Կարճէ զհոգ ժողովութեան, ուրեւայ է զքեանլայ. 118: — ԶԶ. Ծարայ աղին է ծարայ լար. 120: — ԶԷ. Յորդորէ զտիւնեանն յաղաղխարոս-

121: — ՁԲ. Բժշկի կնիկ հարկաժողով. 122: — ՁԲ. Տժնաւարեաց. 122: — Ղ. Թէ սահաւտ էն ընարեալտ — Աստիկ հանխասացոսկիան հորձանձանն Երոսասղեօ. 124: — ՂԱ. Բժշկի ըրգողեալն: Աստի հրաւրելոցն է հարսանիան. 125: — ՂԲ. Թէ ուրանալ պարտ է զստեանցն. 126: — ՂԳ. Աստի ոչ խարին, դրամոյն էս անասակն. 127: — ՂԴ. Թէ քարեկամ պարտ է արանել յընկոց: Աստի րնարեան անխրասոսկեան. 129: — ՂԵ. Անլուծանելն լինել ասոսանսկեան. 131: — ՂԶ. Մեծարանն էս Ղազարոս. 132: — ՂԷ. Արտայոսկիան էս քալոսար Բրիսարոսի. 133: — ՂԸ. Աստի դարասարին էս այրոյն. 134: — ՂԹ. Փարիսեցին էս մատասար. 134: — Ճ. Ընդունի Յիսաս զմանկորին: Պարտ է զգոյլ լինել է միերելոյ ինչ. 135: — ՃԱ. Աստի մշակաց այգոյն. 137: — ՃԲ. Յասնէ Ղազարոս. 138. — ՃԳ. Աստի խորհորդ զման Բրիսարոսի. 140: — ՃԴ. Երրորդ հանխասացոսկիան մահոսանն: Որդիքն Զեքեղեայ. 141: — ՃԵ. Զակիտոս. 143: — ՃԶ. Աստի րասն մասնիցն. 143: — ՃԷ. Բարդիտոս կոյր. 144: — ՃԸ. Երկրորդ ժողովն արիցն Բրիսարոսի. 145: — ՃԹ. Մրանէ Յիսաս քաջտ յերոսասղեօ. 146: — ՄԺ. Հանէ երկրորդ անգամ զվանասղանն է րանարին. 148: — ՄԻԱ. Զորոսկիան հասարաց էս սղիկոց. 151: — ՄԻԲ. Հարցանի Յիսաս ին որդի ի իսանսկեամբ ոսոսացանիցե. 152: — ՄԻԳ. Աստի որդոցն էս այգոյն. 153: — ՄԻԴ. Հրաւրեալն է հարսանիան. 155: — ՄԻԵ. Տալ զկայսեր՝ կայսեր. 155: — ՄԻԶ. Մերձէ զսարոսկեցիան. 156: — ՄԻԷ. Ո՞ր պարտերանն էցե օթ. 157: — ՄԻԸ. Թէ ոյր որդի էցե Բրիսարոս. 158: — ՄԻԹ. Թէ պարտ է լսել դպրացն այլ ոչ նմանել. 159: — ՄԻԹ. Կնիկ այրէ էս երկոս լոսայտ. 159: — ՄԻԱ. Երկրորդ հանխասացոսկիան հորձանձանն Երոսասղեօ. 160: — ՄԻԲ. Նշանտ քալոսեանն Բրիսարոսի. 162: — ՄԻԳ. Պարտերէ արևոսն կալ. 164: — ՄԻԴ. Աստի րասն կոսանացն. 164: — ՄԻԵ. Աստի րանտարացն. 165: — ՄԻԶ. Դարասարան. 166: — ՄԻԷ. Երկրորդ խորհորդ զման Բրիսարոսի. 167:

Չ Ո Ր Ր Ո Ր Գ Զ Ա Տ Ի Կ

ՃԻԸ. Ընկրէտ զարկալան. 168: — ՃԻԹ. Լոսացոսմ արից. 169: — ՃԼ. Հասարասոսկիան Գոհոսկեան խորհրդոյն. 170: — ՃԼԱ. Յայրնի էս իլանէ մարնիլն արդատ. 170: — ՃԼԲ. Վիճիկ օրասանգամ աշակերտին զման քլխասարոսկեան — Կանխա պարտի Յիսաս լեբից ուրացոսկիանն Պեարոսի. 172: — ՃԼԳ. Խժտ զնի ընկրեացն. 174: — ՃԼԴ. Շար էս հարգ ի ժանցն զնի ընկրեացն. 176: — ՃԼԵ. Մեաս էս շար ի ժանցն ընկրեացն. 177: — ՃԼԶ. Աղլիտ Բրիսարոսի զնի ընկրեացն. 179:

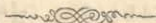
Չ Ա Ր Ա Չ Ա Ր Ա Ն Ք

ՃԼԵ. Յիսուսի գեղեցիկ մանկ. 182: — ՃԼԸ. Քննութիւն երասարան կայեալոյ. 185: — ՃԼԹ. Ուրացութիւնի և Պետրոսի. 187: — ՃԼՍ. Յիսուս մարմնի Պիղատոսի — Մահ Յորհայի. 188: — ՃԼՍԱ. Աճիսարանի Յիսուս առ Պիղատոսի. 189: — ՃԼԹԲ. Յիսուս ընդ ժայր համարի և ան զԲարսեբայ — Տանջի — Պարտաւորի. 191: — ՃԼԳԴ. Խաչելութիւն եւ մահ Յիսուսի. 194: — ՃԼԳԵ. Խոյնու միջոց — Թաղումն. 197:

Յ Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

ՃԼԵԵ. — Առաջին եւ երկրորդ Յայրենութիւն. 199: — ՃԼԵԶ. Երրորդ եւ չորրորդ յայրենութիւն. 202: — ՃԼԵԸ. Հինգերորդ եւ վեցերորդ յայրենութիւն. 204: — ՃԼԵԸ. Եօթներորդ յայրենութիւն առ շոջիւղբին Տէբերեայ. 205: — ՃԼԹԸ. Ութերորդ, իններորդ եւ արաներորդ յայրենութիւն. 207: — ՃԸԸ. Համբարձոյն Յիսուսի. 208:

Տեղի և տեղաբանակոյ իւրաքանչիւր. 210:

Տ Ե Ը Թ Ն Մ Ե Բ Ո Յ

Յ Ի Ս Ո Ւ Ս Ի Ք Բ Ի Ս Տ Ո Ս Ի

Պ Ա Տ Մ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

ԸՍՏ ԶՈՐԻԾ ԱՐԵՏԱՐԱՆԳՐԱԾ

Յ Ա Ռ Ա Զ Ա Բ Ա Ն

1. ԿԸՆՕՒ¹ բաղումք յօժարեցին վերստին կարգել զպատմութիւն վասն իրացն հաստատելոց ի մեզ, որպէս աւանդեցին մեզ որ ի սկզբանէ ահա նստեաք եւ սպասաւորք եղեն բանին. կամ եղև եւ ինձ, որ ի սկզբանէ զհետ երթեալ էի ամենայնի, ճշմարտութեամբ կարգաւ գրել քեզ՝ քաջդ Թէոփիլէ, զի ծանխցես զբանիցն՝ որոց աշակերտեցար, զճշմարտութիւն:

Ե. Բանն Աստուծոյ մարմին էլեալ:

2. Ի սկզբանէ² էր Բանն, եւ Բանն էր առ Աստուած, եւ Աստուած էր Բանն: Կա էր ի սկզբանէ առ Աստուած: Ամենայն ինչ նովաւ եղև, եւ առանց նորա եղև եւ ոչինչ՝ որ ինչ եղևն: Կովաւ կեանք էր, եւ կեանքն էր լոյս մարդկան. եւ լոյսն ի խաւարի անդ լուսաւոր էր, եւ խաւար նմա ոչ եղև հասու: Իղև այր մի առաքեալ յԱստուծոյ, անունն նմա Յովհաննէս: Սա եկն ի վկայութիւն զի վկայեացէ վասն լուսոյն, զի ամենեքին հաւատասցեն նովաւ: Այ էր նա լոյսն, այլ զի վկայեացէ վասն լուսոյն: Իչր լոյսն ճշմարիտ, որ լուսաւոր առնէ

զամենայն մարդ՝ որ դալոց է յաշխարհ: Յաշխարհի էր, եւ աշխարհ նովաւ եղեւ, եւ աշխարհ զնա ոչ ծանեաւ: Յիւրան եկն, եւ իւրքն զնա ոչ ընկաւան: Իսկ որք ընկալանն զնա, եւ նոցա իշխանութիւն որդիս Աստուծոյ լինել որոց հաւատասցեն յանուն նորա. ոչք ոչ յարենէ եւ ոչ ի կամաց մարմնոց եւ ոչ ի կամաց առն, այլ Աստուծոյ ծնան: Եւ Բանն մարմին եղեւ եւ բնակեաց ի մեզ, եւ աեսաք զփառս նորա՝ զփառս իբրեւ զմիածնի առ ի Հօրէ, լի շնորհօք եւ ճշմարտութեամբ:

Բ. Ա-Է-Կ-Ո-Տ-Ի-Ե- յ-Դ-Ի-Ն-Ն Յովհաննոս:

3. Աւ¹ եղեւ յաւուրս Հերովդի արքայի Հրէաստանի քահանայ ոմն անուն Օւաքարիա ի դասակարգէ Աբիայ. եւ կին նորա ի դասերաց Ահարովնի, եւ անուն նորա Աղիսաբեթ: Աւ էին արդարք երկոքին առաջի Աստուծոյ. զնային յամենայն պատուիրանս եւ յիրաւունս Տեառն անարատք: Աւ ոչ գոյր նոցա որդեակ. քանզի Աղիսաբեթ ամուլ էր, եւ երկոքեան անցեալ էին զաւուրքք իւրեանց:

4. Աւ եղեւ ի քահանայանայն նորա ըստ կարգի աւուրցն հասանելոյ առաջի Աստուծոյ. ըստ օրինի քահանայութեան՝ եհաս նմա խունկ արկանել մտեալ ի տաճարն Տեառն. եւ ամենայն բազմութիւն ժողովրդեանն կային յաղօթս արտաքոյ՝ ի ժամ խնկոցն: Աւ երեւեցաւ նմա հրեշտակ Տեառն. զի կայր ընդ աջմէ սեղանոյ խնկոցն: Աւ խռովեցաւ Օւաքարիա՝ իբրեւ ետես, եւ անկաւ ահ ի վերայ նորա: Ասէ ցնա հրեշտակն Տեառն. մի երկնչիւր Օւաքարիա՝ զի լսելի եղեն աղօթք քո, եւ կին քո Աղիսաբեթ ծնցի քեզ որդի եւ կոչեսցես զանուն նորա Յովհաննէս: Աւ եղիցի քեզ ուրախութիւն եւ ցնծութիւն. եւ բազումք ի ծննդեան նորա խըն-

դասցեն. զի եղեցի մեծ առաջի Տեառն. եւ գինի եւ օղի մի արբցէ. եւ Հոգւով սրբով լցցի անդասին յորովայնէ մօր իւրոյ : Եւ զբազումս յորդուոցն Խորայեղի դարձուցէ ի Տէր Աստուած իւրեանց : Եւ ինքն եկեացէ առաջի նորա Հոգւով զօրութեամբ Աղիայի, դարձուցանել զսիրտս Հարց յորդիս եւ զանհաւանս յիմաստութիւն արդարոց. պատրաստել Տեառն ժողովուրդ կազմեալ :

Եւ ասէ Օւաքարիս ցհրեշտակն, եւ իւր գիտացից զայդ. զի ես ծեր եմ, եւ կին իմ անցեալ զաւուրբք իւրովք : Պատասխանի ետ հրեշտակն եւ ասէ ցնա. ես եմ Պարբիէլ՝ որ կամ առաջի Աստուծոյ, եւ առաքեցայ խօսել ընդ քեզ՝ եւ աւետարանել քեզ զայդ : Եւ ահա եղեցես համբ, եւ մի կարասցես խօսել մինչեւ ցօրն՝ յորում այդ լինիցի. փոխանակ զի ոչ հաւատացեր բանից խնոց՝ որք լցցին ի ժամանակի իւրեանց :

5. Եւ ժողովուրդն ական ունէր Օւաքարիայ, եւ զարմանային ընդ յամեն նորա ի տաճարին : Եւ իբրեւ ել՝ ոչ կարէր խօսել ընդ նոսա. եւ իմացան թէ տեսիլ ետես ի տաճարին : Եւ նա նշանացի խօսէր ընդ նոսա, եւ կայր պապանձեալ :

6. Եւ եղև իբրեւ լլան աւուրք պաշտաման նորա, դնաց ի տուն իւր. Եւ յետ աւուրցն այնոցիկ յղացաւ Աղիսարեթ կին նորա, եւ թագուցանէր զանձն ամիսս հինգ, եւ ասէր : Օխնչ գործ գործեաց ընդ իս Տէր յաւուրս՝ յորս Հայեցաւ յիս բառնալ զնախատինս իմ ի մարդկանէ :

Պ. Աւագոստոս Եւ Տարծնատորոնիւն :

7. Եւ՝ յամենանն վեցերորդի առաքեցաւ Պարբիէլ հրեշտակ յԱստուծոյ ի քաղաք մի Պալիլեացոց, որում անուն էր Ապարեթ, առ կոյս խօսեցեալ

առն, որում՝ անուն էր Յովսէփ՝ ի տանէ Վաւթի, եւ անուն կուսին Մարիամ:

8. Եւ եկեալ առ նա ասէ, ուրախ լեր բերկրեալը՝ Տէր ընդ քեզ: Եւ նա ընդ բանն խռովեցաւ եւ խորհէր ընդ միտս՝ թէ որպիսի ինչ իցէ ողջոյնս սյս: Եւ ասէ ցնա հրեշտակն. մի երկնչիւր Մարիամ, զի գտեր շնորհս յԱստուծոյ: Եւ ասա յղաաջիւր եւ ծնցես որդի. եւ կոչեսցես զանուն նորա Յիսուս: Եւ եղիցի մեծ, եւ որդի բարձրելոյ կոչեսցի. եւ տացէ նմա Տէր Աստուած զաթոռն Վաւթի հօր նորա. եւ թագաւորեսցէ ի վերայ տանն Յակովբայ ի յաւիտեանս. եւ թագաւորութեան նորա վախճան մի լիցի:

9. Եւ ասէ Մարիամ ցհրեշտակն. զիարդ լինիցի ինձ այդ, քանզի զայր ոչ գիտեմ: Պատասխանի ետ հրեշտակն եւ ասէ ցնա. Հոգի սուրբ եկեսցէ ի քեզ, եւ զօրութիւն բարձրելոյն հովանի լիցի ի վերայ քո. քանզի եւ որ ծնանելոցն է ի քէն սուրբ է, եւ որդի Աստուծոյ կոչեսցի: Եւ ասա Եղիսաբեթ ազգական քո՝ եւ նա յղի է ի ծերութեան իւրում, եւ այս վեցերորդ ամիս է նորա՝ որ ամուլն կոչեսցեալ էր. Զի ոչ տկարացի առ յԱստուծոյ ամենայն բան: Եւ ասէ Մարիամ. ասաւասիկ կամ աղախին Տեառն, եղիցի ինձ ըստ բանի քում:

Եւ գնաց ի նմանէ հրեշտակն:

Կ. Այցելու-նի-ն առ Եղիսաբեթ:

10. Յարուցեալ Մարիամ յառուրան յայնտիկ, գնաց ի լեռնակողմն փութապէս ի քաղաքն Յուզայ: Եւ եմուտ ի տուն Զաքարիայ, եւ ետ ողջոյն Եղիսաբեթի:

Եւ եղեւ իբրեւ լուաւ զողջոյնն Մարիամու Եղիսաբեթ, խաղաց մանուկն յորովայնի նորա: Եւ լցաւ Եղիսաբեթ Հոգւով սրբով: Եւ ի ձայն բարձր աղաղակեաց եւ ասէ. օրհնեալ ես դու ի կանայս,

եւ օրհնեալ է պտուղ որովայնի քո: Եւ ուստի է ինձ այս, զի եկեսցէ մայր Տեառն իմոյ առ իս: Օ, ի ահաւասիկ իբրեւ եղեւ ձայն ողջունի քո յականջս իմ, խաղաց ցնծարով մանուկս յորովայնի իմում: Եւ երանի որ հաւատայցէ՝ եթէ եղիցի կատարումն ասացելոցս նմա ի Տեառնէ:

11. Եւ ասէ Մարիամ. Մեծացուսցէ անձն իմ զՏէր. եւ ցնծացաւ հոգի իմ յԱստուած փրկիչ իմ: Օ, ի հայեցաւ ի խոնարհութիւն աղախնոյ իւրոյ. զի ահա յայսմհետէ երանեսցեն ինձ ամենայն ազգք: Օ, ի արար ինձ մեծամեծս հզօրն, եւ սուրբ է անուն նորա. եւ ողորմութիւն նորա ազգաց յազգս երկիւղածաց իւրոց: Երար զօրութիւն բազկաւ իւրով. ցրուեաց զամբարտաւանս մտօք սրտից իւրեանց: Վակեաց զհզօրս յաթռոց, եւ բարձրացոյց զխոնարհս: Օ, քաղցեալս լցոյց բարութեամբ, եւ զմեծատունս արձակեաց ունայնս: Պաշտպանեաց Խարայէլի ծառայի իւրում՝ յիշել զողորմութիւնս, որպէս խօսեցաւ առ հարս մեր՝ Աբրահամու եւ զաւակի նորա յաւիտեան:

12. Եկաց Մարիամ առ նմա եբրեւ ամիսս երիս, եւ դարձաւ ի տուն իւր:

Ե. Ծանոնք Յովհաննոս:

13. Եւ՝ Եղիսարեթի լցան ժամանակք ծնանելոյ, եւ ծնաւ որդի: Եւ լուան որ շուրջ գնովաւ էին՝ եւ ազգատոհմ նորա, զի մեծ արար Տէր զողորմութիւն իւր ընդ նմա. եւ խնդացին ընդ նմա.

14. Եւ եղեւ յաւուրն ութերորդի եկին թլփատել զմանուկն, եւ կոչէին զնա յանուն հօր իւրոյ Օւփարիա: Պատասխանի ետ մայր նորա եւ ասէ. ոչ այլ կոչեսցի Յովհաննէս: Եւ ասեն ցնա. քանզի ոչ դք է յազգի քում, որոյ կոչի անուն Յովհաննէս: Եկնարկէին հօրն նորա թէ զե՞նչ կամիցի կոչել

զնա: Եւ խնդրեաց տախտակ, գրեաց եւ ասէ. Յովհաննէս է անուն դորա. եւ զարմացան ամենեքին: Եւ բացաւ բերան նորա վաղվաղակի՝ եւ լեզու նորա. եւ խօսէր՝ եւ օրհնէր զԱստուած:

15. Եւ եղեւահի վերայ ամենեցուն որ լսէին զայս՝ եւ որ շուրջ բնակեալ էին զնոքօք. եւ ընդ ամենայն լեռնակողմն Հրէաստանի պատմէին ամենայն բանքս այսոքիկ: Եւ եղին ամենեքեան որ լսէինն՝ ի սիրտս իւրեանց, եւ ասէին. զի՞նչ լինիցի մանուկս այս. եւ ձեռն Տեառն էր ընդ նմա:

16. Եւ Օպարիա հայր նորա լցաւ Հոգւով սրբով, մարգարէացաւ եւ ասէ: Օրհնեալ Տէր Աստուած Խորայելի, զի յայց ել մեզ, եւ արար փրկութիւն ժողովրդեան իւրում: Եւ յարոյց եղջիւր փրկութեան մեզ ի տանէ Վաւթի ծառայի իւրոյ: Արպէս խօսեցաւ բերանով սրբոց՝ որ յաւիտենից մարգարէքն նորա էին: Փրկութիւն ի թշնամեաց մերոց, եւ ի ձեռաց ամենայն ատելեաց մերոց: Առնել ողորմութիւն ընդ հարս մեր, եւ յիշել զուխարն իւր սուրբ: Օւերգումն զոր երգուաւ Աբրահամու հօր մերում՝ տալ մեզ, առանց երկիւղի, ի ձեռաց թշնամեաց մերոց փրկեալս: Պաշտել զնա սրբութեամբ. եւ արդարութեամբ առաջի նորա զամենայն աւուրս կենաց մերոց: Եւ զու մանուկ՝ մարգարէ բարձրելոյն կոչեսջիր. զի երթիցես առաջի երեաց Տեառն պատրաստել զճանապարհս նորա: Տալ զիտութիւն փրկութեան ժողովրդեան նորա, ի թողութիւն մեզաց նոցա: Ասան զթութեանց ողորմութեան Աստուծոյ մերոց, որովք այց արասցէ մեզ արեգակն ի բարձանց: Արեւել՝ որոց ի խաւարի եւ ի ստուերս մահու նստէին. ուղղել զոտս մեր ի ճանապարհս խաղաղութեան:

17. Եւ մանուկն աճէր՝ եւ զօրանայր Հոգւով. եւ էր յանապատ մինչեւ յօր երեւելոյ նորա Խորայելի:

Օ. Եզգահամար Վրիստոսի:

18. Գիրք¹ ծննդեան Յիսուսի Վրիստոսի որդւոյ
 Գաւթի որդւոյ Եբրահամու: Եբրահամ ծնաւ զԻ-
 սահակ. Իսահակ ծնաւ զՅակովբ. Յակովբ ծնաւ
 զՅուզա, եւ զեղբարս նորա: Յուզա ծնաւ զՓարէս
 եւ զՕարա ի Թամարայ. Փարէս ծնաւ զԼզրոնն.
 Լզրոնն ծնաւ զԱրամ: Արամ ծնաւ զԼմինադար.
 Լմինադար ծնաւ զՆաասոնն, Նաասոնն ծնաւ զՍաղ-
 մոնն: Սաղմոնն ծնաւ զԻոոս ի Հռքարայ. Իոոս
 ծնաւ զՈվբէթ ի Հռութայ. Ովբէթ ծնաւ զՅեսսէ.
 Յեսսէ ծնաւ զՎաւիթ արքայ: Վաւիթ ծնաւ զՍո-
 ղոմոնն ի կնոջէն Ուրիայ: Սողոմոնն ծնաւ զՈորովամ.
 Ոորովամ ծնաւ զԱբիա. Աբիա ծնաւ զԱսափ: Ասափ
 ծնաւ զՅովսափատ. Յովսափատ ծնաւ զՅովրամ.
 Յովրամ ծնաւ զՈղիա: Ողիա ծնաւ զՅովաթամ.
 Յովաթամ ծնաւ զԱքազ. Աքազ ծնաւ զԼզեկիա:
 Լզեկիա ծնաւ զՄանասէ. Մանասէ ծնաւ զԼմոնն.
 Լմոնն ծնաւ զՅովսիա: Յովսիա ծնաւ զՅեքոնիա,
 եւ զեղբարս նորա առ գերութեամբն Բաբելացւոց:
 Յետ գերութեանն Բաբելացւոց ծնաւ Յեքոնիա զՍա-
 ղաթիէլ. Սաղաթիէլ ծնաւ զՕորաբաբէլ: Օորա-
 բաբէլ ծնաւ զԱբիութ. Աբիութ ծնաւ զԼզիակիմ.
 Լզիակիմ ծնաւ զԱզովր: Ազովր ծնաւ զՍաղովկ.
 Սաղովկ ծնաւ զԱքին. Աքին ծնաւ զԼզիուզ: Լզիուզ
 ծնաւ զԼզիազար. Լզիազար ծնաւ զՄատթան.
 Մատթան ծնաւ զՅակովբ: Յակովբ ծնաւ զՅովսէփ
 զայրն Մարեմայ՝ որում խօսեցեալ զՄարիամ կոյս.
 յորմէ ծնան Յիսուս որ անուանեցան Վրիստոս:
 Երդ ամենայն ազգք յԵբրահամէ մինչեւ ի Գա-
 ւիթ՝ ազգք չորեքտասանք. եւ ի Գաւթէ մինչեւ ի
 գերութիւնն Բաբելացւոց՝ ազգք չորեքտասանք. եւ ի
 գերութենէն Բաբելացւոց մինչեւ ի Վրիստոս՝
 ազգք չորեքտասանք:

Ե. Եզր ասին Յովսեփայ Ժնոնդն Վրիստոսի:

19. Եւ՝ Յիսուսի Վրիստոսի ծնունդն էր այսպէս: Խօսեցեալ զմայր նորա Մարիամ Յովսեփու, մինչ չեւ եկեալ առ միմեանս՝ զտաւ յղացեալ ի Հոգւոյն սրբոյ:

Եւ Յովսէփ այր նորա, քանզի արդար էր՝ եւ ոչ կամէր առակել զնա, խորհեցաւ լռելեացն արձակել զնա: Եւ մինչդեռ նա զայս ածէր զմտաւ, ահա հրեշտակ Տեառն ի տեսեան երեւեցաւ նմա՝ եւ ասէ. Յովսէփ որդի Վաւթի՝ մի երկնչիւր առնուլ առ քեզ զՄարիամ կին քո. քանզի որ ի նմայն ծնեալ է՝ ի Հոգւոյն սրբոյ է: Ծնցի որդի, եւ կոչեսցես զանուն նորա Յիսուս. զի նա փրկեսցէ զժողովուրդ իւր ի մեղաց իւրեանց:

20. Ելլ այս ամենայն եղև, զի լցցի որ ասացաւն ի Տեառնէ ի ձեռն Ասայեայ մարգարէի: Եհա կոյս յղացի՝ եւ ծնցի որդի, եւ կոչեսցեն զանուն նորա Ամնանուէլ. որ թարգմանի՝ ընդ մեզ Աստուած:

Եւ զարթուցեալ Յովսէփ ի քնոյ անտի, արար որպէս հրամայեաց նմա հրեշտակն Տեառն, եւ առ յինքն զկին իւր: Եւ ոչ գիտէր զնա մինչեւ ծնաւ զորդին իւր զանդրանիկ. եւ կոչեաց զանուն նորա Յիսուս:

Բ. Ծնունդը եւ Նշխարանքն Վրիստոսի:

21. Եւ՝ եղև ընդ աւուրսն ընդ այնոսիկ ել հրաման յԵւզոստոս կայսերէ՝ աշխարհագիր առնել ընդ ամենայն տիեզերս: Եյս առաջին աշխարհագիր եղև ի դատաւորութեան Ասորւոց Աիւրենեայ. եւ երթային ամենեքեան մտանել յաշխարհագիր յիւրաքանչիւր քաղաքի:

22. Ել եւ Յովսէփ ի Վապիլէէ ի քաղաքէ՝ Աազարեթէ՝ ի Հրէաստան ի քաղաք Վաւթի, որ կոչի

Ինթզեհեմ. վասն լինելոյ նորա ի տանէ եւ յազգէ
Վաւթի, մտանել յաշխարհագիր Մարեմաւ հան-
դերձ՝ զոր խօսեալն էր նմա, եւ էր յղի:

23. Եւ եղեւ ի հասանելն նոցա անդր, լրանաւ ուրք
ճնանելոյ նորա: Եւ ճնաւ զորդին իւր զանդրանիկ.
եւ պատեաց ի խանձարուրս՝ եւ եդ զնա ի մտուր.
զի ոչ գոյր նոցա տեղի յիջեւանին:

24. Եւ հովիւք էին ի տեղւոջն յայնմիկ բաց-
օթեայք որ պահէին զպահպանութիւնս գիշերոյ
հօտից իւրեանց. եւ հրեշտակ Տեառն երեւեցաւ
նոցա, եւ փառք Տեառն ծագեցին առ նոսա. եւ
երկեան երկիւղ մեծ: Եւ ասէ ցնոսա հրեշտակն.
մի երկնչիք՝ զի ահաւասիկ աւետարանեմ ձեզ ուրա-
խութիւն մեծ, որ եղիցի ամենայն ժողովուրեանն.
զի ճնաւ ձեզ այսօր փրկիչ, որ է օծեալ Տէր ի
քաղաքի Վաւթի: Եւ այս նշանակ ձեզ, գտանիցէք
մանուկ պատեալ ի խանձարուրս, եւ եդեալ ի
մտուր:

Եւ յանկարծակի եղեւ ընդ հրեշտակին ընդ
այնմիկ բազմութիւն զօրաց երկնաւորաց, որ օրհնէին
զԱստուած եւ ասէին. Փառք ի բարձունս Աստու-
ծոյ. եւ յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճու-
թիւն:

25. Եւ եղեւ իբրեւ վերացան ի նոցանէ հրեշտակքն
յերկինս, ասեն ցմբմեանս հովիւքն. եկայք երթի-
ցուք մինչեւ ցՎեթզեհեմ, եւ տեսցուք զինչ է բանս
այս որ եղեւ. զոր Տէր եցոյց մեզ: Եւ եկին փու-
թանակի, եւ գտին զՄարիամ եւ զՅովսէփ եւ
զմանուկն եդեալ ի մտուր: Եւ ծանեան վասն բա-
նին՝ որ ասացաւ նոցա զմանկանէն: Եւ ամենեքեան
որ լսէին, զամանային վասն բանիցն՝ զոր խօսեցան
ընդ նոսա հովիւքն: Եւ Մարիամ զամենայն զբանս
զայսոսիկ պահէր, եւ խելամուտ լինէր ի սրտի
իւրում:

26. Եւ դարձան հովիւքն, փառաւոր առնէին եւ օրհնէին զԱստուած վասն ամենայնի զոր լուան եւ տեսին. որպէս պատմեցաւ նոցա :

27. Եւ իբրեւ լցան աւուրք ու թ թ լիատել զնա, եւ կոչեցաւ անուն նորա Յիսուս, որ կոչեցեալն էր ի հրեշտակէն, միչչեւ յղացեալ էր զնա յորովայնի :

ԹԻ . Աստուածայայտանութիւն :

28. Եւ ի ծնանելն Յիսուսի ի Բեթղեհէմ շրէ-աստանի յաւուրս շերովդի արքայի. ահա Մոգք յարեւելից եկին յԱրուսաղէմ, եւ ասեն. ո՞ւր է որ ծնաւ արքայն շրէից. զի տեսաք զաստղն նորա յարեւելս. եւ եկաք երկիրպագանել նմա :

29. Եւ իբրեւ լուաւ արքայ շերովդէս՝ խռովեցաւ, եւ ամենայն Արուսաղէմ ընդ նմա : Եւ ժողովեալ զամենայն զքահանայտպետան եւ զդպիրս ժողովորդեանն, հարցանէր ի նոցանէ՝ թէ ո՞ւր ծնանիցի Վրիստոսն : Եւ նոքա ասեն ցնա. ի Բեթղեհէմ շրէաստանի. զի այսպէս գրեալ է ի ձեռն մարգարէին. Եւ դու Բեթղեհէմ երկիր Յուդայ՝ ոչինչ կրատեր ես յիշխանս Յուդայ. ի քէն ելցէ ինձ իշխան, որ հովուեսցէ զժողովուրդ իմ զԱսրայէլ :

30. Յայնժամ շերովդէս զազտ կոչեաց զմոզսն, եւ ստուգեաց ի նոցանէ զժամանակ աստեղն երեւելոյ : Եւ արձակեալ զնոսա ի Բեթղեհէմ, ասէ. Վնացէք ստուգեցէք վասն մոնկանն. եւ յորժամ գտանիցէք՝ ազգ արասջիք ինձ, զի եւ ես եկեալ երկիր պագից նմա :

31. Եւ նոքա իբրեւ լուանի թագաւորէն՝ զնացին. եւ ահա աստղն զոր տեսին յարեւելս՝ առաջնորդեաց նոցա, մինչեւ եկեալ եկաց ի վերայ՝ ուր էր մանուկն : Կրբեւ տեսին զաստղն, խնդացին յոյժ ուրախութիւն մեծ :

Եւ իբրեւ մտին ի տուն, տեսին զմանուկն հանդերձ Մարեմաւ մարբն իւրով, եւ անկեալ

երկիր պազանէին նմա. եւ բացեալ զգանձս իւրեանց՝ մտտուցին նմա պատարագս՝ ոսկի եւ կնդրուկ եւ զմուռս:

Եւ հրաման առեալ ի տեսլեան չդառնալ անդէն առ Հերովդէս, ընդ այլ ճանապարհ գնացին յաշտարհն իւրեանց:

Ժ. Արք.—Եւն, Արք.—Եւն Եւ Եւն:

32. Իբրեւ¹ գնացին նորա անտի, եւ² իբրեւ լցան առուք սրբութեան նորա ըստ օրինացն Մովսեսի, ածին զնա յԱրուսաղէմ յանդիման առնել Տեառն. որպէս եւ դրեալ է յօրէնս Տեառն, թէ ամենայն արու որ բանայ զարգանդ՝ սուրբ Տեառն կոչեսցի: Եւ տալ պատարագս՝ ըստ ասացելոյն յօրէնս Տեառն, զոյգս տատրակաց, կամ երկուս ձագս աղանեաց:

33. Եւ ահա էր այր մի յԱրուսաղէմ, որոյ անուն էր Սիմէոն. եւ էր այրն այն արդար եւ երկիւղած, եւ ահն ունէր միսիթարութեան Իսրայելի, եւ Հողի սուրբ էր ի նմա: Եւ էր նորա հրաման առեալ ի Հողոյն սրբոյ՝ մի տեսանել զմահ, մինչեւ տեսցէ զօծեալն Տեառն:

Եւ եկն հողւոն ի տաճարն, եւ իբրեւ ածին ծնօղքն զմանուկն Յիսուս՝ առնել նոցա ըստ սովորութեան օրինացն ի վերայ նորա. եւ նա առ ընկալաւ զնա ի դիրկս իւր, եւ օրհնեաց զԱստուած, եւ ասէ. Երդ՝ արձակես զճառայս քո Տէր ըստ բանի քում ի խաղաղութիւն. զի տեսին աչք իմ զփրկութիւն քո. զոր պատրաստեցեր առաջի ամենայն ժողովրդոց. լոյս ի յայտնութիւն հեթանոսաց, եւ փառք ժողովրդեան քում Իսրայելի:

34. Եւ էին հայրն եւ մայրն նորա զարմացեալ ի վերայ բանիցն, որ խօսէին զնմանէ: Եւ օրհնեաց զնոսա Սիմէոն, եւ ասէ ցՄարիամ մայր նորա,

ահա սա կայ ի գլորումն եւ ի կանգնումն բազմաց ի մէջ Խարայելի, եւ ի նշան հակառակութեան: Աւրնդ քո իսկ անձն անցցէ սուր, զի յայտնեսցին ի բազում սրտից խորհուրդք:

35. Աւանդ էր Աննա մարգարէ՝ դուստր Փանուելի յազգէ Ասերայ. սա ինքն անցեալ էր զաւուրբք բազմօք՝ կեցեալ ընդ առն ամս եօթնի կուսութենէ իւրմէ: Աւ էր այրի ամաց իբրեւ ութսուն եւ չորից. որ ոչ մեկնէր ի տաճարէն, այլ պահօք եւ աղօթիւք պաշտէր զցայգ եւ զցերեկ: Աւ սա ի նմին ժամու յարուցեալ գոհանայր զՏեառնէ, եւ խօսէր զնմանէ ընդ ամենեսին՝ որ ակն ունէին փրկութեան Արուսաղեմի:

ԺԱ. Փառիստոս Տեառն Ազգիպտոս:

36. Աւ իբրեւ¹ կատարեցին զամենայն ըստ օրինացն Տեառն, ահա² հրեշտակ Տեառն երեւէր ի տեսլեան Յովսեփու, եւ ասէր. սրի առ զմանուկդ եւ զմայր իւր՝ եւ փախիր Ազգիպտոս, եւ անդ լինիջիր՝ ցորժամ ասացից քեզ. քանզի ի խնդիր է Հերովդէս կորուսանել զմանուկդ:

37. Աւ նա յարուցեալ առ զմանուկն եւ զմայր իւր զիշերի՝ եւ գնաց Ազգիպտոս, եւ անդ էր մինչեւ ցփախճան Հերովդի: Օ՛ի լցցի ասացեալն ի Տեառնէ ի ձեռն մարգարէին որ ասէ. Ազգիպտոսէ կոչեցից զորդի իմ:

38. Յայնժամ իբրեւ ետես Հերովդէս թէ խաբեցաւ ի մոզուց անախ, բարկացաւ յոյժ. եւ առաքեաց կտորեաց զամենայն մանկունսն որ էին ի Վեթիւհէմ եւ յամենայն սահմանս նորա՝ յերկեմենից եւ ի խոնարհ, ըստ ժամանակին զոր ստուգեաց ի մոզուցն: Յայնժամ կատարեցաւ ասացեալն ի ձեռն Արեմիայի մարգարէին որ ասէ. Չայն գուժեաց ի Հռամայ, ող-

բումն եւ լալումն եւ աշխարհումն յոյժ . Ուաքէլ լայր զորդիս իւր, եւ ոչ կամէր մխիթարել՝ զի ոչ էին :

39. Եւ ի վախճանն շերովդի, ահա հրեշտակ Տեսուն ի անսլեան երեւէր Յովսեփայ յԱզիզատա, եւ ասէր . արի առ զմանուկդ եւ զմայր իւր, եւ գնա յերկիրն Իսրայել . զի մեռան որ խնդրէին զանձն մանկանդ :

Եւ նա յարուցեալ առ զմանուկն եւ զմայր նորա, եւ եկն յերկիրն Իսրայել : Եւ իբրեւ լուսա եթէ Աբբեղայոս թագաւորեաց շրէաստանի փոխանակ շերովդի հօրն իւրոյ, երկեաւ երթալ անդր . եւ հրաման առեալ ի անսլեան, գնաց ի կողմանս Գալիլեացոց :

Եւ եկեալ բնակեցաւ ի քաղաքին՝ որ կոչէր Նազարէթ . զի լցցի բան մարգարէին, թէ Նազովրեցի կոչեացի :

ԺԲ . Գառնի Յիսուս ի գաւառին :

40. Եւ մանուկն աճէր եւ զօրանայր լի իմաստութեամբ . եւ շնորհք Աստուծոյ էին ի վերայ նորա :

41. Եւ երթային ծնողք նորա ամի ամի յԱրուսաղէմ՝ ի սօն զաակին : Եւ իբրեւ եղևն նորա ամբ երկոտասան, յերանել նոցա յԱրուսաղէմ ըստ սովորութեան սօնին, եւ կատարել զաւուրսն՝ եւ դառնալ անդրէն . մնաց Յիսուս մանուկն յԱրուսաղէմ . եւ ոչ գիտացին ծնողքն նորա : Արժէին զմանէ՝ թէ ընդ ուղեկցոցն իցէ . եկին իբրեւ աւուր միոյ ճանապարհ՝ եւ խնդրէին զնա ընդ զբացիսն եւ ընդ ծանօթս : Եւ իբրեւ ոչ գտին, դարձան անդրէն յԱրուսաղէմ խնդրել զնա :

Եւ եղև յետ երկոց աւուրոց՝ գտին զնա ի տաճարին, զի նստէր ընդ վարդապետսն . լսէր ի նոցանէ, եւ հարցանէր զնոսա : Չարմանային ամենեքեան՝ որ լսէին ի նմանէ՝ ընդ իմաստութիւն եւ ընդ պատասխանիս նորա :

42. Եւ իրրեւ տեսին զնա՝ սքանչացան. եւ ասէ ցնա մայրն իւր. որդեակ՝ զի՞նչ գործ գործեցեր դու ընդ մեզ. ահաւասիկ հայր քո եւ ես տառապէաք՝ խընդրէաք՝ զքեզ : Եւ ասէ ցնոսա. զի՞ խնդրէիք զիս, ոչ գիտէիք եթէ ի տան շօր իմոյ պարտ է ինձ լինել : Եւ նոքա ոչ իմացան զբանն՝ զոր խօսեցաւ ընդ նոսա :

43. Եւ էջ ընդ նոսա, եւ զնաց ի՝ Ազգարէթ. եւ էր նոցա հնազանդ. եւ մայր նորա պահէր զամենայն զբանսն ի սրտի իւրում :

Եւ Յիսուս զարգանայր իմաստութեամբ եւ հասակաւ, եւ շնորհօք յԱստուծոյ եւ ի մարդկանէ :

ԺԳ. ՄԻՐԿՈՒՆԻՆ Ե՝ ԿԱՐՈՂՈՒՆԻՆ ՅՈՒՆԱՆՆԱ՝ :

44. Ի հնգետասաներորդի՝ ամի տէրութեան Տիրերեայ կայսեր, ի դատաւորութեան Հրէաստանի Պիղատոսի պոնտացոյ, եւ ի չորրորդպետութեան Պալիլեացոց Հերովդի, եւ Փիլիպպոսի եղբօր նորա չորրորդպետութեան Խաւրացոց եւ Տրաքոնացոց աշխարհին, եւ ի չորրորդպետութեան Վիւսանեայ արիլենացոյ, եւ ի քահանայապետութեան Ըննայի եւ Այլիափայ. եղեւ բան Աստուծոյ ի վերայ՝ Յովհաննու որդւոյ Օւքարեայ՝ յանապատի անդ :

45. Սկիզբն՝ աւետարանի Յիսուսի Վրիստոսի Որդւոյ Աստուծոյ :

46. Արպէս եւ զրեալ է ի մարգարէս. ահաւասիկ ես առաքեմ զհրեշտակ իմ առաջի քո, որ հանդերձեցէ զճանապարհ քո առաջի քո : Չայն բարբառոյ յանապատի, պատրաստ արարէք զճանապարհ Տեառն, եւ ուղիղ արարէք զչաւիղս նորա :

Յաւուրսն՝ յայնոսիկ գայ Յովհաննէս մկրտիչ յամենայն՝ կողմն Յորդանանու. մկրտէր՝ յանապատին Հրէաստանի եւ քարոզէր մկրտութիւն ապաշխարութեան ի թողութիւն մեղաց, եւ ասէր՝ ապաշխարեցէք՝ զի մերձեալ է արքայութիւն երկնից :

Օ՛խ սա է՝ վասն որոյ ասացաւ ի զԿրս¹ պատգամաց
 Եւսայեայ մարգարէի. Չայն բարբառոյ յանապատի,
 պատրաստ արարէք զճանապարհ Տեառն, ուղիղ
 արարէք զշաւիղս նորա: Ամենայն ձորք լըցին, եւ
 ամենայն լերինք եւ բլուրք խոնարհեցին. եւ եղիցին
 դժուարինքն ի դիւրինս, եւ առապարքն ի հարթ
 ճանապարհս: Եւ տեսցէ ամենայն մարմին զփրկու-
 թիւն Եսաուծոյ:

47. Եւ² ինքն Յովհաննէս ունէր հանդերձ ի ստեւոյ
 ուղտու, եւ գօտի մաշկեղէն ընդ մէջ իւր. եւ կերա-
 կուր նորա էր մարտիս եւ մեղը վայրենի:

48. Եւ³ երթայր առ նա ամենայն աշխարհն Հրէ-
 աստանի, եւ Երուսաղէմացիք ամենեքեան. եւ⁴
 ամենայն կողմն Յորդանանու. եւ մկրտէին ի նմանէ
 ի Յորդանան գետ, եւ խոստովան լինէին զմեղս իւ-
 րեանց: Եւ տեսեալ զբազումս ի Սագուկեցւոցն եւ ի
 Փարիսեցւոցն եկեալս ի մկրտութիւն նորա, ասէ
 ցնոսա. Տնունդք իժից՝ ո՞ ցոյց ձեզ փախչել ի բարկու-
 թենէն որ գալոցն է: Երարէք այսուհետեւ պտուղս
 արժանի ազաշխարութեան: Եւ մի համարիցիք ասել
 յանձինս՝ թէ ունիմք մեք հայր զԵրրահամ. զայս ասեմ
 ձեզ, զի կարող է Եսաուած ի քարանցս յայցանէ
 յարուցանել որդիս Երրահամու: Օ՛խ ահաւասիկ
 ասպար առ արմին ծառոց դնի. ամենայն ծառ
 որ ոչ առնիցէ զպտուղ բարի, հատանի եւ ի հուր
 արկանի:

49. Հարցանէին⁵ զնա ժողովուրդքն եւ ասէին. իսկ
 արդ՝ զի՞նչ գործեսցուք: Պատասխանի ետ եւ ասէ
 ցնոսա. ոյր իցեն երկու հանդերձք՝ տացէ զմին այնմ
 ոյր ոչ գուցէ. եւ ոյր կայցէ կերակուր՝ նոյնպէս
 արասցէ: Եկին եւ մաքսաւորք մկրտել, եւ ասեն
 ցնա. վարդապետ՝ զի՞նչ գործեսցուք: Եւ նա ասէ
 ցնոսա. մի ինչ աւելի քան զհրամայեալսն ձեզ առ-
 նիցէք: Հարցանէին զնա եւ զինուորքն եւ ասէին.

եւ մեք զինչ գործեսցուք: Ասէ ցնոսա. մի՛ զոք խուիցէք
եւ մի զոք զրպարտիցէք. շատ լեցին ձեզ թողակքն ձեր:

50. Մինչ ակն ունէր ժողովուրդն՝ եւ խորհէին
ամենեքեան ի սիրտս իւրեանց վասն Յովհաննու՝
միթէ սա իցէ Վրիստոսն: Պատասխանի ետ ամենե-
ցուն Յովհաննէս, քարոզէր¹ եւ ասէր: Աս² մկրտեմ
զձեզ ջրով յապաշխարութիւն. բայց որ զինի իմ դայ՝
հզօրագոյն է քան զիս, եւ ես չեմ բաւական բառ-
նալ զկօշիկս նորա, (եւ) որում³ չեմ բաւական խո-
նարհել լուծանել զխրացս կօշկաց նորա. նա⁴ մկր-
տեսցէ զձեզ ի Հոգին սուրբ՝ եւ ի հօւր: Արոյ
հեծանոցն ի ձեռին իւրում. եւ սրբեսցէ վկայ իւր,
եւ ժողովեսցէ զցորեանն ի շտեմարանս իւր, եւ
զյարդն այրեսցէ անշէջ հրով:

Բազում⁵ եւ այլ ինչ մխիթարութեամբ աւե-
տարանէր ժողովրդեանն:

ԺԳ. Մկրտութիւն Վրիստոսի:

51. Եւ⁶ եղև յաւուրսն յայնոսիկ ի մկրտել⁷ ամե-
նայն ժողովրդեանն, եկն⁸ Յիսուս ի Նազարեթէ
Պաղիւսացոց, ի Յորդանան⁹ առ Յովհաննէս՝ մկր-
տել ի նմանէ: Եւ Յովհաննէս արգելու զնա՝ եւ
ասէ. ինձ պիտոյ է ի քէն մկրտել՝ եւ դու առ իս
դաս: Պատասխանի ետ Յիսուս՝ եւ ասէ ցնա. թոյլ
սուր այժմ, զի այսպէս վայել է մեզ ընուլ զամե-
նայն արդարութիւն. եւ ասպա թոյլ ետ նմա:

52. Եւ¹⁰ մկրտեցաւ ի Յովհաննէ ի Յորդանան:
Եւ¹¹ իբրև մկրտեցաւ Յիսուս, ել վաղվազակի
ի ջրոյ անտի. եւ ահա ընդ¹² Յիսուսի մկրտելն՝ եւ
կալ յաղօթս. բացան¹³ նմա երկինք. եւ ետես
զՀոգին Աստուծոյ՝ զի իջանէր մարմնաւոր տեսեամբ
իբրև զաղաւնի եւ¹⁴ դայր իջանէր ի վերայ նորա:
Չայն եղև յերկնից՝ եւ ասէ. դու ես Արզի իմ
սիրելի, ընդ քեզ հաճեցայ:

53. Եւ¹ ինքն Յիսուս էր ամաց իբրեւ երեսնից սկսեալ՝ որոց որպէս կարծէր՝ որդի Յովսեփայ: Ար Յակովբայն. որ Հեղեայն. որ Մատաթեայն: Ար Ղեւեայն. որ Մեղքեայն. որ Յաննեայն. որ Յովսեփայն: Ար Մատթեայն. որ Լամբուայն. որ Նաւումայն. որ Լսզեայն. որ Նանգեայն: Ար Մաճաթեայն. որ Մատտաթեայն. որ Սեմեայն. որ Յովսեփեայն. որ Յովգայն. Ար Յովնանայն. որ Բեսայն. որ Զուրաբաբելին. որ Սաղաթիէլին. որ Ներեայն: Ար Մեղքեայն. որ Ըգգեայն. որ Կովսամայն. որ Եղմովղաղայն. որ Երայն: Ար Յեսուայն. որ Լղեազարայն. որ Յովրամայն. որ Մատթեայն. որ Ղեւեայն: Ար Սիմէոնին. որ Յուդային: Ար Յովսեփայն. որ Յովնամայն. որ Լղեկիմայն: Ար Մեղթեայն. որ Մեննայն. որ Մատտաթեայն. որ Նաթանայն. որ Գաւթին. որ Յեսսեայն. որ Ովբեղայն. որ Բոոսայն. որ Սաղմոնայն. որ Նասսոնին. որ Ըմինազարայն. որ Երամայն. որ Ըգմեայն. որ Ըռնեայն. որ Լսրովմայն. որ Փարեսին. որ Յուդային: Ար Յակովբայն. որ Խասհակայն. որ Եբրահամուն. որ Թարային. որ Նաքովրայն: Ար Սերուբայն. որ Ռազաւայն. որ Փաղեկայն. որ Եբերայն. որ Սաղային: Ար Կայնանայն. որ Եբրաքսաղայն. որ Սեմայն. որ Նոյին. որ Ղամբայն: Ար Մաթուսաղային. որ Լնովբայն. որ Յարեղին. որ Մաղաղէելին. որ Կայնանայն: Ար Լնովայն. որ Սեթեայն. որ Ըղամայն. որ Ըստուծոյն:

ԺԵ. Պահէ եւ փոյն Քրիստոս յանապարի:

54. Եւ² Յիսուս լի Հողւով սրբով դարձաւ ի Յորդանանէ: Եւ³ նոյնժամայն Հողին Հանէ զնա յանապատ, փորձել⁴ ի սատանայէ: Եւ⁵ էր նա անդ զաւուրս քառասուն փորձեալ ի սատանայէ, եւ էր ընդ գազանս. եւ⁶ ոչ եկեր եւ ոչ արբ յաւ-

818 (19902-59)
 3823
 41
 2004

ուրան յայնտակի: Եւ¹ պահեալ զքառասուն տիւ եւ զքառասուն գիշեր՝ ապա քաղցեաւ:

Եւ մատուցեալ փորձիչն՝ ասէ ցնա. եթէ որդի ես Աստուծոյ՝ ասա զի քարինքս այսոքիկ հաց լինիցին: Եւ պատասխանի ետ եւ ասէ. գրեալ է՝ թէ ոչ հացիւ միայն կեցցէ մարդ, այլ ամենայն բանիւ որ ելանէ ի բերանոյ Աստուծոյ: Յայնժամ առեալ ածէ զնա սատանայ ի քաղաքն սուրբ, եւ կացուցանէ զնա ի վերայ աշտարակի տաճարին. եւ ասէ ցնա. եթէ որդի ես Աստուծոյ՝ արկ զքեզ աստի ի վայր. զի գրեալ է՝ թէ հրեշտակաց իւրոց պատուիրեալ է վասն քո, պահել² զքեզ: Գ³ ի վերայ ձեռաց բարձցեն զքեզ, մի՛ երբեք հարցես զքարի զոտն քո: Պատասխանի ետ նմա Յիսուս եւ ասէ ցնա. դարձեալ⁴ գրեալ է՝ թէ ոչ փորձեսցես ըզՏէր Աստուած քո: Վարձեալ առնու ածէ զնա սատանայ ի լեառն մի բարձր յոյժ, եւ ցուցանէ նմա զամենայն թաղաւորութիւնս աշխարհի եւ զփառս նոցա ի վայրկեան⁵ ժամանակի, եւ⁶ ասէ ցնա. Գայս⁷ ամենայն քեզ տաց՝ քեզ⁸ տաց զայս ամենայն իշխանութիւն եւ զփառս սոցա. զի ինձ տուեալ է, եւ ում կամիմ տամ զսա: Արդ՝ դու եթէ անկեալ⁹ երկիր պաղանկցես ինձ, քեզ¹⁰ եղիցի ամենայն: Յայնժամ¹¹ ասէ ցնա Յիսուս. երթ յետս իմ սատանայ. զի գրեալ է՝ Տեառն Աստուծոյ քում երկիր պաղցես, եւ զնա միայն պաշտեսցես:

Եւ¹² կատարեալ զամենայն փորձութիւնն սատանայի, ի բաց եկաց ի նմանէ առ ժամանակ մի: Եւ¹³ ահա հրեշտակք մատեան՝ եւ պաշտէին զնա:

Ժ.Օ. Երբ որդի ե- երբ որդի վայս-նի-ն Յովնանն-:

55. Յովհաննէս¹⁴ վկայէ վասն նորա, ազազակեաց եւ ասէ. սա է զորմէ ասէի, որ զկնի իմ դաւըցն էր՝ առաջի իմ եղև. զի նախ քան զիս էր: Գ¹⁵ ի ի

լրութենէ՛ս անտի նորա՛ մեք ամենեքին առաք շնորհս փոխանակ շնորհաց։ Օ՛ր օրէնքն ի ձեռն Մովսեսի տուան. շնորհքն եւ ճշմարտութիւն ի ձեռն Յիսուսի Քրիստոսի եղեն։

56. Օ՛րստուած ոչ որ ետես երբեք, բայց միածինն որդի որ է ի ծոց Հօր՝ նա պատմեաց։

57. Եւ այս է վկայութիւն Յովհաննու, յորժամ առաքեցին առ նա Հրէայքն յԱրուսաղեմէ քահանայս եւ զեւտացիս, զի հարցցեն ցնա՝ թէ դու ո՞ր ես։ Եւ խոստովան եղեւ, եւ ոչ ուրացաւ. խոստովան եղեւ, եթէ ես ոչ եմ Քրիստոսն։ Եւ հարցին ցնա. իսկ ո՞վ ես դու, Աղիա՞ ես. եւ ասէ. ոչ եմ։ Իսկ մարգարէն ես դու. պատասխանի ետ՝ թէ ոչ։ Իսկ ասա մեզ՝ դու ո՞վ ես, զի պատասխանի տարցուք՝ որոց առաքեցինն զմեզ. զի՞ ասես վասն քո։ Եւ ասէ. ես՝ ձայն բարբառոյ յանապատի. ուղիղ արարեք զձանապարհս Տեառն, որպէս ասաց Ասայի մարգարէ։ Եւ որք առաքեցանն՝ ի փարիսեցւոց անտի էին։ Հարցին ցնա՝ եւ ասեն. իսկ զի մկրտես՝ եթէ դու չես Քրիստոսն, եւ ոչ Աղիա, եւ ոչ մարգարէն։ Պատասխանի ետ նոցա Յովհաննէս՝ եւ ասէ. ես մկրտեմ զձեզ ջրով. ի միջի ձերում կայ, զոր դուքն ոչ գիտէք, որ զկնի իմ գալոցն է, որում չեմն արժանի՛ եթէ լուծից զխրացս կօշկաց նորա։ Եւս ի Բեթաբրայ եղեւ յայնկոյս Յորդանանու, ուր էրն Յովհաննէս՝ եւ մկրտէր։

58. Ի վաղիւ անդր տեսանէ զՅիսուս՝ զի գայր առ նա, եւ ասէ. Եհաւասիկ գառնն Եստուծոյ՝ որ բառնայ զմեզս աշխարհի։ Սա է՝ վասն որոց եսն ասէի, զկնի իմ գայ այր՝ որ առաջի իմ եղեւ, զի յառաջ իսկ էր քան զես։ Եւ ես ոչ գիտէի զնա. այլ զի յայտնի լինիցի Խարայելի, վասն այնորիկ եկի ես ջրով մկրտել։ Սկայեաց Յովհաննէս եւ ասէ, թէ տեսանէի զՀօգին՝ զի իջանէր իբրեւ զաղաւնի յերկնից,

եւ՝ հանգչէր ի վերայ նորա: Աւ ես ոչ գիտէի զնա. այլ որ առաքեացն զիս մկրտել ջրով նա ասաց զիս. յոյր վերայ տեսանիցես զՀոգին, զի իջանիցէ եւ հանգչիցի ի վերայ նորա, նա է՝ որ մկրտէ Հոգւովն սրբով: Աւ ես տեսի եւ վկայեցի՝ եթէ սա է որդին Աստուծոյ:

ԺԼ. Աստուծոյն Կոչումն աստուծոյ:

59. Ի վաղիւ անդր կայր Յովհաննէս, եւ յաշակերտաց անտի նորա երկու: Աւ նայեցեալ ընդ Յիսուսի զի զգնայր, ասէ. ահաւասիկ Վրիստոս գառն Աստուծոյ:

Լուան ի նմանէ երկու աշակերտքն՝ զի խօսէր, եւ զնացին զհետ Յիսուսի: Իբրեւ դարձաւ Յիսուս՝ եւ հաես զնոսա՝ զի երթային զհետ նորա, ասէ ցնոսա. զի նչ խնդրէք: Աղքա ասեն ցնա. ուարբի, որ թարգմանեալ կոչի վարդապետ, ուր են օթեվանք քո: Ասէ ցնոսա. եկայք եւ տեսէք: Ահին եւ տեսին՝ ուր էին օթեվանք նորա. եւ առ նմա ազան այն օր, զի ժամ էր իբրեւ տասներորդ:

60. Էր Անդրէաս եղբայր Սիմոնի վիմի, մի յերկուց անտի, որ լուանն ի Յովհաննէ՝ եւ զնացին զկնի նորա:

61. Գառանէ սա նախ զեղբայր իւր զՍիմոն, եւ ասէ ցնա. գտաք զՄեսիայ՝ որ թարգմանի Վրիստոս: Սա աճ զնա առ Յիսուս. հայեցեալ ընդ նա Յիսուսի՝ ասէ. դու ես Սիմոն որդի Յովհաննու, դու կոչեսցիս կեփաս, որ թարգմանի Պետրոս: Ի վաղիւ անդր կամեցաւ ելանել ի Պաղիւեա. գառանէ զՓիլիպպոս, եւ ասէ ցնա Յիսուս. եկ զկնի իմ: Աւ էր Փիլիպպոս ի Բեզսայիւայ, ի քաղաքէ Անդրեայ եւ Պետրոսի:

62. Գառանէ Փիլիպպոս զՆաթանայէլ, եւ ասէ ցնա. զորմէ գրեաց Սովսէս յօրէնսն՝ եւ մարգա-

րէքն, դտաք զՅիսուս զորդի Յովսեփայ ի Նազարեթէ: Եսէ ցնա Նաթանայէլ. իսկ ի Նազարեթէ մարթ ի՞նչ իցէ բարւոյ իմիք լինել: Եսէ ցնա Փիլիպպոս. եկ եւ տես: Իբրեւ ետես Յիսուս զՆաթանայէլ զե՛ գայր առ նա, ասէ վասն նորա. ահա արդարեւ Իսրայելացի՝ յորում՝ նենդու թիւն ոչ գոյ: Եսէ ցնա Նաթանայէլ. ուսով՝ ճանաչես զիս: Պատասխանի ետ Յիսուս եւ ասէ ցնա. մինչչեւ էր Փիլիպպոսի կոչեցեալ զքեզ՝ զե՛ կիր ի ներքոյ թղենւոյ, տեսի զքեզ: Պատասխանի ետ նմա Նաթանայէլ եւ ասէ. ուարբի՝ դու ես որդի Աստուծոյ, դու ես թագաւորն Իսրայելի: Պատասխանի ետ նմա Յիսուս եւ ասէ. փոխանակ զե՛ ասացի քեզ՝ թէ տեսի ի ներքոյ թղենւոյն, հաւատաս. մեծամեծս եւս քան զայս տեսցես: Եւ ասէ ցնա. ամէն ամէն ասեմ՝ ձեզ, տեսանիցէք զերկինս բացեալ՝ եւ զհրեշտակս Աստուծոյ՝ զե՛ ելանիցեն եւ իջանիցեն ի վերայ որդւոյ մարդոյ:

ԺԲ. Հարսանիք ի Կանա:

63. Եւ յաւուրն երրորդի հարսանիք էին ի Կանա Պաղիկեացւոյ. եւ անդ էր մայրն Յիսուսի: Կոչեցաւ եւ Յիսուս եւ աշակերտքն նորա ի հարսանիսն:

64. Եւ ի պակասել գինւոյն, ասէ մայրն ցՅիսուս. զինի ոչ ունին: Եւ ասէ ցնա Յիսուս. Ծի՛կայ իմ եւ քո՝ կին դու, չեւ է հասեալ ժամանակ իմ: Եսէ մայրն նորա ցսպասաւորսն. որ զինչ ասիցէ ձեզ՝ արասջէք: Ընդ էին թակոյկք կճեայք վեց՝ ըստ սրբութեան Հրէից. տանէին մի մի ի նոցանէ մարս երկուս կամ երիս: Եսէ ցնոսա Յիսուս. լցէք զթակոյկսդ ջրով. եւ լցին զնոսա մինչեւ ի վեր: Եւ ասէ ցնոսա. արդ՝ առէք եւ բերէք տաճարապետիս. եւ նոքա բերին: Եւ իբրեւ ճաշակեաց տաճարա-

պետն զձուրն գինի եղեալ, եւ ոչ գիտէր ուստի՞ իցէ, բայց սպասաւ որքն գիտէին՝ որք արկին զձուրն խօսի ընդ փեսային տաճարապետն, եւ ասէ. ամենայն մարդ զանոյշ գինին յառաջագոյն պաշտէ, եւ յորժամ արբենան, յայնժամ զյոռին. դու պահեցեր զանոյշ գինիդ մինչեւ ցայժմ:

65. Օայս արար սկիզբն նշանաց Յիսուս ի Ասնա Պաղիլեացւոց, եւ յայտնեաց զփառս իւր. եւ հաւատացին ի նա աշակերտքն նորա:

Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն Զ Ա Տ Ի Կ

ժ.Թ. Հանին վաճառահանին արածարէն:

66. Յետ այսորիկ էջ Յիսուս ի Ասիառնաում, ինքն եւ մայր իւր եւ եղբարք իւր. եւ անդ լինէր ոչ բազում ինչ աւուրա: Աւ էր մերձ զատիկն Հրէից, եւ ել Յիսուս յարուսագէմ. եւ եգիտ ի տաճարին՝ զի վաճառէին զարջառս եւ զոչխարս եւ զաղաւնիս, եւ զլումափոխսն՝ որ նստէին: Աւ արար խարազան չուանեայ, եւ եհան զամենեսին ի տաճարէն, զոչխարսն եւ զարջառս, եւ զպղինձս հատափաճառացն ցրուեաց, եւ զսեղանսն կործանեաց: Աւ որ զաղաւնիսն վաճառէին՝ ասէ ցնոսա. առէք զայդ աստի, եւ մի՛ առնէք զտուն Հօր իմոյ՝ տուն վաճառի: Եպա յիշեցին աշակերտքն նորա, թէ գրեալ է նախանձ տան քո կերիցէ զիս:

67. Պատասխանի ետուն Հրէայքն եւ ասեն ցնա. զինչ նշան ցուցանես դու մեզ՝ զի զայդ առնես: Պատասխանի ետ Յիսուս՝ եւ ասէ ցնոսա. քակեցէք զտաճարդ զայդ, եւ զերիս աւուրս կանգնեցից զդա: Եսեն ցնա Հրէայքն, զքառասուն եւ զվեց ամ շինեցաւ տաճարս, եւ դու զերիս աւուրս կանգնես զսա: Իայց նա ասէր վասն տաճարի մարմնոյն իւրոյ: Իսկ յորժամ յարեալն ի մեռելոց, յիշեցին աշակերտքն

նորա՝ թէ այս է՝ զոր ասացն . եւ հաւատա-
ցին զրոյն, եւ բանին՝ զոր ասաց Յիսուս :

68. Աւ իբրեւ էր յԱրուսաղէմ ի վատկին ի տօնի,
բազումք հաւատացին յանուն նորա . զի անսանէին
զնշանսն՝ զոր առնէր : Բայց ինքն Յիսուս ոչ հաւա-
տայր զանձն նոցա , քանզի ինքն գիտէր զամենայն .
եւ զի ոչ էր պիտոյ՝ եթէ ոք վկայեսցէ վասն մարդոյ .
զի ինքն իսկ գիտէր՝ զինչ կրէր ի մարդն :

Ի . Խօսք ընդ 'Նիկողեմիայ :

69. Աւ էր այր մի ի փարիսեցւոց անտի՝ 'Նիկո-
ղեմոս անուն նորա՝ իշխան Հրէից : Սա եկն առ նա
գիշերի՝ եւ ասէ ցնա . ուաբբի՝ գիտեմք եթէ յԱս-
տուծոյ եկեալ ես վարդապետ . զի ոչ ոք կարէ զայդ
նշանսդ առնել՝ զոր դուդ առնես , եթէ ոչ Աստուած
իցէ ընդ նմա : Պատասխանի ետ Յիսուս եւ ասէ
ցնա . ամէն ամէն ասեմ՝ քեզ , եթէ ոչ ոք ծնցի վերս-
տին՝ ոչ կարէ տեսանել զարքայութիւն Աստուծոյ :

70. Ասէ ցնա 'Նիկողեմոս . զհարզ կարէ մարդ
ծնանել՝ որ ծերն իցէ . միթէ մարթ ինչ իցէ անդրէն
յորովայն մօր իւրոյ կրկին մտանել՝ եւ ծնանել :
Պատասխանի ետ Յիսուս եւ ասէ . ամէն ամէն ասեմ
քեզ , եթէ ոչ ոք ծնցի ի ջրոյ եւ ի Հողւոյ ,
ոչ կարէ մտանել յարքայութիւն Աստուծոյ : Օ՛ի
ծնեալն ի մարմնոյ՝ մարմին է , եւ ծնեալն ի Հողւոյ՝
հողի է : Վու մի զարմանար , թէ ասացի քեզ՝ պարտ
է ձեզ ծնանել վերստին : Օ՛ի հողմն ուր կամի շնչէ .
եւ զձայն նորա լսես . այլ ոչ գիտես՝ ուստի դայ ,
կամ յո երթայ . սոյնպէս եւ ամենայն ծնեալն ի
Հողւոյն :

71. Պատասխանի ետ 'Նիկողեմոս եւ ասէ ցնա .
զհարզ մարթ ի այդմ լինել : Պատասխանի ետ Յի-
սուս եւ ասէ ցնա . դու ես վարդապետ Խորայելի՝
եւ զայդ ոչ գիտես : Ամէն ամէն ասեմ՝ քեզ . զի

զոր¹ ինչ զիտեմք՝ խօսիմք, եւ զոր տեսաք՝ վիայեմք . եւ զվկայութիւն մեր ոչ ընդունիր : Իսկ արդ՝ եթէ զերկրաւորս ասացի ձեզ՝ եւ ոչ հաւատայք . զեւրդ եթէ զերկնաւորսն ասացից՝ հաւատայցէք : Եւ ոչ որ եւ յերկինս, եթէ ոչ՝ որ էջն յերկնից՝ որդին մարդոյ, որ էն յերկինս : Եւ որպէս Մովսէս բարձրացոյց զօձն յանապատին, նոյնպէս բարձրանալ պարտ է որդւոյ մարդոյ : Թի ամենայն որ հաւատայ ի նա՝ մի՛ կորիցէ, այլ ընկալցի զկեանսն յաւիտենականս : Թի այնպէս սիրեաց Աստուած զաշխարհ՝ մինչեւ զորդին իւր միաժին ետ . զի ամենայն որ հաւատայ ի նա՝ մի՛ կորիցէ, այլ ընկալցի զկեանսն յաւիտենականս : Թի ոչ առաքեաց Աստուած զորդի իւր յաշխարհ՝ թէ դատեսցի զաշխարհ, այլ զի փրկեսցի աշխարհ նովաւ : Որ հաւատայ ի նա, ոչ դատապարտեսցի, եւ որ ոչ հաւատայ ի նա՝ արդէն իսկ դատապարտեալ է . զի ոչ հաւատաց յանուն միաճնի որդւոյն Աստուծոյ : Եւ այս իսկ է դատաստան . զի լոյս եկն յաշխարհ՝ եւ սիրեցին մարդիկ զիսաւար առաւել քան զլոյս . զի էին դորձք իւրեանց չարութեան : Թի ամենայն որ զչար դորձէ՝ ատեաց զլոյս . եւ ոչ դայ առ լոյսն, զի մի՛ յանդիմանեսցին դորձք նորա : Իսկ որ առնէ զճշմարտութիւն՝ դայ առ լոյսն, զի յայտնի լեցին դորձք նորա, թէ Աստուծով դորձեցան :

ԻԵ . Չորրորդ վկայութիւն Յովհաննոս զԲրիտոսէ :

72. Յետ այսորիկ եկն Յիսուս եւ աշակերտքն նորա յերկիրն Հրէաստանի, եւ անդ շքէր նորօք հանդերձ եւ մկրտէր : Մկրտէր եւ Յովհաննէս ի Յայենովն մերձ առ Սաղմ, զի ջուրք բազումք էին անդ, եւ դային՝ եւ մկրտէին : Թի չեւ եւս էր արկեալ Յովհաննէս ի բանտ :

73. Եւ եղև խնդիր յաշակերտացն Յովհաննու

ընդ¹ Հրէից վասն սրբութեան: Ահին առ Յովհաննէս եւ ասեն ցնա. ռաբբի՛ որ էրն ընդ քեզ յայնկոյս Յորդանանու, որում գուն վկայեցեր, ահաւանիկ նա մկրտէ՛ եւ ամենեքին գան առ նա: Պատասխանի ետ Յովհաննէս՝ եւ ասէ. ոչ կարէ մարդ առնուլ յանձնէ եւ ոչինչ՝ եթէ ոչ իցէ տուեալ նմա յերկնից ի վերուստ: Վուք ձեզէն վկայէք ինձ, զի ասացի ձեզ՝ թէ չեմ ես Վրիստոսն, այլ թէ առաքեալ եմ առաջի նորա: Ար ունի հարսն՝ նա է փեսայ. իսկ բարեկամ փեսային՝ որ կայ եւ լսէ նմա, ուրախութեամբ ուրախ ընի վասն ձայնի փեսային. արդ այս ուրախութիւն որ իմն է, լցեալ է: Ամա պարտ է աճել, եւ ինձ մեղմանալ: Ար ի վերուստն գայ՝ ի վերոյ է քան զամենայն. որ յերկրէ աստի է, յերկրէ է՝ եւ յերկրէ խօսի: Ար յերկնիցն գայ, զոր ինչ ետես եւ զոր լուաւ՝ վկայէ, եւ զվկայութիւն նորա ոչոք ընդունի: Ար ընդունի զվկայութիւն նորա՝ կնքեաց, թէ Աստուած ճշմարիտ է: Ծի զոր Աստուածն առաքեաց՝ զբանս Աստուծոյ խօսի. զի ոչ եթէ չափով տայ Աստուած զչոզին: Հայր սիրէ զորդի, եւ զամենայն ինչ ետ ի ձեռս նորա: Ար հաւատայ յորդի, ընդունի զկեանսն յաւիտենականս. եւ որ ոչ հնազանդի որդւոյ, ոչ տեսցէ զկեանս. այլ բարկութիւն Աստուծոյ մնայ ի վերայ նորա:

ԻՎ. Դնի ի Յովհաննէս Բանախի:

74. Բայց² Հերովդէս չորրորդապետ յանդիմանեալ ի նմանէ (ի Յովհաննէ) վասն Հերովդիայ կնոջ եղբոր իւրոյ՝ եւ վասն ամենայն չարեացն զոր գործեաց Հերովդէս. յաւել եւ զայն եւս ի վերայ ամենայնի, զի³ ինքն Հերովդէս առաքեաց կալաւ զՅովհաննէս, եւ կապեաց⁴ զնա եւ եղ ի բանախի՝ վասն⁵ Հերովդիայ կնոջ Փիլիպպոսի եղբոր նորա, զի նա կին արար զնա: Վանդի ասէր Յովհաննէս ց՛ն-

րովդէս՝ թէ ոչ է օրէն քեզ ունել զկին եղբօր քո: Եւ¹ կամէր զնա սպանանել՝ բայց երկնէր ի ժողովրդենէ անտի, քանզի իրբււ զմարդարէ ունէին զնա: Եւ² Հերովդիա յխացեալ էր ընդ նմա, եւ կամէր սպանանել զնա, եւ ոչ կարէր: Օ՛ի Հերովդէս երկնէր ի Յովհաննէ, քանզի գիտէր զնա այր արդար եւ սուրբ, եւ սպասէր նմա. եւ լուեալ ի նմանէ՝ բազում ինչ առնէր, եւ քաղցրութեամբ լսէր նմա:

ԻԳ. Մէնի է Հրէաստանէ — Խոստ ընդ կնոջն
սամարացոյ:

75. Իբրեւ³ գիտաց Յիսուս եթէ⁴ Յովհաննէս մատնեցաւ, եւ թէ⁵ լուան փարիսեցիքն եթէ Յիսուս բազում աշակերտս առնէ եւ մկրտէ քան զՅովհաննէս քանզի ոչ եթէ Յիսուս ինքնին մկրտէր՝ այլ աշակերտքն նորա եթող զՀրէաստան երկիր, եւ եկն միւսանգամ ի Գալիլեա:

76. Եւ էր նմա անցանել ընդ Սամարիա: Գայ նա ի քաղաք մի Սամարացոց՝ որում անուն էր Սիւքար, մերձ ի դեօղն զոր ետ Յակովբ որդւոյ իւրում Յովսեփայ: Եւ անդ էր աղբիւր մի Յակովբայ. եւ Յիսուս վաստակեալ ի ճանապարհէն, նստէր ի վերայ աղբերն. եւ էր ժամ իբրեւ վեցերորդ:

77. Գայ կին մի ի Սամարեայ հանել ջուր. ասէ ցնա Յիսուս. տուր ինձ ըմպել: Օ՛ի աշակերտքն նորա երթեալ էին ի քաղաք անդր՝ զի կերակուրս դնեացեն: Ըսէ ցնա կինն Սամարացի. դու՛ որ Հրէայդ ես, զիարդ յինէն ըմպել խնդրես ի կնոջն Սամարացոյ: Օ՛ի ոչ երբեք խառնակին Հրէայք ընդ Սամարացիս:

78. Պատասխանի ետ նմա Յիսուս եւ ասէ. եթէ գիտէիր դու զպարգեւան Ըստուծոյ, եւ ո՞վ է՝ որ ասէդ քրեզ՝ թէ տուր ինձ ըմպել. դու արդեօք

խնդրէիր՝ ի նմանէ՛ եւ տայր քեզ ջուր կենդանի: Եսէ ցնա կինն. Տէր՝ դու քանզե եւ գոյլ իսկ ոչ ունիս, եւ ջրհորս խոր է. իսկ արդ՝ ուստի՞ ունիցիս զջուրն կենդանի: Միթէ՛ դու մե՞ծ ինչ ոք իցես՝ քան զհայրն մեր Յակովբ՝ որ զայս ջրհոր ետ մեզ, եւ ինքն աստի արբ՝ եւ որդիք նորա, եւ խաշինք նորա:

79. Պատասխանի ետ նմա Յիսուս եւ ասէ. ամենայն որ ըմպէ ի ջրոյ յայդմանէ՛ միւսանգամ ծարաւէ, բայց որ ըմպէ ի ջրոյն, զոր ետ տաց նմա՝ մի՛ ծարաւեցէ յաւիտեան: Ելլ ջուրն զոր ետ տաց նմա, եղեցի նմա աղբիւր ջրոյ բղետեց ի կեանան յաւիտենականա: Եսէ ցնա կինն. Տէր՝ տուր ինձ զջուրն զայն, զի մի՛ ծարաւեցից, եւ մի՛ եկից այսր՝ հանել ջուր:

80. Եսէ ցնա Յիսուս. երթ կոչեա զայր քո՝ եւ եկ այսր: Պատասխանի ետ նմա կինն եւ ասէ. չեք իմ այր: Եսէ ցնա Յիսուս. բարւոք ասացեր՝ թէ չեք իմ այր. զի հինգ այր փոխեալ է քո, եւ զոր այժմ՝ ունիս՝ չէ քո այր. զայդ արդար ասացեր: Եսէ ցնա կինն. Տէր թուի ինձ, թէ մարգարէ իցես դու: Հարքն մեր ի լերինս յայսմիկ երկիր պագին. եւ դուք ասէք՝ եթէ յարուսաղէմ՝ եւ եթէ է տեղի, ուր արժան իցէ երկիր պագանել:

81. Եսէ ցնա Յիսուս. կին դու՝ հաւատա ինձ, զի եկեսցէ ժամանակ՝ յորժամ ոչ ի լերինս յայսմիկ եւ ոչ յարուսաղէմ՝ երկիր պագանիցեն չոր: Գուք երկիր պագանէք՝ որում ոչն գիտէք. մեք երկիր պագանեմք որում գիտեմքն. զի փրկու թիւն ի շրէից է: Ելլ եկեսցէ ժամանակ՝ եւ այժմ իսկ է, յորժամ ճշմարիտքն երկրպագուք՝ երկիր պագանիցեն չոր հոգւով եւ ճշմարտութեամբ. քանզի եւ չայր այնպիսի երկրպագուս իւր խնդրէ: Չողի է Եստուած, եւ երկրպագուաց նորա՝ հոգւով եւ

Ճշմարտութեամբ՝ պարտ է երկիր պագանել : Ըսէ
ցնա կինն, գիտեմ զի Մեսիայ զայ՝ անուանեալն
Վրիստոս. յորժամ եկեսցէ նա՝ պատմեսցէ մեզ
զամենայն :

82. Ըսէ ցնա Յիսուս. ես եմ՝ որ խօսիմն ընդ
քեզ : Եւ յայն բան եկին աշակերտքն նորա. եւ
զարմանային՝ զի ընդ կնոջն խօսէր. բայց ոչ ոք ասաց
ի նոցանէ, թէ զի՞նչ խնդրես, կամ զի՞նչ խօսիս
ընդ դմա :

83. Աթող կինն զսափորն իւր՝ եւ չոքաւ ի
քաղաքն, եւ ասէ ցմարդիկն : Ակայք տեսէք զայր
մի, որ ասաց ինձ զամենայն՝ որ ինչ իմ գործեալ
է. միթէ նա՞ իցէ Վրիստոսն :

84. Ալին ի քաղաքէն՝ եւ զային առ նա : Եւ
մինչեւ եկեալ էին նոքա, աղաչէին զնա աշակերտքն
եւ ասէին. ուրբի՞ հաց կեր : Այս ասէ ցնոսա. ես
կերակուր ունիմ ուտել, զոր դուքն ոչ գիտէք :
Ըսէին աշակերտքն ընդ միմեանս. միթէ եբե՞ր ինչ
ոք դմա ուտել :

85. Ըսէ ցնոսա Յիսուս. իմ կերակուր այն է՝
զի արարից զկամս այնորիկ՝ որ առաքեացն զիս, եւ
կատարեցից զգործն նորա : Ոչ դուք ասէք՝ եթէ
այլ եւս չորք ամիսք են, եւ հունձք գան. ահա-
ւասիկ ես ասեմ ձեզ, ամբարձէք զաչս ձեր, եւ
տեսէք զարտորայսն, զի սպիտակացեալ են եւ ի
հունձս հասեալ : Եւ որ հնձէն՝ վարձս առնու, եւ
ժողովէ զպտուղ ի կեանն յաւիտեանականս. զի որ
սերմանէն՝ եւ որ հնձէ՝ հասարակ ցնծացեն.
Յայսմ իսկ է բանն ճշմարիտ. զի այլ է որ սերմա-
նէ, եւ այլ է որ հնձէ : Ես առաքեցի զձեզ հնձել՝
զոր ոչ դուք վաստակեցէք. այլք վաստակեցին, եւ
դուք ի վաստակս նոցա մտէք :

86. Եւ ի քաղաքէն յայնմանէ Սամարացոց՝
բազումք հաւատացին ի նա. վասն բանի կնոջն

վկայելոյ՝¹ եթէ ասաց ինձ զամենայն, որ ինչ իմ
գործեալ էր: Իսկ իբրեւ եկին առ նա Սամարացիքն
աղաչէին զնա ընել առ նոսա. եւ եղև անդ աւուրս
երկուս: Աւ եւս բազումք հաւատացին ի նա վասն
բանին նորա: Աւ ասէին ցկինն, թէ ոչ այսուհետեւ
վասն քո խօսիցդ հաւատամք, զի մեզէն իսկ լուաք
ի դմանէ, եւ զիտեմք եթէ դա է ճշմարտիւ փրկիչ
աշխարհաց:

ԻՊ. Սքեալ է Պալէւա Կարոյն:

87. Աւ² յետ երկուց աւուրց ել անտի եւ³
թողեալ զՆազարէթ — զի⁴ ինքն իսկ Յիսուս վկայ-
եաց եթէ մարգարէ յիւրում գաւառի պատիւ ոչ
ունի — եկն⁵ եւ⁶ դարձաւ Յիսուս զօրութեամբ
Հոգւոյն ի Պալէւա:

88. Աւ⁷ յորժամ եկն ի Պալէւա, ըն-
կալան զնա Պալէւեացիքն՝ զի տեսեալ եւս էր զա-
մենայն նշանն, զոր արար յԱրուսաղէմ ի տօնին.
քանզի եւ նոքա եկեալ էին ի տօնն:

89. Յայնմ հետէ⁸ սկսաւ քարոզել զաւետա-
րան⁹ արքայութեան Աստուծոյ, եւ¹⁰ ասէ թէ¹¹
կատարեալ է ժամանակ եւ հասեալ է արքայու-
թիւն Աստուծոյ. ապաշխարեցէք¹² եւ¹³ հաւատացէք
յաւետարանն, զի¹⁴ մերձեալ է արքայութիւն երկ-
նից: Աւ¹⁵ ել համբաւ զմանէ ընդ ամենայն կողմանս
գաւառին: Աւ նա ուսուցանէր ի ժողովուրդս նոցա
փառաւորեալ յամենեցունց:

ԻԵ. Որդի Լուսնային:

90. Ակն¹⁶ դարձեալ ի Աննա Պալէւեացւոց՝ ուր
արար զժուրն գինի. եւ անդ էր թագաւորազն մի,
որոյ որդի նորա հիւանդ կայր ի Աստուծոսում: Աս
իբրեւ լուաւ եթէ Յիսուս եկեալ է ի Հրէաստանէ
ի Պալէւա, եկն առ նա՝ եւ աղաչէր, զի իջցէ եւ

բժշկեացէ զորդի նորա . քանզի մերձ էր ի մեռանել :
 Ըսէ ցնա . եթէ ոչ նշանս ինչ եւ արուեստս տեսա-
 նէք՝ ոչ հաւատայք : Ըսէ ցնա թաղաւորացն . Տէր՝
 էջ մինչեւ մեռեալ իցէ մանուկն իմ : Ըսէ ցնա
 Յիսուս . երթ՝ որդին քո կենդանի է : Եւ հաւատաց
 այրն բանին՝ զոր ասաց նմա Յիսուս , եւ զնաց :

91. Եւ մինչդեռ իջանէր , ընդառաջ եղեն նմա
 ծառայք նորա , աւետիս ետուն եւ ասեն . թէ մա-
 նուկն նորա կենդանի է : Հարցանէր ցնոսա վասն
 ժամուն՝ յորում ապաքինեաց , եւ ասեն ցնա . երէկ
 յեթներորդ ժամու եթող զնա ջերմն : Վիտաց
 հայրն նորա եթէ յայնմ ժամու՝ յորում ասացն ցնա
 Յիսուս թէ որդին քո կենդանի է . եւ հաւատաց
 ինքն եւ ամենայն աուն իւր :

92. Օչայս դարձեալ երկրորդ նշան արար
 Յիսուս եկեալ ի Հրէաստանէ ի Վաղիկա :

Ի.Օ. Կուչ-ճ Պեորոսի, Ընդրեայ, Յակովբայ ե-
 Յովհաննոս :

93. Մինչ ² զեռ զգնայր Յիսուս ընդ եզր
 ծովուն Վաղիկացւոց , ետես երկուս եղբարս ,
 զՍիմոն զիոչեցեալն Պետրոս , եւ զԸնդրէաս եղբայր
 նորա՝ արկեալ ուռկան ի ծով , քանզի ձկնորսք էին :

94. Եւ մատուցեալ անախ յառաջ՝ ետես այլ
 երկուս եղբարս , զՅակովբոս Օւբեղեայ եւ զՅով-
 հաննէս զեղբայր նորա ի նախ՝ Օւբեղեաւ հանդերձ
 հարբն իւրեանց , մինչ զեռ կազմէին զուռկանս իւ-
 րեանց :

95. Եւ ³ եղև ի խոնել զնովաւ ժողովրդեանն
 եւ լսել զբանն Ըստուծոյ , եւ ինքն կայր առ ծովա-
 կին Վեննեսարեթայ : Եւ ետես երկուս նաւս՝ զի
 կային առ ծովակին , եւ ձկնորսքն ելեալ ի նոցանէ՝
 լուանային զգործիսն : Եւ նա ի մի նաւուցն՝ որ էր
 Սիմոնի , եւ աղաչեաց զնա սակաւիկ մի տանել ի

ներքս¹ի ցամաքէն, նստաւ՝ եւ ուսուցանէր ի նաւէ անտի զժողովուրդսն :

96. Եւ իբրեւ լռեաց ի խօսիցն, ասէ ցՍիմոն. խաղացո ի խորն, եւ արկէք զգործիս ձեր յորս : Պատասխանի ետ Սիմոն եւ ասէ ցնա. վարդապետ՝ զամենայն զիշերս աշխատ եղեաք՝ եւ ոչինչ կալաք. բայց վասն քո բանիդ արկցուք զգործիսս : Օայս իբրեւ արարին՝ փակեցին ի ներքս բազմութիւն ձկանց յոյժ, մինչեւ պարպատէին ուռկանք նոցա : Եւ ակնարկէին որսակցացն ի միւս նաւն՝ զալ օգնել նոցա. եւ եկին եւ լքան երկոքին նաւքն՝ մինչեւ մերձ յընկղմել նոցա :

97. Իբրեւ ետես Սիմոն Պետրոս՝ անկաւ առ ծուռկան Յիսուսի եւ ասէ. ի բաց զնա յինէն Տէր, զե այր մեզաւոր եմ ես : Վանզի ահ պատեաց զնա եւ զամենեսեան որ ընդ նմայն էին՝ վասն որոց ձկանցն զորս բմբռնեցին, նոյնպէս եւ զՅակովբոս եւ զՅովհաննէս՝ զորդիսն Օւերեղեայ, որ էին որսակիցք Սիմոնի : Եւ ասէ ցՍիմոն Յիսուս. մի՛ երկնչիր՝ յայսմ հետէ զմարդիկ որսայցես ի կեանս : Եւ² ասէ ցնոսա (ցՍիմոն եւ ցՆնդրէաս). եկայք զկնի իմ, եւ արարից զձեզ որսորդս մարդկան : Եւ նոցա թողեալ վաղվաղակի զգործիսն զնացին զհետ նորս : Եւ³ կոչեաց զնոսա (զՅակովբոս եւ զՅովհաննէս) : Եւ⁴ նոցա թողեալ վաղվաղակի զնաւն եւ⁵ զհայրն իւրեանց զՕւերեղէոս ի նաւին վարձկանօքն հանդերձ, եւ⁶ հանեալ զնաւն ի ցամաք, թողին զամենայն, եւ զնացին զհետ նորս :

ԻԼ. Սիւանէ ի Ատփառնաու՝, սասոցանէ ժողովրդեանն եւ բժշկէր ի սահարն :

98. Եւ⁷ էջ, (եւ) եկն⁸ բնակեցաւ ի Ատփառնաու՝ ի ծովեղբրին, ի սահմանս Օւարուզոնի եւ Նեփթաղեմայ. զե լցցի բանն՝ որ ասացաւ ի ձեռն Եսայեսայ մարդա-

բէրի՛. Երկիր Օւարուղոնի եւ երկիր Նեփթաղեանյ՝
ճանապարհ ծովու՝ յայնկոյս Յորդանանու, Վալիլեա
հեթանոսաց. ժողովուրդ որ նստէր ի խաւարի՝ ետես
լոյս մեծ, եւ որոց նստէին յաշխարհին եւ ի ստուերս
մահու՝ լոյս ծագեաց նոցա: Եւ² իսկ եւ իսկ ի
շաբաթուն մտեալ ի ժողովուրդն, ուսուցանէր զնո-
սա: Եւ զարմանային ընդ վարդապետութիւն նորա,
զի ուսուցանէր զնոսա իբրեւ իշխանութեամբ՝ եւ՝ ոչ
որպէս դպիրքն:

99. Եւ էր ի ժողովրդեանն նոցա այր մի, յու-
րում այս պիղծ գոյր ի նմա. եւ³ աղաղակեաց ի
ձայն մեծ, ասէ. թուլացո՛ զի՞ կայ մեր եւ քո՞ Յի-
սուս Եւզովրեցի, եկիր կորուսանել զմեզ. գիտեմք
զքեզ՝ ո՞վ ես, սուրբդ Եստուծոյ: Սաստեաց՝ ի նա
Յիսուս եւ ասէ. կարկեսաց եւ ել ի դմանէ: Եւ
զարկոյց զնա այսն պիղծ, եւ աղաղակեաց ի ձայն
մեծ, զգետնեաց⁵ զնա դեւն ի միջի անդ՝ եւ ել ի
նմանէ, եւ ինչ ոչ վնասեաց նմա:

100. Եւ եղեն զարմանալիք ի վերայ ամենեցուն:
Եւ⁶ զարմացան, խօսէին⁷ ընդ միմեանս՝ մին-
չեւ⁸ հօծել ընդ միմեանս՝ եւ ասել. զի՞նչ⁹ է բանս
այս, զի՞նչ¹⁰ է այս նոր վարդապետութիւն. զի՞¹¹
իշխանութեամբ եւ զօրութեամբ՝ եւ այսոց պղծոց
սաստէ՝ եւ հնազանդին սմա, եւ¹² ելանեն: Եւ¹³ ել
լուր նորա ընդ ամենայն կողմն եւ¹⁴ երթայր
հռչակ զնմանէ ընդ ամենայն տեղիս շուրջ զգաւա-
ռաւն Վալիլեացոց¹⁵:

ԻՐ. ԻժՂԷ զոսանչ Աբոնի Է- այլք:

101. Եւ¹⁶ վաղվաղակի ելեալ ի ժողովրդենէն,
եկն ի տուն Ամոնի եւ Ընդրեայ՝ Յակովբաւ եւ Յով-
հաննու հանդերձ: Եւ¹⁷ եկեալ Յիսուս ի տուն Պե-
տրոսի, ետես զի զոքանչ նորա անկեալ զնէր տա-

պացեալ, ջերմամբ¹ մեծաւ, եւ² վաղվաղակի ասացին նմա վասն նորա եւ³ աղաչեցին զնա: Աւ⁴ մատուցեալ յարոյց զնա կալեալ զձեռանէ նորա: Ակաց⁵ առ նմա սաստեաց ջերմանն, եւ⁶ վաղվաղակի եթող զնա ջերմն. եւ⁷ յարեաւ պաշտէր զնոսա:

102. Աւ⁸ իբրեւ երեկոյ եղեւ, ի մտանել արեգականն ածին⁹ առ նա դիւահարս բազումն, եւ ամենեքեան¹⁰ որոց էին հիւանդք ի պէսպէս ցաւս՝ բերէին զնոսա առ նա: Աւ¹¹ էր ամենայն քաղաքն ժողովեալ առ դուրսն: Աւ¹² նա իւրաքանչիւր ումեք ի նոցանէ զնէր ձեռս՝ եւ բժշկէր զնոսա: Աւ¹³ դեւս բազումն եհան բանիւ, ¹⁴ եւ զամենայն հիւանդան բժըշկեաց: Օ՛ի լըցի բանն՝ որ ասացաւ ի ձեռն Ասայեաց մարգարէի. նա զհիւանդութիւնս մեր վերացոյց, եւ զցաւս մեր եբարձ: Ալանէին¹⁵ դեւք ի բազմաց, աղաղակէին եւ ասէին, եթէ դու ես որդի Աստուծոյ. եւ նա սաստէր՝ եւ ոչ տայր նոցա թոյլ խօսել. զի գիտէին զնա թէ Վրիստոսն է:

ԻԹ. Արեւայ Վրիստոս յանապատ է- անպի ի Վալիլէա:

103. Աւ¹⁶ ընդ այզն ընդ առաւօտն յարուցեալ ել եւ զնաց յանապատ տեղի, եւ անդ կայր յաղօթաւ: Աւ զնաց զհետ նորա Սիմոն՝ եւ որ ընդ նմայն էին: Աւ իբրեւ գտին զնա՝ ասէն ցնա, թէ ամենեքին խընդրեն զքեզ: Աւ ասէ ցնոսա. եկայք երթիցուք եւ յայլ մօտաւոր դիւղաքաղաքան, զի եւ անդ քարոյլցից. զի յայս իսկ եկեալ եմ:

104. Աւ¹⁷ ժողովուրդքն խնդրէին զնա. եկին մինչեւ առ նա՝ եւ արգելուին զնա, զի մի՛ գնասցէ ի նոցանէ: Աւ նա ասէ ցնոսա. եւ այլոց քաղաքաց պարս էինձ աւետարանել զարքայութիւն Աստուծոյ, զի յայն իսկ առաքեցայ:

105. Աւ¹⁸ շրջէր Յիսուս ընդ ամենայն կողմն Վալիլէացոց, ուսուցանէր ի ժողովուրդս նոցա՝

եւ քարոզէր զաւետարանն արքայութեան, եւ բժշկէր զամենայն հիւանդութիւնս՝ եւ զամենայն ախտս ի ժողովրդեանն. եւ¹ զեւս հասնէր: Աւ² ել լուր նորա ընդ ամենայն երկիրն Ասորոց, եւ մատուցին առ նա զամենայն հիւանդս՝ որ նեղեալ էին ի պէսպէս ցաւս եւ ի տանջանս, եւ զբիւահարս եւ զլուսնոտս եւ զանդամալոյծս. եւ բժշկեաց զնոսա:

Լ. Աշոտի Բնիկի արանցն:

106. Տեսեալ³ Յիսուսի ժողովուրդս բազումս զիւրեւ հրամայեաց երթալ յայնկոյս: Աւ⁴ մինչդեռ երթային նորա ի ճանապարհին՝ մատուցեալ⁵ դպիր մի ասէ ցնա. վարդապետ՝ եկից եւ ես զկնի քո յոր վայր եւ երթիցես: Ասէ ցնա Յիսուս. աղուեսուց որջք դոն եւ թռչնոց երկնից բոյնք, այլ որդւոյ մարդոյ ոչ գոյ ուր դիցէ զզլու խաւր:

107. Ասէ⁶ ցմիւսն եւս յաշակերտաց⁷ իւրոց եկ⁸ զկնի իմ, եւ նա ասէ⁹ ցնա. Տէր՝ տուր ինձ հրաման՝ զի երթայց նախ թաղեցից զհայր իմ: Ասէ ցնա Յիսուս. եկ զկնի իմ, եւ թոյլ տուր մեռելոցն թաղել զմեռեալս իւրեանց եւ¹⁰ զու երթ պատմեա զարքայութիւն Աստուծոյ:

108. Ասէ եւ այլ ոմն. եկից զկնի քո Տէր, բայց նախ հրաման տուր ինձ հրաժարել ի տանէ իմմէ: Ասէ ցնա Յիսուս. ոչ որ արկանէ ձեռն զմաճով՝ եւ հայիցի յետս, եթէ յաջողեալ իցէ արքայութեան Աստուծոյ:

Լ. Հանդարտին ճրթիկին:

109. Աւ¹¹ եղեւ ի միում աւուրց, իբրեւ¹² երեկոյ լեներ, գնացին¹³ զկնի նորա աշակերտքն նորա. եւ¹⁴ ասէ ցնոսա. Եկայք անցցուք յայնկոյս: Թողուն¹⁵ զժողովուրդն, եւ առնուն զնա նաւաւն հանդերձ. եւ¹⁶ ելին եւ¹⁷ այլ եւս նաւք էին ընդ նմա:

110. Աւ¹⁸ մինչ դեռ նաւէին, ի քուն եմնուտ, եւ¹⁹ ահա շարժումն մեծ եղեւ ի ծովուն, եւ²⁰ էջ մըրիկ

Հողմոյ ի ծովակն եւ¹ զայլնն ի նաւն զեղոյր մինչեւ² նաւուն ծածկել յալեաց անտի եւ³ ուռնոյր, եւ տագնապէին . եւ⁴ ինքն ննջէր ի խելս նաւուն ի վերայ բարձի . եւ⁵ մատուցեալ առ նա աշակերտքն նորա, զարթուցանէին զնա եւ ասէին . վարդապետ, ⁶ ոչ ինչ է քեզ փոյթ զի կորնչիմք . տէր⁷, փրկեա զմեզ զի կորնչիմք . եւ⁸ ասէցնոսա Յիսուս . ընդէր վատասիրտք էք, սակաւահաւատք : Յայնժամ յարուցեալ սաստեաց⁹ Հողմոյն եւ ծովուն, ասէ . դադարեա կորկեաց, եւ դադարեաց Հողմն եւ եղեւ խաղաղութիւն մեծ : Եւ ասէ ցնոսա . ընդէր այդպէս վատասիրտք էք, չեւ եւս ունիք հաւատս . ո՛ւր¹⁰ են հաւատքն ձեր :

111. Եւ¹¹ մարդիկն զարմացան եւ¹² երկեան երկիւղ մեծ, եւ ասէին ցմիմեանս . ո՞ւրդեօք իցէ սա, զի եւ¹³ Հողմոյ եւ ջրոյ հրաման տայ, եւ Հողմք¹⁴ եւ ծով հնազանդին սմա :

ԼԲ. Հանէ զԷդէոն որիացն :

112. Եւ¹⁵ նաւեցին, եւ¹⁶ եկն յայնկոյս յաշխարհն Գերգեսացւոյ, որ¹⁷ է հանդէպ Գալիլեայ :

113. Եւ¹⁸ յելանել նորա ի նաւէ անտի, եւ¹⁹ յելանելն ի ցամաքն, նոյնժամայն²⁰ պատահեցին²¹ նմա զիւահարք երկու՝ ելեալք ի գերեզմանացն չարաչարք յոյժ . որպէսզի չէր հնար անցանել ումեք ընդ այն ճանապարհ :

114. Եւ²² ահայր²³ մի (ի նոցանէ) զոր²⁴ ունէր այս պիղծ յորում²⁵ էին դեւք, եւ բազում ժամանակս չէր հանդերձ զգեցեալ եւ ոչ ի տան բնակեալ . այլ որոյ²⁶ բնակութիւն իւր իսկ ի գերեզմանս էր եւ ոչ շղթայիւք ոք եւս կարէր կապել զնա . վասն բազում անգամ ոտնակապօք եւ շղթայիւք կապելոյ, եւ խըզելոյ ի նմանէ զշղթայսն, եւ զոտնակապսն խորտակելոյ . եւ ոչ ոք կարէր պարտել զնա . քանզի հանապաղ

զցայգ եւ զցերեկ ի գերեզմանս եւ ի լերինս աղաղակէր, եւ կոծէր զանձն իւր քարամբք: Իբրեւ ետես զՅիսուս ի հեռաստանէ, ընթացաւ. անկաւ¹ առաջինորա երկիր² եպագ նմա. աղաղակեաց³ եւ ասէ մեծաձայն, զի կայ իմ եւ քո, Յիսուս որդի Աստուծոյ բարձրելոյ, եկիր տարաժամ տանջել զմեզ⁴ երզմնեցուցանեմ⁵ զքեզ յԱստուած, մի տանջեր զես:

115. Քանզի⁶ հրամանն տայր այսոյն պղծոյ ելանել ի մարդոյ անտի. զի բազում ժամանակս յափշտակեալ էր զնա, եւ կապէր ի շղթայս, եւ պահէր յերկաթս, եւ խզէր զկապանան, եւ վարէր ի դիւէն յանապատս: Եւ հարց ցնա Յիսուս եւ ասէ. զի նչ անուռն է քեզ. եւ նա ասէ, լեզէո՞ւն անուռն⁷ է իմ, քանզի բազումք եմք. զի⁸ զեւք բազումք մտեալ էին ի նա. եւ⁹ աղաչէին զնա յոյժ՝ զի մի առաքեսցէ զնոսա արտաքս քան զաշխարհն, զի¹⁰ մի հրամանն տացէ նոցա երթալ յանդունդս:

116. Եւ¹¹ էր հեռագոյն ի նոցանէ առ լերամբն¹² երամակ մի խոզից արօտական մեծ, աղաչեցին զնա ամենայն զեւքն, զի¹³ հրամանն տացէ նոցա մտանել ի նոսա. եւ¹⁴ ասէին՝ եթէ հանես զմեզ աստի, հրամանն տուր մեզ երթալ յերամակ խոզիցն, զի¹⁵ մտցուք ի նոսա. եւ հրամայեաց նոցա, եւ¹⁶ ասէ ցնոսա. Երթայք: Եւ իբրեւ ելին այսքն պիղծք՝ մտին ի խոզն, եւ դիմեաց ամենայն¹⁷ երամակն ի դարէ անտի ի ծովն. էին¹⁸ իբրեւ երկու հազարք, եւ հեղձուրին, եւ¹⁹ մեռան ի ջուրսն:

117. Իբրեւ²⁰ տեսին խոզարածքն²¹ զերան²² որ եղեն, փախեան²³, եւ²⁴ երթեալ ի քաղաքն եւ²⁵ յազարական պատմեցին²⁶ զամենայն եւ զիրս դիւսհարացն: Եւ²⁷ ելին տեսանել զինչ իցէ որ դործեցաւն. եւ²⁸ եկին առ Յիսուս, եւ գտին զայրն՝ ուստի զեւքն ելեալ էին, եւ²⁹ տեսանեն զնա զգեցեալ³⁰ եւ զգաստացեալ, նստէր առ ոտսն Յիսուսի, եւ եր-

կեան: Պատմեցին նոցա որոց տեսեալն էր, թէ¹ զինչ եղեւ այսահարին, զհարդ² փրկեցաւ դիւահարն, եւ³ զինչ վասն խոզիցն:

118. Եւ⁴ ահա ամենայն քաղաքն ել ընդ առաջ Յիսուսի իբրեւ տեսին զնա, սկսան⁵ աղաչել զնա ամենայն բազմութիւնն շուրջ զկողմամբքն Վերդեսացւոց՝ զնալ⁶ ի սահմանաց նոցա. քանզի ահիւ մեծաւ տազնապէին: Եւ նա մտեալ ի նաւ՝ դարձաւ անդրէն:

119. Եւ⁷ իբրեւ եմուտ նա ի նաւն, աղաչէր զնա դիւահարն՝ զի ընդ նմա իցէ. եւ Յիսուս ոչ ետ նմա թոյլ, այլ ասէ ցնա. երթ ի տուն քո առ ընտանիս քո, եւ պատմեա նոցա, որ ինչ միանգամ Տէր արար քեզ՝ եւ ողորմեցաւ քեզ: Վնաց⁸ ի քաղաքն եւ սկսաւ⁹ քարոզել ի Վեկապոլին՝ զոր ինչ արար նմա Յիսուս. եւ ամենեքին զարմանային:

Լ. Գ. ԼՆԴԱՆԱՆՆԵՐԻ:

120. Եւ¹⁰ ելեալ ի նաւ անց յայնկոյս: Եւ¹¹ իբրեւ դարձաւ անդրէն, եւ¹² իբրեւ անց միւսանգամ Յիսուս յայն կողմն, ժողովեցաւ առ նա ժողովուրդ բազում, եւ ընկալաւ¹³ զնա ժողովուրդն. քանզի ամենեքին ակն ունէին նմա. եւ¹⁴ եկն ի քաղաք իւր: Եւ¹⁵ մտեալ դարձեալ ի Վափառնառում յետ աւուրց, եւ¹⁶ եղեւ ի միում աւուրց լու¹⁷ եղեւ եթէ ի տան է. եւ ժողովեցան բազումք, մինչեւ տեղի եւս ոչ լինել եւ ոչ առ դրանն, եւ¹⁸ ինքն ուսուցանէր. եւ փարիսեցիքն եւ օրինացն վարդապետք նստէին, որ ժողովեալ էին յամենայն քաղաքաց գալիլեացւոց եւ Հրէաստանի եւ Երուսաղեմի, եւ¹⁹ խօսէր նոցա զբանն, եւ²⁰ զօրութիւն Տեառն էր ի բժշկել զնոսա:

121. Եւ²¹ ահա դային առ նա արք²² բերէին մահաճօք զայր մի՝ որ էր անդամալոյծ, եւ²³ զնէր ի մահիճս

բարձեալ¹ ի չորից . եւ² խնդրէին զնա մուծանել ի ներքս եւ զնել առաջի նորա : Աւ³ իբրեւ ոչ գտանէին թէ ընդ որ մուծանիցեն զնա ի ներքս վասն ամբոխին , ելին ի տանիս , քակեցին⁴ զյարկն ուր էր Յիսուս . եւ բացեալ զառաստաղն՝ ի ցուոցն⁵ կախեցին զնա , եւ⁶ իջուցին մահճօքն հանդերձ՝ յորում կայր անդամալոյծն , առաջի⁷ Յիսուսի : Աւ⁸ տեսեալ Յիսուսի զհաւատս նոցա , ասէ⁹ ցանդամալոյծն . քաջալերեաց , որդեակ , թողեալ լիցին քեզ մեղք քո :

122. Աւ¹⁰ էին ոմանք ի դպրաց անտի որ անդ նրատէին . սկսան¹¹ խորհել ի սիրտս¹² իւրեանց , եւ¹³ ասեն ընդ¹⁴ միաս . Օ, ի՞նչ¹⁵ է այս . ո՞վ¹⁶ է սա , որ խօսի զհայհոյութիւնս . ո՞վ կարէ թողուլ զմեզս՝ բայց միայն Աստուած . հայհոյէ¹⁷ դա : Աւ¹⁸ գիտաց Յիսուս յոգի իւր՝ թէ այնպէս խորհին ի սիրտս իւրեանց , պատասխանի¹⁹ ետ եւ ասէ ցնոսա . Օ, ի՞նչ²⁰ խորհիք զայդ , ընդէր²¹ խորհիք դուք չարիս ի սիրտս ձեր , զի՞նչ²² զիւրին է , ասել ցանդամալոյծն՝ թողեալ լիցին քեզ մեղք քո , եթէ ասել արի առ զմահիծս քո եւ երթ ի տուն քո : Այլ զի գիտաաջիք եթէ իշխանութիւն ունի որդի մարդոյ ի վերայ երկրի թողուլ մեզս , — ասէ ցանդամալոյծն — քեզ ասեմ՝ արի առ զմահիծս քո եւ երթ ի տուն քո : Աւ²³ առժամայն յարուցեալ՝ առաջի ամենեցուն՝ առ զիւրեւ յորոյ վերայ անկեալ դնէր , եւ զնաց ի տուն իւր եւ փառաւոր առնէր զԱստուած :

123. Իբրեւ²⁴ տեսին ժողովուրդքն՝ զարմացան : Օարմանք²⁵ կալան զամենեսեան եւ փառաւոր առնէին զԱստուած , զտուիչն²⁶ այնպիսի իշխանութեան մարդկան . լի²⁷ եղեն ասիւ եւ ասեն , եթէ աեսաք այսօր նոր նշան , թէ²⁸ այսպիսի ինչ երբեք ոչ տեսաք :

1.9. Ապոկալիպտիկ :

124. Աւ¹ յետ այնորիկ ել անտի, եւ ² ել դարձեալ ի Տովեզըն, եւ ամենայն ժողովուրդն գայր առ նա, եւ ուսուցանէր զնոսա :

125. Աւ³ անցեալ ընդ այն Յիսուսի՝ ետես մաքսաւոր⁴ մի՝ որում անուն էր Ղեւի Ալիեայ⁵ Մատթէոս⁶ անուն, զի⁷ նստէր ի մաքսաւորութեան, եւ ասէ ցնա. եկ զկնի իմ : Աւ թողեալ զամենայն՝ յարեաւ գնաց զկնի նորա : Աւ արար ընդունելութիւն մեծ նմա Ղեւի ի տան իւրում :

126. Աւ⁸ եղեւ իբրեւ բազմեալ էր ի տան նորա, եւ ահա բազում մաքսաւորք եւ մեղաւորք եկեալ եւ բազմեալ էին ընդ Յիսուսի եւ ընդ աշակերտս նորա, քանզի⁹ էին բազումք որ երթային զհետ նորա :

127. Աւ¹⁰ տրանջէին փարիսեցիքն եւ դպիրք նոցա զնմանէ առ աշակերտսն նորա, իբրեւ¹¹ տեսին թէ ուտէ ընդ մաքսաւորս եւ ընդ մեղաւորս եւ ասէին ցաշակերտս¹² նորա. զի¹³ է զի ընդ մաքսաւորս եւ ընդ մեղաւորս ուտէք եւ ըմպէք. ընդէր¹³ ընդ մաքսաւորս եւ ընդ մեղաւորս ուտէ եւ ըմպէ վարդապետն ձեր : Իբրեւ լուաւ Յիսուս, պատասխանի¹⁴ ետ եւ ասէ ցնոսա. ոչ¹⁵ պիտոյ է բժիշկ ողջաց՝ այլ հիւանդաց. երթայք՝ ուսարուք զի¹⁶ նչ է. զողորմութիւն կամիմ, եւ ոչ զզոհ. զի ոչ եկի կոչել զարդարս՝ այլ զմեղաւորս յապաշխարութիւն¹⁶ :

128. Յայնժամ¹⁷ մատեան առ նա աշակերտքն Յովհաննու եւ¹⁸ փարիսեցիքն՝ (որ) էին ի պահս, եւ ասեն¹⁹ ցնոսա. ընդէր²⁰ աշակերտքն Յովհաննու պահին ստէպ՝ եւ խնդրուածս առնեն, նոյնպէս եւ փարիսեցւոցն, եւ քոյդ ուտեն եւ ըմպեն : Աւ²¹ ասէ ցնոսա Յիսուս. մի՛ թէ²² կարող էք մանկանց առագաստի, մինչ ընդ նոսա իցէ փեսայն, հրաման տալ պահել. մի՛ թէ²³ մարթ ինչ իցէ որդւոց առագաստի

սուգ աւնուլ մինչ փեսայն ընդ նոսա իցէ . ցորքան¹ ընդ իւրեանս ունիցին զփեսայն ոչ է մարթ պահել : Այլ եկեացեն աւուրք՝ յորժամ վերացի ի նոցանէ փեսայն , եւ ապա պահեացեն յաւուրն յայնմիկ :

129. Ասաց² եւ առակ մի առ նոսա՝ թէ ոչ դք արկանէ կապերտ անթափ³ ի նոր⁴ հանդերձէ ի վերայ հնացեալ ձորձոյ . ապա թէ ոչ եւ զնորն⁵ պատառէ , զի առնու ելանէ զլրութիւնն նորա ի հանդերձէն՝ նորն⁶ ի հնոյ անտի , եւ չար եւս պատառումն լինի , եւ⁷ ընդ հնոյն չմիաբանի կապերտն որ ի նորոյն : Աւ⁸ ոչ դք արկանէ զինի նոր ի տիկս հինս . ապա թէ ոչ պայթուցանէ զինին նոր զտիկսն հինս . ինքն հեղու եւ տիկքն կորնչին : Այլ⁹ զինի նոր ի տիկս նորս արկանել է , եւ երկոքին պահին : Աւ¹⁰ ոչ դք ըմպէ զհինն եւ կամիցի զնորն . քանզի ասէ թէ հինն քաղցրագոյն է :

11. Յայրոսն եւ պետապետ :

130. Մինչդեռ¹¹ նա զայս խօսէր ընդ նոսա , էր¹² առ ծովեզերքն : Աւ¹³ ահա եկն այր մի՝ որում անուռն էր Յայրոս , եւ նա էր իշխան ժողովրդեանն . մատեալ¹⁴ եւ¹⁵ իբրեւ ետես զնա՝ անկաւ առ ոտս նորա եւ¹⁶ երկիր¹⁷ եպագ նմա , աղաչէր զնա մտանել ի տուն նորա զի դուստր միամօր էր նորա ամաց իբրեւ երկօտասանից , եւ էր մերձ ի մահ : Աւ¹⁸ աղաչէր զնա յոյժ եւ ասէր՝ թէ դուստր (իմ) մերձ է ի մահ . այլ¹⁹ եկեալ զիցես զձեռն քո ի վերայ նորա՝ զե²⁰ ապրեսցի եւ կեցցէ : Աւ²¹ յարեալ Յիսուս , եւ²² զնաց ընդ նմա , երթայր եւ ժողովուրդ բազում զհետ նորա՝ աշակերտօքն²³ հանդերձ :

131. Աւ²⁴ ընդ երթալն նորա՝ ժողովուրդքն նեղէին զնա : Աւ²⁵ ահա կին մի տեռատես երկօտասանամեայ , եւ²⁶ յոյժ վշտացեալ ի բազում բժշկաց , ի բժիշկս²⁷ ծախեալ էր զամենայն ինչս իւր , որում ոչ էր լեալ հնար յումեքէ բժշկել , եւ²⁸ չէր ինչ

օգտեալ . այլ եւս առաւել զայրացեալ : Իբրեւ լու-
աւ զՅիսուսէ՝ եկն ի մէջ ամբոխին . մատուցեալ¹
յետոյ մերձեցաւ ի զրօշակ հանդերձի նորա . քանզի
ասէր ի մօտ իւրում թէ միայն մերձենամ ի հան-
դերձս նորա՝ փրկիմ : Եւ² վաղվաղակի ցամաքեցաւ
աղբիւր արեան նորա՝ եւ գիտաց ի մարմին իւր թէ
բժշկեցաւ ի տանջանացն :

132. Եւ անդէն վաղվաղակի գիտաց Յիսուս
յանձն իւր զգօրութիւնն որ ել ի նմանէ . դարձաւ
յամբոխն եւ ասէ , ո՞վ մերձեցաւ ի հանդերձս իմ ,
ո՞վ³ է որ մերձեցաւն յիս : Իբրեւ ամենեքեան ու-
րանային ասէ Պետրոս եւ որ ընդ նմա եկն աշակերտքն .
վարդապետ՝⁴ տեսանես⁵ զի⁶ ժողովուրդք պնդեն
եւ նեղեն զքեզ , եւ⁷ ասես թէ ո՞վ մերձեցաւ ի հան-
դերձս իմ : Եւ⁸ ասէ Յիսուս . ոմն մերձեցաւ յիս ,
քանզի գիտացի թէ զօրութիւն ել յինէն : Եւ⁹
շուրջ հայէր տեսանել թէ ո՞վ արար զայն : Իբրեւ¹⁰
ետես կինն՝ եթէ ոչ ծածկեցաւ ի նմանէ , զարհու-
րեալ¹¹ եւ դողացեալ վասն որոյ գաղտն արար , քանզի
գիտէր զի՞նչ եղեւ նմա , եկն անկաւ¹² առաջի նորա ,
եւ¹³ ասաց զամենայն իրան ստուգութեամբ , թէ¹⁴
վասն որոյ իրաց մերձեցաւ ի նա պատմեաց առաջի ամե-
նայն ժողովրդեանն , եւ թէ որպէս բժշկեցաւ առ ժա-
մայն : Իսկ Յիսուս իբրեւ դարձաւ եւ ետես զնա ,
ասէ . Քաջալերեաց , դուստր , հաւատք քո կեցուցին
զքեզ , երթ¹⁵ ի խաղաղութիւն եւ եղիջիր ողջ ի տան-
ջանաց քոց : Եւ¹⁶ բժշկեցաւ կինն ի ժամէն յայնմանէ :

133. Եւ¹⁷ մինչ դեռ նա խօսէր , զայ ոմն ի տանէ
ժողովրդապետին , եւ ասէ ցնա . մեռաւ դուստրն
քո , զի՞ եւս աշխատ առնես զվարդապետդ : Իսկ Յի-
սուս իբրեւ լուաւ զբանն ասացեալ՝ պատասխանի
ետ եւ ասէ ցժողովրդապետն ցհայր¹⁸ մանկանն , մի
երկնչի՛ր՝ միայն հաւատա եւ կեցցէ : Եւ¹⁹ ոչ զոք ե-
թող ընդ իւր երթալ , բայց միայն զՊետրոս եւ զՅա-

կովբոս եւ զՅովհաննէս զեղբայր Յակովբայ : Իբրեւ¹
 եկն Յիսուս ի տուն իշխանին եւ ետես զփողարսն եւ
 ամբոխ յոյժ եւ² լալականս եւ աղաղակ յոյժ , ասէ³
 ցնոսա . զի⁴ խովեալ էք եւ լայք . ի բաց⁵ զնացէք զի
 ոչ եթէ մեռեալ է մանուկդ՝ այլ ննջէ : Եւ նորա
 ծաղր առնէին զնա զի⁶ զիտէին թէ մեռաւ : Եւ⁷
 նորա հանեալ արտաքս զամենեսեան ոչ⁸ զոք եթող
 մտանել՝ բայց միայն զՊետրոս եւ զՅակովբոս եւ⁹
 զՅովհաննէս , զհայր մանկանն եւ զմայր նորա , եւ
 մտանէ ուր զնէր մանուկն : Եւ¹⁰ կալաւ¹¹ զձեռանէ¹²
 նորա , բարբառեցաւ եւ ասէ . Տաղթա , կումի . որ
 թարգմանի՝ աղջիկ դու՝ քեզ ասեմ՝ արի : Եւ¹³
 դարձաւ ոգի նորա , եւ կանգնեցաւ վաղվաղակի , եւ
 հրամայեաց տալ նմա ուտել : Եւ¹⁴ զնայր , քանզի
 էր ամաց երկոտասանից , եւ զարմացան մեծաւ զար-
 մանալեօք ճնօղքն¹⁵ նորա . եւ¹⁶ պատուէր տայր նոցա
 յոյժ , զի մի ոք զիտացէ զայն : Եւ¹⁷ ել համբաւս
 այս ընդ ամենայն երկիրն ընդ այն :

Ե.Օ. Բժշկին երկու կայր+ ե- այսահար թ :

134. Եւ¹⁸ մինչ դեռ անցանէր ընդ այն Յիսուս ,
 զհետ եղեն նորա կոյրք երկու , աղաղակէին՝ եւ ասէին ,
 ողորմեաց մեզ որդի Վաւթի : Եւ իբրեւ եկն ի տուն ,
 մատենան առ նա կոյրքն , եւ ասէ ցնոսա Յիսուս . հա-
 ւատայք՝ եթէ կարող եմ առնել ձեզ զայդ . ասեն
 ցնա՝ այո՛ տէր : Յայնժամ մերձեցաւ յաչս նոցա՝ եւ
 ասէ . ըստ հաւատոց ձերոց եղիցի ձեզ : Եւ բացան
 աչք նոցա . եւ սաստեաց նոցա Յիսուս եւ ասէ . զգոյշ
 կացէք՝ մի ոք զիտացէ : Եւ նորա ելեալ համբաւեցին
 զնա ընդ ամենայն երկիրն ընդ այն :

135. Եւ յեւաննէն նոցա արտաքս , ահա մատուցին
 առ նա այր մի՝ համբ դիւահար : Եւ յեւանել զիւին՝
 խօսեցաւ համբն . եւ զարմացան ժողովուրդքն՝ եւ
 ասեն . թէ եւ ոչ երբեք երեւեցաւ այսպիսի ինչ

յիսրայելի¹ : Իսկ փարիսեցիքն ասեն, թէ իշխանաւն
դիւաց հանէ դա զգեւս :

Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ Զ Ա Տ Ի Կ

115. Պրորոպիէն աւագան :

136. Յետ² այսորիկ տօն էր Հրէից, եւ ել Յիսուս յԱրուսաղէմ : Եւ էր յԱրուսաղէմ ի Պրորատիկէ աւագանին, որ կոչէր եբրայեցերէն՝ Կեթհեզզա, հինգ սրահ, յորս անկեալ գնէր բազմութիւն յոյժ հիւանդաց՝ կուրաց, կաղաց, դօսացելոց, որ ակն ունէին ջրոցն յուզելոց : Եւ հրէշտակ Տեառն իջանէր ըստ ժամանակի յաւազանն՝ եւ յուզէր զջուրսն. եւ որ նախ ի շարժումն ջուրցն իջանէր, բժշկէր՝ ոչ ունելով նշան հիւանդութեան :

137. Եւ անդ էր այր մի, որոյ երեսուն եւ ութ ամ էր ի հիւանդութեան իւրում : Օնա իբրեւ ետես Յիսուս՝ զի անկեալ գնէր, եւ զիտաց եթէ բազում ժամանակք են այնուհետեւ, ասէ ցնա. կամի՞ս ողջ լինել : Պատասխանի ետ նմա հիւանդն. Տէր՝ ոչ զոք ունիմ. թէ յորժամ ջուրքն յուզեցին՝ արկեց զես յաւազանն. եւ մինչ ես դանդաղեմ, այլ ոք քան զես յառաջագոյն իջանէ : Եսէ ցնա Յիսուս. արի առ զմահի՞ծս քո՝ եւ գնա : Եւ ողջացաւ այրն, եւ յարեաւ՝ առ զմահի՞ծս իւր եւ շրջէր. եւ էր շաբաթ յաւուրն յայնմիկ :

138. Ըսեն Հրէայքն ցբժշկեալն. շաբաթ է՝ եւ ոչ է արժան քեզ առնուլ զմահի՞ծս քո : Պատասխանի ետ նոցա եւ ասէ. որ բժշկեացն զիս նա ասաց զիս. Ըռ զմահի՞ծս քո՝ եւ գնա : Հարցին ցնա եւ ասեն. ո՞վ է այրն այն՝ որ ասաց ցքեզ՝ առ զմահի՞ծս քո եւ շրջեաց : Եւ բժշկեալն ոչ գիտէր թէ ո՞վ իցէ. քանզի Յիսուս խոյս ետ վասն ամբօխին ի տեղուջէ անտի :

139. Յեա՛ այսորիկ զտանէ զնա Յիսուս ի տա-
ճարին, եւ ասէ ցնա. ահաւասիկ որջացար, մի՛ եւս
մեղանչեր, զի մի չար եւս ինչ լինիցի քեզ: Պնաց
այրն եւ պատմեաց շրէիցն, եթէ Յիսուս էր որ
բժշկեացն զիս:

140. Եւ վասն այնորիկ հարածէին զՅիսուս շրէ-
այքն, զի զայն առնէր ի շաբաթու: Եւ Յիսուս պա-
տասխանի ետ նոցա. շայր իմ մինչեւ ցայժմ գործէ,
եւ ես գործեմ: Վասն այնորիկ առաւել խնդրէին
շրէայքն սպանանել զնա, զի ոչ միայն լուծանէր
զշաբաթս, այլ եւ հայր իւր կոչէր զԱստուած, եւ
հաւասար առնէր զանձն Աստուծոյ:

141. Պատասխանի ետ Յիսուս եւ ասէ ցնոսա.
ամէն ամէն ասեմ ձեզ. ոչ կարէ որդի մարդոյ առ-
նել յանձնէ եւ ոչինչ, եթէ ոչ տեսանիցէ զշայրն
զի առնէ. զի զոր նայն առնէ, զնոյն եւ որդին նմին
նման գործէ: Օ՛ի շայր սիրէ զորդի, եւ զամենայն
ինչ ցուցանէ նմա զոր ինքն առնէ. եւ մեծամեծս եւս
քան զնոյնս ցուցանէ նմա զգործս, ընդ որ դուքդ
զարմանայք: Օ՛ի որպէս շայր յարուցանէ զմեռեալս
եւ կենդանի առնէ, նոյնպէս եւ որդի զորս կամի
կենդանի առնէ: Եւ ոչ եթէ շայր զատի զոք, այլ
զամենայն դատաստան ետ որդւոյ իւրոյ, զի ամենե-
քեան պատուեսցեն զորդի որպէս պատուեն զշայր:
Որ ոչ պատուէ զորդին, ոչ պատուէ զշայր զառա-
քիչն նորա: Ամէն ամէն ասեմ ձեզ. զի որ զբանն իմ
լսէ, եւ հաւատայ այնմ որ առաքեացն զիս, ընդունի
զկեանս յաւիտենականս. եւ ի դատաստան ոչ մտա-
նէ, այլ փոխեցաւ ի մահուանէ ի կեանս: Ամէն ամէն
ասեմ ձեզ. զի զայ ժամանակ եւ արդէն իսկ է, յոր-
ժամ մեռեալք լսիցեն ձայնի որդւոյն Աստուծոյ. եւ
որք լսիցենն՝ կեցցեն: Օ՛ի որպէս շայր ունի կեանս
յանձին իւրում, նոյնպէս ետ եւ որդւոյ ունել կեանս
յանձին իւրում, եւ իշխանութիւն ետ նմա դատաս-

տան առնել. եւ զի որդի մարդոց է՝ ընդ այն զի՞
 զարմանայք. զի եկեացէ ժամանակ յորում ամենեքին
 որ ի գերեզմանս կայցեն, լուիցեն ձայնի նորա, եւ
 եկեացեն արտաքս. որոց բարիս գործեալ իցէ՝ ի յա-
 լութիւն կենաց, եւ որոց զչար արարեալ՝ ի յարու-
 թիւն դատաստանաց: Ոչ կարեմ ես յանձնէ առնել
 եւ ոչինչ. այլ որպէս լսեմ՝ դատեմ, եւ դատաստանն
 իմ արդար է. զի ոչ խնդրեմ զկամս իմ, այլ զկամս
 այնորիկ՝ որ առաքեացն զիս: Եթէ ես վկայեմ վասն
 իմ, վկայութիւն իմ չէ ճշմարիտ: Ե.Յ. է՝ որ վկայէ
 վասն իմ. եւ դուք գիտէք, եթէ ճշմարիտ է վկայու-
 թիւն զոր վկայեաց վասն իմ: Գուք առաքեցէք առ
 Յովհաննէս՝ եւ վկայեաց ճշմարտութեան: Ե.Յ. ես
 ոչ եթէ ի մարդկանէ առնում վկայութիւն. այլ զայս
 ասեմ՝ զի դուք ասարեսջիք: Կա էր ճրագն՝ որ լու-
 ցեալ էր եւ ծագէր. եւ դուք կամեցարուք ցնծալ
 առ ժամանակ մի ի լոյս նորա: Ե.Յ. ունիմ վկայու-
 թիւն մեծ եւս քան զՅովհաննու. զգործս՝ զորս ետ
 ցիս չայր՝ զի կատարեցից ցնոսա, նոքին իսկ գործքն
 զոր գործեմ, վկայեն վասն իմ, եթէ չայր առաքեաց
 զիս. եւ որ առաքեացն զիս չայր՝ նա վկայեաց վասն
 իմ: Գուք՝ ոչ զձայն նորա երբեք լուարուք, եւ ոչ
 զտեսիլ նորա տեսէք, եւ ոչ զբան նորա ունիք ի
 ձեզ բնակեալ. զի զոր նա առաքեաց՝ դուք նմա ոչ
 հաւատայք: Քննեցէք զգիրս. զի դուք համարիք
 նոքօք ունել զկեանսն յաւիտեանականս. եւ նոքին իսկ
 են՝ որ վկայեն վասն իմ, որովք համարիք ունել
 կեանս. եւ դուք ոչ կամիք գալ առ իս՝ զի զկեանսն
 ունիցիք: Ես փառս ի մարդկանէ ոչ առնում: Ե.Յ.
 գիտեմ զձեզ եթէ զտէրն Եստուծոյ ոչ ունիք յան-
 ձինս: Ես եկի յանուն Հօր իմոյ՝ եւ ոչ ընդունիք
 զիս. եթէ այլ ոք եկեացէ յիւր անուն, զնա ընդու-
 նիցիք: Օրհնող կարէք դուք հաւատալ, զի փառս
 ի միմեանց առնուք. եւ զփառս զառ ի միոյն Եստու-

ծոյ՝ ոչ խնդրէք: Մի համարիք՝ եթէ ես չարախօս ինչ իցեմ՝ զձէնջ առ Հօր. գոյ որ չարախօս կայ զձէնջ՝ Մովսէս, յոր դուքն յուսացեալ էք: Օյ եթէ հաւատայիք դուք Մովսէսի, հաւատայիք արդեօք եւ ինձ, զի նա վասն իմ իսկ գրեաց: Օյ եթէ նորա գրոցն ոչ հաւատայք, զեւրդ իմոց բանիցս հաւատայցէք:

ԼԲ. Արդէն հասի՞ ի շաբաթնս:

142. Եւ² եղև նմա ի շաբաթու անցանել ընդ արտորայս, եւ աշակերտքն ի շաբաթու³ երկրորդում առաջնոյն, քաղցեան⁴ եւ⁵ սկսան հասկ կորզել⁶ շփելին⁷ ընդ ափ եւ⁸ ուտէին. եւ ոմանք ի փարիսեցւոցն՝ իբրեւ⁹ տեսին՝ ասեն ցնա. ահաւասիկ աշակերտքն քո գործեն, զոր ոչ է արժան գործել ի շաբաթու: Պատասխանի¹⁰ ետ նոցա Յիսուս եւ ասէ՝ ոչ¹¹ երբեք իցէ ընթերցեալ ձեր զոր արարն Վաւիթ, յորժամ պիտոյն եղև՝ եւ քաղցեաւ նա եւ որ ընդ նմայն էին: Օյարդ եմուտ ի տունն Աստուծոյ առ Աբիաթարաւ քահանայապետիւ: Եւ¹² զհացն առաջաւորութեան եկեր, եւ ետ այնոցիկ որ ընդ նմայն էին, զոր¹³ ոչ էր օրէն նմա ուտել, եւ ոչ՝ որոց ընդ նմայն էին, բայց միայն քահանայից: Ամ թէ չեցէ՞ ընթերցեալ ձեր յօրէնս՝ զի ի շաբաթս քահանայքն ի տաճարին պղծեն զշաբաթն, եւ անմեղք են: Բայց ասեմ՝ ձեզ՝ զի մեծ քան զտաճարն է աստ: Եւ եթէ գիտէիք զինչ է զողորմութիւն կամիմ՝ եւ ոչ զցոհ, ապա ոչ դատապարտէիք դուք զանպարտսն: Եւ¹⁴ ասէ ցնոսա, շաբաթ վասն մարդոյ եղև, եւ ոչ եթէ մարդ վասն շաբաթու: Ապա ուրեմն՝ Տէր է որդի մարդոյ՝ եւ շաբաթու:

130. Չեւն գօսացեալ բժշկի է շաբաթոս:

143. Եւ¹ եղեւ ի միւսում շաբաթուն, գնացեալ² անտի Յիսուսի՝ մտանել³ նմա ի ժողովուրդն՝ եւ ուսուցանել. եւ էր անդ այր մի՝ եւ ձեռն իւր աջ գօսացեալ էր: Եւ սպասէին նմա դպիրք՝ թէ ի շաբաթուն բժշկիցէ, զի գտանիցեն չարախօսութիւն զնմանէ: Եւ⁴ հարցին ցնա եւ ասեն եթէ պարտ իցէ ի շաբաթու բժշկել. զի չարախօսեացեն զնմանէ: Եւ⁵ նա գիտէր զխորհուրդս նոցա. ասէ ցայրն որոյ ձեռնն գօսացեալ էր. արի անց ի մէջ: Եւ նա յարուցեալ եկաց: Ասէ ցնոսա Յիսուս. հարցից ինչ զձեզ. զի՞նչ արժան է ի շաբաթու, բարի՞ ինչ առնել՝ եթէ չար գործել. ողի մի ասպնեցուցանել թէ կորուսանել: Եւ նոքա⁶ լռեցին. եւ⁷ նա ասէ ցնոսա. ո՞վ է ի ձէնջ մարդ՝ որոյ իցէ ոչխար մի, եւ անկանիցի այն ի խորխորատ ի շաբաթու. միթէ՞ ոչ ունիցի եւ յարուցանիցէ զնա: Իսկ արդ՝ որչափ եւս առաւել է մարդ քան զոչխար. ապա ուրեմն պարտ է ի շաբաթու բարիս գործել: Եւ⁸ հայեցեալ Յիսուս զնոքօք լի ցասմամբ, արտմեալ վասն կուրութեան սրտից նոցա, ասէ⁹ ցայրն. ձգեա զձեռն քո, եւ⁴ նա ձգեաց, եւ հաստատեցաւ ձեռն նորա եւ¹⁰ եղեւ ողջ իբրեւ զմիւսն: 'Նոքա¹¹ լցան յիմարութեամբ, եւ խօսէին ընդ միմեանս՝ թէ զի՞նչ առնիցեն Յիսուսի:

144. Եւ¹² ելեալ արտաքս վաղվաղակի վարիսեցիքն հերովդիանոսօքն հանդերձ, խորհուրդ առնէին վասն նորա՝ թէ զիարդ կորուսցեն զնա:

145. Իսկ¹³ Յիսուս իբրեւ զիտաց, մեկնեցաւ անտի եւ աշակերտօքն¹⁴ իւրովք գնաց ի ծովեզրն. եւ բազում ժողովուրդ էր Պաղիւսացւոց երթային զհետ նորա եւ ի շրէաստանէ, եւ յԵրուսաղեմէ, եւ յայնկոյս Յորդանանու, եւ որք ի Տիւրոսէ եւ ի Սիդօնէ. բազում ժողովուրդ իբրեւ լսէին՝ որչափ ինչ առնէր,

գային¹ առ նա: Եւ ասէ ցաշակերտան իւր, զի նաւակ մի պատրաստական կայցէ նմա վասն ամբօխին՝ զի մի նեղեսցեն զնա: Վանզի զբազումս բժշկեաց, մինչ գալ խոնել զնովաւ՝ զի մերձեսցին առ նա, որք ունէին ակաս ինչ. եւ² բժշկեաց զամենեսեան: Եւ սաստեաց նոցա զի մի յայանեսցեն զնմանէ ումէք: Եւ³ այսք պիղծք յորժամ տեսանէին զնա, անկանէին առաջի նորա, աղաղակէին եւ ասէին. թէ դու ես Արդին Աստուծոյ. եւ նա յոյժ սաստէր նոցա, զի մի յայանի առնիցեն զնա. Օխ⁴ լըցի՝ որ ասացաւն ի ձեռն Ասայեայ մարգարէի: Ահա մանուկ իմ՝ զոր ընտրեցի, եւ սիրելի՛ ընդ որ հաճեցաւ անձն իմ. եղից զողի իմ ի վերայ նորա, եւ իրաւունս հեթանոսաց պատմեսցէ: Այ հակառակեսցի՛ եւ ոչ աղաղակեսցէ, եւ ոչոք լուիցէ ի հրապարակս զբարբառ նորա: Օ, եղիզն ջախջախեալ ոչ փշրեսցէ, եւ զպատրոյին առկայծեալ ոչ շեջուսցէ. մինչեւ հանցէ ի յաղթութիւն զբատաստանն: Եւ յանուն նորա հեթանոսք յուսասցին:

Խ. Ընարին երկոպատանին, ե- որ է վերին բան:

146. Եւ⁵ եղև ընդ աւուրսն ընդ այնոսիկ ել՝ եւ⁶ երթային զհեա նորա ժողովուրդք բազումք ի Վալելիէ եւ ի Վեկապոլեայ եւ յԱրուսաղէմէ եւ ի Հրէաստանէ եւ յայնկոյս Յորդանանու: Եւ տեսեալ զժողովուրդն՝ ել ի լեառն կալ⁷ յաղօթս եւ հանէր զգիշերն ի գլուխ յաղօթսն Աստուծոյ: Եւ իբրեւ այդ եղև կոչ⁸ առ ինքն զորս ինքն կամեցաւ զաշակերտսն⁹ իւր, եւ¹⁰ իբրեւ նստաւ՝ մասեան առ նա աշակերտքն նորա. եւ¹¹ ընարեաց զի¹² իցեն ի նոցանէ¹³ երկոտասանք¹⁴ զնովաւ, զորս¹⁵ եւ Առաքեալս անուանեաց, զի¹⁶ առաքեսցէ զնոսա քարոզել. եւ ունել իշխանութիւն բժշկելոյ զցաւս՝ եւ հանելոյ զգեւս: Եւ եդ անուն Սիմոնի՝ Պետրոս. եւ Յակովբու Օբեդեայ՝ եւ Յովհաննու եղբորն Յակովբայ, եդ նոցա անուանս

Բաներեդէս¹, որ է՝ որդիք որոտման, եւ զԱնդրէաս, եւ զՓիլիպպոս, եւ զՎարթուղիմէոս, եւ զՄատթէոս զմաքսաւորն, եւ զԹովմաս, եւ զՅակովբոս Ալիւայ, զՍիմոն (Վանանայի) զկոչեցեալն նախանձայոյց, եւ զՅուդա Յակովբայ (զԹադէոս), եւ զՅուդա իսկարիովտայի՝ որ եղեւ իսկ մատնիչ: Աւ իջեալ նոքօք Հանդերձ ի տեղի մի տափարակ. եւ ժողով աշակերտացն նորա՝ եւ բազմութիւն յոժ ժողովրդեանն, յամենայն Հրէաստանէ եւ յԱրուսաղէմէ՝ եւ յայնմ կողմանէ՝ եւ ի ծովեզերէն Տիւրոսի եւ Սիզովնի. որ եկին լսել ի նմանէ՝ եւ բժշկել ի Հիւանդութենէ իւրեանց. եւ նեղեալքն յայտոց պղծոց բժշկէին: Աւ ամենայն ժողովուրդն խնդրէր մերձենալ ի նա, զի զօրութիւն բազում երանէր ի նմանէ եւ բժշկէր զամենեսին:

147. Աւ նա ամբարձ զաչս իւր յաշակերտան իւր եւ² բացեալ զբերան իւր ուսուցանէր զնոսա, եւ ասէր: Արանի աղքատաց հոգւով, զի նոցա է արքայութիւն երկնից: Արանի սղաւորաց, զինոքա մխիթարեսցին: Արանի հեզոց, զի նոքա ժառանգեսցեն զերկիր: Արանի որ քաղցեալ եւ ծարաւի իցեն արգարութեան, զինոքա յաղեսցին: Արանի ողորմածաց, զի նոքա ողորմութիւն գացեն: Արանի այնոցիկ՝ որ սուրբ են սրտիւք, զի նոքա զԱստուած տեսցեն: Արանի խաղաղարարաց, զի նոքա որդիք Աստուծոյ կոչեսցին: Արանի որ հալածեալ իցեն վասն արդարութեան, զինոցա է արքայութիւն երկնից: Արանի³ է ձեզ, յորժամ նախատիցեն զձեզ մարդիկ, եւ յորժամ որոշեցեն զձեզ եւ նախատիցեն, եւ հանիցեն անուն չար զձէնջ վասն որդւոյ մարդոյ եւ⁴ հալածեսցեն, եւ ասիցեն զամենայն բան չար զձէնջ սուտ վասն իմ: Ուրախ⁵ լիջիք յաւուր յայնմիկ եւ ցնծասջիք, զի ահա վարձք ձեր բազում են յերկինս. զի⁶ այսպէս հալածեսցին զմարգարէսն որ յառաջ քան զձեզ էին, հարք⁷ իւրեանց: Բայց վայ մեծատանցդ, զի ընկալայք զմխիթարութիւն ձեր: Վայ ձեզ

որ յաղեսալք էք այժմ, զի քաղցիցէք, վայ ձեզ որ ծի-
ծաղըբդ այժմ, զի սպայցէք եւ լայցէք: Վայ ձեզ՝ յոր-
ժամ բարի ասիցեն զձէնջ ամենայն մարդիկ, զի այդ-
պէս առնէին սուտ մարդարէիցն հարբ նոցա:

ԽԸ Յարազ մարդն որ ի լերին բանն:

148. Ղուք¹ էք աղ երկրի. ապա թէ աղն ան-
համի՝ իւր յաղեսցի. ոչ իմիք ազդիցէ այնուհե-
տեւ, բայց եթէ ընկենուլ արտաքս՝ եւ կոխան
լինել ի մարդկանէ: Ղուք էք լոյս աշխարհի. ոչ կարէ
քաղաք թաքչել՝ որ ի վերայ լերին կայցէ: Աւ ոչ լու-
ցանեն ճրագ՝ եւ դնեն ընդ գրուանաւ, այլ ի վերայ
աշտանակի, եւ լոյս տայ ամենեցուն՝ որ ի տանն իցեն:
Այնպէս լուսաւորեսցէ լոյս ձեր առաջի մարդկան,
որպէս զի տեսցեն զգործս ձեր բարիս, եւ փառաւորես-
ցեն զհայր ձեր որ յերկինս է:

149. Սի համարիք եթէ եկի լուծանել զօրէնս
կամ զմարդարէս. ոչ եկի լուծանել այլ ընուլ: Ամէն
ասեմ՝ ձեզ՝ մինչեւ անցցեն երկինք եւ երկիր, յովա
մի՝ որ նշանախեց մի է, ոչ անցցէ յօրինացն եւ ի
մարդարէից՝ մինչեւ ամենայն եղիցի: Ար որ լուծցէ մի
ինչ ի պատուիրանացս յայսցանէ ի փոքունց, եւ
ուսուսցէ այնպէս զմարդիկ, փոքր կոչեսցի յարքայու-
թեան երկնից. իսկ որ արասցէ՝ եւ ուսուսցէ, նա մեծ
կոչեսցի յարքայութեան երկնից: Բայց ասեմ՝ ձեզ. զի
եթէ ոչ առաւելուցու արդարութիւն ձեր աւելի քան
զգալրացն եւ զփարիսեցւոյն, ոչ մտանիցէք յարքայ-
ութիւն երկնից:

150. Լուարուք զի ասացաւ առաջնոցն, թէ
մի սպանաներ. զի որ սպանանիցէ՝ պարտական լցի
դատաստանի: Այլ ես ասեմ՝ ձեզ. թէ ամենայն որ
բարկանայ՝ եղբոր իւրում տարսպարտուց, պարտաւոր
լցի դատաստանի. եւ որ ասիցէ ցեղբայր իւր յիմար,
պարտաւոր լցի առեմի. եւ որ ասիցէ ցեղբայր իւր

մորոս, պարտաւ որ լիցի ի գեհեն հրոյն: Աթէ մատուցանիցես զպատարագ քո ի վերայ սեղանոյ, եւ անդ յիշեսցես՝ եթէ եղբայր քո ունի ինչ խէթ զքէն, թող զպատարագն քո առաջի սեղանոյն. երթ նախ հաշտեաց ընդ եղբոր քում, եւ ապա եկեալ մատուցիր զպատարագն քո: Յորժամ՝ երթայցես ընդ ոսոխի քում առ իշխան, լեր³ իրաւախոհ ընդ ոսոխի քում վաղազոյն, մինչդեռ իցես ընդ նմա ի ճանապարհի՝ տուր զհաշիւն զերծանել ի նմանէ, զի գուցէ քարշիցէ զքեզ առ դատաւորն, եւ դատաւորն մատնիցէ դահճի, եւ դահճիճն արկանիցէ ի բանա: Ասեմ քեզ, ոչ ելանիցես անտի մինչեւ հատուցանիցես զլեփին բնիօնն: Աւարուք⁴ զի ասացաւ, մի շնար: Բայց ես ասեմ ձեզ. թէ ամենայն որ հայի ի կին մարդ առ ի ցանկանալոյ նմա, անդէն շնացաւ ընդ նմա ի սրտի իւրում: Աթէ ակն քո աջ զայթակղեցուցանէ զքեզ, խլեա զնա՝ եւ ընկեա ի քէն. զի լու է քեզ եթէ մի յանդամոց քոց կորիցէ, եւ մի ամենայն մարմինդ քո անկանիցի ի գեհեն: Աւ եթէ աջ ձեռն քո զայթակղեցուցանէ զքեզ, հատ զնա՝ եւ ընկեա ի քէն. զի լու է քեզ եթէ մի յանդամոց քոց կորիցէ, եւ մի ամենայն մարմինդ քո անկանիցի ի գեհեն: Ապաքէն ասացաւ, թէ որ արձակիցէ զկին իւր՝ տացէ նմա զարձակմանն: Բայց ես ասեմ ձեզ, եթէ ամենայն որ արձակէ զկին իւր առանց բանի պոռնկութեան՝ նա տայ նմա շնալ. եւ որ զարձակեալն առնէ՝ շնայ: Վարձեալ լուարուք զի ասացաւ առաջնոցն. մի երգնուցուս սուտ, բայց հատուցես Տեսան զերգմունս քո: Այլ ես ասեմ ձեզ՝ ամենեւին մի երգնուլ. մի յերկինս՝ զի աթոռ է Աստուծոյ, եւ մի յերկիր՝ զի պատուանդան է ոտից նորա, եւ մի յարուսաղէմ զի քաղաք է մեծի արքայի. եւ մի ի գլուխ քո երգնուցուս, զի ոչ կարես մտղ մի սպիտակ առնել՝ կամ թուխ: Այլ եղիցի ձեր բան, այոն՝ այո, եւ

ոչն՝ ոչ . զի աւելին քան զայն ի չարէն է : Առարուք
 զի ասացաւ . ակն ընդ ական, եւ ատամն ընդ ատամն :
 Այլ ես ասեմ՝ ձեզ . մի կալ հակառակ չարին . այլ
 եթէ որ ածիցէ ապտակ յաջ ծնօս քո՝ դարձո նմա
 եւ զմիւսն : Աւ որ կամիցի որ դատել եւ առնուլ
 զչապիկս քո, թող ի նա եւ զբաճկոն քո : Աւ որ
 տարապարհակ վարիցէ զքեզ մղոն մի, երթ ընդ նմա
 եւ երկուս : Ամենայնի՛ որում խնդրէ ի քէն՝ տուր .
 եւ որ կամի փոխ առնուլ ի քէն՝ մի դարձուցաներ
 զերեսս . եւ՞ զոր ինչ հանէ որ ի քէն՝ մի պա-
 հանջեր : Աւ որպէս կամիք թէ արացեն ձեզ
 մարդիկ, այնպէս արասջիք եւ դուք նոցա : Առա-
 րուք՝ ապաքէն զի ասացաւ . սիրեցես զընկեր քո, եւ
 ատեսցես զթշնամին քո : Այլ ես ասեմ՝ ձեզ . սիրե-
 ցէք զանիծիչս ձեր . բարի արարէք ատելեաց ձերոց .
 օրհնեցէք՝ զանիծիչս ձեր, եւ՞ աղօթս արարէք ի վերայ
 այնոցիկ՝ որ լլկենն զձեզ եւ հալածեն . զի եղիջիք որդիք
 հօր ձերոց որ յերկինսն է . զի զարեգակն իւր ծագէ ի վերայ
 չարաց եւ բարեաց, եւ ածէ անձրեւ ի վերայ արդա-
 րոց եւ մեղաւորաց : Գի եթէ սիրիցէք զայնոսիկ որ
 սիրենն զձեզ՝ զինչ վարձք իցեն, ոչ ապաքէն եւ
 մաքսաւորք զնոյն գործեն . զի՞ եւ մեղաւորք սիրեն
 զսիրելիս իւրեանց : Աւ եթէ բարի առնէք բարերա-
 րաց ձերոց որ շնորհ է ձեր . զի եւ մեղաւորք զնոյն
 գործեն : Աւ եթէ տայք փոխ այնոցիկ՝ յորոց ակն
 ունիցիք առնուլ՝ որ շնորհ է ձեր . քանզի եւ մեղա-
 ւորք մեղաւորաց փոխ տան, զի առցեն անդրէն
 զիշխուն : Աւ՞ եթէ տայցէք միայն ողջոյն բարեկամաց
 ձերոց՝ զինչ աւելի առնէք, ոչ ապաքէն մաքսա-
 ւորք եւ մեղաւորք զնոյն գործեն : Բայց՝ սիրեցէք
 զթշնամիս ձեր, եւ բարի արարէք ատելեաց ձերոց,
 եւ տուք փոխ՝ ուստի ոչ ակն ունիցիք առնուլ . եւ
 եղիցին վարձք ձեր բազում եւ եղիջիք որդիք բարձրե-
 լոյ . զի նա քաղցր է ի վերայ չարաց եւ ապաշնոր-

Հաց: Եղերուք զթածք՝ որպէս եւ Հայրն ձեր զթած է: Երդ՝ եղերուք դուք կատարեալք որպէս եւ Հայրն ձեր երկնաւոր կատարեալ է:

ԽԻ. Մնացած բանին որ է լինին:

151. Օգոյշ լերուք ողորմութեան ձերում՝ մի առնել առաջի մարդկան, որպէս թէ ի ցոյց ինչ նոցա, դուցէ եւ վարձս ոչ ընդունիցիք ի հօրէն ձերմէ՝ որ յերկինսն է: Եյլ յորժամ առնիցես ողորմութիւն, մի հարկաներ փող առաջի քո, որպէս կեղծաւորքն առնեն ի ժողովուրդս եւ ի հրապարակս, որպէս զի փառաւորեսցին ի մարդկանէ. ամէն ասեմ՝ ձեզ՝ այն իսկ են վարձք նոցա: Եյլ դու յորժամ ողորմութիւն առնիցես, մի զխասացէ ձախ քո զինչ գործէ աջ քո. որպէս զի եղիցի ողորմութիւն քո ի ծածուկ. եւ Հայրն քո որ տեսանէ ի ծածուկ՝ հատուցէ քեզ յայտնապէս:

152. Եւ յորժամ յաղօթս կայցես, մի լինիցիս որպէս կեղծաւորքն. զի սիրեն ի ժողովուրդս եւ յանկիւնս հրապարակաց կալ յաղօթս, որպէս զի երեւեսցին մարդկան. ամէն ասեմ՝ ձեզ՝ այն իսկ են վարձք նոցա: Եյլ դու յորժամ կայցես յաղօթս, մնա ի սենեակ քո՝ եւ փակեա զդուրս քո, եւ կաց յաղօթս առ Հայր քո ի ծածուկ. եւ Հայրն քո որ տեսանէ ի ծածուկ, հատուցէ քեզ յայտնապէս: Եւ յորժամ կայցէք յաղօթս, մի շատխօս լինիք իբրեւ զհեթանոսան. զի համարին թէ ի բազում խօսիցիւրեանց լսելի լինիցին: Երդ՝ մի նմանիցէք նոցա. զի զիտէ Հայրն ձեր՝ զինչ պիտոյ է ձեզ, մինչ չեւ ձեր խնդրեալ ինչ իցէ ի նմանէ: Եւ արդ՝ այսպէս կացէք դուք յաղօթս. Հայր մեր որ յերկինս ես, սուրբ եղիցի անուն քո. Եկեսցէ արքայութիւն քո. եղիցին կամք քո որպէս յերկինս՝ եւ յերկրի: Օհաց մեր հանապազորդ տուր մեզ այսօր: Եւ թող մեզ զպարտիս մեր,

որպէս¹ եւ մեք թողուիք մերոց պարտապանաց: Աւ մի տանիր զմեզ ի փորձութիւն, այլ փրկեա զմեզ ի չարէն. զի քո է արքայութիւն եւ զօրութիւն եւ փառք յաւիտեանս. ամէն: Օյ եթէ թողուցուք մարդկան զյանցանս նոցա, թողցէ եւ ձեզ հայրն ձեր երկնաւոր: Ապա թէ ոչ թողուցուք մարդկան զյանցանս նոցա, եւ ոչ հայրն ձեր թողցէ ձեզ զյանցանս ձեր:

153. Եւ յորժամ պահիցէք՝ մի լինիք իբրեւ զկեղծաւորսն տրտմեալք. որ ապականեն զերեսս իւրեանց, որպէս զի երեւեսցին մարդկան թէ պահիցեն. ամէն ասեմ ձեզ, այն խկ են վարձք նոցա: Այլ դու յորժամ պահիցես, օժ զգլուխ քո՝ եւ լուա զերեսս քո, զի մի երեւեսցիս մարդկան իբրեւ զպահող, այլ հօր քում ի ծածուկ, եւ հայրն քո որ տեսանէ ի ծածուկ, հատուցէ քեզ:

154. Մի գանձէք ձեզ գանձս յերկրի. ուր ցեց եւ ուտիճ ապականեն, եւ ուր գողք ական հատանեն եւ գողանան: Այլ գանձեցէք ձեզ գանձս յերկինս, ուր ոչ ցեց եւ ոչ ուտիճ ապականեն, եւ ոչ գողք ական հատանեն, եւ գողանան: Օյ ուր գանձք ձեր են՝ անդ եւ սիրտք ձեր եղիցին: Նրազ մարմնոց ակն է. եթէ ակն քո առատ է, ամենայն մարմինդ լուսաւոր եղիցի: Ապա թէ ակն քո չար է՝ ամենայն մարմինդ խաւարին եղիցի. խկ արդ՝ եթէ լոյսդ որ ի քեզ է՝ խաւար է, խաւարն որչափ եւս: Աչ որ կարէ երկուց տերանց ծառայել. կամ զմին ատիցէ, եւ զմիւսն սիրիցէ. կամ զմին մեծարիցէ, եւ զմիւսն արհամարհիցէ. ոչ կարէք Աստուծոյ ծառայել եւ մամոնայի: Ասան այգորիկ ասեմ ձեզ. մի հոգայք վասն ոգւոց ձերոց՝ զինչ ուտիցէք, կամ զինչ ըմպիցէք. եւ մի վասն մարմնոց ձերոց՝ թէ զինչ ազանիցիք. ոչ ապաքէն ոգի առաւել է քան զկերակուր՝ եւ մարմին քան զհանդերձ:

Հայեցարուք՝ ի թռչունս երկնից՝ զի ոչ վարեն եւ ոչ
հնձեն եւ ոչ ժողովեն ի շտեմարանս, եւ հայրն ձեր
երկնաւոր կերակրէ զնոսա. ո՞չ ապաքէն դուք առաւել
էք քան զնոսա: Իսկ արդ՝ ո՞ր ձէնջ առ հոգալ իւրում՝
յաւելուլ կարիցէ ի հասակ իւր կանգուն մի: Եւ վասն
հանդերձի զի՞ հոգայք. հայեցարուք ի շուշանն վայ-
րենի՝ որպէս աճէ. ոչ ջանայ եւ ոչ նիւթէ: Եսեմ
ձեզ՝ զի եւ ոչ Սողոմոն յամենայն ի փառսն իւրում
զգեցաւ իբրեւ զմի ի նոցանէ: Իսկ եթէ զնոսն ի վայրի
որ այսօր է՝ եւ վաղիւ ի հնոց արկանի, Եստուած
այնպէս զգեցուցանէ. որչափ եւս առաւել զձեզ՝ թե-
րահաւատք: Մի այսուհետեւ հոգայցէք՝ եւ ասիցէք.
զի՞նչ կերիցուք կամ զի՞նչ արբցուք՝ կամ զի՞նչ զգեց-
ցուք: Օ. ի զայդ ամենայն հեթանոսք խնդրեն. քանզի
զիտէ հայրն ձեր երկնաւոր՝ թէ պիտոյ է ձեզ այդ
ամենայն: Խնդրեցէք նախ զարքայութիւն Եստուծոյ
եւ զարքայութիւն նորա. եւ այդ ամենայն յաւելցի
ձեզ: Մի այսուհետեւ հոգայցէք վասն վաղուի, զի
վաղին վասն իւր հոգասցի. շատ է աւուրն չար իւր:

ԽԳ. Եւ եւ իսրայիլ Բանին որ է վերինն:

155. Մի՞ դատիք՝ զի մի դատիցիք, մի՛ պատ-
ժէք զի մի՛ պատժիցիք, արձակեցէք եւ արձակիցիք:
Տուք՝ եւ տացի ձեզ. չափ բարւոք, թաթաղուն, շար-
ժուն, զեղուն տացեն ի գողս ձեր: Օ. ի՞ որով դատաս-
տանաւ դատիք՝ դատելոց էք. եւ որով չափով
չափէք՝ չափեացի ձեզ: Եսաց՝ եւ առակ մի առ նոսա.
մի թէ կարիցէ կոյր կուրի առաջնորդել, ո՞չ ապաքէն
երկոքին ի խորխորատ անկանիցին: Աչ է աշակերտ
լաւ քան զվարդապետ իւր. ամենայն կատարեալն
եղիցի իբրեւ զվարդապետ իւր: Օ. ի տեսանես զշիւ յա-
կան եղբօր քո, եւ ի քում ական զգերանդ ոչ նշմա-
րես: Ամ զնորդ կարես ասել ցեղբայր քո. եղբայր
թող հանից զշիւղ յականէ քումէ, եւ՞ ահաւապիկ ի

քում ականդ գերան կայ, եւ¹ դու ի քում ական
զգերանդ ոչ տեսանես: Անդճաւոր՝ հան նախ զգե-
րանդ յականէ քումէ, եւ² ապա հայեսջիր հանել
զշեղ յականէ եղբօր քո:

156. Մի² տայք զարբութիւն շանց. եւ մի արկա-
նէք զմարդարիտս ձեր առաջի խողաց, զի մի առ ոսն
կոխիցեն զնոսա, եւ դարձեալ երգիծուցանիցեն զձեզ:
Խնդրեցէք՝ եւ տացի ձեզ, հայցեցէք՝ եւ գտջիք, բա-
խեցէք՝ եւ բացցի ձեզ: Օ, ի ամենայն որ խնդրէ՝ առ-
նու, եւ որ հայցէ՝ գտանէ, եւ որ բախէ՝ բացցի նմա:
Ո՞րիցէ ի ձէնջ մարդ՝ ցոր խնդրիցէ որդի իւր հաց,
միթէ քա՞ր տայցէ նմա. Եւ կամ խնդրիցէ ձուկն,
միթէ օձ տայցէ նմա: Արդ՝ եթէ դուք որ չարդ էք՝
զիտէք պարգեւս բարիս տալ որդւոց ձերոց, որչափ
եւս առաւել հայրն ձեր որ յերկինս է՝ տացէ բարիս
այնոցիկ որ խնդրեն զնա: Օ, ամենայն որ միանգամ
կամիջիք՝ թէ արասցեն ձեզ մարդիկ՝ այնպէս արարէք
եւ դուք նոցա. զի այս իսկ են օրէնք եւ մարդարէք:
Մտէք ընդ նեզ դուռն. քանզի ընդարձակ է դուռն՝
եւ համարձակ ճանապարհն՝ որ տանի ի կորուստ, եւ
բազումք են որ մտանեն ընդ նա: Վանի անձուկ է
դուռն՝ եւ նեզ ճանապարհն՝ որ տանի ի կեանս, եւ
սակաւք են որ գտանեն զնա:

157. Օգոյշ լերուք ի սուտ մարդարէիցն՝ որ
գան առ ձեզ հանդերձիւք ոչխարաց, եւ ի ներքոց են
դայլք յափշտակողք: Ի պտղոյ նոցա ծանիջիք զնո-
սա: Օ, ի³ ոչ է ծառ բարի՝ որ առնէ պտուղ չար, եւ
ոչ դարձեալ ծառ չար՝ որ առնէ պտուղ բարի զի իւրա-
քանչիւր ծառ ի պտղոյ իւրմէ ճանաչի: Օ, ի ոչ եթէ
ի փշոց քաղեն թուղ, եւ ոչ ի մորենւոց կթեն խա-
ղող: Այսպէս³ ամենայն ծառ բարի՝ պտուղ բարի
առնէ, եւ ծառ չար՝ պտուղ չար առնէ: Աչ
կարէ ծառ բարի՝ պտուղ չար առնել, եւ ոչ ծառ
չար՝ պտուղ բարի առնել: Ամենայն ծառ՝ որ ոչ առնէ

պտուղ բարի, հատանի եւ ի հուր արկանի: Ապա ի
 պտղոյ նոցա ծանխիջիք զնոսա: Մարդ¹ բարի՝ ի բարի
 գանձուց¹ սրտի իւրոյ բղխէ զբարի, եւ մարդ չար՝ ի
 չարէն բղխէ զչար. քանզի ի յաւելուածոյ սրտին խօ-
 սի բերան նորա: Օ, ի կոչէք զիս Տէր Տէր՝, եւ զոր
 ասեմն ոչ առնէք: Ոչ² ամենայն որ ասէ ցիս՝
 տէր տէր, մտցէ յարքայութիւն երկնից. այլ որ
 առնէ զկամս հօր իմոյ որ յերկինսն է: Բազումք ասի-
 ցեն ցիս յաւուրն յայնմիկ. տէր տէր՝ ոչ յա-
 նուն քո մարգարէացաք, եւ յանուն քո զեւս հանաք,
 եւ յանուն քո զօրութիւնս բազումս արարաք: Աւ
 յայնժամ ասացից ցնոսա, եթէ ոչ երբեք գիտէի
 զձեզ. ի բաց կացէք յինէն ամենեքեան՝ ոյք գործէք
 զանօրէնութիւն: Ամենայն³ որ դայ առ իս, եւ լսէ
 զբանս իմ զայստսիկ՝ եւ առնէ զսոսա, ցուցից ձեզ
 ում նման է. նմանեսցի առն իմաստնոյ՝⁴ որ⁵ շինիցէ
 տուն. որ փորեաց եւ խորեաց, եւ եզ հիմն ի վերայ
 վիմի. ի յառնել հեղեղաց՝ բաղխեաց գետ զտունն,
 եւ ոչ կարաց շարժել զնա, իջին⁶ անձրեւք՝ եւ
 խաղացին գետք, շնչեցին հողմք՝ եւ բաղխեցին զտունն,
 եւ ոչ կործանեցաւ. քանզի ի վերայ վիմի հաստա-
 տեալ էր: Աւ ամենայն որ լսէ զբանս իմ զայստսիկ՝
 եւ ոչ առնէ զսոսա, նմանեսցի առն յիմարի՝ որ շինեաց
 զտուն իւր ի վերայ աւազոյ, ի վերայ⁷ հողոյ առանց
 հիման, զոր բաղխեաց գետ. իջին⁸ անձրեւք՝ յարեան
 գետք, շնչեցին հողմք՝ հարին զտունն, եւ⁹ վաղվազակի
 անկաւ. եւ եղև կործանումն տանն այնորիկ մեծ
 յոյժ: Աւ¹⁰ եղև իբրեւ կատարեաց Յիսուս զամե-
 նայն¹¹ զբանս իւր ի լսելիս ժողովուրդեանն, զարմանային¹²
 ժողովուրդքն ընդ վարդապետութիւն նորա: Օ, ի
 իբրեւ իշխանութեամբ ուսուցանէր՝ եւ ոչ որպէս
 դպիրքն:

ԽԳ. Բարոյն:

158. Այլ¹ իբրեւ էջ ի լեռնէ անտի, զնացին զկնի նորա ժողովուրդք բազումք, եւ² եղեւ ի հասանելն նորա ի մի քաղաքացն, ահա այլ մի լի բորոտութեամբ մատուցեալ³, իբրեւ⁴ ետես զՅիսուս, անկեալ ի վերայ երեսաց իւրոց՝ երկիր⁵ պապանէր նմա, աղաչէր⁶ ի ծունր իջանէր՝ եւ⁷ ասէր. Տէր, եթէ կամիս, կարող ես զիս սրբել: Իսկ⁸ Յիսուս գթացեալ ձգեաց զձեռն, մերձեցաւ ի նա՝ եւ ասէ ցնա. կամի՞մ սրբեաց: Աւ իբրեւ ասացն ցնա, վաղվաղակի զնաց ի նմանէ բորոտութիւնն եւ սրբեցաւ: Աւ սաստեալ նմա՝ եհան զնա արտաքս վաղվաղակի, եւ պատուիրեաց⁹ նմա, եւ ասէ. Չգոյշ¹⁰ լեր, մի ումեք ասիցես. այլ երթ ցոյց զքեզ քահանային եւ մատո Վասն սրբութեան քո զպատարագն¹¹ զոր հրամայեաց Մովսէս, ի վկայութիւն նոցա: Աւ¹² նա ելեալ սկսաւ քարոզել յոյժ եւ հռչակ հարկանել զբանն. եւ¹³ յորդէր առաւել բանն զնմանէ, մինչեւ¹⁴ ոչ եւս կարող լինել նմա յայտնապէս ի քաղաք մտանել, այլ արտաքոյ յանապատ տեղիս էր, եւ զային առ նա յամենայն կողմանց ժողովուրդք բազումք¹⁵ լսել եւ բժշկել ի հիւանդութենէ իւրեանց: Աւ խոյս տայր յանապատ տեղիս՝ եւ կայր յաղօթս:

ԽԵ. Բժշկի Ժառայ Կարիւրապետին:

159. Հարիւրապետի ուրումն ծառայ չարաչար հիւանդացեալ մերձ էր ի վախճանել, որ էր նմա պատուական: Աւ¹⁶ մտեալ (Յիսուսի) ի Ապիստոնաում, իբրեւ¹⁷ լուաւ զՅիսուսէ՝ առաքեաց զծերսն ի Հրէից. աղաչէր զնա զի եկեսցէ ապրեցուցէ զծա-

ուայն նորա: Աւ¹ ասէր. Տէր մանուկ իմ՝ անկեալ կայ ի տան անդամալոյժ՝ չարաչար տանջեալ: Աւ² նոքա եկեալ առ Յիսուս աղաչէին զնա ստէպ եւ ասէին, թէ արժանի է որում զշնորհս զայս առնես. զի սիրէ զազգս մեր, եւ զժողովրդանոցն նա շինեաց մեզ: Աւ³ ասէ ցնա Յիսուս. ես եկից եւ բժշկեցից զնա: Աւ⁴ Յիսուս զնաց ընդ նոսա. իբրեւ ոչինչ կարի հեռի էր ի տանէն, յղեաց առ նա հարիւրապետն բարեկամս, եւ ասէ ցնա. Տէր՝ մի՛ ինչ աշխատ լինիր, զի չեմ բաւական եթէ ընդ յարկաւ իմով մտանիցես: Ասան որոյ եւ ոչ զանձն համարեցայ արժանի՝ առ քեզ դալոյ. այլ ասա բանիւ՝ եւ բժշկեսցի մանուկս իմ. քան զի եւ ես այր մի եմ կարգեալ ընդ իշխանութեամբ. ունիմ ընդ ինեւ զինուորս, եւ ասեմ սմա՝ երթ, եւ երթայ. եւ այլում թէ եկ, եւ դայ. ծառայի իմում թէ արա զայս, եւ առնէ: Աւ իբրեւ լուաւ զայն Յիսուս՝ զարմացաւ, դարձաւ առ ժողովուրդն որ երթային զհետ նորա եւ ասէ. ամէն ասեմ ձեզ՝ եւ ոչ յարայելի այսպիսի հաւատս գտի երբեք: Բայց՝ ասեմ ձեզ, զի բազումք յարեւելից եւ յարեւմտից եկեսցեն՝ եւ բազմեսցին ընդ Աբրահամն՝ եւ ընդ Սահակայ՝ եւ ընդ Յակովբու յարքայութեան երկնից: Աւ որ գիքն արքայութեան ելցեն ի խաւարն արտաքին. անդ եղիցի լալ եւ կրճել ատամանց: Աւ ասէ Յիսուս ցհարիւրապետն. երթ եւ որպէս հաւատացերդ եղեցի քեզ. եւ ողջացաւ մանուկն նորա յաւուր յայնմիկ: Աւ⁶ դարձան անդրէն պատգամաւորքն ի տուն եւ դաինն զծառայն հիւանդ՝ բժշկեալ:

Խ.Օ. Յարմէ որդի այրոյն:

160. Աւ եղև ի վաղիւն երթայր ի քաղաք մի, որում անուն էր Կային. երթային ընդ նմա եւ աշակերտք նորա եւ ժողովուրդ բազում: Իբրեւ մերձ եղև ի դուռն քաղաքին, եւ ահա ելանէր մե-

ուեալ¹ մի՛ որդի միամօր մօր իւրոյ, եւ նա էր այրի . եւ ժողովուրդ բազում քաղաքին էր ընդ նմա : Իբրեւ ետես զնա Տէր՝ զթացաւ ի նա եւ ասէ . մի լար : Եւ մատուցեալ մերձեցաւ ի դագաղսն . եւ որք բարձեալն տանէին՝ զտեղի առին . եւ ասէ, պատանի դու՛ քեզ ասեմ արի : Ամնդնեցաւ եւ նստաւ մեւ ուեալն, եւ սկսաւ խօսել . եւ ետ զնա ցմայր իւր :

161. Եւ ահ կալաւ զամենեսին, եւ փառաւոր առնէին զԱստուած եւ ասէին, թէ մարգարէ ոմն մեծ յարուցեալ է ի միջի մերում, եւ թէ այց արար Աստուած ժողովրդեան իւրում ի բարութիւն : Եւ ել զըոյցս այս ընդ ամենայն Հրէաստան վասն նորա, եւ ընդ ամենայն կողմանս աշխարհին :

ԽԵ. Յովհաննէս գովէ ի Քրիստոսէ :

162. Եւ պատմեցին Յովհաննու աշակերտքն իւր վասն ամենայնի այսորիկ : Իսկ² Յովհաննէս իբրեւ լուաւ ի բանտին զգործսն Քրիստոսի, առաքեաց ի ձեռն աշակերտացն իւրոյ, եւ ասէ ցնա . դո՞ւ ես՝ որ գալոցն ես, եթէ այլում ակն կալցուք : Եւ³ եկեալ արքն առ նա՝ ասեն, Յովհաննէս մկրտիչ առաքեաց զմեզ առ քեզ՝ եւ ասէ, դո՞ւ ես որ գալոցն ես՝ եթէ այլում ակն կալցուք : Եւ ի նմին ժամու բժշկեաց զբազումս ի հիւանդութեանց եւ ի հարուածոց եւ յայտոց չարաց, եւ կուրաց բազմաց շնորհեաց տեսանել : Պատասխանի ետ նոցա եւ ասէ . երթայք պատմեցէք Յովհաննու՝ զոր տեսէքդ եւ լուայք . զի կոյրք տեսանեն, եւ կաղք գնան, բորոաք սրբին, խուլք լսեն, մեռեալք յառնեն, աղքատք աւետարանին, եւ երանի իցէ՛ որ ոչ գայթաղղեսցի յիս :

163. Եւ իբրեւ գնացին հրեշտակքն Յովհաննու սկսաւ խօսել ընդ ժողովուրդսն վասն Յովհաննու . զի՞ ելէք յանապատն տեսանել, եղէ՞զն շարժուն ի հողմոյ : Եւ լ զի՞նչ ելէք տեսանել, այր ի հանդերձս

փափկութեան¹ զարդարեալ . ահաւանիկ որ ի հան-
 դերձս երեւելիս եւ ի փափկութեան են՝ յարքունիս
 են : Այլ զինչ ելէք տեսանել , մարգարէ՞ , այո ասեմ
 ձեզ՝ առաւել եւս քան զմարգարէ : Օ՛ր² նա է՝ վասն
 որոյ գրեալն է . ահա ես առաքեցից զհրեշտակ իմ
 առաջի երեսաց քոց՝ որ պատրաստեցէ զճանապարհս
 քո առաջի քո : Ամէն ասեմ ձեզ՝ չէ յարուցեալ ի
 ծնունդս կանանց մեծ քան զՅովհաննէս մկրտիչ . բայց
 փոքրիկն յարքայութեան երկնից մեծ է քան զնա :
 Բայց յաւուրցն Յովհաննու մկրտչի մինչեւ ցայժմ՝
 արքայութիւն երկնից բռնագատի , եւ բռունք յափրշ-
 տակեն զնա : Վանզի ամենայն օրէիք եւ մարգարէք
 մինչեւ ցՅովհաննէս մարգարէացան . եւ թէ կամիք
 ընդունել սա է Աղիս՝ որ գալոցն է : Ար ունիցի
 ականջս լսելոյ , լուիցէ : Աւ³ ամենայն ժողովուրդն
 իբրեւ լուաւ՝ եւ մաքսաւորքն , արդարացուցին զԱս-
 տուած . զի մկրտեցան ի մկրտութիւն Յովհաննու :
 Իսկ փարիսեցիքն եւ օրինականք զխորհուրդն Աստու-
 ծոյ անարգեցին յանձինս իւրեանց , զի ոչ մկրտեցան ի
 նմանէ : Արդ ո՞ւմ նմանեցուցից զմարդիկ ազգիս
 այսորիկ . եւ ո՞ւմ իցեն նմանօղք : Վման են մանկուոյ
 որ ի հրապարակս նստիցին , կարդայցեն⁴ զընկերս
 իւրեանց , եւ ասիցեն . փողս հարաք⁵ ձեզ՝ եւ ոչ կա-
 քաւեցէք . ողբացաք⁶ ձեզ , եւ ոչ կոծեցարուք : Ակն Յով-
 հաննէս , ոչ ուտէր եւ ոչ ըմպէր , եւ ասեն՝ զեւ գոյ ի նմա :
 Ակն որդի մարդոյ՝ ուտէ եւ ըմպէ , եւ ասեն , ահա՛ այր
 կերօղ եւ արբեցօղ , բարեկամ մաքսաւորաց եւ մեղա-
 ւորաց . եւ արդարացաւ իմաստութիւն յորդուոցիւրոց :
 Յայնժամ սկսաւ նախատել զքաղաքսն՝ յորս եղին բա-
 զում զօրութիւնք նորա , եւ ոչ ապաշխարեցին : Այլ
 քեզ Վորազին , վայ քեզ Վեթասայիդա . զի եթէ ի Տիւ-
 րոս եւ ի Աղոն եղեալ էին զօրութիւքն՝ որ ի ձեզ
 եղեն , վաղու եւս արդեօք խորդով եւ մոխրով ապաշ-
 խարեալ էր : Բայց ասեմ ձեզ , զիւրազոյն լիցի եր-

կրին Տիւրոսի եւ Միդոնի յաւուրն դատաստանի՝ քան ձեզ : Աւ զու Ասփառնաում, մի մինչեւ յերկինս բարձրացիս . այլ մինչեւ ի դժոխս իջցես . զի եթէ ի Սոգոմ եղեալ էին զօրութիւնքն՝ որ ի քեզ եղին, ապաքէն կային եւս մինչեւ ցայսօր : Բայց ասեմ ձեզ՝ եթէ երկրին Սոգոմացւոց զիւրագոյն լեցի յաւուրն դատաստանի՝ քան քեզ :

ԽԲ. Ալինն Բեղասոր օժանէ զԻրիսորոս :

164. Աղաչէր՝ զնա ոմն ի փարիսեցւոյն զի կերիցէ ճաշ ընդ նոնս . եւ մտեալ ի տուն փարիսեցւոյն՝ բազմեցաւ : Աւ կին մի էր ի քաղաքին մեղաւոր . իբրեւ գիտաց թէ բազմեալ է ի տան փարիսեցւոյն, բերեալ շեշ մի իւղոյ աղնուի . կայր յետոյ առ ռոս նորա, լայր . եւ արտասուօքն սկսաւ թանալ զոտս նորա, եւ հերով գլխոյ ջնջէր, եւ համբուրէր զոտս նորա, եւ օժանէր իւղովն . Աւ տեսեալ փարիսեցւոյն՝ որ կոչեացն զնա, ասէր ընդ միտս իւր . սա թէ մարգարէ որ էր, ապա գիտէր թէ ով եւ որպիսի որ կին մերձենայ ի սա . զի մեղաւոր է : Պատասխանի ետ Յիսուս եւ ասէ ցնա . Միմովն՝ ունիմ ինչ ասել քեզ . եւ նա ասէ, ասա վարդապետ . եւ ասէ : Արկու պարտապանք էին ուրումն փոխատուի . մինն պարտէր հինգ հարիւր դահեկան, եւ միւսն յիսուն : Աւ իբրեւ ոչ գոյր նոցա հատուցանել, երկոցունցն շնորհեաց . արդ ասա ով առաւել սիրեացէ զնա : Ասէ Միմովն . ինձ այսպէս թուի՝ եթէ որում զբազումն շնորհեաց : Աւ նա ասէ ցնա . ուղիւ դատեցար : Աւ դարձեալ ի կինն կողմն, ասէ ցՄիմովն . տեսանես զայս կին, մտի ի տուն քո՝ ջուր ոտից իմոց ոչ ետուր, իսկ սա արտասուօք իւրովք եթաց զոտս իմ, եւ հերով իւրով ջնջեաց : Համբոյր մի դու ոչ ետուր ինձ, սա աւասիկ յորմէ հեռէ մտեալ եմ ոչ դադարեաց ի համբուրելոյ զոտս իմ : Իւղով զգլուս իմ ոչ օժեր,

սա¹ իւղով անուշիւ օծ: Այսն որոյ ասեմք քեզ .
 թողեալ լիցին սմա մեղք իւր բաղում, զի յոյժ սի-
 բեաց. զի որում շատ թողուցու՝ շատ սիրէ, եւ որում
 սակաւ՝ սակաւ: Եւ ասէ ցնա . թողեալ լիցին քեզ
 մեղք քո: Եւ սկսան՝ որ բազմեալն էին ընդ նմա,
 ասել ընդ միաս իւրեանց . ո՞վ է սա՞ որ զմեզս թո-
 ղու: Եւ նա ասէ ցկինն . հաւատք քո կեցուցին
 զքեզ՝ երթ ի խաղաղութիւն:

ԽԹԹ. Բժշկէ զհասնն եւ զնոյր:

165. Գանն² ի տուն , եւ գայ միւսանգամ ընդ նու-
 սա ժողովուրդն, մինչ զի եւ հաց եւս ոչ ժամանել
 ուտել նոցա: Եւ իբրեւ լուան որ իւրքն էին՝ ելին
 ունել զնա, զի համարէին թէ մոլեգնեալ իցէ:
 Յայնժամ³ մատուցաւ նմա զիւսհար մի կոյր եւ համր .
 եւ ե հան զգեւն եւ բ ժշկեաց⁵ զնա. որպէս զի համրն եւ
 կոյրն եւ խօսիցի եւ տեսանիցէ: Օարմացան ամենայն ժո-
 ղովուրդքն՝ եւ ասէին . միթէ սա՞ իցէ Վրխատոսն որդի
 Վաւթի: Բայց փարիսեցիքն իբրեւ լուան՝ ասեն . ոչ
 իւրք հանէ դա զգեւս՝ եթէ ոչ բէեղգբուղաւ իշխանաւն
 զիւաց: Եւ զպիւրքն⁶ որ յԱրուսաղեմէ իջեալ էին ,
 ասէին թէ բէեղգբուղ գոյ ի դմա, եւ իշխանաւ զի-
 ւացն հանէ դա զգեւս: Եւ այլք⁷ փորձէին եւ նշան
 յերկնից խնդրէին ի նմանէ: Իսկ նորա զխտացեալ
 զխորհուրդս նոցա, եւ կոչեցեալ⁸ զնոսա առ ինքն՝
 առակօք խօսէր ընդ նոսա: Ամենայն⁹ թագաւորութիւն
 բաժանեալ յանձն իւր՝ աւերի. եւ ամենայն քաղաք
 կամ տուն բաժանեալ յանձն իւր՝ ոչ կացցէ: Օխորդ¹⁰
 կարէ սատանայ զսատանայ հանել: Եւ եթէ¹¹ սատանայ
 զսատանայ հանէ, յանձն իւր բաժանեցաւ. ապա¹² եթէ եւ
 սատանայ բաժանեցաւ յանձնէ, զխորդ կացցէ թագաւո-
 րութիւն նորա: Եւ¹³ արդ եթէ թագաւորութիւն յանձն
 իւր բաժանեցի, ոչ կարէ կալ թագաւորութիւնն այն:
 Եւ եթէ տուն յանձն իւր բաժանեցի, ոչ կարէ կալ

տունն : Աւ¹ եթէ սատանայ ի վերայ անձին իւրոյ յարեալ
 եւ բաժանեալ է, ոչ կարէ կալ, այլ վախճանեալ է :
 Արդ² զհարդ կայցէ թագաւորութիւն նորա զի³ ասէք
 զինէն եթէ բէեղգեբուղաւ իշխանաւն զիւաց հանէ զա
 զդեւս : Աւ եթէ ես բէեղգեբուղաւ հանեմ զդեւս՝
 որդիքն ձեր իւ հանիցեն . վասն այնորիկ նոքա եղի-
 ցին ձեր դատաւորք : Ապա⁴ թէ Հոգւով Աստուծոյ
 հանեմ ես զդեւս, ուրեմն հասեալ է ի վերայ ձեր
 արքայութիւն Աստուծոյ : Ամ զհարդ կարէ որ մտա-
 նել ի տուն հօրի՝ եւ զգործիսն նորա յափշտակել .
 եթէ ոչ նախ կապիցէ զհօրն, եւ ապա զտունն նորա
 յափշտակիցէ : Յորժամ⁵ հօր վառեալ՝ պահիցէ
 զտուն իւր, ի խաղաղութեան են ինչք նորա : Բայց
 եթէ հօրազոյն քան զնա ի վերայ եկեալ յաղթես-
 ցէ նմա, զսպառազինութիւնն հանէ՝ յոր յուսա-
 ցեալ էր, եւ զաւար նորա բաշխեացէ : Ար ոչ
 ընդ իս է, հակառակ իմ է . եւ որ ոչ ժողովէ ընդ իս՝
 ցրուէ : Ա անձ այդորիկ ասեմ ձեզ . ամենայն⁷ մեզք
 եւ հայհոյութիւնք թողցին մարդկան, բայց⁸ զՀոգւոյն
 հայհոյութիւն մի թողցի : Աւ որ որ ասիցէ բան զոր-
 դոյ մարդոյ թողցի նմա . բայց որ զՀոգւոյն սրբոյ ասի-
 ցէ՝ մի թողցի նմա, մի յայսմ աշխարհի՝ եւ մի ի հան-
 դերձեւումն, այլ⁹ պարտապան լիցի յաւիտենիցն
 կենաց . զի ասէին թէ այս պիղծ գոյ ի նմա :
 Ամ¹⁰ արարէք զճառն բարի՝ եւ զպտուղ նորա
 բարի, կամ արարէք զճառն չար՝ եւ զպտուղ նո-
 րա չար . քանզի ի պտղոյ անտի ճառն ճանաչի :
 Ծնունդք իժից, զհարդ կարիցէք բարիս խօսել՝ որ
 չարք էք, քանզի ի յաւելուածոյ սրտի խօսի բերան :
 Մարդ բարի՝ ի բարի գանձուց սրտի իւրոյ հանէ զբա-
 րիս . եւ մարդ չար՝ ի չար գանձուց սրտի իւրոյ հանէ
 զչար : Բայց ասեմ ձեզ . թէ ընդ ամենայն դատարկ
 բանի զոր խօսիցին մարդիկ, տացեն համար յաւուրն

դատաստանի : Օ՛ի ի բանից քոց արդարասցիս , եւ ի բանից քոց պարտաւորեսցիս :

166. Յայնժամ պատասխանի ետուն նմա ոմանք ի դպրացն եւ ի փարիսեցւոց՝ եւ ասեն . վարդապետ՝ կամ լիմք նշան ինչ տեսանել ի քէն : Աւ¹ ի դիզանել ժողովրդոցն ի վերայ նորա , պատասխանի² ետ եւ ասէ ցնոսա . ազգս³ այս՝ ազգ չար է . ազգ⁴ չար եւ շնացող նշան խնդրէ եւ նշան մի՝ տացի նմա , բայց նշանն Յովնանու մարդարէի : Օ՛ի որպէս էր Յովնան ի փոր կէտին զերիս տիւս եւ զերիս գիշերս , նոյնպէս եղիցի որդի մարդոյ ի սիրտ երկրի զերիս տիւս եւ զերիս գիշերս : Օ՛ի⁵ որպէս եղեւ Յովնան նշան Աինուէացւոց , այնպէս եղիցի եւ որդի մարդոյ ազգիս այսմիկ : Աբք⁶ Աինուէացիք յարիցեն ի դատաստանի ընդ ազգիս ընդ այսմիկ՝ եւ դատապարտեսցեն զսա , զի զըջացան ի քարոզութեան Յովնանու . եւ արդ աւասիկ մեծ քան զՅովնան է աստ : Աշխոյն հարաւոյ յարիցէ ի դատաստանի ընդ ազգիս ընդ այսմիկ՝ եւ դատապարտեսցէ զսա . զի եկն ի ծագաց երկրի՝ լսել զիմաստութիւն Սողոմոնի . եւ ահա մեծ քան զՍողոմոն է աստ : Աչ⁷ ուրուք լուցեալ ծրագ՝ գնէ ի թաքստեան , եւ ոչ ընդ գրուանաւ . այլ ի վերայ աշտանակի , զի որ մտանեն՝ լոյս տեսանիցեն : Շրագ մարմնոյ ակն է . յորժամ ակնն առատ է , ամենայն մարմինն լուսաւոր եղիցի . եւ երբ ակն չար է , եւ մարմինն խաւարին եղիցի : Արդ զգոյշ լեր՝ գուցէ լոյսդ որ ի քեզ է՝ խաւար իցէ : Աթէ մարմինդ քո ամենայն լուսաւոր է՝ եւ չգուցէ մասն ինչ խաւարին , եղիցի լուսաւոր ամենայն . որպէս յորժամ ծրագն նշողիւք լուսաւորեսցէ զքեզ : Այլ⁸ յորժամ այսն պիղծելանիցէ ի մարդոյ՝ շրջի ընդ անջրդին տեղիս , խնդրէ հանգիստ՝ եւ ոչ գտանէ : Յայնժամ ասէ . դարձայց անդրէն ի տուն իմ՝ ուստի ելին , եւ եկեալ գտանէ պարսպորդ , մաքրեալ եւ յարդարեալ : Յայնժամ երթայ՝ եւ առնու ընդ իւր եօթն այլ այսս չարագոյն քան

զինքն, եւ մտեալ բնակէ անդ. եւ լինի յետինն մարտոյն այնորիկ չար քան զառաջինն. այնպէս եղեցի եւ ազգիս այսմիկ չարի:

ՆՕ. Ան ո՞նք առանկայեալ աղաղակէ — Մայր եւ եղբարք
Վրիստոսի:

167. Եւ¹ եղեւ մինչ դեռ խօսէր զայս՝ ձայն եբարձ կին մի ի ժողովուրդնէ անտի եւ ասէ. Արանի՛ որովայնին՝ որ կրեացն զքեզ, եւ ստեանցն՝ որ զիեցուցին զքեզ: Եւ նա ասէ. նա՛ երանի այնոցիկ է՛ որ լսեն զբանն Աստուծոյ եւ առնեն:

168. Մինչ դեռ² նա ընդ ժողովուրդսն խօսէր՝ ահա մայր նորա եւ եղբարք նորա կային արտաքոյ եւ խնդրէին խօսել ընդ նմա, եւ ոչ կարէին հասանել ի նա վասն բազմութեանն: Եւ³ արտաքոյ կացեալ յղեցին եւ կոչէին զնա: Եւ⁵ անդ ժողովուրդն շուրջ զնովաւ նստէր: Ազգ⁶ եղեւ նմա եւ ասեն. Ահա՛ մայր քո եւ եղբարք քո կան արտաքոյ եւ կամին զքեզ տեսանել, եւ⁸ խնդրեն խօսել ընդ քեզ: Աս պատասխանի ետ այնմիկ՝ որ ասացն ցնա, եւ ասէ. Ո՞վ⁹ է իմ մայր կամ ո՞վ են իմ եղբարք: Հայեցաւ¹⁰ շուրջ զիւրեւ յաշակերտսն զի նստէին, եւ¹¹ ձգեալ զձեռնիւր յաշակերտսն¹² ասէ. Ահա մայր իմ եւ եղբարք իմ. զի որ առնիցէ զկամս Հօր իմոյ որ յերկինսն է՛ նա է իմ եղբարք եւ քոյր եւ մայր: Մայր¹³ իմ եւ եղբարք իմ սոքա են, որ զբանն Աստուծոյ լսեն եւ առնեն:

ՆԵ. Առաջ սերմանացանին:

169. Եւ յաւուր¹⁴ յայնմիկ ի ժողովել¹⁵ բազում ժողովրդոց, եւ ըստ քաղաքաց քաղաքաց եկելոց առ նա, ելեալ¹⁶ Յիսուս ի տանէն, նստաւ առ ծովեզերն: Վարձեալ¹⁷ սկսաւ ուսուցանել, եւ¹⁸ ժո-

զովեցան առ նա ժողովուրդք բազումք մինչեւ ի նաւ-
մտանել նմա եւ նստել ի ծովուն, եւ ամենայն ժողովուր-
դքն զծովեզերքն զցամաքն² ունէին: Աւ³ ուսուցանէր
զնոսա առակօք բազում ինչ, եւ ասէր նոցա ի վարդապե-
տու թեան իւրում առակաւ⁴: Առարուք. ահա եր⁵ սեր-
մանացան սերմանել զսերմանիս իւր: Աւ եղեւ ի սերմա-
նելն, ոմն անկաւ առ ճանապարհաւ եւ եղեւ կոխան, եւ⁶
եկն թռչուն երկնից եւ եկեր զնա: Աւ այլն անկաւ յապա-
ռաժի, ուր ոչ գոյր հող բազում. եւ վաղվաղակի բուսաւ,
քանզի ոչ գոյր հիւթ երկրին. եւ յորժամ ծագեաց արեւ
ջեռաւ. առ⁷ ի չգոյէ հիւթոյ, եւ⁸ զի ոչ գոյին ար-
մատք՝ ցամաքեցաւ: Աւ⁹ այլն անկաւ ի մէջ փշոց,
եւ ելին փուշքն եւ հեղձուցին զնա եւ պտուղ ոչ ետ:
Աւ այլն անկաւ յերկիր բարւոք, եւ ելեալ աճեցեալ
տայր պտուղ, էր¹⁰ որ հարիւրաւոր, եւ էր որ վաթսնա-
ւոր, եւ էր որ երեսնաւոր: Օայս¹⁰ իբրեւ խօսեցաւ՝
ասէ. որ ունիցի ականջս լսելոյ՝ լուիցէ:

170. Աւ իբրեւ եղեւ առանձինն՝ հարցինցնցնա,
որ զնովաւն էին աշակերտօքն¹¹ հանդերձ՝ զառակն,
թէ զե՞նչ իցէ առակն, ընդէր¹² առակօք խօսիս ընդ
նոսա: Աս պատասխանի ետ եւ ասէ ցնոսա. Քան-
զի¹³ ձեզ տուեալ է գիտել զխորհուրդս արքայու թեան
երկնից, եւ նոցա չէ տուեալ. ձեզ¹⁴ տուեալ է գիտել
զխորհուրդս արքայու թեան Աստուծոյ. բայց այլոց որ¹⁵
արտաքինքն են՝ ամենայն ինչ առակօք լինի. զի տեսա-
նելով տեսցեն՝ եւ մի տեսցեն, եւ լսելով լուիցեն՝ եւ մի
խմսցին. զի մի երբեք դարձցին՝ եւ թողցի նոցա:
Օ ի¹⁶ ոյր գուցէ՝ տացի նմա եւ յաւելցի. եւ ոյր ոչն
գուցէ, եւ զոր ունիցին՝ բարձցի ի նմանէ: Ասան այ-
նորիկ առակօք խօսիմ ընդ նոսա. զի տեսանեն՝ եւ ոչ
տեսանեն, եւ լսեն՝ եւ ոչ լսեն, եւ ոչ առնունի միա:
Աւ կատարի առ նոսա մարգարէութիւն Ասայեայ՝ որ
ասէ. լսելով լուիջիք՝ եւ մի խմսջիք, եւ տեսանե-
լով տեսջիք՝ եւ մի տեսջիք: Օ ի թանձրացաւ սիրտ

ժողովրդեանս այսորիկ, եւ ականջօք իւրեանց ծա-
նունս լուան. եւ զաչս իւրեանց կափուցին՝ զի մի՛ եր-
բեք տեսցեն աչօք՝ եւ ականջօք լուիցեն՝ եւ սրտիւք
խնայցին, եւ դարձցին եւ բժշկեցից զնոսա : Բայց ձեր
երանի աչացդ՝ զի տեսանեն, եւ ականջաց ձերոց՝ զի
լսեն : Ամէն ասեմ՝ ձեզ, զի բազում մարգարէք եւ ար-
դարք ցանկացան տեսանել զոր տեսանէքդ՝ եւ ոչ տե-
սին, եւ լսել զոր լսէքդ՝ եւ ոչ լուան : Աւ ասէ՛ ցնո-
սա. ոչ գիտէք զառակս զայս, եւ զիարդ զամենայն
առակսն գիտիցէք :

171. Աւ² արդ՝ լուարուք դուք զառակ սերմանա-
ցանին : Սերմն³ բանն Աստուծոյ է. որ⁴ սերմանէն՝
զբանն սերմանէ : Աւ նորա են որ առ ճանապար-
հաւն, ուր սերմանի բանն⁵ արքայութեան. եւ⁶ յոր-
ժամ լսեն զնա՝ զայ⁷ չարն, զայ⁸ սատանայ, եւ⁹
յափշտակէ՝ հանէ զբանն սերմանեալ ի սիրտս
նոցա. զի մի¹⁰ հաւատասցեն՝ եւ ապրեսցին : Աւ¹¹
նորա են որ յապառաժին սերմանեցան, որք յորժամ
լիցեն զբանն, վաղվաղակի խնդութեամբ ընդունին.
եւ զի ոչ ունին արմատս յանձինս, այլ առ ժամա-
նակ մի են, ապա ի հասանել նեղութեան կամ հա-
լածման վասն բանին, վաղվաղակի դայթաղին : Արք¹²
առ ժամանակ մի հաւատան՝ եւ ի ժամանակի փոր-
ձութեան հեռանան : Բսկ¹³ որ ի մէջ փշոցն սերմանեցան,
նորա են որ իբրեւ զբանն լսեն, եւ հողք¹⁴ եւ ցանկու-
թիւնք աշխարհիս եւ պատրանք մեծութեան մտանեն,
եւ հեղձուցանեն զբանն՝ եւ անպտուղ լինի : Աւ նորա են
որ յերկիրն բարիօք սերմանեցան, որոց¹⁵ բարեոք եւ
զուարթագին սրտիւ լուեալ զբանն¹⁶, ընդունին եւ¹⁷
ի միտ առնուն, եւ¹⁸ տան պտուղ համբերութեամբ.
է¹⁹ որ հարիւր եւ է որ վաթսուն եւ է որ երեսուն :
Աչ²⁰ ուրուք լուցեալ ճրագ՝ զնէ ի թաքստեան, եւ
ոչ ընդ գրուանաւ. այլ ի վերայ աշտանակի, զի որ
մտանեն՝ լոյս տեսանիցեն : Օ՛հ չէ ինչ ի ծածուկ որ թէ

ոչ յայանեսցի, եւ ոչ եղև ինչ գաղանի եթէ ոչ ի յայտ
 գայցէ: Եթէ¹ որ ունիցի ականջս լսելոյ՝ լուիցէ:
 Եւ ասէ ցնոսա. Տեսէք² այսուհետև զհարգ
 լսէքդ, եւ յաւելցի ձեզ՝ որոց լսէքդ: Արով³ չա-
 փով չափէք՝ չափեսցի ձեզ: Գի⁴ ոյր գուցէ՝ տացի
 նմա. եւ ոյր ոչն գուցէ՝ եւ⁵ զոր ունիցին, եւ⁶
 զոր կարծէն՝ թէ ունիցի, բարձցի ի նմանէ:

ԾԻ. Այլ արարիչ:

172. Այլ⁷ առակարկ առ նոսա եւ ասէ. նմանեցաւ
 արքայութիւն երկնից առն, որ սերմանիցէ սերմն բարի
 յազարակի իւրում: Եւ ի քուն լինել մարդկան, եկն
 թշնամի նորա եւ ցանեաց ի վերայ որոմն ի մէջ ցորե-
 նոյն՝ եւ դնաց: Եւ իբրև բուսաւ խոտն՝ եւ արար
 պտուղ, ապա երևեցաւ եւ որոմն: Մատուցեալ
 ծառայք տանուտեառնն ասեն ցնա. տէր՝ ոչ սերմն բա-
 րի սերմանեցեր յազարակին քում, արդ՝ ուստի ու-
 նիցի զորոմն: Եւ նա ասէ ցնոսա. այր թշնամի արար
 զայն. ասեն ցնա ծառայքն. կամի՞ս՝ զի երթիցուք քա-
 ղեսցուք զայն ի բաց: Եւ նա ասէ ցնոսա. մի՛, գուցէ
 մինչ քաղցէք զորոմն, եւ զցորեանն ընդ նմին ի բաց
 խիցէք: Թոյլ տուք երկոցունց աճել ի միասին մին-
 չեւ ի հունձս, եւ ի ժամանակի հնձոց ասացից
 ցհնձողն. քաղցէք նախ զորոմնդ եւ կապեցէք զայդ
 ի խրձունս առ ի յայրել, եւ զցորեանն ժողովեցէք ի
 շտեմարանս իմ:

173. Եւ⁸ ասեր. այսպէս է արքայութիւն Աստու-
 ծոյ, որպէս զի այր մի արկանիցէ սերմանիս յեր-
 կրի, եւ ննջիցէ եւ յառնիցէ զցայդ եւ զցերեկ. եւ
 սերմանիքն բուսանիցին եւ աճիցեն, եւ նա ոչ զիտէ՝
 թէ երկիրն ինքնին բերէ զպտուղ. նախ զխոտն եւ ապա
 զհասկն, ապա զցորեանն ատոք ի հասկին: Այլ յոր-
 ժամ տայցէ զպտուղն, վաղվաղակի առաքի մանգաղ,
 զի հասեալ են հունձք:

174. Այլ¹ առակ արկ առ նոսա եւ ասէ. Ո՛ւմ² նմանեցուցցուք զարքայութիւն Աստուծոյ, կամ որով առակաւ առակեացուք զնա: Նման³ է արքայութիւն երկնից հասոյ մանանխոյ. զոր առեալ մարդոյ՝ սերմանեաց յադարակի իւրում: Որ փոքր է քան, զամենայն սերմանիս որ են յերկրի, եւ յորժամ աճիցէ⁴ մեծ է քան զամենայն բանջարս. եւ լինի ծառ՝ եւ արձակէ ոսոս մեծամեծս մինչեւ⁵ դալ թռչնոց երկնից եւ հանդչել յոսոս նորա: Այլ առակ խօսեցաւ ընդ նոսա եւ⁶ դարձեալ ասէ. նման է արքայութիւն երկնից խմորոյ, զոր առեալ կնոջ թագոց ի դրիւս երիս պէր՝ մինչեւ⁷ ամենայն խմորեցաւ: Օսյս ամենայն խօսեցաւ Յիսուս առակօք ընդ ժողովուրդսն. եւ⁸ այնպիսի առակօք խօսէր ընդ նոսա զբանն՝ որպէս կարող լինէին լսել, եւ առանց առակի ոչինչ խօսէր ընդ նոսա: Օր⁹ լցցի սասայեալն ի մարգարէէն. բացից առակօք զբերան իմ, բղխեցից զծածկեալսն ի սկզբանէ աշխարհի: Բայց¹⁰ առանձինն աշակերտացն իւրոց մեկնէր զամենայն:

ՆՕԳ. Մեկնութիւն որոմանցն է այլ արտակ:

175. Յայնժամ¹¹ թողեալ Յիսուսի զժողովուրդսն՝ եկն ի տուն. մատեան առ նա աշակերտքն նորա եւ ասեն. մեկնեա մեզ զառակ որոմանցն ազարակին: Նա պատասխանի ետ՝ եւ ասէ ցնոսա. որ սերմանէ սերմն բարի՝ է որդի մարդոյ: Նւ ազարակն աշխարհս է: Սերմն բարի նորա են՝ որ որդիքն արքայութեան են. իսկ որոմն որդիք չարին են: Նւ թշնամին որ վարեաց զայն՝ սատանայ է. եւ հունձքն կատարած աշխարհիս է, եւ հնձողքն հրեշտակք են: Որպէս ժողովի որոմնն՝ եւ ի հուր պրի, այնպէս եղիցի ի կատարածի աշխարհիս: Առաքեսցէ որդի մարդոյ զհրեշտակրս իւր, եւ ժողովեսցեն յարքայութենէ նորա զամենայն զայթակողութիւնս, եւ զայնոսիկ ոյք զործեն

զանօրէնութիւն. եւ արկցեն զնոսա ի հնոց հրոյ. անդ եղիցի լալ՝ եւ կրճել ատամանց: Յայնժամ արգարքն ծագեացեն իբրեւ զարեգակն յարքայութեան երկնից: Ար ունիցի ականջս լսելոյ՝ լուիցէ:

176. Վարձեալ՝ նման է արքայութիւն երկնից Գանձի ծածկելոյ յագարակի, զոր գտեալ մարդոյ՝ թաղոյց. եւ ի խնդութենէ անտի երթայ վաճառէ զամենայն ինչ զոր ունի, եւ գնէ զագարակն զայն:

177. Վարձեալ՝ նման է արքայութիւն երկնից առն վաճառականի՝ որ խնդրիցէ մարգարիտս գեղեցիկս: Աւ գտեալ մի պատուական մարգարիտ՝ երթեալ վաճառեաց զամենայն զոր ինչ ունէր՝ եւ գնեաց զայն մարգարիտ:

178. Վարձեալ՝ նման է արքայութիւն երկնից ուռկանի արկելոյ ի ծով՝ եւ յամենայն ազգաց ժողովելոյ, զոր՝ իբրեւ լցաւ, հանեալ ի ցամաք՝ եւ նրստեալ ժողովեցին զլարի բարին յամանս, եւ զխոտանն ի բաց ընկեցին: Այնպէս եղիցի ի կատարածի աշխարհիս. ելցեն հրեշտակք՝ եւ մեկնեացեն զչարս ի միջոյ արդարոց, եւ արկցեն զնոսա ի հնոց հրոյն. անդ եղիցի լալ եւ կրճել ատամանց:

179. Ասէ ցնոսա Յիսուս. իմացարձք զայս ամենայն. ասեն ցնա. այո՛ տէր: Աւ նա ասէ ցնոսա. վասն այսորիկ ամենայն դպիր աշակերտեալ արքայութեան երկնից՝ նման է առն տանուտեառն, որ հանէ ի գանձէ իւրմէ զնոր եւ զհին:

ԾԳ. Քարոզէ Յիսուս ի ժողովորեանն
Նազարեթայ:

180. Աւ եղև իբրեւ կատարեաց Յիսուս զառակս զայսոսիկ¹ փոխեցաւ անտի, եւ եկն ի Նազարեթ՝ ի գաւառ² իւր՝ ուր³ անեալն էր, եւ⁴ երթային զհետ նորա աշակերտքն, եւ⁵ եմուտ ըստ սովորութեան իւրում՝ յաւուր շարաթու ի ժողովուրդն: Աւ ե-

առն նմա գիրս զԱսայեայ մարգարէի, եւ յարեա-
 ընթեռնուլ . եւ իբրեւ եբաց զգիրսն՝ եգիտ զայն տեղի
 յորում գրեալն էր: Հողի Տեառն ի վերայ իմ, վասն
 որոյ եւ օժ իսկ զիս . աւետարանել աղքատաց առա-
 քեաց զիս, բժշկել զբեկեալս սրաիւք . քարոզել գե-
 րեաց զթողութիւն, եւ կուրաց տեսանել . արձակել
 զվերաւորսի թողութիւն, քարոզել զտարեկան Տեառն
 ընդունելի: Աւ խփեալ զգիրսն՝ ետ ցպաշտօնեայն,
 եւ նստաւ . եւ ամենեցուն որ ի ժողովոյեանն էին
 աչք՝ ի նա հայէին: Աւ սկսաւ ուսուցանել¹ եւ ասել²
 ցնոսա . Այսօր լցան գիրքս այս յականջս ձեր: Աւ³
 բազումք իբրեւ լսէին՝ զարմանային ընդ վաղապետու-
 թիւն նորա . եւ⁴ ամենեքին վկայէին նմա . մինչեւ⁵ զար-
 մանալ նոցա ընդ⁶ բան շնորհացն՝ որ երանէին ի բերա-
 նոյ նորա, եւ⁷ ասել . Ուստի՞ է սմա այս իմաստութիւն
 եւ զօրութիւնք . ուստի՞ է սմա այս, կամ զի՞նչ է իմաս-
 տութիւնս որ տուեալ է սմա, զի զօրութիւնք այսպիսիք
 ի ձեռաց սորա լինին. ո՞չ սա է մանուկ հիւսանն, ո՞չ⁸ սա
 է հիւսանն որդի . ո՞չ սա է որդին Յովսեփայ . ո՞չ⁹ մայր
 սորա կոչի Մարիամ . եւ եղբարք սորա Յակովբոս՝ եւ
 Յովսէս՝ եւ Սիմոն՝ եւ Յուդայ: Աւ քորք սորա ո՞չ ա-
 մենեքեան առ մեզ են, արդ ուստի՞ է սմա այս ամե-
 նայն: Աւ դայթակղէին ի նա: Աւ Յիսուս ասէ ցնոսա .
 ապաքէն¹⁰ ասիցէք առ իս զառակս զայս . բժիշկ, բժշկեա
 զանձն քո . որչափ լուաք զոր արարեր ի Վափառնաում,
 արա եւ ասա ի քում գաւառի: Աւ ասէ . ամէն ասեմ ձեզ
 թէ չէ մարգարէ ընդունելի ի քաղաքի իւրում, ոչ¹¹ է
 մարգարէ անարդ՝ բայց եթէ ի գաւառի իւրում եւ
 յազգատոհմի եւ ի տան իւրում: Արդարեւ¹² ասեմ
 ձեզ զի բազում այրիք էին յաւուրս Աղիայի ի մէջ
 Իսրայելի՝ յորժամ փակեցանն երկինք զերիս ամս եւ
 զվեց ամիս, եւ եղև սով մեծ ընդ ամենայն երկիր:
 Աւ ոչ առ մի ի նոցանէ առաքեցաւ Աղիա, բայց
 միայն ի Վարեփթայ Սիզովնացւոց՝ առ կին մի այրի:

Աւ բազում բորոտք էին յարայել առ Աղիսէիւ մարգարէիւ, եւ ոչոք ի նոցանէ սրբեցաւ, բայց միայն՝ Աէեման ասորի:

181. Աւ լցան ամենեքին բարկութեամբ ի ժողովողեանն՝ իբրեւ լսէին զայս: Աւ յարուցեալ հանին զնա արտաքոյ քաղաքին, եւ ածին զնա մինչեւ յարտեւան լերինն՝ յորոյ վերայ քաղաքն նոցա շինեալ էր՝ դահապէժ տանել զնա: Աւ նա անցեալ ընդ մէջ նոցա զնայր: Աւ¹ ոչ կարէր անդ եւ ոչ մի ինչ զօրութիւն առնել, բայց սակաւ հիւանդաց ձեռն եղեալ՝ բժշկէր զնոսա: Աւ զարմանայր վասն անհաւատութեան նոցա:

ԾԵ. ԳԼԽԱԳՐՈՒՄՆ ԶՈՎՏԱՆՆՈՒ:

182. Իբրեւ օր մի լինէր պարապոյ, (ծննդոց² շերովղի), յորժամ³ ընթրիս տայր շերովղէս յաւուր ծննդոց իւրոց՝ նախարարաց իւրոց եւ հազարապետաց եւ մեծամեծաց Գաղիլեացւոց, եւ ի մտանել դստերն շերովղիայ եւ ի կաքաւել ի մէջ բազմականին, հաճոյ եղեւ շերովղի եւ բազմականացն: Ասէ թագաւորն ցաղջիկն խնդրեա յինէն զոր ինչ կամիս, եւ տաց քեզ: Աւ երդուաւ նմա բազում անգամ, թէ զոր ինչ եւ խնդրեսցես դու յինէն, տաց քեզ մինչեւ ցկէս թագաւորութեան իմոյ: Աս ելեալ ասէ ցմայր իւր, զինչ խնդրեցից. եւ նա ասէ. զգլուխն Զովհաննու մկրտչի: Աւ մտեալ անդրէն փութանակի առ թագաւորն՝ ասէ. կամիմ զի այժմ՝ տացես ինձ վաղվաղակի ի վերայ սկտեղ զգլուխն Զովհաննու մկրտչի: Աւ տրտմեցաւ յոյժ թագաւորն, այլ վասն երդմանցն եւ կոչնականացն բարձակցաց⁴ ոչ⁵ կամեցաւ անարգել զնա. եւ առաքեաց վաղվաղակի թագաւորն դահիճ, եւ հրամայեաց բերել զգլուխն նորա. եւ չոքաւ զխատեաց զնա ի բանտին. եւ եբեր զգլուխն նորա սկտեղը՝ եւ ետ ցաղջիկն. եւ աղջիկն տարաւ ետ մօր իւրում:

183. Իբրեւ լուան աշակերտքն նորա, եկին բարձին զմարմինն՝ եւ եզին ի գերեզմանի. եւ՛ եկեալ պատմեցին Յիսուսի:

Ծ.Օ. Երկրորդ ճանապարհորդութեան ընդ Պաւլէսա
— Եռասուամբ արասելոց:

184. Եւ՛ եղև յետ այնորիկ՝ եւ՛ շրջէր Յիսուս ընդ ամենայն քաղաքս եւ ընդ գիւղս. ուսուցանէր ի ժողովուրդսնոցա, եւ քարոզէր զաւետարանն արքայութեան եւ բժշկէր զամենայն ախտս, եւ զամենայն հիւանդութիւնս ի ժողովրդեանն եւ՛ երկոտասանքն ընդ նմա. եւ կանայք ոմանք՝ որ բժշկեալ էին յայտոց չարաց եւ ի հիւանդութեանց. Մարիամ որ կոչէր Մագդաղենացի, յորմէ եօթն դեւն ելեալ էր. եւ Յովհաննա կին Քուզայ՝ հազարապետին շերովդի, եւ Շուշան՝ եւ այլք բազումք, որք պաշտէին զնա յընչեցիւրեանց: Եւ՛ տեսեալ զժողովուրդան՝ զթացաւ ի նոսա. զի էին աշխատեալք եւ ցրուեալք իբրեւ զոչխարս, որոց ոչ իցէ հովիւ: Յայնժամ ասէ ցաշակերտան իւր. հունձք բազում են՝ եւ մշակք սակաւ: Երդ՝ աղաչեցէք զտէր հնձոց՝ զի հանցէ մշակս ի հունձս իւր:

185. Եւ՛ կոչեցեալ զերկոտասան առաքեալն ետ նոցա զօրութիւն եւ իշխանութիւն ի վերայ ամենայն դիւաց եւ բժշկել՛ զամենայն ցաւս եւ զամենայն հիւանդութիւնս: Եւ՛ սկսաւ առաքել զնոսա երկուս երկուս:

186. Եւ՛ առաքելոցն երկոտասանից էին անուանք այսորիկ. առաջին Սիմոն՝ անուանեալն Պետրոս, եւ Ընդրէաս եղբայր նորա. Յակովբոս Օւերեդեայ, եւ Յովհաննէս եղբայր նորա. Փիլիպպոս, եւ Բարթողիմէոս. Թովմաս, եւ Մատթէոս մաքսաւոր. Յակովբոս Ելբեայ, եւ Ղերբէոս՝ որ անուանեցաւն Թադէոս, Սիմոն Կանանացի, եւ Յուզայ Սկարիովտա-

յի՛ որ եւ մատնեացն զնա : Օնոսա երկոտասանեւին
 առաքեաց Յիսուս քարոզել¹ զարքայութիւնն Աս-
 տուծոյ, եւ բժշկել զախտաժէտս . պատուիրեաց² նոցա
 զի մի ինչ բարձցեն ի ճանապարհ, բայց միայն գաւա-
 զան, մի պարկ, մի հաց, մի պղինձ ի դօտիս . այլ ազա-
 նել հողաթափս եւ մի զգենուցուք, ասէ, երկուս պարե-
 դօտս, եւ³ ի ճանապարհս հեթանոսաց մի երթայցէք եւ
 ի քաղաքս Վամորացւոց մի մտանիցէք . այլ երթայք
 առաւել առ ոչխարսն կորուսեալս տանն Իսրայելի : Աւ-
 իրբեւ երթայցէք՝ քարոզեցէք եւ ասացէք, թէ մեր-
 ձեալ է արքայութիւն երկնից : Օհիւանդս բժշկեցէք,
 զբորոտս սրբեցէք, զգեւս հանէք, ձրի առէք՝ եւ ձրի
 տուք : Մի ստանայք ոսկի եւ մի՛ արծաթ՝ եւ մի
 պղինձ ի դօտիս ձեր : Մի պարկ ի ճանապարհ, եւ մի՛
 երկուս հանդերձս, մի կօշիկս, մի ցուպ . զի արժանի
 է մշակն կերակրոյ իւրոյ : Յոր քաղաք մտանիցէք կամ
 ի դեօղ, հարցանիցէք՝ թէ ո՛ր է ի նմա արժանի . եւ⁴
 յոր տուն մտանիցէք անդ ագջիք եւ անտի զնայցէք .
 իրբեւ⁵ մտանիցէք ի տունն, ողջոյն տաջիք նմա եւ ասա-
 ջիք . ողջոյն տանս այսմիկ : Աթէ իցէ տունն արժանի,
 եկեսցէ ողջոյնն ձեր ի վերայ նորա . ապա թէ ոչ իցէ ար-
 ժանի, ողջոյնն ձեր առ ձեզ դարձցի : Աւ որ ոչ ընկալցի
 զձեզ՝ եւ ոչ լուիցէ բանից ձերոց, իրբեւ ելանիցէք ի տա-
 նէն կամ ի քաղաքէն յայնմանէ, եւ⁶ զվոշի ոտից ձերոց
 թօթափեսջիք ի վկայութիւն նոցա : Ամէն⁷ ասեմ՝ ձեզ՝
 դիւրագոյն լիցի երկրին Սողոմոնացւոց եւ Վամորացւոց
 յաւուրն դատաստանի, քան քաղաքին այնմիկ :

187. Ահաւասիկ ես առաքեմ զձեզ իրբեւ զոչ-
 խարս ի մէջ գայլոց . եղբրուք այսուհետեւ խորա-
 գէտք իրբեւ զօձս, եւ միամիտք իրբեւ զազաւնիս :
 Օգոյշ լինիջիք ի մարդկանէ . զի մատնեսցեն զձեզ
 յատեանս, եւ ի ժողովուրդս իւրեանց տանջեսցեն
 զձեզ : Աւ առաջի դատաւորաց եւ թագաւորաց տա-
 նիցին զձեզ վասն իմ ի վկայութիւն նոցա, եւ հե-

Թանոսաց: Այլ յորժամ մասնիցեն զձեզ, մի հոգայցէք՝ թէ որպէս կամ զինչ խօսիցիք. զի տացի ձեզ ի ժամուն յայնմիկ զինչ խօսիցիք: Օ՛ի ոչ եթէ դուք իցէք՝ որ խօսիցիքն, այլ Հոգին հօր ձերոյ որ խօսիցի ի ձեզ: Մասնեսցէ եղբայր զեղբայր ի մահ, եւ հայր զորդի. եւ յառնիցեն որդիք ի վերայ հարց՝ եւ սպանանիցեն զնոսա: Աւ եղիջիք ասեցեալք յամենեցունց վասն անուան իմոյ. իսկ որ համբերեսցէ իսպառ, նա կեցցէ: Աւ յորժամ հալածիցեն զձեզ ի քաղաքիս յայմիկ՝ փախիջիք յայլ. եւ եթէ յայնմանէ հալածիցեն զձեզ՝ փախիջիք ի միւս. ամէն ասեմ ձեզ ոչ սպառեսջիք զքաղաքս յԽարայել՝ մինչեւ եկեսցէ որդի մարդոյ: Ոչ է աշակերտ առաւել քան զվարդապետ, եւ ոչ ծառայ մեծ քան զտէր իւր: Շատ իցէ աշակերտին՝ եթէ եղիցի իբրեւ զվարդապետ իւր, եւ ծառային՝ իբրեւ զտէր իւր. եթէ զտանուաւին բէեղզերուզ կոչեցին, որչափ եւս առաւել զընտանիսնորա: Մի այսուհետեւ երկնչիցիք ի նոցանէ. զի ոչ ինչ է ի ծածոնկ՝ որ ոչ յայտնեսցի, եւ զաղանի՝ որ ոչ ծանիցի: Օ՛ որ ասեմ ձեզ ի խաւարի՝ ասացէք ի լոյս. եւ զոր լսէք յունկանէ՝ քարոզեցէք ի վերայ սանեսաց: Աւ մի երկնչիք յայնցանէ՝ որ սպանանեն զմարմին, եւ զոգի ոչ կարեն սպանանել. այլ երկերուք դուք առաւել յայնմանէ՝ որ կարող է զոգի եւ զմարմին կորուսանել ի գեհենի: Ոչ ապաքէն երկու ճնճղուկք դանկի միոջ վաճառին, եւ մի ի նոցանէ յերկիր ոչ անկցի առանց հօր ձերոյ: Այլ ձեր եւ ամենայն իսկ հեր գլխոյ թուեալ է: Աւ արդ՝ մի երկնչիցիք՝ զի լաւ էք քան զբազում ճնճղուկս:

188. Ամենայն որ խոստովանեսցի յիս առաջի մարդկան, խոստովանեցից եւ ես զնմանէ առաջի հօր իմոյ որ յերկինսն է: Աւ որ ուրացցի զնս առաջի մարդկան, ուրացայց եւ ես զնա առաջի հօր իմոյ՝ որ յերկինսն է: Մի համարիք եթէ եկի արկա-

նել խաղաղութիւն յերկիր. ոչ եկի արկանել խաղաղութիւն, այլ սուր: Քանզի եկի քակել զայր ի հօրէ իւրմէ, եւ զդուստր ի մօրէ իւրմէ, եւ զհարսն ի սկեսրէ իւրմէ: Աւ թշնամիք սուն ընտանիք իւր: Ար սիրէ զհայր կամ զմայր առաւել քան զիս՝ ոչ է ինձ արժանի. եւ որ սիրէ զուստր կամ զդուստր առաւել քան զիս՝ չէ ինձ արժանի: Աւ որ ոչ առնու զհայ իւր՝ եւ զայ զկնի իմ, չէ ինձ արժանի: Ար գտանէ զանձն իւր, կորուսցէ զնա՝ եւ որ կորոյս զանձն իւր վասն իմ, գտցէ զնա: Ար ընդունի զձեզ՝ զիս ընդունի, եւ որ զիս ընդունի՝ ընդունի զառաքիչն իմ. որ ընդունի զմարգարէ յանուն մարգարէի՝ զվարձս մարգարէի առցէ. եւ որ ընդունի զարդար յանուն արդարոյ՝ զվարձս արդարոյ առցէ: Աւ որ արբուսցէ միում ի փոքրկանցս յայցսանէ բաժակ մի ջուր ցուրտ՝ միայն յանուն աշակերտի, ամէն ասեմ ձեզ, ոչ կորուսցէ զվարձս իւր:

189. Աւ¹ եղեւ իբրեւ կատարեաց Յիսուս զգատուէր երկոտասանից աշակերտացն իւրոց, զնաց անտի քարողել եւ ուսուցանել ի քաղաքս նոցա: Աւ² ելեալ շրջէին ընդ քաղաքս եւ ընդ գեօղս՝ աւետարանէին եւ բժշկէին ընդ ամենայն տեղիս. եւ³ ելեալ քարողէին զի ապաշխարեացեն եւ դեւս բազումս հանէին, եւ օժանէին իւղով զբազում հիւանդս՝ եւ բժրշկէին զնոսս:

ՆՈՒ. Հաճաւ Յիսուսի — Հինգ հայտ:

190. Յայնմ՝ ժամանակի լուաւ Հերովդէս չորրորդապետ զուր Յիսուսի, եւ զգործան՝ ամենայն, քանզի⁶ յայտնի եղեւ անուն նորա. եւ զարմանայր վասն ասելոյն յոմանց՝ թէ⁷ Յովհաննէս Մկրտիչ յարեաւ ի մեռելոց եւ վասն այնորիկ զօրութիւնք լինին նովաւ. եւ⁸ յոմանց թէ Ազիա յայտնեցաւ, եւ յայլոց թէ մարգարէ ոմն յառաջնոցն յարեաւ. ոյք

ասէին թէ Աղիա է, իսկ¹ այլքն թէ մարգարէ է կամ
 թէ իբրեւ զմի ի մարգարէից : Իբրեւ լուաւ Հերով-
 դէս ասէ . Օ՛Յովհաննէս² ես զլխատեցի . իսկ սա ո՞վ
 իցէ զորմէ զայսպիսի իրս լեմ . եւ խնդրէր տեսանել
 զնա : Եւ³ ասէ⁴ ցժառայս իւր . Նա է Յովհաննէս
 Մկրտիչ, զորոյ⁵ ես զգլուխն հատի . նա⁶ յարեաւ ի
 մեռելոց եւ վասն այնորիկ զօրութիւնք լինին նովաւ :
 Եւ իբրեւ լուաւ Յիսուս գնաց անտի :

191. Ժողովեցան⁷ առաքեալքն առ Յիսուս, եւ
 պատմեցին նմա զամենայն ինչ զոր արարին եւ զոր
 ուսուցին : Եւ ասէ ցնոսա Յիսուս . եկայք դուք ա-
 ռանձինն յանապատ տեղի, եւ հանգիջիք սակաւ մի .
 զի էին բազումք որ երթային եւ դային, եւ հաց ան-
 գամ չժամանէին ուտել :

192. Յետ⁸ այսորիկ գնաց Յիսուս, առեալ⁹ զնո-
 սա, եւ գնացին¹⁰ նաւու յանապատ տեղի առանձինն,
 որում¹¹ անուն էր Բեթսայիզա յայնկոյս¹² ծովուն
 Գալիլեացոց՝ Տիբերեայ : Եւ¹³ տեսին զնոսա զի եր-
 թային, եւ զգացին բազումք . եւ հետի յամենայն քա-
 ղաքաց խուռն ընթանային անդր, եւ մերձենային առ
 նոսա, եւ¹⁴ զհետ երթայր նորա ժողովուրդ բազում .
 զի տեսանէին զնշանսն՝ զոր առնէր ի վերայ հիւանդաց :
 Եւ ի լեառն Յիսուս, եւ անդ նստէր աշակերտօքն
 հանդերձ : Եւ էր մերձ զատիկ տօնն Հրէից :

193. Եւ¹⁵ ելեալ ետես ամբոխ բազում եւ զթա-
 ցաւ ի նոսա . զի էին իբրեւ ոչխարք՝ որոց ոչ իցէ հովիւ :
 Եւ¹⁶ ընկալեալ զնոսա, սկսաւ¹⁷ ուսուցանել զնոսա
 յոյժ վասն¹⁸ արքայութեան Աստուծոյ, եւ¹⁹ բժշկեաց
 զհիւանդս նոցա, եւ²⁰ որոց պէտք էին բժշկութեան
 բժշկէր : Եւ²¹ իբրեւ բազում ժամ եղեւ, մատեան առ
 նա երկոտասան աշակերտքն եւ ասեն . Տեղիս անապատ
 է եւ օրս տարաժամեալ արձակեա զժողովուրդս, զի²² եր-
 թեալ շուրջ ի գեօղսն եւ յազարակս՝ հանգիցեն, գնես-
 ցեն²³ իւրեանց զինչ ուտիցեն . զի²⁴ աստ յանապատ տե-

դւոջ եմք : Աւ¹ ասէ Յիսուս . Ոչ ինչ պիտոյ է դոցա եր-
 թալ . դուք տուք դոցա ուտել : Ասեն² ցնա . Արթիցուք
 զնեսցուք երկերիւր դահեկանի հաց եւ տացուք դոցա
 ուտել : Բարձ³ ի վեր զաչս իւր Յիսուս եւ ետես , զի
 ժողովուրդ բազում գայր առ նա , ասէ ցՓիլիպպոս .
 ուստի՞ զնեսցուք հաց՝ զի կերիցեն դոքա : Օայս ասէր
 փորձելով զնա . այլ ինքն զիտէր զինչ առնելոցն էր :
 Պատասխանի ետ նմա Փիլիպպոս . երկերիւր դահե-
 կանի հաց չէ դոցա բաւական , թէպէտ եւ իւրաքան-
 չիւր ոք սակաւ ինչ առնուցու : Ասէ⁴ ցնոսա . քանի՞
 նկանակ ունիք , երթայք տեսէք : Խրբեւ գիտացին՝ ասէ⁵
 ցնա մի յաշակերտացն նորա , Անդրէաս՝ եղբայր Աի-
 մովնի վիմի . է աստ պատանեակ մի , որ ունի հինգ
 նկանակ գարեղէն՝ եւ երկուս ձկունս . այլ այն զի՞նչ է
 առ այդչափ մարդիկ , բայց⁶ եթէ երթիցուք զնեսցուք
 բաւական ժողովրդեանդ կերակուր : Քանզի էին արք
 իբրեւ հինգ հազար : Ասէ ցաշակերտսն . բերէք⁷ այսր
 գայն : Աւ⁸ հրամայեաց նոցա բազմել երախանս երախանս
 ի վերայ դալար խոտոյ . եւ⁹ էր խոտ յոյժ ի տեղ ոջն : Աւ¹⁰
 արարին այնպէս . եւ բազմեցուցին զամենեսեան , եւ
 բազմեցան դասք դասք՝ ուր¹¹ հարիւր եւ ուր յիսուն . եւ¹²
 բազմեցան մարդիկն թուով իբրեւ հինգ հազար :
 Աւ¹³ առեալ զհինգ նկանակն եւ զերկուս ձկունսն՝ հայ-
 եցաւ յերկինս . գոհացաւ¹⁴ , օրհնեաց¹⁵ եւ¹⁶ մանրեաց
 զնկանակսն . եւ¹⁷ տայր ցաշակերտսն արկանել ժողո-
 վրդեանն , եւ¹⁸ աշակերտքն (ժողովրդոցն) բազմակա-
 նացն¹⁹ եւ ի ձկանցն բաշխեաց²⁰ ամենեցուն որչափ²¹ եւ
 կամեցան , կերին²² ամենեքեան եւ յազեցան : Աւ²³ իբրեւ
 յազեցան , ասէ ցաշակերտսն . ժողովեցէք զնշխարեալ
 կոտորոգ՝ զի մի՛ ինչ կորիցէ : Ժողովեցին . եւ լցին եր-
 կոտասան սակառի զկոտորոցն ի հինգ գարեղէն նկա-
 նակէ անտի , որ յաւելաւ ի կերողացն եւ²⁴ ի ձկանց
 անտի : Աւ²⁵ որք կերանն՝ էին արք իբրեւ հինգ հա-
 զար . թող զկանայս եւ զմանկալի : Ասկ²⁶ մարդիկն իբրեւ

տեսին զնշանսն զոր արար՝ ասէին. եթէ սա է ճշմարիտ մարդարէն, որ գալոց էր յաշխարհ:

Ե Ր Ր Ո Ր Դ Զ Ա Տ Ի Կ

ՆՐ. Յիսուս փախէ զէ մ արասցեն զնա Լագանոս ե-
գնայ ի վերայ Ժովուն:

194. Յիսուս¹ իբրեւ զիտաց եթէ գալոց են յափշտակել զնա զի արասցեն զնա թագաւոր, նոյն ժամայն² ճեպեաց զաշակերտսն մտանել ի նաւ, եւ յառաջադոյն քան զնա երթալ յայնկոյս ի Վեթասյի-
դա, մինչ³ինքն զժողովուրդսն արձակիցէ. եւ⁴ իբրեւ երե-
կոյեղեւ, իջին աշակերտքն նորա ի ծովեղն, եւ մտեալ
ի նաւ՝ գային յայնկոյս ծովուն ի Ատիառնատում: Աւ⁵
իբրեւ արձակեաց (Յիսուս) զժողովուրդսն՝ գնաց⁶ դար-
ձեալ ի լեառն միայն կալ⁷ յաղօթս: Աւ իբրեւ ընդ
երեկս եղեւ՝ անդ էր միայն, եւ⁸ իբրեւ նսեմնցաւ չեւ
եւս եկեալ էր առ նոսա Յիսուս: Աւ⁹ նառն մեկ-
նեալ էր ի ցամաքէն բազում ասպարիսօք ծփեալ
յալեացն ի մէջ ծովուն՝ եւ ինքն ի ցամաքի: Աւ¹⁰
ծովն ի սաստիկ հողմոյ շնչելոյ՝ յուզէր: Աւ¹¹
ետես զնոսա հողմակոծեալս ի վարելն, զի էր հողմն
ընդդէմ նոցա, եւ զչորրորդ պահու գիշերոյն գայ առ
նոսա գնալով ի վերայ ծովուն, եւ¹² վարեալ իբրեւ
ասպարէզս քոսն եւ հինգ՝ կամ երեսուն, տեսանէին
զՅիսուս զի գնայր ի վերայ ծովուն՝ եւ մերձ էր ի
նառն, եւ¹³ կամէրզանց առնել առ նոքօք: Աորքա իբրեւ
տեսին զի գնայր ի վերայ ծովուն, համարեցան թէ
առաջօք ինչ լինիցի, եւ խռովեցան¹⁴ եւ երկեան,¹⁵ եւ
ասեն¹⁶ թէ առաջօք ինչ իցէ, եւ առ ահին զաղաղակ
բարձին քանզի¹⁷ ամենեքին տեսին զնա՝ եւ խռովեցան:
Աւ¹⁸ վաղվաղակի խօսեցաւ ընդ նոսա Յիսուս՝
եւ ասէ. քաջալերեցարուք, ես եմ, մի երկնչէք:

Պատասխանի ետ նմա Պետրոս՝ եւ ասէ. տէր՝ եթէ դու ես, հրամայեա ինձ դալ առ քեզ ի վերայ ջրոցս: Եւ նա ասէ, եկ. եւ իջեալ ի նաւէն Պետրոս՝ գնաց ի վերայ ջուրցն, եւ եկն առ Յիսուս: Եւ տեսեալ զհողմն սաստիկ՝ երկեաւ. եւ իբրեւ սկսաւ ընկղմել՝ աղաղակեաց՝ եւ ասէ. Տէր փրկեա զնա: Եւ վաղվաղակի Յիսուս ձգեաց զձեռն իւր՝ կալաւ զնա եւ ասէ. թերահաւատ՝ ընդէր երկմտեցեր: Եւ¹ կամէին ընդունել զնա ի նաւն. եւ² ել ի նաւն առ նոսա, եւ³ իբրեւ ելին ի նաւն՝ եւ դադարեաց հողմն: Եւ⁴ վաղվաղակի եհաս նաւն յերկիրն՝ յոր երթային: Եւ⁵ որ ի նաւին էին, մատեան երկիր պագին նմա՝ եւ ասեն. Արդարեւ որդի Աստուծոյ ես դու: Եւ⁶ առաւել եւս յիմարեալ էին ի միտս իւրեանց, եւ զարմանային յոյժ. քանզի եւ ի վերայ հացին ոչ իմացան, զի էր սիրտ նոցա թմբրեալ: Եւ իբրեւ անցին յայնկոյս, եկին յերկիրն Պեննեսարէթ: Եւ իբրեւ ելին ի նաւէ անտի՝ իսկ եւ իսկ ծանեան զնա արք տեղւոյն այնորիկ. եւ ընթացեալ այսր անդր⁷ առաքեցին ընդ ամենայն դաւառն՝ սկսան⁸ մահաճօք բերել զհիւանդս, ուր լսէին՝ թէ անդ իցէ. եւ⁹ ածին առ նա զամենայն հիւանդս: Եւ¹⁰ ուր եւ մտանէր ի դիւղս կամ ի քաղաքս կամ յադարակս, ի հրապարակս դնէին զխտաժէտս, եւ աղաչէին զնա՝ զի գոնէ միայն¹¹ ի քղանցս¹² հանդերձի նորա մերձեանայցեն. եւ որ միանգամ մերձեցանն՝ փրկեցան:

ԿՐԹ. Բան լասն երէնս—որ հայցն:

195. Ի վաղիւ¹³ անդր ժողովուրդն՝ որ կայր յայնկոյս ծովուն, տեսանէր թէ այլ նաւ ոչ գոյր անդ բաց միայն ի միոյն, յոր մտին աշակերտքն Յիսուսի. եւ զի չէր մտեալ Յիսուս ընդ աշակերտսն իւր ի նաւն. բաց միայն աշակերտքն նորա գնացին: Իբրեւ այլ նաւք գային ի Տիբերեայ մօտ յայն տեղին՝ ուր զհացն

կերան: Իսկ իբրեւ ետես ժողովուրդն եթէ Յիսուս ոչ է անդ՝ եւ ոչ աշակերտքն նորա, առին նորա զնաւսւրն, եւ եկին ի Վափառնաում խնդրել զՅիսուս: Եւ իբրեւ գտին զնա յայնկոյս ծովուն, ասեն ցնա. ուարբի՛ երբ եկիր այս: Պատասխանի ետ նոցա Յիսուս եւ ասէ. ամէն ամէն ասեմ ձեզ, խնդրէք զիս, իբրեւ ոչ եթէ զի նշանս ինչ տեսէք, այլ զի կերայք ի հացէ անտի՛ եւ յագեցարուք: Երթայք գործեցէք մի զկորստական կերակուրն, այլ զկերակուրն, որ մնայ ի կեանսն յաւիտենականս, զոր որդին մարդոյ տացէ ձեզ. քանզի զնա Հայր կնքեաց Աստուած: Եսեն ցնա. զի՞նչ առնիցեմք՝ զի զգործսն Աստուծոյ գործեցուք: Պատասխանի ետ Յիսուս, եւ ասէ ցնոսա. այս է գործն Աստուծոյ, զի հաւատասցիք յայն՝ որ առաքեացն զիս: Եսեն ցնա. զի՞նչ նշան առնիցես՝ զի տեսցուք եւ հաւատասցուք, զի՞նչ գործիցես: Հարքն մեր կերան զմանանայն յանապատի անդ՝ որպէս եւ գրեալ է. հաց յերկնից ետ նոցա ուտել: Եսէ ցնոսա Յիսուս. ամէն ամէն ասեմ ձեզ. եթէ ոչ Մովսէս ետ ձեզ զհացն յերկնից, այլ Հայրն իմ տայ ձեզ զհացն յերկնից զճշմարիտ: Օ՛ի հաց յԱստուծոյ է, որ իջանէ յերկնից՝ եւ կեանս տայ աշխարհի: Եսեն ցնա. Տէր՝ յամենայն ժամ տուր մեզ զհացն զայն: Եսէ ցնոսա Յիսուս. ես եմ հացն կենաց. որ զայ առ իս՝ ոչ քաղցիցէ, եւ որ հաւատայ յիս՝ ոչ երբեք ծարաւեսցի: Եւլ ասացի ձեզ՝ թէ տեսէք զիս, եւ ոչ հաւատայք: Օ՛, ամենայն՝ զոր տայ ինձ Հայր, առ իս եկեսցէ. եւ որ զայ առ իս, ոչ հանից արտաքս: Օ՛ի իջի ես յերկնից՝ ոչ զի զկամս իմ արարից, այլ զկամս այնորիկ՝ որ առաքեացն զիս: Եյս են կամք Հօր իմոյ, որ առաքեացն զիս. զի զամենայն զոր ետ ցիս Հայր՝ ոչ կորուսից ի նմանէ, այլ յարուցից զնա յաւուրն յեանում: Եյս են կամք Հօր իմոյ որ առաքեացն զիս. զի ամենայն որ տեսաւ

նիցէ զորդի՝ եւ հաւատայցէ ի նա, ընկալցի զկեանսն
յաւիտենականս. եւ ես յարուցից զնա յաւուրն յետ-
նում: Տրտնջէին զմաննէ Հրեայքն, զի ասաց թէ ես
եմ հացն իջեալ յերկնից, եւ ասէին. ո՞չ սա է Յի-
սուս որդին Յովսէփու, զորոյ մեք զիտեմք զհայրն եւ
զմայր. իսկ արդ զհարդ ասէ՝ թէ ես յերկնից իջի:
Պատասխանի ետ Յիսուս, եւ ասէ ցնոսա. մի քրթ-
մընջէք ընդ միմեանս. ոչ որ կարէ գալ առ իս, եթէ
ոչ Հայրն՝ որ զիս առաքեաց՝ ձգեսցէ զնա. եւ ես
յարուցից զնա յաւուրն յետնում: Գրեալ է ի մար-
գարէս. եւ եղիցին ամենեքեան ուսեալք յԱստուծոյ.
ամենայն որ լսէ ի Հօրէ՝ եւ ուսանի, գայ առ իս: Ի-
բրեւ ոչ եթէ զՀայր ուրուք տեսեալ իցէ. եթէ ոչ՝
որ էն յԱստուծոյ, նա ետես զՀայր: Եմէն ամէն
ասեմ ձեզ. զի որ հաւատայ յիս՝ ընդունի զկեանսն
յաւիտենականս: Եւ եմ հացն կենաց: Հարքն ձեր
կերան զմանանայն յանապատին՝ եւ մեռան: Եյս է
հացն, որ յերկնից իջեալ է. զի որ ուտիցէ որ ի սմա-
նէ՝ մի մեռանիցի. ես եմ հացն կենդանի, որ յերկնից
իջեալ է: Եթէ որ ուտիցէ ի հացէ յայսմանն՝ կեցցէ
ի յաւիտեան. եւ հացն զոր ես տաց՝ մարմին իմ է,
զոր ես տաց վասն կենաց աշխարհի: Մարտնչէին ընդ
միմեանս Հրեայքն՝ եւ ասէին. զհարդ կարէ սա տալ
մեզ զմարմին իւր յուտել: Եսէ ցնոսա Յիսուս. ա-
մէն ամէն ասեմ ձեզ, եթէ ոչ կերիջիք զմարմին որ-
դւոյ մարդոյ՝ եւ արքջիք զարիւննորա, ոչ ունիք կեանս
յանձինս: Ար ուտէ զմարմին իմ՝ եւ ըմպէ զարիւն
իմ, ունի զկեանսն յաւիտենականս. եւ ես յարուցից
զնա յաւուրն յետնում: Օ՛ի մարմին իմ ճշմարիտ
կերակուր է, եւ արիւն իմ ճշմարիտ ըմպելի է: Ար
ուտէ զմարմին իմ եւ ըմպէ զարիւն իմ, յիս բնա-
կեսցէ, եւ ես ի նմա: Արպէս առաքեաց զիս կենդա-
նին Հայր, եւ ես կենդանի եմ վասն Հօր, եւ որ ու-
տէն զիս, եւ նա կեցցէ վասն իմ: Եյս է հացն՝ որ

յերկնից իջեալ . ոչ որպէս կերան հարքն ձեր զմանա-
նայն՝ եւ մեռան . որ ուտէ զհացս զայս՝ կեցցէ յաւի-
տեան : Թայս ասաց ի ժողովողեանն՝ յուսուցանելն ի
Կափառնաուժ : Եւ բազումք յաշակերտացն իբրեւ
լուան՝ ասեն . խիստ է բանդ այդ , ո՞ կարէ լսել զմն :
Իբրեւ զիտաց Յիսուս յանձն իւր՝ եթէ արանջն
վասն այնորիկ աշակերտքն , ասէ ցնոսա . այդ գայ-
թազղեցուցանէ զձեզ : Իսկ արդ՝ եթէ տեսանիցէք
զորդի մարդոյ , զի երանիցէ ուր էր զառաջինն : Հոգին
է կենդանարար , մարմին ինչ ոչ օգնէ . զբանն զոր ես
խօսեցայ ընդ ձեզ՝ հոգի է եւ կեանք : Եւ ին ոմանք
ի ձէնջ՝ որ ոչ հաւատան , քանզի զիտէր Յիսուս ի
սկզբանէ , ո՞վ են այնոքիկ՝ որ ոչն հաւատան , եւ ո՞վ
է այն՝ որ մատնելոցն է զնա : Եւ ասէր . վասն այնորիկ
ասացի ձեզ՝ թէ ոչ ոք կարէ գալ առ իս , եթէ ոչ իցէ
սուեալ նմա ի Հօրէ իմմէ :

196. Յայսմանէ բազումք յաշակերտացն նորա
չոգան յետս . եւ ոչ եւս շրջէին ընդ նմա : Ասէ Յիսուս
ցերկոտասան աշակերտան , միթէ եւ զո՞ւք կամիք եր-
թալ : Պատասխանի ետ նմա Սիմոն Պետրոս . Տէր՝
առ ո՞վ երթիցուք . բանս կենաց յաւիտենականաց
ունիս : Եւ մեք հաւատացաք՝ եւ ծանեաք՝ եթէ զու
ես Վրիստոսն որդի Եստուծոյ : Պատասխանի ետ նո-
ցա Յիսուս . ո՞չ ես զձեզ զերկոտասանսդ ընտրեցի ,
եւ մինդ ի ձէնջ սատանայ է : Եւ ասէր զՍիմոնեան
Յուդայէ սկարիովաացւոյ , զի նա իսկ մատնելոց էր
զնա . եւ մի էր յերկոտասանիցն :

II. Ասան անընայն յերօք հաց ուտելոյ :

197. Եւ յետ այսորիկ շրջէր Յիսուս ի Գալի-
լէա . քանզի ոչ կամէր ի Հրէաստանի շրջել . զի խրե-
զրէին զնա Հրեայքն սպանանել : Եւ ժողովեցան առ
նա փարիսեցիքն՝ եւ ոմանք ի դպրացն՝ որ եկեալ էին
յԱրուսազէմէ : Եւ տեսեալ զոմանս յաշակերտացան

աի, զի խառնակ ձեռօք, այսինքն է՝ անկուայ ուտէին
 հաց, բամբասեցին: Օ՛ի փարիսեցիքն եւ ամենայն
 շրէայք՝ եթէ ոչ բռնալիր լուանան զձեռս, հաց ոչ ու-
 տեն. քանզի ունին զաւանդութիւն ծերոցն. եւ ի հրա-
 պարակէ մտեալ՝ եթէ ոչ նախ մկրտիցին, ոչ ուտեն. եւ
 այլ ինչ բազում է՝ զոր ընկալան ունել, մկրտութիւնս
 բաժակաց եւ ստոմանաց եւ պղնձեաց եւ մահճաց:
 Եւս հարցանեն ցնա փարիսեցիքն եւ դպիրք՝ եւ՛
 ասեն. թէ Բնդէ՞ր աշակերտքն քո անցանեն զա-
 ւանդութեամբ ծերոցն. զի ոչ լուանան զձեռս յոր-
 ժամ հաց ուտեն. այլ՝ խառնակ ձեռօք հաց ու-
 տեն: Եւ՛ պատասխանի ետ՝ եւ ասէ ցնոսա. իսկ դուք
 ընդէ՞ր անցանէք զպատուիրանաւն Աստուծոյ. վասն
 ձերոյ աւանդութեան: Օ՛ի Աստուած ասաց. պա-
 տուեա զհայր քո եւ զմայր: Եւ որ բամբասէ զհայր
 կամ զմայր՝ մահու վախճանեսցի: Եւ դուք ասէք.
 որ ասիցէ ցհայր իւր կամ ցմայր իւր, Աորբան՝ որ է
 պատարագ, զոր յինէն օգտեսցիս. եւ՛ ոչ պատուիցէ
 զհայր եւ զմայր իւր, եւ՛ ոչ եւս տայք թոյլ նմա
 առնել ինչ հօրն կամ մօր, եւ՛ խոտէք եւ՛ անար-
 դէք զբանն Աստուծոյ վասն ձերոյ աւանդութեանն
 զոր՝ աւանդեցէք: Եւ բազում ինչ այլ՝ որ այսմ
 նման է առնէք: Անդճաւորք՝ բարւոք մարգարէացաւ
 ի վերայ ձեր Եսայի՝ եւ ասէ. Ժողովուրդս այս շրր-
 թամբք պատուէ զիս, եւ սիրտ իւրեանց հեռացեալ մե-
 կուսի է յինէն: Օ՛ւր՝ պաշտեն զիս. ուսուցանեն
 վարդապետութիւնս զմարդկան պատուիրեալս: Թո-
 ղեալ զպատուիրանն Աստուծոյ, ունիք զմարդկան ա-
 ւանդութիւն. մկրտութիւնս ստոմանաց եւ բաժա-
 կաց, եւ այլոց նմանեաց սոցին առնէք բազումս: Եւ
 ասէ ցնոսա. բարւոք խոտէք զպատուիրանն Աստու-
 ծոյ, զի զձեր աւանդութիւն հաստատիցէք: Եւ՛ կո-
 չեալ առ ինքն զամենայն ժողովուրդսն, ասէ ցնոսա.
 լուարուք՝ ինձ ամենեքեան՝ եւ ի միտ առէք: Աչինչ ար-

տաքուստ ի մարդ մտեալ՝ եթէ կարիցէ պղծել զնա, այլ որ ելանէ ի նմանէ՝ այն է որ պղծէ զմարդն: Արուեստիցի ախանջս լսելոյ՝ լուիցէ:

198. Յայնժամ¹ մատուցեալ աշակերտացն նուրա՝ ասեն ջնա. գիտե՞ս՝ զի փարիսեցիքն իբրեւ լուան զքանն՝ դայթազդեցին: Նա պատասխանի ետ նոցա՝ եւ ասէ. ամենայն տունկ զոր ոչ անկեաց Հայր իմ երկնաւոր, խլեցցի: Թոյլ տուք զնոսա. կոյրք են՝ կուրաց առաջնորդ. կոյր կուրի յորժամ առաջնորդէ՝ սխալէ, եւ երկոքին ի խորխորատ անկանին:

199. Եւ² իբրեւ եմուտ ի տուն յամբոխէ անտի, հարցանէին զնա աշակերտքն վասն առակին: Եւ Պետրոս³ ասէ. մեկնեա մեզ զառակս զայս: Ըսէ Յիսուս. տակաւին եւ զուք այդպէս⁴ անմիտք էք, ոչ իմանայք՝ եթէ ամենայն որ արտաքուստ ի ներքս մտանէ ի մարդ, ոչ կարէ զնա պղծել. զի ոչ եթէ ի սիրտ նորա մտանէ, այլ յորովայն՝ եւ արտաքս ելանէ. եւ սրբէ զամենայն կերակուրն: Եւ ասէր, թէ որ ինչ ելանէ⁵ ի բերանոյ՝ ի սրտէ անտի դայ, եւ այն պղծէ զմարդն: Զի⁶ ի ներքուստ ի սրտէ մարդկան խորհուրդք չարութեան ելանեն. շուրթիւնք, պոռնկութիւնք, գողութիւնք, սպանութիւնք, սուտ վկայութիւնք⁷, ազատութիւնք⁸, չարութիւնք, նենգութիւնք, գիշութիւն, չարակնութիւնք, հայհոյութիւն, ամբարտաւանութիւն, անզգամութիւն: Եւ յամենայն չարիք ի ներքուստ ելանեն. այս⁹ ամենայն է՝ որ պղծէ զմարդն, այլ անլուայ ձեռք ուտել՝ ոչ պղծէ զմարդ:

ԿԸ. Արնն Ժանանացի:

200. Եւ¹⁰ ելեալ անտի Յիսուսի՝ զնաց ի կողմանս Տիւրոսի եւ Սիդոնի: Եւ¹¹ մտեալ ի տուն՝ ոչ ումէք կամէր յայտնել, եւ ոչ կարաց ծածկել: Եւ¹² ահա կին մի քանանացի ի սահմանաց ի անտի նոցա ելեալ,

լուաւ¹ զնմանէ, որոյ դուստր իւր նեղեալ էր յայտոյ պղծոյ, աղաղակէր² եւ ասէր. ողորմեա ինձ Տէր, որդի Ղաւթի դուստր իմ չարաչար այսահարի: Աւնա ոչ ետ նմա պատասխանի. եւ մատուցեալ աշակերտքն նորա՝ աղաչէին զնա եւ ասէին. արձակեա զնա զի աղաղակէ զհետ մեր: «Աս պատասխանի ետ եւ ասէ. ոչ ուրեք առաքեցայ» եթէ ոչ առ ոչխարս կորուսեալս տանն Խարայելի: Աւնա մատուցեալ անկաւ³ առաջի նորա: Աւ կինն էր հեթանոս՝ Փիւնիկ ասորի յազգէ. երկիր⁴ պագանէր նմա, եւ ասէր. Տէր, օգնեա ինձ: Աւ⁵ աղաչէր զնա՝ զի զդեւն հանցէ ի դատերէ նորա: Պատասխանի⁶ ետ Յիսուս եւ ասէ ցնա⁷. Թոյլ տուր՝ նախ յազեսցին մանկունք. զի ոչ է բարեք անուղ զհաց մանկանց եւ արկանել շանց: «Աս պատասխանի ետ եւ ասէ. Տէր՝ եւ շունք ի փրշւրանաց սեղանոյ մանկանցն կերակրին, անկեւոց⁸ ի սեղանոյ Տեառն իւրեանց: Յայնժամ պատասխանի ետ նմա Յիսուս եւ ասէ. ո՞վ կին դու՝ մեծ են հաւատք քո, եղևցի քեզ որպէս եւ կամիս, վասն⁹ այդր բանի երթ, եւ դեւն ի դատերէ քումէ. եւ¹⁰ բժշկեցաւ դուստր նորա ի նմին ժամու: Ղնաց¹¹ ի տուն իւր, եւ եզիս ելեալ զդեւն, եւ զդուստրն, զի անկեալ դնէր ի մահի՞ծս:

ՍԻ. Բժշկէ իոուլ մի հաճի եւ այլ բարեօրոյ:

201. Աւ¹² գնացեալ անտի Յիսուսի՝ եւ¹³ ելեալ միւսանգամ ի սահմանացն Տիւրոսի եւ Սիդոնի, եւ եկն ի ծովեզրն Ղալիլեացւոց ի մէջ սահմանացն ի Ղաեկապոլիս: Աւ բերին առաջի նորա խուլ մի եւ համր. եւ աղաչէին՝ զի ձեռն դիցէ ի վերայ նորա: Աւ առեալ զնա մեկուսի յամբոխէ անտի, արկ զմատունս իւր ընդ ականջս նորա՝ եւ եթուք անդր. եւ կարաւ զլեզուէ նորա: Հայեցաւ յերկինս՝ յոգւոց եհան՝ եւ ասէ. երիւթայ՝ որ է բա-

ցիր : Եւ նոյնժամայն բացան լսելը նորա , եւ լուծան կապանք լեզուի նորա . եւ խօսէր ուղիւ : Եւ պատուիւրեաց նոցա՝ զի մի ումեք ասիցեն . եւ որչափ նա պատուիրէր նոցա , նոքա եւս առաւել քարոզէին . եւ եւս քան զեւս զարմանային եւ ասէին . զամենայն ինչ բարւոք գործեաց սա , զի խլից լսել տայ՝ եւ համերց խօսել :

202. Եւ ելեալ¹ ի լեառն նստէր անդ : Մատենան առ նա ժողովուրդք բազումք՝ որ ունէին ընդ իւրեանս՝ կաղս , կոյրս , համերս , միակողմանիս , եւ այլս բազումս . եւ ընկեցին զնոսա առ ոտս նորա՝ եւ բժշկեաց զնոսա : Մինչեւ զարմանալ ժողովրդոցն՝ որ տեսանէին , զի համերքն խօսէին՝ կաղք գնային՝ միակողմանիք բժշկէին՝ կոյրք տեսանէին , եւ փառաւոր առնէին զԱստուած Իսրայելի :

ԿԳ. Իւսոյնանալ Եօթն նկանակին :

203. Յաւուրսն² յայնոսիկ դարձեալ ժողովուրդ բազում էր , եւ ինչ ոչ ունէին ուտել . եւ կոչեաց առ ինքն Յիսուսի զաշակերտսն իւր՝ եւ ասէ ցնոսա . Գթամ ես ի վերայ ժողովրդեանդ . զի արդ երեք աւուրք են՝ մինչ առ իս են , եւ ոչ ունին զինչ ուտիցեն , եւ արձակել³ զդոսա նօթիս՝ չկամիմ . եւ⁴ եթէ արձակեմ զդոսա նօթիս ի տունս իւրեանց , գուցէ⁵ նքթիցեն զձանապարհայն , զի⁶ ոմանք ի դոցանէ ի հեռաստանէ եկեալ են : Պատասխանի ետուն նմա աշակերտքն նորա , ուստի՞ կարես յագեցուցանել զդոսա հացիւ յանապատի աստ : Մեզ⁷ յանապատի աստ ուստի՞ իցէ այնչափ հաց՝ մինչեւ յագեցուցանել զայսչափ ժողովուրդ : Եւ ասէ ցնոսա Յիսուս . քանի՞ նկանակ ունիք . եւ նոքա ասեն , եօթն , եւ սակաւ ձկունս : Եւ⁸ հրամայեաց ժողովրդեանն բազմել ի վերայ երկրի . եւ առեալ զեօթննկանակն՝ դոհացաւ՝ եբեկ , եւ տայր ցաշակերտսն զի արկցեն . եւ (աշակերտքն) արկին սուաջի ժողովրդեանն : Եւ ձկունս սակաւ ունէին . եւ

զայն եւս օրհնեաց, եւ հրամայեաց արկանել: Աերան¹ ամենեքեան եւ յագեցան, եւ բարձին զնշխարս կոտորոցն՝ եօթն զամբիղ լի: Աւ որք կերանն՝ էին արք իբրեւ չորք հազարք. թող զկանայս եւ զմանկտի: Աւ² արձակեաց զնոսա: Աւ նոյն ժամայն մտեալ ի նաւ հանդերձ աշակերտօքն՝ եկն ի կողմանս Վաղմանուհեայ, ի սահմանս³ Մագդաղեայ:

ՍԳ. Նշան յերկնից եւ իմոր փարիսեացոց:

204. Աւ մատուցեալ փարիսեցիք եւ սաղուկեցիք՝ սկսան⁴ վիճել ընդ նմա, եւ խնդրէին ի նմանէ նշան յերկնից ցուցանել⁵ նոցա, փորձելով⁶ զնա: Աս⁷ պատասխանի ետ՝ եւ ասէ ցնոսա. յորժամ երեկոյ լինի՝ ասէք, պարզ լինիցի՝ զի կարմրացեալ է երկին: Աւ առաւօտու՝ այսօր մրրիկ, զի շառաղունի տրտմութեամբ երկին. յորժամ⁸ տեսանիցէք ամպ ծագեալ յարեւմտից, իսկոյն ասէք՝ թէ անձրեւ գայ, եւ լինի այնպէս. եւ յորժամ հարաւ շնչեալ, ասէք՝ թէ խորշակ լինի, եւ լինի այնպէս: Անդժաւորք՝ զերեսս երկնի եւ երկրի կարէք քննել, իսկ⁹ զնշան ժամանակիս ոչ կարէք զիտել: Բնդէր¹⁰ եւ յանձանց իսկ ոչ ընտրէք զարժանն: Աւ¹¹ զայրացաւ յոգի իւր՝ եւ ասէ. զի է զի ազգս այս նշան խնդրէ. ամէն ասեմ ձեզ, ազգ¹² չար եւ շնացող նշան խնդրէ, եւ նշան մի տացի նմա. բայց նշանն Յովնանու մարգարէի:

205. Աթող¹³ զնոսա. դարձեալ եմուտ ի նաւ՝ եւ գնաց յայնկոյս: Գնացին¹⁴ եւ աշակերտքն նորա յայնկոյս՝ եւ մոռացան առնուլ հաց. բայց¹⁵ միայն մի նկանակ ունէին ընդ իւրեանս ի նաւին: Աւ պատուիրէր նոցա՝ եւ ասէր. Տեսէք¹⁶ եւ զզոյշ լերուք ի խմորոց սաղուկեցւոցն եւ փարիսեցւոցն, եւ¹⁷ ի խմորոց հերովզիանոսաց: Աորբա¹⁸ խորհէին ընդ միմեանս եւ ասէին, թէ հաց ոչ բարձաք: Գիտաց Յիսուս եւ ասէ ցնոսա. Թի խորհիք միտս ձեր թերահաւատք,

եթէ հայ ոչ ունիք . տակաւին՝ ոչ իմանայք եւ ոչ յիշէք . ապշութիւն ունի զսիրտս ձեր . աչք գոն՝ եւ ոչ տեսանէք, ականջք են՝ եւ ոչ լսէք, եւ ոչ իմանայք տակաւին, եւ ոչ յիշէք: Յորժամ զհինգ նկանակն ի հինգ հազարսն, եւ քանի՞ սակառի լի բարձիք զկոտորոցն, եւ ասեն, երկոտասան: Աւ յորժամ զեօթն նկանակն ի չորս հազարսն, քանի՞ զամբիղ լի բարձիք զկոտորոցն . եւ նոքա ասեն, եօթն: Աւ ասէ ցնտս . իսկ զի՛արդ ոչ իմանայք . եթէ՞ ոչ վասն հացի ասացի ձեզ՝ զգոյշ լինել ի խմորոյ սաղուկեցւոյ եւ փարիսեցւոցն: Յայնժամ ի միտ առին, թէ ոչ ասաց զգուշանալ ի խմորոյ, այլ յաղանդոյ փարիսեցւոցն եւ սաղուկեցւոյ:

ԿԼ. Այրն Բե՛նայիդայ:

206. Պան՝ ի Բեթսայիդա . եւ ածին առաջինորա կոյր մի, եւ աղաչէին զնա՝ զի մերձեցի ի նա: Աւ առեալ զձեռանէ կուրին՝ եհան արտաքոյ շինին, եթուք յաչս նորա, եւ ձեռն եդ ի վերայ նորա . եւ հարցանէր ցնա՝ թէ տեսանիցէ՞ ինչ: Բացաւ՝ եւ աւեր . տեսանեմ զմարդիկս՝ զի շրջին իբրեւ զճառս: Վարձեալ եդ ձեռս ի վերայ աչաց նորա՝ եբաց, եւ տեսանէր . ողջացաւ՝ եւ տեսանէր համարձակ զամենայն: Երձակեաց զնա ի տուն իւր՝ եւ ասէ . ի շէնդ մի մտանիցես, այլ երթ ի տուն քո . եւ յորժամ ի շէնն մտանիցես՝ մի ումեք ասիցես ի շինին:

ԿԵ. Խոստովանուիւն Պեարոտի եւ Կրամբոնիւն:

207. Աւ՝ ելեալ Յիսուս ի կողմանս Փիլիպպեայ Աեսարեայն . եւ եղեւ՝ ի կալն նորա յաղօթս առանձինն՝ էին եւ աշակերտքն նորա, եւ՝ ել Յիսուս աշակերտօքն հանդերձ ի շէնս Աեսարեայ Փիլիպպեայ, եւ ի ճանապարհին հարցանէր ցաշակերտս իւր՝ եւ ասէր: Օ՞ ուստեք ասեն զինէն մարդիկս՝ թէ՞ իցէ

որդի մարդոյ : Եւ նոքա ասեն . ոմն զՅովհաննէս
 մկրտիչ , այլք զԼազրեա եւ կէսք զԼաւրեմիա . իսկ¹ այլք՝
 թէ մարդարէ որ յառաջնոցն յարեաւ : Եսէ ցնոսա .
 իսկ² դուք զո՞ւստեք ասէք զինէն թէ իցեմ : Պա-
 տասխանի³ եա նմա Սիմոն Պետրոս՝ եւ ասէ . դու ես
 Քրիստոսն որդի Եստուծոյ կենդանւոյ : Պատասխանի
 եա Յիսուս եւ ասէ ցնա . երանի է քեզ Սիմոն որդի
 Յովնանու , զի մարմին եւ արիւն ոչ յայանեաց քեզ՝
 այլ հայր իմ որ յերկինսն է : Եւ ես քեզ ասեմ . զի
 դու ես վէմ , եւ ի վերայ այդր վիմի շինեցից զեկեղե-
 ցի իմ , եւ դրունք դժոխոց զնամի՝ յաղթահարեսցենս
 Եւ տաց քեզ զփահանս արքայութեան երկնից՝ եւ
 զոր միանգամ կապեսցես յերկրի , եղիցի կապեալ
 յերկինս . եւ զոր արձակեսցես յերկրի , եղիցի արձա-
 կեալ յերկինս : Յայնժամ սաստեաց աշակերտացն ,
 զե՞ մի ումեք ասիցեն զնմանէ թէ⁵ նա է Քրիստոսն :
 Յայնմհետէ սկսաւ Յիսուս ցուցանել աշակերտացն
 իւրոց՝ թէ պարտ է որդւոյ⁶ մարդոյ երթալ⁷ յԵ-
 րուսաղէմ , եւ թէ բազում չարչարանս չարչարել .
 եւ⁸ անարգել յերիցանց եւ ի քահանայապետից եւ
 ի դպրաց , եւ մեռանել . եւ յերկր աւուր յառնել :
 Եւ համարձակ զբանն խօսեցաւ :

208. Եւ առեալ զնա մեկուսի Պետրոսի՝ սկսաւ
 կազել⁹ ընդ նմա սաստել¹⁰ եւ¹¹ ասել . Քաւ լիցի
 քեզ Տէր , մի եղիցի քեզ այդ . Եւ¹² նա դարձաւ
 ետես զաշակերտան . սաստեաց Պետրոսի եւ ասէ .
 Երթ¹³ յետս իմ սատանայ , դայթաղղութիւն իմ ես
 դու , զի ոչ խորհիս դու զԵստուծոյսն՝ այլ զմարդ-
 կան : Յայնժամ Յիսուս կոչեցեալ¹⁴ առ ինքն զժո-
 ղովուրդն աշակերտօքն հանդերձ՝ ասէ առ¹⁵ ամենե-
 սին . Եթէ որ կամի զինի իմ գալ՝ ուրացի զանձն եւ
 առցէ զխաչ իւր հանապաղ , եւ եկեացէ զհետ իմ :
 Ծի որ կամիցի զանձն իւր կեցուցանել , կորուսցէ
 զնա . եւ որ կորուսցէ զանձն իւր վասն իմ , եւ¹⁶ վասն

աւեստարանին՝ ապրեցուսցէ զնա: Օ, ի՞նչ օգուտ է մարդոյ՝ եթէ զաշխարհս ամենայն շահեցի, եւ զանձն իւր տուժեցցէ, կամ՝ կորուսցցէ: Քանզի՞ զի՞նչ տացէ մարդ փոխանակ անձին իւրոյ: Օ, ի որ ոք ամօթ՞ համարեցի զիս եւ զբանս իմ ի շնացող եւ ի մեղաւոր ազգիս այսմիկ, զնա՞ եւ որդի մարդոյ յամօթ արասցէ յորժամ գացցէ փառօք իւրովք եւ Հօր իւրոյ եւ հրեշտակաց սրբոց: Օ, ի՞նչ դալոց է որդի մարդոյ փառօք Հօր իւրոյ հանդերձ հրեշտակօք իւրովք, եւ յայնժամ հատուսցէ իւրաքանչիւր ըստ գործս իւր: Եւ՞ ասէ ցնոսա: Ամէն ասեմ ձեզ, զի են ոմանք ի դոցանէ որ ասա կան, որք մի ճաշակեցեն զմահ՝ մինչեւ տեսցեն զարքայութիւն Աստուծոյ եկեալ զօրութեամբ, մինչեւ՞ տեսանիցեն զորդին Աստուծոյ եկեալ արքայութեամբ իւրով:

ԿԼ. Այլակերպո՞ւնիւն:

209. Եւ՞ եղև յետ այսց բանից իբրև աւուրք ութ՝ առեալ Յիսուս՞ զՊետրոս եւ զՅակովբոս եւ զՅովհաննէս զեղբայր նորա հանէ զնոսա ի լեառն մի բարձր առանձինն: Եւ՞ ի լեառն կալ յաղօթս: Եւ ի կալ նմա յաղօթս՝ եղև տեսիլ երեսաց նորա այլակերպ, եւ՞ այլակերպեցաւ առաջի նոցա, եւ լուսաւորեցան երեսք նորա իբրև զարեգակն, եւ՞ ձորձք նորա եղեն փայլուն սպիտակ յոյժ, որպէս թափիչք երկրի ոչ կարեն այնպէս սպիտակացուցանել: Եւ ահա արք երկու խօսէին ընդ նմա, որ էին Մովսէս եւ Ադիա՝ երեւեալ փառօք եւ ասէին զելիցն նորա՝ զոր կատարելոց էր յԱրուսաղէմ: Իսկ Պետրոս եւ որ ընդ նմայն էին՝ ծանրացեալք ի քնոյ զարթեան. տեսին զփառան նորա եւ զերկուս արան որ կային առ նմա եւ՞ խօսէին ընդ Յիսուսի: Եւ՞ եղև ի մեկնեըն նոցա ի նմանէ՝ ասէ Պետրոս ցՅիսուս. Տէր՞, բարւոք է մեզ աստ լինել, եւ թէ կամիս՝ արասցուք երիս տա-

դաւարս. մի քեզ եւ մի Մովսէսի եւ մի Եղիայի :
 Վանզի¹ ոչ զիտէր զինչ խօսէր, զի զարհուրեալ
 էին : Եւ² մինչ դեռ նա խօսէր՝ ահա ամպ լուսաւոր
 հովանի եղեւ ի վերայ նոցա, եւ³ երկեան ի մտաներն
 նոցա ընդ ամպովն : Չայն⁴ եղեւ յամպոյն եւ ասէ .
 Վա է որդի իմ սիրելի՛ ընդ որ հաճեցայ, դմա լուա-
 րութ : Եւ⁵ ընդ լինել բարբառոյն՝ գտաւ Յիսուս մի-
 այն : Իբրեւ⁶ լուան աշակերտքն՝ անկան ի վերայ
 երեսաց իւրեանց եւ երկեան յոյժ : Եւ մատուցեալ
 Յիսուս՝ բռնն եհար զնոցանէ եւ ասէ . յոտն կա-
 ցէք եւ մի երկնչիք : Եւ⁷ յանկարծակի հայեցեալ
 այսր անդր՝ ոչ եւս զոք տեսին, բայց միայն զՅիսուս
 ընդ իւրեանս : Եւ մինչդեռ իջանէին ի լեռնէ անտի՛
 պատուիրեաց նոցա զի մի ումեք պատմեացեն զոր
 տեսինն, բայց յորժամ որդի մարդոյ ի մեռելոց յա-
 րիցէ : Եւ⁸ ասէ . մի ումեք ասիցէք զտեսիլդ զայդ՝
 մինչեւ որդի մարդոյ ի մեռելոց յարիցէ : Եւ⁹ ին-
 քեանք լուեցին եւ ոչ ումեք պատմեցին յաւուրսն
 յայնոսիկ եւ ոչինչ յորոց տեսինն : Եւ¹⁰ զբանն ի մտի
 ունէին՝ եւ խնդրէին ընդ միմեանս թէ զինչ իցէ ի
 մեռելոցն յառնել : Հարցին ցնա աշակերտքն եւ ա-
 սեն . Օ՛ ի՞նչ¹¹ է այն զոր դպիրքն ասեն՝ եթէ նախ
 Եղիայի պարտ է զալ : Պատասխանի¹² ետ Յիսուս եւ
 ասէ ցնոսա . Եղիա գայ, եւ նախ¹³ եկեալ յարդարես-
 ցէ զամենայն : Իսկ զիարդ գրեալ է զորդւոյ մարդոյ՝
 զի բազում ինչ չարչարեսցի եւ անգոսնեսցի : Եւ¹⁴
 ասեմ ձեզ, զի Եղիա եկեալ իսկ է, եւ ոչ ծա-
 նեան զնա, այլ արարին ընդ նա՛ զոր ինչ կամեցան,
 որպէս¹⁵ եւ գրեալ է վասն նորա : Նոյնպէս¹⁶ եւ որդի
 մարդոյ չարչարելոց է ի նոցանէ : Յայնժամ ի միտ
 առին աշակերտքն՝ թէ վասն Յովհաննու մկրտչի
 ասաց ցնոսա :

ԿԲ. Այսահարն լոսնոս է հար: :

210. Աւ¹ եղել ի վաղիւն մինչ իջանէին նորա ի լեռնէ անտի՝ ընդ առաջ եղել նմա ժողովուրդ բազում, եւ² իբրեւ եկին առ³ աշակերտան՝ տեսին ամբոխ շուրջ զնորօք եւ զգպիրսն՝ զի վիճէին ընդ նոսա: Աւ վաղվաղակի ամենայն ժողովուրդն իբրեւ տեսին զնա՝ զարմացան, եւ ընդ առաջ ընթացեալ ողջոյն տային նմա: Աւ եհարց ցնոսա թէ՛ զինչ վիճէիք ընդ նոսա: Աւ⁴ ահա մատեալ⁵ այր մի ի ժողովուրդենէն⁶ ի ծունր⁷ իջանէր եւ ասէր. վարդապետ⁸, ածի զորդի իմ առքեղ. զոր ունի այս համր, աղաչեմ⁹ զքեղ հայեաց յորդի իմ զի միամօր է ինձ. Տէր¹⁰, ողորմեաց որդւոյ իմում, զի լուսնոտի եւ չարաչար հիւանդանայ. բազում անգամ անկանի ի հուր եւ երբեք ի ջուր. եւ¹¹ ահա այս հարկանի ի նմա, եւ¹² ուր եւ հասանէ զարկուցանէ զնա, եւ¹³ յանկարծ գոչէ, եւ¹⁴ փրփրէ եւ կրճտէ զատամունս իւր եւ ցամաքի, եւ հազիւ¹⁵ մեկնի ի նմանէ խորտակեալ զնա. եւ¹⁶ մատուցի զնա աշակերտացն քոց եւ¹⁷ աղաչեցի՛ զի¹⁸ հանցեն եւ¹⁹ ոչ կարացին բժշկել: Պատասխանի ետ Յիսուս եւ ասէ. ով ազգ անհաւատ եւ թիւր, մինչեւ ցե՛րբ իցեմ ընդ ձեզ մինչեւ յե՛րբ անսայցեմ ձեզ՝ ած զնա առ իս. եւ ածին զնա առ նա: Աւ²⁰ մինչ գեռ մատչէր՝ իբրեւ²¹ ետես զնա այսն վաղվաղակի շարժեաց՝ զարկոյց²² զնա եւ²³ անկեալ յերկիր թաւալէր եւ փրփրէր: Ահարց զհայր նորա եւ ասէ. քանի ժամանակք են՝ յորմէհետէ այդ եղել դմա. եւ նա ասէ. ի մանկութենէ: Բազում անգամ ի հուր արկանէ եւ ի ջուր՝ զի կորուսցէ զդա. արդ՝ եթէ կարող ինչ ես, օգնեա մեզ տէր՝ գթացեալ ի վերայ մեր: Աւ Յիսուս ասէ ցնա. ասացեր՝ թէ կարող ես. ամենայն ինչ հնարաւոր է այնմ, որ հաւատայն: Աւ վաղվաղակի աղազակեաց հայր մանկանն՝ եւ ասէ.

հաւատամ, օգնեա անհաւատութեանս իմնւմ: Իրրեւ ետես Յիսուս եթէ կուտի ժողովուրդն ի վերայ, սաստեաց այսոյն պղծոյ եւ ասէ. համբդ եւ խուլ այս՝ ես տամ քեզ հրաման, եւ ի դմանէ, եւ այլ եւս մի մտանիցես ի դա: Եւ աղաղակեաց՝ եւ յոյժ լլկեաց զնա, եւ ել. եւ եղեւ պատանեակն իրրեւ զմեռեալ, մինչեւ բազմաց իսկ ասել թէ մեռաւ: Եւ Յիսուս կարաւ զձեռանէ նորա՝ յարոյց զնա, եւ կանգնեցաւ: Եւ¹ բժշկեցաւ մանուկն ի ժամէն յայնմանէ՝ եւ² ետ զնա ցհայր իւր: Եւ զարմանային ամենեքեան ի վերայ մեծամեծացն Աստուծոյ: Եւ³ իրրեւ եմուտ ի տուն՝ յայնժամ մատեան աշակերտքն առանձինն, հարցին⁴ (ցՅիսուս) եւ⁵ ասեն: Մեք ընդէր ոչ կարացաք հանել զնա: Եւ նա ասէ ցնոսա. վասն թերահաւատութեան ձերոյ: Եւ⁶ ասեն առաքեալքն ցՏէր. յաւել մեզ հաւատս: Եւ ասէ Տէր. եթէ ունիցիք հաւատս քան զհատ մանանխոյ, եւ ասիցէք թթենւոյս այսմիկ. իսկեաց եւ անկեաց ի ծովու, եւ հնազանդեսցի ձեզ: Եւ⁷ ասեմ ձեզ՝ եթէ ունիցիք հաւատս քան զհատն մանանխոյ, ասասջիք լերինս այսմիկ՝ փոխեաց աստի անդր, եւ փոխեսցի. եւ ոչինչ անհնարին լինիցի ձեզ: Բայց այս ազգ ոչ իւիք եւ լանէ՝ եթէ ոչ ազօթիւք եւ պահօք:

ԿԹ. Երկրորդ կանխասացո—Ուն մահոսան—
Երկրասեանն:

211. Եւ⁸ անտի ելեալ անցանէին առ Վալիլեացւոյք. եւ ոչ կամէր եթէ որ զխտացէ: Եւ⁹ մինչ գեռ շրջէին նոքա ի Վալիլեա, եւ ի զարմանալն ամենեցուն ի վերայ ամենայնի զոր առնէր, ասէ ցաշակերտսն իւր. զիք դուք ի լսելիս ձեր զբանս զայսոսիկ. (եւ¹⁰) ուսուցանէր զաշակերտսն իւր եւ ասէր ցնոսա, թէ որդի մարդոյ մատնելոց է ի ձեռս մարդկան, եւ սպանցեն զնա. եւ իրրեւ սպանցի՝ յերիւ առուր յա-

րիցէ : Եւ¹ նորա ոչ զխտէին զբանն , եւ էր ճաճկեալ ի նոցանէ՝ զի մի զխտասցեն . եւ երկնչէին հարցանել զնա վասն բանին այնորիկ :

212. Եւ² տրամեցան յոյժ : Իբրեւ եկին նորա ի Վափառնաոււմ , մատեան՝ որ զերկզրամեանն պահանջէին՝ առ Պեարոս , եւ ասեն . վարդապետն ձեր ո՛չ տայ զերկզրամեանն , եւ նա ասէ՝ այո՛ : Եւ իբրեւ եմուտ ի տուն՝ յառաջեաց քան զնա Յիսուս եւ ասէ . զի՞արդ թուի քեզ Սիմոն . թագաւորք ազգաց յումէ՞ առ նուն զհարկս կամ զհասն , յորդւո՞ց իւրեանց՝ թէ յօտարաց : Եւ իբրեւ ասաց՝ թէ յօտարաց , ասէ զնա Յիսուս ապա ուրեմն ազատ են որդիքն : Բայց զի մի՛ զայլ թակղեցուցուք զնոսա , երթ ի ծով՝ եւ ընկեա կարթ , եւ զառաջին ձուկն որ ելանիցէ՝ առ եւ բաց զբերան նորա , եւ գտանիցես սատեր . եւ զայն առեալ տացես նոցա ընդ իմ եւ ընդ քո :

Ը. Այ գայնաբոլոսն :

213. Եմուտ³ խորհուրդ ի նոսա՝ թէ ո՞ արդեօք մեծ իցէ ի նոցանէ : Յիսուս իբրեւ ծանեալ զխորհուրդս սրտից նոցա , եւ⁴ իբրեւ եմուտ ի տուն , հարցանէր զնոսա . զի՞նչ վիճէիք զճանապարհայն ընդ միմեանս : Եւ նորա լուռ լինէին . քանզի ընդ միմեանս վիճէին ի ճանապարհին թէ ո՞վ մեծ իցէ : Եւ իբրեւ նստաւ՝ կոչեաց զերկոտասանն : Յայնմ⁵ առուր մատեան աշակերտքն առ Յիսուս եւ ասեն . ո՞վ իցէ ի մէջ մեծ յարքայութեան երկնից : Եւ⁶ ասէ զնոսա . Եթէ՛ որ կամի առաջին լինել՝ եղիցի ամենեցուն կրօտսեր եւ ամենեցուն պաշտօնեայ : Եւ⁷ կոչեաց առ ինքն Յիսուս մանուկ մի , եւ⁸ ընկալեալ զնա ի զիրկս իւր՝ կացոյց⁹ զնա ի մէջ նոցա առ¹⁰ իւր , եւ ասէ զնոսա ամէն ասեմ ձեզ , եթէ՛ ոչ դարձիք , եւ եղի՞՞ք իբրեւ զմանկտի , ոչ մտանիցէք յարքայութիւն երկնից : Արդ՝ որ խոնարհեցուցանէ զանձն իբրեւ զմանուկս զայս , նա

է մեծ յայբայութեան երկնից: Աւ որ¹ միանգամ յայսպիսի մանկաւոյ ընկալցի յանուն իմ, զիս ընդունի. եւ որ զիս ընդունիցի, ոչ զիս ընդունի՝ այլ զայն որ առաքեացն զիս. զի² որ փոքրիկն է յամենեալն ի ձեզ՝ նա եղիցի մեծ: Պատասխանի եւ Յովհաննէս եւ ասէ՝ վարդապետ՝ տեսաք զոմն որ յանուն քո դեւս հանէր՝ եւ արգելաք զնա, զի ոչ շրջի ընդ մեզ: Ասէ ցնոսա Յիսուս. մի³ արգելուք, զի ոչ ոք է՝ որ առնէ զօրութիւնս յանուն իմ, եւ կարիցէ հայհոյել զիս: Թի որ ոչն է ընդ մեզ հակառակ, ի մեր կոյս է: Աւ որ ոք արբուսցէ ձեզ ջուր բաժակաւ յանունս յայս, թէ դուք Վրիստոսի էք, ամէն ասեմ ձեզ՝ մի կորուսցէ զվարձս իւր: Աւ որ ոք դայթաղղեցուսցէ զմի ի փոքրիկանցս՝ որ հաւատան յիս, լաւ էր նմա եթէ⁴ կախիցի երկան իշոյ ընդ պարանոց նորա՝ եւ ընկղմեացի ի խորս ծովու: Աւ⁵ ասէ ցաշակերտան իւր. վայ⁶ աշխարհի ի դայթաղղութեանց: Աչ⁷ է մարթ չգալ դայթակղղութեան. հարկ⁸ է գալ դայթաղղութեանց. բայց վայ մարդոյն այնմիկ՝ յոր ձեռն գայցէ դայթաղղութիւն: Աւ⁹ եթէ դայթաղղեցուսցէ զքեզ ձեռն քո, հատ՝ ընկեա ի քէն. զի լաւ իցէ քեզ խեղ մտանել ի կեանսն յաւիտենից, քան երկուս ձեռս ունել՝ եւ երթալ ի գեհենն ի հուրն անշէջ: Ուր որդն նոցա ոչ մեռանի՝ եւ հուրն ոչ շիջանի: Աւ եթէ ոտն քո դայթաղղեցուսցէ զքեզ, խլեա զնա եւ ընկեա ի քէն. լաւ իցէ քեզ կալ մտանել ի կեանսն յաւիտենից, քան երկուս ոտս ունել՝ եւ անկանել ի գեհենն ի հուրն անշէջ: Ուր որդն նոցա ոչ մեռանի եւ հուրն ոչ շիջանի: Աւ¹⁰ եթէ ակն քո դայթաղղեցուցանէ զքեզ. խլեա զնա եւ ընկեա ի քէն. լաւ իցէ քեզ միականի մտանել ի կեանս, քան երկուս աչս ունել՝ եւ անկանել ի գեհենն հրոյն: Ուր¹¹ որդն նոցա ոչ մեռանի՝ եւ հուրն ոչ շիջանի: Թի ամենայն ինչ հրով յաղեսցի, եւ ամենայն ողջակէզ

աղիւ յաղեսցի : Բարւոք է աղ . եւ եթէ աղն անհամեսցի՝ ի՞նչ համեմեսցի . արդ՝ դուք կալարուք յանձինս ձեր զաղն , եւ խաղաղութիւն արարէք ընդ միմեանս : Օգոյշ¹ լերուք՝ մի՛ արհամարհիցէք զմի ի փոքրուկանցս յայսցանէ . ասեմ՝ ձեզ , զի հրեշտակք նոցա յերկինս հանապազ տեսանեն զերեսս հօր իմոյ՝ որ յերկինս է : Օ, ի եկն որդի մարդոյ կեցուցանել զկորուսեալն : Օ, խարդ թուի ձեզ , եթէ լինիցի մարդոյ հարիւր ոչխար՝ եւ մոլորիցի մի ի նոցանէ , ոչ թողուցու զիննսուն եւ զինն ոչխարն ի լերինս , եւ երթիցէ խնդրիցէ զմոլորեալն : Ա, եթէ լինիցի գտանել զնա , ամէն ասեմ՝ ձեզ , զի ուրախ լինի ի վերայ նորա առաւելքան ի վերայ իննսուն եւ ինունցն , որ չիցեն մոլորեալ : Այսպէս ոչ են կամք առաջի հօր իմոյ որ յերկինս է՝ եթէ կորիցէ մի փոքրկանցս յայսցանէ :

ՀԵ. Եղբայրական յանդիմանութիւն :

214. Օգոյշ² կացէք անձանց . եթէ մեղիցէ եղբայրքո՞ , (երթ) սաստեանմա . եւ եթէ ապաշխարիցէ , թող նմա : Ա, եթէ եօթն անգամ մեղիցէ քեզ , եւ եօթն անգամ դարձցի ի քեզ՝ եւ ասիցէ , ապաշխարեմ , թողցես նմա . եւ³ յանդիմանեա զնա՝ յորժամ զու եւ նա միայն իցէք . եթէ լուիցէ քեզ , շահեցար զեղբայրքո՞ : Ապա թէ ոչ լուիցէ քեզ , առ ընդ քեզ միւս եւս՝ կամ երկուս . զի ի բերանոյ երկուց եւ երկոց վկայից հաստատեսցի ամենայն բան : Իսկ եթէ նոցա ոչ լուիցէ , ասասջիր յեկեղեցւոջ . ապա թէ եւ եկեղեցւոյն ոչ լուիցէ , եղիցի քեզ իբրեւ զհեթեմնոսն եւ զմաքսաւոր : Ամէն ասեմ՝ ձեզ . զի զոր կապիցէք յերկրի՝ եղիցի կապեալ յերկինս , եւ զոր արձակիցէք յերկրի՝ եղիցի արձակեալ յերկինս : Կարձեալ ասեմ՝ ձեզ եթէ երկու ի ձէնջ միաբանիցին յերկրի վասն ամենայն իրաց , զինչ եւ խնդրիցեն՝ եղիցի նոցա ի հօրէ իմմէ որ յերկինս է : Օ, ուր

իցեն երկու կամ երեք ժողովեալ յանուն իմ, անդ եմ ես ի մէջ նոցա: Յայնժամ մատեաւ առ նա Պեարոս՝ եւ ասէ. Տէր՝ քանիցս անգամ եթէ մեղեցի ինձ եղբայր իմ, եւ թողից նմա, մինչեւ յեօթն անգամ: Ասէ ցնա Յիսուս. ոչ ասեմ քեզ՝ թէ մինչեւ յեօթն անգամ, այլ մինչեւ յեօթանասնեկին եօթն: Այսան այսորիկ նմանեցաւ արքայութիւն երկնից՝ առն թագաւորի, որ կամեցաւ համար առնել ի մէջ ծառայից իւրոց: Աւ իբրեւ սկսաւ առնուլ, մատուցաւ առ նա պարտապան մի բիւր քանքարոյ: Իբրեւ ոչ ունէր հատուցանել, հրամայեաց՝ զնա վաճառել տէրն նորա, եւ զկին նորա՝ եւ զորդիս՝ եւ զամենայն որ զինչ եւ ունիցի՝ եւ հատուցանել: Աւ անկեալ ծառայն երկիր պազանէր նմա՝ եւ ասէր. երկայնամիտ լեր առ իս՝ եւ զամենայն հատուցից քեզ: Վթացեալ տէր ծառային այնորիկ՝ արձակեաց զնա, եւ զփոխն եթող նմա: Աւ ելեալ ծառայն այն եգիտ զմի ի ծառայակցաց իւրոց, որ պարտէր նմա հարիւր դահեկան, եւ կալեալ զնա խեղդէր՝ եւ ասէր. հատո ինձ զոր պարտիս: Արդ՝ անկեալ ծառայակցին առ ոտս նորա, աղաչէր զնա եւ ասէր. երկայնամիտ լեր առ իս՝ եւ հատուցից քեզ: Աւ նա ոչ կամէր. այլ չոգաւ արկ զնա ի բանտ՝ մինչեւ հատուցէ զպարտսն: Իբրեւ տեսին ծառայակիցքն նորա որ ինչ եղեւն՝ արտամեցան յոյժ, եւ եկեալ ցուցին տեսուն իւրեանց զամենայն որ ինչ եղեւն: Յայնժամ կոչեաց զնա տէրն իւր եւ ասէ. ծառայ չար՝ զամենայն զպարտսն թողի քեզ՝ վասն զի աղաչեցեր զիս: Խսկարդ՝ ոչ էր պարտ եւ քեզ ողորմել ծառայակցին քում, որպէս եւ ես քեզ ողորմեցայ: Աւ բարկացեալ տէրն նորա՝ մատնեաց զնա դահճաց, մինչեւ հատուցէ զամենայն զպարտսրն: Աոյնպէս եւ հայր իմ որ յերկինս է՝ արասցէ ձեզ, եթէ ոչ թողուցուք իւրաքանչիւր եղբոր իւ-

րում ի սրտից ձերոց զյանցանս նոցա : Իսկ¹ ո՞վ որ ի ձէնջ, որ ունիցի ծառայ հողագործ կամ հովիւ, որ իբրեւ մտանիցէ յաղարակէ՝ ասիցէ ցնա վաղվաղակի . թէ անց բազմեաց : Այլ ոչ ասիցէ ցնա, թէ պատրաստեա զինչ ընթրելոց իցեմ, եւ գօտի ածեալ պաշտեա զիս մինչեւ կերայց եւ արբից, եւ ապա կերիցես եւ արբցես դու : Միթէ շնորհ ինչ ունիցի ծառային այնմիկ, զի արար զամենայն հրամանսն : Աոյնպէս եւ դուք՝ յորժամ առնիցէք զամենայն հրամայեալսն ձեզ, ասասջիք՝ թէ ծառայք անպիտանք եմք, զոր պարտէաքն առնել, արարաք :

ՀԻ . ՄԵՐԻ Է ԳԱԼԷԱՅ :

215. Աւ² եղև իբրեւ կատարեաց Յիսուս զբանս զայսոսիկ, եւ³ էր մերձ տօնն Հրէից տաղաւարահարաց, ասեն ցնա եղբարքն նորա, գնա աստի եւ երթ ի Հրէաստան, զի եւ աշակերտքն քո տեսցեն զգործոք քո՝ զոր գործես : Օ՛ի ոչ որ է՝ որ ի ծածուկ ինչ գործէ՝ եւ խնդրէ ինքն համարձակ լինել . եթէ զայդ գործես, յայտնեա զանձն քո աշխարհի : Վանդի եւ եղբարքն իսկ չէին հաւատացեալ ի նա : Ասէ ցնոսա Յիսուս. ժամանակ իմ չեւ է հասեալ . բայց ձեր ժամանակ յամենայն ժամու պատրաստ է : Ոչ կարէ աշխարհս ատել զձեզ . բայց զիս ատեաց, զի ես վկայեմ վասն նորա՝ եթէ գործքն իւր չարութեան են : Վուք երթայք ի տօնն յայն, ես ոչ երթամ ի տօնն յայն . զի իմ ժամանակ չեւ է լցեալ : Օ՛այս իբրեւ ասաց՝ ինքն մնաց անդէն ի Վալիլեա : Իբրեւ ելին եղբարքն նորա, ապա եւ ինքն փոխեցաւ ի Վալիլեէ, եւ անախ՝ յարուցեալ ել ի տօնն, ոչ յայտնի՝ այլ իբրեւ ի ծածուկ :

ՀԳ . Տասն Բորոպո՛ :

216. Աւ⁶ եղև մինչեւ երթայր նա յԱրուսողէմ եւ ինքն անցանէր ընդ մէջ Սամարեայ եւ Վալիլեաց .

ւոյ : Եւ մինչդեռ մտանէր ի դեօղ ուրեմն , պատահեցին նմա տասն այր բորտա՝ որք կացին ի հեռատանէ , բարձին զձայնս՝ եւ ասեն . Յիսուս վարդապետ՝ ողորմեաց մեզ : Եւ իբրեւ ետես զնոսա , ասէցնոսա . երթայք ցուցէք զանձինս քահանայիցն . եւ եղև իբրեւ զնացին , առժամայն սրբեցան : Մի ոմն ի նոցանէ՝ իբրեւ ետես եթէ բժշկեցաւ , զարձաւ անդրէն՝ ի ձայն մեծ փառաւոր առնէր զԱստուած . անկաւ ի վերայ երեսաց իւրոց առ ոտս նորա , եւ գոհանայր զնմանէ . եւ ինքն էր Սամարացի : Պատասխանի՝ ետ Յիսուս եւ ասէ . ոչ տասն սոքա սրբեցան , իսկ արդ՝ ինուներն ո՛ւր են . զի ոչ զտան դառնալ տալ փառս Աստուծոյ , բայց միայն այլազգիս այս : Եւ ասէցնա . արի գնա . զի հաւատք քո կեցուցին զքեզ :

ՀԳ . Տօն Կաղա-արահարաց :

217. Եւ¹ Հրեայքն խնդրէին զնա ի տօնի անդ՝ եւ ասէին , ո՛ւր իցէ նա : Եւ քրթմնջիւն էր զնմանէ ի ժողովուրդսն . կէսքն ասէին՝ թէ բարւոք է . այլքն ասէին , ոչ՝ այլ մոլորեցուցանէ զժողովուրդն : Եւ ոչ որ համարձակ խօսէր զնմանէ՝ վասն երկիւղին Հրէից : Իբրեւ տօնն ընդմիջեցաւ , եւ Յիսուս ի տաճարն՝ եւ ուսուցանէր : Չարմանային Հրեայքն եւ ասէին . զիարդ զզիրս զիտէ սա , զի ուսեալ բնաւ չիք : Պատասխանի ետ նոցա Յիսուս եւ ասէ . իմ վարդապետութիւնս չէ իմ , այլ այնորիկ՝ որ առաքեացն զիս : Եթէ որ կամի զկամս նորա առնել՝ զիտացէ վասն վարդապետութեանս , յԱստուծոյ իցէ արդեօք՝ եթէ ես ինչ յանձնէ իմիլ խօսիմ : Ար յանձնէ իւրմէ խօսի՝ փառս անձին իւրում՝ խնդրէ , իսկ որ խնդրէ զփառս այնորիկ որ առաքեացն զնա՝ նա ճշմարիտ է , եւ անիրաւութիւն ոչ գոյ ի նմա : Ոչ Մովսէս ետ ձեզ զօրէնսն , եւ ոչ որ ի ձէնջ առնէ զօրէնսն : Զի խնդրէք զիս սպանանել : Պատասխանի ետ ժո-

զոլորուն եւ ասէ. դեւ գոյ ի քեզ. ո՞վ խնդրէ
 գ.քեզ սպանանել: Պատասխանի ետ նոցա Յիսուս եւ
 ասէ. գործ մի գործեցի, եւ ամենեքին զարմացեալ
 էք: Վասն այնորիկ Մովսէս ետ ձեզ թլփատու թիւն.
 զի ոչ եթէ ի Մովսիսէ էր, այլ ի հարց անտի, եւ ի
 շաբաթու թլփատէք զմարդ: Իսկ արդ եթէ թլփա-
 տու թիւն առնու մարդ ի շաբաթու, զի մի օրէնքն
 Մովսէսի լուծցին. ընդ իս ցասուցեալ էք՝ զի ողջոյն
 իսկ մարդ բժշկեցի ի շաբաթու: Մի ըստ աչս դա-
 աիք, այլ ուղիղ դատաստան արարէք: Ըսէին ոմանք
 յԵրուսաղէմացւոց անտի. ոչ նա է սա՞ զոր խնդրէինն
 սպանանել. եւ աւասիկ յայտնապէս խօսի, եւ չասեն
 ինչ ընդ դմա. գուցէ արդեօք եւ իշխանքն զիտացին՝
 թէ սա իցէ Վրիստոսն: Եյլ զսա զիտեմք ուստի է.
 իսկ Վրիստոսն յորժամ դայցէ, ոչ ոք զիտէ ուստի է:
 Եղաղակեաց Յիսուս ի տաճարին, ուսուցանէր՝ եւ ա-
 սէր. եւ զիս զիտէք, եւ ուստի եմ զիտէք. եւ յան-
 ձնէ իմմէ ոչ եմ եկեալ, այլ է ճշմարիտ որ առա-
 քեացն զես՝ զոր դուքն ոչ զիտէք: Ես գիտեմ զնա,
 զի ի նմանէ իսկ եմ, եւ նա առաքեաց զիս: Խնդրէին
 զնա ունել՝ եւ ել ի ձեռաց նոցա. եւ ոչ ոք արկ ի նա
 ձեռն, զի չեւ էր հասեալ ժամ նորա: Եւ բազումք
 ի ժողովրդենէն հաւատացին ի նա, եւ ասէին. Վրիս-
 տոսն յորժամ դայցէ՝ միթէ աւելն ինչ նշանս առ-
 նիցէ՞ քան զոր սայս առնէ: Եւ լուան փարիսեցիքն
 զարաունջ ժողովրդեանն զնմանէ. եւ առաքեցին քա-
 հանայապետքն եւ փարիսեցիք սպասաւորս՝ զի կայցին
 զնա: Ըսէ Յիսուս, փոքր մի եւս ժամանակ ընդ ձեզ
 եմ. եւ երթամ առ այն՝ որ առաքեացն զիս: Խնդրի-
 ցէք զես՝ եւ ոչ գտանիցէք, եւ ուր եմն երթամ, դուք
 ոչ կարէք գալ: Ըսեն Հրէայքն ընդ միմեանս. իսկ
 յո՞ երթայցէ դա՞ զի մեք ոչ գտանիցեմք զդա. մի-
 թէ ի սիլուուս հեթանոսաց երթայցէ՞ եւ ուսուցա-
 նիցէ զհեթանոսս: Օ՞հնչ է բանն այն՝ զոր ասաց.

խնդրիցէք զես՝ եւ ոչ գտանիցէք . եւ ուրեան երթամ ,
 դուք ոչ կարէք գալ : Ի վերջնում աւուր մեծի առ-
 նին կայր Յիսուս աղաղակէր եւ ասէր . եթէ որ
 ծարաւի իցէ՝ եկեսցէ առ իս , եւ արբցէ : Ար հաւա-
 աայ յիս՝ որպէս եւ ասեն զիրք , գետք յորովայնէ նորա
 բղխեսցեն ջրոց կենդանութեան : Օ, այս ասէր վասն
 Հոգւոյն՝ զոր ընդունելոց էին որ հաւատային ի նա ,
 զի չեւ էր Հոգի , քանզի Յիսուս չեւ էր փառաւո-
 րեալ : Ամանք ի ժողովրդենէն իրրեւ լսէին զբանս զայս
 ասէին . սա է ճշմարիտ մարգարէն : Այլքն ասէին՝ սա
 է Քրիստոս . իսկ կէսքն ասէին՝ միթէ ի Պաղիլէէ
 գալոց իցէ Քրիստոսն . ոչ զիրք ասեն , եթէ ի
 զաւակէ Վաւթի , եւ ի Բեթղէհէմ՝ գեղջէ՝ ուր
 Վաւթիմն էր , գալոց է Քրիստոսն : Եւ եղեւ հերձու-
 ած ի մէջ ժողովրդեանն վասն նորա : Եւ ոմանք
 ի նոցանէ կամեցան ունել զնա . այլ ոչ որ մխեաց ի
 նա ձեռս : Եւ եկին անդրէն սպասաւորքն առ քա-
 հանայապետն եւ փարիսեցիս , եւ ասեն սոքա ցնու-
 սա . ընդէր ոչ ածէք զնա այսր : Վատասխանի ետուն
 սպասաւորքն՝ եւ ասեն . ոչ երբեք այնպէս խօսեցաւ
 մարդ՝ որպէս այրն այն : Վատասխանի ետուն փարի-
 սեցիքն՝ եւ ասեն . միթէ եւ դուք մոլորեցարուք :
 Միթէ որ յիշխանացն հաւատաց ի նա՝ կամ ի փա-
 րիսեցւոց . այլ այն խաժամուժ ամբոխ , որ ոչ զիտէ
 զօրէնս , եւ նզովեալ են : Եսէ Նիկողեմոս ցնոսա՝ որ
 եկեալն էր առ նա զիշերի յառաջագոյն՝ եւ մի էր ի
 նոցանէ . միթէ օրէնքն մեր գաաի՞ն զմարդ՝ եթէ ոչ
 լսեն ինչ նախ ի նմանէ . կամ զիտեն զինչ զործէ :
 Վատասխանի ետուն նմա եւ ասեն . միթէ եւ դու
 եւս ի Պաղիլէէ իցես . քննեա եւ տես , զի մարգարէ
 ի Պաղիլէէ ոչ յառնէ : Եւ զնացին իւրաքանչիւր որ
 ի տեղի իւր :

ՀԵ. Կինն շնայեալ:

218. Իսկ Յիսուս գնաց ի լեառն ձիթենեաց. եւ ընդ առաւօսն դարձեալ եկն ի տաճարն. եւ դայր առ նա ամենայն ժողովուրդն, եւ նստեալ ուսուցանէր զնոսա: Եւ ծին առ նա դպիրքն եւ քահանայապետքն եւ փարիսեցիք կին մի ըմբռնեալ ի շութեան. եւ կացուցեալ զնա առաջի, ասենցնա. վարդապետ, կինս այս ըմբռնեալ՝ ինքն յայտնապէս շնայեալ է: Եւ յօրէնս Մովսէս մեզ պատուիրեաց զայսպիսիս քարկոծել. արդ՝ դու զինչ ասես վասն դորա: Չայս ասէին փորձելով զնա՝ զե ունիցին ամբաստանութիւն զմամնէ: Իսկ Յիսուս ի խոնարհնայելով զրէր մատամբն յերկրի: Իսկ իբրեւ ստիպեցին հարցանելովցնա, հայեցեալ ի վեր՝ ասէցնոսա. անմեղն ի ձէնջ՝ նախ նա ընկեսցէ քար ի վերայ դորա: Եւ դարձեալ ի խոնարհնայելով զրէր յերկրի: Եւ լուեալ ելանէին մի ըստ միօջէ՝ սկսեալ յառաջնոցն մինչեւ ի վերջինս. եւ մնաց միայն Յիսուս, եւ կինն կայր առաջի նորա: Պատասխանի ետ Յիսուս՝ եւ ասէցնա. կին դու՞ ո՞ր են, ոչ որ զքեզ դատապարտեաց: Եւ ասէ. ոչ Տէր: Եւ ասէ Յիսուս. եւ ոչ ես դատապարտեմ զքեզ. երթ՝ յայսմհետէ մի մեղանչեր:

ՀՕ. Այլ Կարողութիւն Վրիստոսի ի Կանարին:

219. Դարձեալ խօսեցաւ ընդ նոսա Յիսուս, եւ ասէ. ես եմ լոյս աշխարհի. որ զայ զինի իմ, ընդ խաւար մի գնասցէ, այլ ընկալցի զլոյսն կենաց: Ես ենցնա փարիսեցիքն. դու վասն անձին քո վկայես՝ եւ վկայութիւն քո չէ ճշմարիտ: Պատասխանի ետ Յիսուս եւ ասէցնոսա. թէպէտ եւ ես վկայեմ վասն անձին իմոյ՝ վկայութիւն իմ ճշմարիտ է, զե գիտեմ ուստի եկի՝ եւ յո երթամ. բայց դուք ոչ գիտէք ուստի դամ՝ կամ յո երթամ: Վուք ըստ մարմնոյ

դատիրք . ես ոչ դատիմ եւ ոչ զոք . թէպէտ եւ դատիմ եւս զոք՝ դատաստանն իմ ճշմարիտ է . զի չեմ միայն , այլ ես՝ եւ որ առաքեացն զիս Հայր : Աւ յորէնսն իսկ ձեր գրեալ է՝ թէ երկուց մարդոց վկայու թիւն ճշմարիտ է : Աս եմ որ վկայեմ վասն իմ , եւ վկայէ վասն իմ որ առաքեացն զիս Հայր : Ասէին ցնա . ուր է Հայր քո . պատասխանի ետ Յիսուս եւ ասէ ցնոսա . ոչ զիս գիտէք՝ եւ ոչ զՀայրն իմ . եթէ զիս գիտէիք , եւ զՀայրն իմ թերեւս գիտէիք : Օայս բան խօսեցաւ ի տան Բանձին՝ յորժամ ուսուցանէր ի տաճարի անդ . եւ ոչ որ կալաւ զնա , զի չեւ եւս հասեալ էր ժամ նորա : Ասէ դարձեալ ցնոսա Յիսուս . ես երթամ , եւ խնդրիցէք զիս . եւ ի մեզս ձեր մեռանիցիք . զի ուր ենն երթամ , դուք ոչ կարէք գալ : Ասէին Հրեայքն . միթէ զԵրովն^ն երթայցէ , զի ասէ թէ ուր ենն երթամ՝ դուք ոչ կարէք գալ : Աւ ասէ ցնոսա . դուք ի ներքուստ աստի էք , եւ ես ի վերուստ անտի եմ . դուք յաշխարհէ աստի էք , ես չեմ յայսմ աշխարհէ : Բայց ասացի ձեզ՝ թէ ի մեզս ձեր մեռանիցիք . զի թէ ոչ հաւատայցէք թէ ես եմ , մեռանիցիք ի մեզս ձեր : Ասեն ցնա . դու ո՞վ ես . ասէ ցնոսա Յիսուս . նախ զի եւ խօսիմս իսկ ընդ ձեզ : Բազում ինչ ունիմ վասն ձեր խօսել եւ դատել . այլ որ առաքեացն զիս՝ ճշմարիտ է . եւ ես զոր լուայ ի նմանէ , զայն խօսիմ յաշխարհի : Աւ ոչ գիտացին՝ թէ զձորէ ասէր ցնոսա : Ասէ ցնոսա Յիսուս . յորժամ բարձրացուցանիցէք զորդի մարդոյ՝ յայնժամ գիտասջիք՝ թէ ես եմ . եւ յանձնէ իմնէ ինչ ոչ առնեմ , այլ որպէս ուսոյց զիս Հայրն իմ , զայն խօսիմ : Աւ որ առաքեացն զիս՝ ընդ իս է . ոչ եթող զիս միայն , զի ես զհաճոյս նորա առնեմ հանապազ : Երբեւ զայս խօսեցաւ՝ բազումք հաւատացին ի նա : Աւ ասէր Յիսուս առ Հրեայն հաւատացեալս . եթէ դուք կողջիք ի բանի իմում , ճշմարիտ աշակերտք իմ էք

եւ ծանօթիք զճշմարտութիւնն, եւ ճշմարտութիւնն ա-
 զառեցեղ զձեզ: Պատասխանի ետուն նմա եւ ասեն.
 զաւակ Եբրահամու եմք, եւ ոչ ումք երբեք ծա-
 ապեցար, զհարդ ասես թէ աղապ լինիջիք: Պա-
 տասխանի ետ նոցա Յիսուս. ամէն ամէն ասեմ ձեզ,
 եթէ ամենայն որ առնէ զմեզս, ծառայ է մեզաց: Եւ
 ծառայն ոչ յաւիտեան կայ ի ասն, իսկ որդին յաւի-
 տեան կայ: Իսկ արդ՝ եթէ որդին զձեզ աղատեցու-
 ցէ, ճշմարիտ աղապ լինիջիք: Գիտեմ զի զաւակ
 Եբրահամու էք. այլ խնդրէք սպանանել զիս, զի
 բանին իմոյ չիք տեղի ի ձեզ: Ես՝ զոր տեսի առ Հօր
 իմում՝ խօսիմ. եւ դուք՝ զոր լուարուք ի Հօրէն ձեր-
 մէ՝ առնէք: Պատասխանի ետուն նմա եւ ասեն. Հայր
 մեր Եբրահամ է: Ես է ցնոսա Յիսուս. եթէ որդիք
 Եբրահամու էիք՝ զգործսն Եբրահամու գործէիք:
 Եյլ այժմիկ խնդրէք սպանանել զիս՝ զայր մի, որ
 ձեզ զճշմարտութիւն խօսեցայ՝ զոր լուայ ի Հօրէ
 իմմէ. զայդ Եբրահամ ոչ արար: Գուք առնէք ըզ-
 դործս Հօրն ձերոյ: Եսն ցնա. մեք ի պռռնկութենէ
 չեմք ծնեալ. մի է Հայր մեր Եստուած: Ես է ցնոսա
 Յիսուս. եթէ Եստուած էր Հայր ձեր, սիրէիք ար-
 դեօք զիս. զի ես յԵստուծոյ ելի՝ եւ եկի. եւ ոչ եթէ
 յանձնէ ինչ եկի, այլ նա առաքեաց զիս: Բնդէր
 զիսսա իմ ոչ գիտէք դուք. վասն զի ոչ կարէք լսել
 զբանն իմ: Գուք ի Հօրէ ի սատանայէ էք. եւ զցան-
 կութիւնս Հօրն ձերոյ կամիք առնել. զի նա մարդա-
 սպան էր ի սկզբանէ, եւ ի ճշմարտութեանն ոչ եկաց,
 զի ոչ վոյ ճշմարտութիւն ի նմա. յորժամ խօսիցի
 սուս՝ յիւրոյ անտի խօսի. զի սուտ է եւ Հայր նորա:
 Իսկ ես զի զճշմարտութիւն խօսիմ, ոչ հաւատայք
 ինձ: Ո՞ր ի ձէնջ յանդիմանէ զիս վասն մեզաց. եթէ
 զճշմարտե ասեմ ձեզ՝ ընդէր ոչ հաւատայք ինձ:
 Ար էն յԵստուծոյ՝ զբանս Եստուծոյ լսէ. եւ դուք
 վասն այնորիկ ոչ լսէք, զի չէք յԵստուծոյ: Պատաս-

խանի ետուն շրէայքն՝ եւ ասնն ցնա. ոչ բարւոք ասեմք մէք՝ եթէ Սամարացի ես դու, եւ դեւ գոյ ի քեզ: Պատասխանի ետ Յիսուս եւ ասէ. յիս դեւ ոչ գոյ՝ այլ պատուեմ զշայր իմ, եւ դուք անարգէք զնս: Ես ոչ խնդրեմ զփառս իմ. է որ խնդրէն՝ եւ դատի: Եւ մէն ամէն ասեմ ձեզ, եթէ որ զբանն իմ պահեսցէ՝ զմահ մի տեսցէ ի յաւիտեան: Եսն ցնա շրէայքն. արդ՝ զխոացաք թէ դեւ գոյ ի քեզ. Երբահամ մեռաւ՝ եւ մարգարէքն. եւ դու ասես՝ եթէ որ զբանն իմ պահեսցէ, մի ճաշակեսցէ զմահ ի յաւիտեան: Եթէ դու մեծ ինչ ոք իցես քան զշայր մեր Երբահամ, որ մեռաւ, եւ մարգարէքն մեռան. արդ՝ դու զո՞ առնես զքեզ: Պատասխանի ետ Յիսուս. եթէ ես փառաւորեմ զանձն իմ, փառք իմ ոչինչ են. է շայր՝ որ փառաւորէ զնս. զորմէ դուքն ասէք՝ թէ Եստուած մեր է. եւ ոչ ճանաչէք զնս. բայց ես զխոեմ զնս. եւ թէ ասեմ, թէ ոչ զխոեմ զնս՝ ձեզ նման սուտ լինիմ. այլ զխոեմ զնս, եւ զբան նորա պահեմ: Երբահամ հայր ձեր ցանկացաւ տեսանել զոր իմ, ետես՝ եւ ուրախ եղել: Եսն ցնա շրէայքն. յիսուն ամ չեւ եւս է քո. եւ զԵրբահամ տեսեր: Եսն ցնոսա Յիսուս. ամէն ամէն ասեմ ձեզ. յառաջ քան զլինելն Երբահամու եմ ես: Վէմն առին շրէայքն, զի արկցեն ի վերայ նորա. եւ Յիսուս խոյո ետ, եւ ել զնաց ի տաճարէ անտի:

Ը. Վոյրն ի Զնէ:

220. Եւ մինչդեռ անցանէր՝ ետես այր մի կոյր ի ծնէ, եւ հարցին ցնա աշակերտքն նորա՝ եւ ասեն. ռաբբի՛ ոյր մնաս է, սորա՞ թէ հօր եւ մօր իւրոյ, զի կոյր ծնցի: Պատասխանի ետ Յիսուս. ոչ դորա մնաս է, եւ ոչ հօր եւ մօր իւրոյ. այլ զի յայանի լեցին գործքն Եստուծոյ ի դմս: Եւ ինձ պարտ է գործել զգործս այնորիկ՝ որ առաքեացն զնս, մինչ աւուր կայ.

դայ գիշեր՝ յորժամ ոչ դք կարէ գործել : Մինչդեռ
 յաշխարհի եմ, լոյս եմ աշխարհի : Օչայս իբրև
 ասաց, եթուք ի գետին՝ եւ արար կաւ ի թքոյն, եւ
 ծեփեաց զկաւն ի վերայ աչաց կուրին : Եւ ասէ ցնա .
 երթ՝ լուա յաւազանին Սելովմայ, որ թարգմանի ա-
 ռաքեալ . չոքաւ լուացաւ, եկն եւ տեսանէր : Իսկ
 դրացիքն՝ եւ որոց տեսեալն էր զնա յառաջագոյն թէ
 մոռացիկ էր, ասէին . ո՞չ սա էր՝ որ նստէրն եւ մոռ-
 բանայր . կէսքն ասէին . նա է : Եւ լքն ասէին . ոչ այլ
 նման է նմա . եւ ինքն ասէր՝ թէ ես եմ : Եսեն ցնա .
 իսկ զհարդ բացան աչք քո : Կա ետ պատասխանի .
 այր մի՛ որում Յիսուսն ասեն, կաւ արար՝ եւ ծե-
 փեաց զաչս իմ, եւ ասէ ցիս . երթ ի Սելովամ, եւ
 լուա . չոգայ լուացայ՝ եւ տեսանեմ : Եսեն ցնա . ո՞ր
 է նա . ասէ ցնոսա . ոչ գիտեմ : Եծին առ փարիսե-
 ցիսն զնա, որ երբեմն կոյրն էր : Եւ էր շարաթ՝ յոր-
 ժամ զկաւն արար Յիսուս . եւ եբաց զաչս կուրին :
 Վարձեալ հարցանէին զնա փարիսեցիքն, թէ զհարդ
 տեսանես : Եւ նա ասէ ցնոսա . կաւ եդ ի վերայ աչաց
 իմոց, եւ լուացայ՝ եւ տեսանեմ : Եսեն ոմանք ի փա-
 րիսեցւոցն . ոչ է այրն այն յԵստուծոյ, զի զշարաթս
 ոչ պահէ : Այսքն ասէին . իսկ զհարդ կարէ մարդ մե-
 զաւոր այսպիսի նշանս առնել : Եւ էին հերձուածք
 ի մէջ նոցա : Եսեն դարձեալ ցկոյրն . դու զի՞ ասես
 վասն նորա՞ զի եբաց զաչս քո : Եւ նա ասէ թէ մար-
 դարէ է : Եւ ոչ հաւատային շրեայքն զնմանէ՝ թէ
 կոյր էր՝ եւ բացաւ, մինչեւ կոչեցին զԾնողս բացելոյն .
 հարցին ցնոսա եւ ասեն՝ սա՞ է որդին ձեր, զորմէ
 դուքն ասէիք, եթէ կոյր ծնաւ . արդ զհարդ տեսանէ :
 Վատասխանի ետուն նոցա ծնողքն նորա՝ եւ ասեն .
 գիտեմք զի սա է որդին մեր, եւ զի կոյր ծնաւ . բայց
 զհարդ այժմդ տեսանէ՝ ոչ գիտեմք . կամ թէ ո՞ եբաց
 զաչս դորա՞ մէք ոչ գիտեմք . ցրա իսկ հարցէք, ին-
 քնին ի չափ հասեալ է . ինքն իսկ խօսեցցի վասն իւր :

Օպյս ասացին ծնողքն նորա, զի երկնչէին ի Հրէիցն. քանզի ուխտ եղեալ էր Հրէից, եթէ ոք խոստովանեացի զնա Վրխտոս՝ ի բաց կացցէ ի ժողովըրդենէն: Ասն այնորիկ ասացին ծնողքն նորա, թէ ինքնին ի չափ հասեալ է, ցնա իսկ հարցէք: Վարձեալ կրկին անգամ կոչեցին զայրն՝ որ կոյրն էր, եւ ասնն ցնա. տուր փառս Աստուծոյ, մեք գիտեմք՝ զի այրն այն մեղաւոր է: Եւ նա ասէ. թէ մեղաւոր իցէ՛ ես ոչ գիտեմ. բայց զայս գիտեմ, զի կոյր էի՛ եւ արդ տեսանեմ: Վարձեալ ասնն ցնա. զի՞նչ արար քեզ, զիւրդ եբաց զաչս քո: Պատասխանի ետնոցա. այժմ ասացի ձեզ՝ եւ ոչ լուարուք. զի՞ կամիք միւսանգամ լսել. միթէ եւ դուք կամիք աշակերտել նմա: Աորա հայհոյէին զնա՝ եւ ասէին. դու լեջիր նորա աշակերտ. մեք Մովսեսի աշակերտք եմք: Մեք գիտեմք՝ զի ընդ Մովսեսի խօսեցաւ Աստուած. զսա ոչ գիտեմք ուսով՝ իցէ: Պատասխանի ետ այրն եւ ասէ ցնոսա. այդ իսկ են սքանչելեք. զի դուք ոչ գիտէք՝ ուստի իցէ, եւ զիմ զաչս եբաց: Վիտեմք՝ զի Աստուած մեղաւորաց ոչ լէ. բայց եթէ աստուածապաշտ ոք իցէ՛ եւ ըզկամս նորա առնիցէ, նմա լէ: Ի յաւիտենից ոք ոչ լուաւ՝ եթէ եբաց ոք զաչս կուրի ի ծնէ կոյր ծնելոյ. եթէ ոչ Աստուծոյ էր այրն այն՝ ոչ կարէր առնել ինչ: Պատասխանի ետուն եւ ասնն ցնա. ի մեղս իսկ ծնեալ ես ամենեւին, եւ դու վարդապետ լինիս մեր. եւ հանին զնա արտաքս: Լուաւ Յիսուս՝ եթէ հանին զնա արտաքս, եւ իբրեւ եգիտ զնա՝ ասէ ցնա. դու հաւատամ յորդի Աստուծոյ: Աս պատասխանի ետ եւ ասէ. Տէր ո՞վ է՝ զի հաւատացից ի նա: Ասէ ցնա Յիսուս. եւ տեսեր զնա, եւ որ խօսիդ ընդ քեզ՝ նա է: Եւ նա ասէ. հաւատամ Տէր, եւ երկիր եպագ նմա: Եւ ասէ Յիսուս. ի դատաստան եկի յաշխարհս յայս, զի որ ոչն տեսանեն՝ տեսցեն, եւ որք տեսանենն՝ կուրացին: Լուան ոմանք ի փարիսեցւոցն՝ որք

ընդ նմն էին, եւ ասէն ցնա. միթէ եւ մէք կոյրք իցեմք: Ասէ ցնոսա Յիսուս. եթէ կոյրք էիք՝ ոչ էր ձեր մեղ. բայց արդ ասէք՝ եթէ տեսանեմք, եւ մեղքըն ձեր ի ձեզ հաստատեալ են:

ՉԲ. Հովհան Ժաջ:

221. Ամէն ամէն ասեմ՝ ձեզ. որ ոչ մտանէ ընդ դուռն ի գաւիթ ոչխարաց, այլ ընդ այլ երանէ՝ նա գող է, եւ աւազակ: Իսկ որ մտանէ ընդ դուռն, հոփիւ է ոչխարաց: Նմա դռնապանն բանայ, եւ ոչխարքն ձայնի նորա լսեն. եւ զիւր ոչխարսն կոչէ յանուանէ, եւ հանէ զնոսա: Աւ յորժամ զիւրն զամենայն հանիցէ, առաջի նոցա երթայ՝ եւ ոչխարքն զհետ նորա երթան, զի ճանաչեն զձայն նորա. զօտարի զհետ ոչ երթիցեն, այլ փախիցեն ի նմանէ, զի ոչ ճանաչեն զձայն օտարաց: Եւ այս առակ ասաց նոցա Յիսուս, եւ նորա ոչ գիտէին՝ եթէ զինչ էր որ խօսէրն ընդ նոսա: Վարձեալ ասէ ցնոսա Յիսուս. ամէն ամէն ասեմ՝ ձեզ, զի ես եմ դուռն ոչխարաց: Ամենեքեան՝ որ յառաջ քան զիս եկին, զողք էին եւ աւազակք. այլ ոչ լուան նոցա ոչխարքն: Աս եմ դուռն. ընդ իս եթէ որ մտանիցէ, կեցցէ, մտցէ եւ ելցէ եւ ճարակ դացէ: Վող ոչ գայ՝ եթէ ոչ՝ զի գողացի եւ սպանցէ եւ կորուսցէ. ես եկի զի զկեանս ունիցին, եւ առաւել եւս ունիցին: Աս եմ հովիւն քաջ. հովիւ քաջ զանձն իւր դնէ ի վերայ ոչխարաց: Իսկ վարձկանն՝ որ ոչ է հովիւ, որոյ ոչ իւր են ոչխարքն, իրրեւ տեսանէ զգայն զի գայ՝ թողու զոչխարսն եւ փախչի. եւ դայն յափշտակէ զնոսա եւ ցրուէ. քան զի վարձկան է, եւ չէ փոյթ նմա վասն ոչխարացն: Աս եմ հովիւն քաջ, եւ ճանաչեմ զինն՝ եւ ճանաչեմ յիմոցն: Արպէս գիտէ զիս չայր, գիտեմ եւ ես զչայր. եւ զանձն իմ դնեմ ի վերայ ոչխարաց: Նաեւ՝ այլ եւս ոչխարք են իմ, որ ոչ են յայսմ գաւթէ.

եւ զայն եւս պարտ է ինձ ածել այսր . եւ ձայնի ի մտում լուիցեն , եւ եղիցին մի հօտ՝ եւ մի հովիւ : Այսն այնորիկ սիրէ զնա շայր իմ , զի ես դնեմ զանձրն իմ . զի միւսանգամ առից զնա : Աչոք հանէ զնա յինէն . այլ ես դնեմ զնա անձամբ իմով . իշխանութիւն ունիմ զնել զնա , եւ իշխանութիւն ունիմ միւսանգամ առնուլ զնա . զայս պատուէր առի ի շօրէ իմմէ : Վարձեալ հերձուած լինէր ի մէջ շրէից վասն բանիցս այսոցիկ : Աւ ասէին բազումք ի նոցանէ . դեւ զոյ ի նմա՝ եւ մոլեգնի , զի բնաւ լսէք նմա : Ահսքն ասէին . այսպիսի բանք ոչ դիւահարի են . միթէ դեւ կարէ զաչս կուրի բանալ :

ԸԹ . Աստուծոյն Եօթանասնից :

222 . Յետ այսորիկ երեւեցոցց Տէր եւ այլ եւս եօթանասուն եւ երկուս . եւ առաքեաց զնոսա երկուս երկուս առաջի իւր յամենայն քաղաքս եւ ի տեղես , ուր ինքն երթալոց էր : Աւ ասէ ցնոսա . հունձք բազում են՝ եւ մշակք սակաւ . արդ աղաչեցէք զտէր հնձոց , զի հանցէ մշակս ի հունձս իւր : Արթայք , ահա առաքեմ զձեզ իբրեւ զգառինս ի մէջ գայլոց : Մի բառնայք քսակ՝ մի մախաղ՝ մի կօշիկս , եւ ի ձանապարհի ումէք ողջոյն մի տայցէք : Յոր տուն մտանիցէք՝ նախ ասասջիք թէ ողջոյն տանս այսմիկ . եւ եթէ իցէ անդ որդի ողջունի , հանգիցէ ի վերայ նորա ողջոյն ձեր . ապա թէ ոչ ի ձեզ դարձցի : Աւ ի նմին տան ազանիջիք , ուտիջիք եւ ըմպիջիք ի նոցանէ . զի արժանի է մշակն վարձու իւրոյ . մի փոխիցիք տանէ ի տուն : Յոր քաղաք մտանիցէք՝ եւ ընդունիցին զձեզ , ուտիջիք զինչ առաջի դնիցեն ձեր . Աւ բժշկեսջիք որ ի նմա հիւանդք իցեն . եւ ասասջիք նոցա , մերձեալ է ի վերայ ձեր արքայութիւն Աստուծոյ : Իսկ յոր քաղաք մտանիցէք՝ եւ ոչ ընդունիցին զձեզ , իբրեւ եւրանիցէք ի հրապարակս նորա , ասասջիք . Աւ զփոշիս

որ կռուեալ է յոտս մեր ի քաղաքէ ձերմէ՝ թօթա-
 փեսցուք ի ձեզ . բայց զայս գիտասաջիք՝ զի մերձեալ
 է արքայութիւն Աստուծոյ : Ասեմ ձեզ , զի Սողո-
 մնացւոց ընդարձակագոյն լինի յաւուրն յայնմիկ՝ քան
 քաղաքին այնմիկ : Ար ձեզ լսէ՝ ինձ լսէ , եւ որ զձեզ
 անարգէ՝ զիս անարգէ . եւ որ զիս անարգէ՝ զառաքիչն իմ
 անարգէ . եւ որ ինձ լսէ՝ լսէ այնմիկ որ զիսն առաքեաց :
 Գարձան եօթանասուն եւ երկուքն խնդութեամբ եւ
 ասեն . Տէր՝ եւ դեւք հնազանդին մեզ յանուն քո :
 Աւ ասէ ցնոսա . տեսանէի զսատանայ անկեալ յերկնից
 իրրեւ զփայլահի : Ահա ետու ձեզ իշխանութիւն կոխել
 զօձս եւ զկարիճս եւ զամենայն զօրութիւն թշնամոցն ,
 եւ ձեզ ոչինչ մեղանչիցեն : Բայց ընդ այն մի խնդայք՝
 եթէ այսք հնազանդին ձեզ , այլ խնդացէք զի անու-
 անք ձեր զրեալ են յերկինս : Ի նմին ժամու ցնծա-
 ցաւ Յիսուս Հոգւովն սրբով , եւ ասէ . գոհանամ
 զքէն Հայր՝ Տէր երկնից եւ երկրի , զի ծածկեցեր
 զայս յիմաստնոց եւ ի դիանոց՝ եւ յայտնեցեր զայս
 տղայոց . այո՛ Հայր , զի այսպէս հաճոյ եղեւ առաջի
 քո : Ամենայն ինչ տուաւ ինձ ի Հօրէ իմմէ . եւ ոչ որ
 գիտէ եթէ ո՞վ է Արդի , եթէ ոչ՝ Հայր , եւ ո՛ր է
 Հայր՝ եթէ ոչ Արդի , եւ ում կամիցի Արդին յայտ-
 նել : Աւ դարձեալ առանձինն առ աշակերտսն ասէ .
 երանի աչաց՝ որ տեսանիցեն զոր տեսանէքդ : Ասեմ
 ձեզ . զի բազում մարգարէք եւ թագաւորք կամե-
 ցան տեսանել զոր դուքդ տեսանէք , եւ ոչ տեսին .
 եւ լսել զոր լսէքդ , եւ ոչ լուան : Ահայք առ իս
 ամենայն վաստակեալք եւ բեռնաւորք , եւ ես հան-
 գուցից զձեզ : Առէք զլուծ իմ ի ձեզ , եւ ուսարուք
 յինէն՝ զի հեզ եմ եւ խոնարհ սրտիւ . եւ գաջիք
 հանգիստ անձանց ձերոց : Գ . ի լուծ իմ քաղցր է , եւ
 բեռն իմ փոքրոզի :

2. Սամարացիք :

223. Աւ¹ ահա յարեալ ոմն օրինական՝ փորձէր զնա եւ ասէր . վարդապետ՝ զի՞նչ գործեցից՝ զի զկեանս յաւիտենականս ժառանգեցից : Աւ նա ասէ ցնա . յօրէնս զինչ գրեալ է, որպէս ընթեռնուս : Նա պատասխանի ետ եւ ասէ . սիրեսցես զՏէր Աստուած քո յամենայն սրտէ քումէ, եւ յամենայն անձնէ քումէ, եւ յամենայն զօրութենէ քումէ, եւ յամենայն մտաց քոց . եւ զընկեր քո իբրեւ զանձն քո : Աւ ասէ ցնա՝ ուղիղ ետուր զպատասխանիդ, զայդ արա՝ եւ կեցցես : Նա իբրեւ կամեցաւ զանձն արդարացուցանել՝ ասէ ցՅիսուս . եւ ո՞վ է իմ ընկեր : Պատասխանի ետ Յիսուս եւ ասէ . այր մի իջանէր յԱրուսաղեմէ յԱրիփոով, եւ անկաւ ի ձեռս աւազակաց, որք մերկացուցին զնա՝ եւ վէրս ի վերայ եղին, թողին կիսամահ եւ գնացին : Վէպ եղեւ քահանայի միոջ իջանել ընդ նոյն ճանապարհ, եւ տեսեալ զնա՝ զանց արար : Նոյնպէս եւ Ղեւտացի մի եկեալ ընդ նոյն տեղի՝ ետես եւ զանց արար : Սամարացի ոմն ճանապարհորդեալ եկն ընդ նոյն առ նովաւ, եւ տեսեալ զնա՝ զթացաւ : Աւ մատուցեալ պատեաց զվէրս նորա, արկեալ ի վերայ ձէթ եւ զինի . եւ եղեալ ի վերայ գրաստու իւրոյ՝ ած զնա ի պանդոկի մի, եւ դարմանեաց զնա : Աւ ի վաղիւ անդր իբրեւ ելանէր անտի, հանեալ ետ ցպանդոկապետն երկուս դահեկանս՝ եւ ասէ . դարման տար դմա, եւ զոր ինչ ծախեսցես ի դա՝ ի միւսանգամ գալստեան իմում հատուցից քեզ : Երբ՝ ո՞ յերեցունց ի նոցանէ թուի քեզ մերձաւոր լեալ անկելոյն ի ձեռս աւազակաց : Աւ նա ասէ . որ արար զողորմութիւն ի վերայ նորա . ասէ ցնա Յիսուս . երթ եւ դու արա նոյնպէս :

ՁԸ. Մարինա է- Մարիամ:

224. Եւ¹ եղեւ ի գնայննոցա, եւ ինքն եմուտ ի գեօղ մի. եւ կին ոմն անունն Մարթա ընկալաւ զնա ի տան իւրում: Եւ նորա էր քոյր մի, որում անունն էր Մարիամ. որ եւ եկն նստաւ առ ոտսն Տեառն, եւ լսէր զբանսնորա: Եւ Մարթա զբաղեալ էր ի բազում սպասու. եկն եկաց առ նմա եւ ասէ. Տէր՝ ոչինչ է փոյթ քեզ, զի քոյրդ իմ միայն եթող զնա ի սպասու. արդ՝ ասա դմա զի օգնեսցէ ինձ: Պատասխանի ետ նմա Յիսուս եւ ասէ. Մարթա՛ Մարթա՛ դու հոգաս եւ զբազում իւրք զբաղեալ ես. բայց աստ սակաւ ինչ պիտոյ է. Մարիամ՝ մասն բարի ընտրեաց, որ ոչ բարձցի ի նմանէ:

ՁԹ. Լւովոս:

225. Եւ եղեւ ի տեղեոջ ուրեք կալ յաղօթս. եւ իբրեւ դադարեաց՝ ասէ ցնա ոմն յաշակերտաց իւրոց. Տէր՝ ուստ մեզ յաղօթս կալ, որպէս Յովհաննէս ուսոյց աշակերտաց իւրոց: Ըսէ ցնոսա, յորժամ կայցէք յաղօթս, ասասջեք. Հայր մեր՝ սուրբ եղիցի անուն քո. եկեսցէ արքայութիւն քո: Օհաց մեր հանապազօրդ սուր մեզ զօրքստօրէն: Եւ թող մեզ զմեզս մեր, զի եւ մեք թողումք ամենայնի՝ որ պարտիցին մեզ. եւ մի տանիր զմեզ ի փորձութիւն: Եւ ասէ ցնոսա. ո՞վ է ի ձէնջ՝ որոյ իցէ բարեկամ, եւ երթայցէ առ նա ի մէջ գիշերի, եւ ասիցէ ցնա. բարեկամ՝ տուր ինձ փոխ երիս նկանակս. զի բարեկամ իմ եկն առ իս յուղւոյ, եւ ոչինչ ունիմ զնել առաջի նորա: Եւ նա ի ներքուստ տայցէ պատասխանի եւ ասիցէ. մի աշխատ առներ զես, զի դուքդ փակեալ են, եւ մանկունքս ընդ ինեւ կան յանկողնի. ոչ կարեմ յառնել եւ տալ քեզ: Ըսեմ ձեզ, եթէ ոչ յարուցեալ տայցէ նմա վասն բարեկամու-

Թեանն, սակայն վասն ժտութեանն յարուցեալ տայցէ նմա զինչ եւ պիտոյ իցէ: Ալ եւ ստեմ՝ ձեզ, խնդրեցէք՝ եւ տացի ձեզ, հայցեցէք՝ եւ գտնիք, բախեցէք եւ բացցի ձեզ: Օ՛ի ամենայն որ խնդրէ՝ առնու, եւ որ հայցէ՝ գտանէ, եւ որ բախէ՝ բացցի նմա: Յո՞րք ի ձէնջ հայր՝ խնդրիցէ որդի իւր ձուկն, միթէ փոխանակ ձկան՝ օձ տայցէ նմա. եւ կամ խնդրիցէ ձու, միթէ կարի՞՞՞ ճ տայցէ նմա: Իսկ եթէ դուք որ չարքդ էք զիտէք պարգեւս բարիս տալ որդւոց ձերոց, որչափ եւս առաւել հայր ձեր յերկնից տացէ բարիս այնոցիկ, որ խնդրեն ի նմանէ:

29. Աշխատքին փարիսեցիքն եւ օրինականք:

226. Ալ մինչդեռ խօսէր զայս, աղաչէր զնա ոմն փարիսեցի՝ զի ճաշ կերիցէ առ նմա. եւ նա մտեալ բազմեցաւ: Իբրեւ ետես փարիսեցիքն՝ զարմացաւ, զի նախ ոչ մկրտեցաւ յառաջ քան զճաշ: Ասէ ցնա Տէր. այժմ՝ դուք փարիսեցիք (կեղծաւորք) զարտաքին բաժակին եւ զպնակին սրբէք. եւ ներքինն ձեր լի է յափշտակութեամբ եւ չարութեամբ, եւ¹ անխառնութեամբ: Անմիտք², ոչ ապաքէն որ զարտաքինն արար՝ եւ զներքինն նոյն արար: Փարիսեցի³ կոյր, սրբեա նախ զներքին բաժակին եւ զսկաւառակին, զի լինիցի եւ արտաքինն նոցա սուրբ: Բայց⁴ աղէ զարժանն իսկ տուք ողորմութիւն, եւ ահա ամենայն սուրբ է ձեր: Այլ վայ ձեզ փարիսեցւոց, զի տասանորդէք զանանուխ եւ զփեզենայ եւ⁵ զսամիթ եւ զչաման եւ⁶ զամենայն բանջար, եւ⁷ թողէք զճանր ծանր օրինացն՝ զդատաստան եւ զողորմութիւն եւ զհաւատս, եւ⁸ անցանէք զիրաւամբք եւ զսիրոզն Աստուծոյ. զայս արժան էր առնել եւ զայնու ոչ անցանել: Առաջնորդք⁹ կոյրք, որ զմժղուկս քամէք, եւ զուղտս կլանէք: Այն¹⁰ ձեզ փարիսեցւոց, զի սիրէք զբարձրագահս ի ժողովուրդս եւ զնախողջոյնս ի հրապարակս: Այն¹¹ ձեզ

դպրաց եւ փարիսեցւոց կեղծաւորաց, զի ուտէք ըզ-
 տունս այրեաց, պատճառանօք երկարէք զաղօթս,
 վասն զի աւելի դատաստան ընդունիցիք: Այն ձեզ
 դպրաց եւ փարիսեցւոց կեղծաւորաց. զի յաճիք ընդ
 ծով եւ ընդ ցամաք առնել եկամտւո մի. եւ յորժամ
 լինիցի, առնէք զնա որդի գեհենի կրկին եւս քան
 զձեզ: Այն ձեզ առաջնորդք կոչւք, զի ասէք՝ որ
 երդնու ի տաճարն՝ չէ ինչ, բայց որ երդնու յոսկին
 որ ի տաճարին է՝ արժան է: Մորօսք եւ կոչւք, զի նչ
 մեծ է, ոսկին՝ եթէ տաճարն՝ որ սրբէ զոսկին: Աւ որ
 երդնու ի սեղանն՝ չէ ինչ, բայց որ երդնու ի պատա-
 րագն որ ի վերայ նորա է՝ արժան է: Յիմարք եւ կոչւք
 զի նչ մեծ է, պատարագն, եթէ սեղանն՝ որ սրբէ
 զպատարագն: Իսկ արդ՝ որ երդուաւ ի սեղանն, եր-
 դուաւ ի նա՝ եւ յամենայն որ ի վերայ նորա է. եւ որ
 երդուաւ ի տաճարն, երդուաւ ի նա՝ եւ ի բնակիչն նո-
 րա. եւ որ երդուաւ յերկինս, երդուաւ յաթոռն Աս-
 տուծոյ՝ եւ յայն որ նստին ի վերայ նորա: Այն ձեզ,
 զի էք դուք իբրեւ զգերեզմանս անյայտս, եւ մարդիկ
 գնան ի վերայ եւ ոչ գիտեն: Այն ձեզ դպրաց եւ
 փարիսեցւոց կեղծաւորաց. զի նման էք գերեզմանաց
 բռելոց, որ արտաքոյ երեւին գեղեցիկք՝ եւ ի ներքոյ
 լի են ոսկերօք մեռելոց եւ ամենայն պղծութեամբ:
 Նոյնպէս եւ դուք արտաքոյ երեւիք մարդկան ար-
 դարք, եւ ի ներքոյ լի էք կեղծաւորութեամբ եւ
 անօրէնութեամբ: Պատասխանի՞՞եա ոմն յօրինականացն՝
 եւ ասէ ցնա. վարդապետ՝ զայդ բանս ասելով եւ
 զմեզ թշնամանես: Աւ նա ասէ. եւ ձեզ վայ օրինա-
 կանացդ, զի բառնայք մարդկան բռնինս դժուարա-
 կիրս, եւ դուք մատամբ միով ի բռնինան ոչ մերձե-
 նայք: Այն ձեզ՝ զի շինէք զշիրիմս մարգարէից եւ
 զարդարէք զգերեզմանս արդարոց. եւ՝ հարքն ձեր
 սպառին զնոսա. եւ՝ ասէք, եթէ էաք յաւուրս հարցն
 մերոց՝ որ հաղորդէաք արեան մարգարէիցն. ապա՞

ուրեմն վկայէք՝ եթէ կամակից էք գործոց հարցն ձե-
րոց, զի նոքա կոտորեցին զնոսա՝ եւ դուք զգերեզմանս
նոցա շինէք, եւ¹ դուք լցէք զչափ հարցն ձերոց: Օձք,
ծնունդք իժից, զիարդ փախնուցուք ի դատաստանէ
զեհեհնին: Այսն² այնորիկ եւ իմաստութիւն Աստու-
ծոյ ասաց. Ահաւասիկ³ ես առաքեմ առ ձեզ մարգա-
րէս եւ⁴ առաքեալս եւ⁵ իմաստունս եւ դպիրս, եւ ի
նոցանէ սպանանիցէք եւ ի խաչ հանիցէք, եւ ի նո-
ցանէ տանջիցէք ի ժողովուրդս ձեր, եւ հալածիցէք
ի քաղաքէ ի քաղաք: Արպէս զի եկեսցէ ի վերայ ձեր
ամենայն արիւն արդար հեղեալ յերկրի, զի⁶ խըն-
դրեսցի արիւն ամենայն մարգարեից՝ հեղեալ ի սկզբ-
բանէ աշխարհի՝ յազգէ յայդմանէ՝ յարեհնէն⁷ Աբելի
արդարոյ՝ մինչեւ յարիւն Օւփարեայ որդւոյ Բարա-
քեայ, զոր սպանէք ընդ մէջ տաճարին եւ սեղանոյ .
ամէն ասեմ⁸ ձեզ . խնդրեսցի⁹ յազգէ յայդմանէ, եւ
կեսցէ¹⁰ այն ամենայն ի վերայ ազգիս այսորիկ: Այս¹¹
ձեզ օրինականացդ, զի թաքուցանէք զփականս զի-
տութեանն, զի¹² փակէք զարքայութիւն երկնից առաջի
մարդկան . դուք ոչ մտանէք եւ որոց մտանեն՝ չտայք
թոյլ մտանել: Աւ¹³ ի խօսելն զայս ամենայն առ նո-
սա՝ զամօթի հարկանէին: Աւ սկսան դպիրքն եւ փա-
րիսեցիք զչարել եւ զրգռել ընդ նմա վասն բազում
իրաց, եւ սպասել որսալ ինչ բանս ի բերանոյ նորա
զի չարախօսեսցեն զնմանէ:

24. Ուսուցանէ Յիսուս զերկնել ի ծահոսանէ:

227. Որովք¹⁴ ի կուտել բիւրաւորաց ժողովրդեանն՝
մինչեւ կոխել զմիմեանս, սկսաւ ասել ցաշակերտան
իւր . նախ՝ զգոյշ լերուք անձանց ի խոհոյ փարիսեց-
ւոցն, որ է կեղծաւորութիւն: Օ, ի ոչինչ է ի ծա-
ծուկ՝ որ ոչ յայանեսցի, եւ գաղտնի՝ որ ոչ ծանիցի:
Այսն զի զոր ինչ ասիցէք ի խաւարի, լսել լցի ի
լոյս . եւ զոր յունկանէն խօսեցարուք ի շտեմարանս,

քարոզեսցի ի վերայ տանեաց : Բայց ձեզ ասեմ սիրելեաց իմոց . մի զարհուրիցիք յայնցանէ՝ որ սպանանեն զմարմին, եւ յետ այնորիկ աւելի ինչ ոչ ունիցին առնել : Եւ յուրցից ձեզ յումէ երկնչեցիք . երկրնչեցիք յայնմանէ՝ որ յետ սպանանելոյ ունի իշխանութիւն արկանել ի գեհնն . այո՛ ասեմ ձեզ՝ յայնմանէ երկնչեցիք : Ոչ ապաքէն հինգ ձագ երկուց դանդաց վաճառի, եւ մի ի նոցանէ ոչ է մոռացեալ առաջի Աստուծոյ : Եւ ձեր եւ ամենայն իսկ հեր զլնոյ թուեալ է . մի երկնչիք՝ զի քան զբազում ձագս լաւ էք դուք : Ասեմ ձեզ . զի ամենայն որ խոստովանեսցի յիս առաջի մարդկան, եւ որդի մարդոյ խոստովանեսցի զնմանէ առաջի հրեշտակաց Աստուծոյ : Եւ որ ուրացի զիս առաջի մարդկան, ուրացեալ լիցի առաջի հրեշտակաց Աստուծոյ : Եւ ամենայն որ ասէ բան զՈրդւոյ մարդոյ՝ թողցի նմա . բայց որ զՀոգին սուրբ հայհոյեսցէ, մի թողցի նմա : Եւ յորժամ տանիցեն զձեզ ի ժողովուրդս եւ ի պետութիւնս եւ յիշխանութիւնս, մի հոգայցէք՝ որպէս թէ զինչ պատասխանի տայցէք, կամ զինչ ասիցէք : Եւ ի Հոգին սուրբ ուսուցէ ձեզ ի նմին ժամու՝ զինչ պարտ իցէ խօսել :

ՁԵ . Կարճէ զնոգ մեծութեան, ուրեւից եւ զգեւից :

228. Ասէ ոմն ի ժողովուրդենէն ցնա . վարդապետ՝ ասա ցեղբայր իմ բաժանել ընդ իս զժառանգութիւնն : Եւ նա ասէ ցնա . այր դու՛ ո՞ կացոյց զիս դատաւոր կամ բաժանարար ի վերայ ձեր : Եւ ասէ ցնասա . տեսէք եւ զգոյշ լերուք յամենայն ազահութենէ, զի ոչ եթէ ի մթերից ընչից ուրուք իցեն կեանք նորա : Խօսեցաւ առակ մի առ նոսա եւ ասէ . առն ուրումն մեծատան ետուն անդք տոհմականս . եւ խորհէր ի միտս իւր՝ եւ ասէր . զի գործեցից՝ զի ոչ գոյ տեղի ուր ժողովեցից զարդիւնս իմ : Եւ ասէ . գիտեմ զինչ արարից . քակեցից զշտեմարանս իմ ,

եւ եւս մեծամեծս շինեցից, եւ անդր ժողովեցից
 զցորեան եւ զամենայն բարութիւնս իմ. Եւ ասացից
 ցանձն իմ. անձն՝ ունիս բազում՝ բարութիւնս համ-
 բարեալ ամաց բազմաց. հանդիր՝ կեր արբ՝ եւ ուրախ
 լեր: Եսէ ցնա Եստուած. անմիտ յայտ՝ գիշերի զո-
 գիդ ի քէն ի բաց պահանջեցեն, իսկ զոր պատրաս-
 տեցերն՝ ում լինիցի: Աոյնպէս եւ որ դանձէ անձին,
 եւ ոչ յԵստուած մեծանայցէ: Եսէ ցաշակերտան
 իւր. վասն այսորիկ ասեմ՝ ձեզ, մի հոգայք ընդ ոգ-
 ւոյ՝ թէ զինչ ուտիցէք, եւ մի ընդ մարմնոյ՝ թէ զինչ
 զգենուցուք: Օ, ի ոգի առաւել է քան զկերակուր՝ եւ
 մարմին քան զհանդերձ: Հայեցարուք ընդ ազոաւս,
 զի ոչ սերմանեն եւ ոչ հնձեն, որոց ոչ գոն շտեմա-
 րանք՝ եւ ոչ համբարանոցք, եւ Եստուած կերակրէ
 զնոսա. որչափ եւս առաւել զձեզ՝ որ լաւ էք քան
 զթռչունս: Ա՞՞վ ի ձէնջ առ ի հոգալ՝ կարիցէ յաւե-
 լուլ ի հասակ իւր կանգուն մի: Իսկ արդ՝ թէ փոքուն
 չէք բաւական՝ վասն այլոցն զի՞ հոգայցէք: Հայեցա-
 րուք ընդ շուշանն՝ որպէս աճէ. ոչ ջանայ՝ եւ ոչ նիւ-
 թէ. ասեմ՝ ձեզ՝ եւ ոչ Սողոմոն յամենայն ի փառսն
 իւր՝ զգեցաւ իբրեւ զմի ի նոցանէ: Իսկ եթէ զխոտն՝
 որ այսօր ի բացի է՝ եւ վաղիւ ի հնոց արկանելի, Ես-
 տուած այնպէս զգեցուցանէ. որչափ եւս առաւել
 զձեզ թերահաւատք: Եւ դուք մի խնդրէք՝ զինչ
 ուտիցէք կամ զինչ ըմպիցէք, եւ մի զբաղնուք. զի
 զայն ամենայն հեթանոսք աշխարհի խնդրեն. այլ
 ձեր Հայրն գիտէ՝ զի պիտոյ է այն ամենայն: Իայց
 խնդրեցէք զարքայութիւն Եստուծոյ. եւ այն ամե-
 նայն յաւելցի ձեզ: Ա՞ ի երկնչիւր հօտ փոքրիկ. զի հա-
 ճեցաւ Հայր ձեր տալ ձեզ զարքայութիւն: Ա՞՞ աճառե-
 ցէք զինչս ձեր, եւ տուք ողորմութիւն. եւ արարէք
 ձեզ քսակ առանց հնանալոյ, դանձ անպակաս յերկինս.
 ուր ոչ դող մերձենայ, եւ ոչ ցեց ապականէ: Օ, ի
 ուր գանձն ձեր է, անդ եւ սիրտք ձեր եղիցին:

2.Օ. Օտարայ ասիկ- ե- Ժարայ չար :

229. Աղեցին գօտիք ձեր պնդեալ ընդ մէջս եւ ճրագունք լուցեալք : Աւ դուք նմանողք մարդկան՝ որ ականունիցին տեառն իւրեանց՝ թէ երբ դառնայցէ ի հարսանեաց. զի յորժամ գայցէ եւ բախիցէ, վաղվաղակի բանայցեն նմա : Արանի իցէ ծառայիցն այնոցիկ՝ զորս եկեալ տէրն գտցէ արթունս. ամէն ասեմ՝ ձեզ՝ զի գօտի ընդ մէջ ածցէ՝ եւ բազմեցուսցէ զնոսա, եւ անցեալ պաշտիցէ զնոսա : Աւ եթէ յերկրորդ՝ կամ յերրորդ պահու եկեսցէ եւ գտցէ այնպէս, երանելի են ծառայքն այնոցիկ : Արթուն՝ կացէք՝ զի ոչ գիտէք յորում ժամու Տէրն ձեր գայ : Չայն գիտաաջիք, եթէ գիտէր տանուտէր՝ յորում պահու գող գայ. սկէր՝ եւ ոչ տայր ական հատանել զտանն իւրոյ : Ասն այսորիկ եւ դուք եղերուք պատրաստք. զի յորում ժամու ոչ ական ունիցէք՝ գայ որդի մարդոյ : Ասե՞ Պետրոս. Տէր՝ առ մեզ ասացեր զառակդ զայդ՝ եթէ առ ամենեսեան : Աւ ասէ Տէր. ո՞վ իցէ հաւատարիմ տընտես եւ իմաստուն, զոր կացոյց տէր իւր ի վերայ գերդաստանի իւրոյ՝ տալ ի ժամու զկերակուրս : Արանի՞ իցէ ծառային այնմիկ՝ զոր եկեալ տէրն գտանիցէ այնպէս արարեալ : Ամէն ասեմ ձեզ, զի ի վերայ ամենայն ընչից իւրոց կացուսցէ զնա : Ապա թէ ասիցէ ծառայն չար ի սրտի իւրում, տէր իմ յամէ զգալ. եւ սկսանիցի հարկանել զծառայակիցս իւր, զծառայսն՝ եւ զաղախնայս՝ ուտել եւ ըմպել եւ արբենալ ընդ՝ արբեցողն. գայցէ տէր ծառային այնորիկ՝ յաւուր յորում ոչ ական ունիցի, եւ ի ժամու յորում ոչ գիտիցէ. եւ կտրեսցէ զնա ընդ մէջ, եւ լքաժին նորա ընդ կեղծաւորս, ընդ՝ անհաւատս դիցէ : Անդ՞ եղեցի լալ եւ կրճել ատամանց : Աւ՞ ծառայ՝ որ գիտիցէ զկամս տեառն իւրոյ՝ եւ ոչ պատրաստեսցէ ըստ կամաց նորա, արբցէ քան բազում : Աւ որ

ոչն գիտիցէ՝ եւ արժանի գանի ինչ գործիցէ, արբցէ գան սակաւ. ամենայնի՝ որում շատ տուաւ, շատ խնդրեսցի ի նմանէ. եւ որում բազում աւանդեցաւ, առաւել եւս պահանջեսցեն ի նմանէ: Հուր եկի արկանել յերկիր. եւ զինչ կամիմ՝ թէ արդէն իակ բորբոքէր: Եւ մկրտութիւն մի ունիմ մկրտեալ, եւ զհարգ փութամ մինչեւ կատարեսցի: Համարիք եթէ խաղաղութիւն եկի տալ յերկիր, ոչ ասեմ ձեզ, այլ բաժինս: Օգիեղիցին յայսմ հետէ հինգ ի տան միում բաժանեալք, երեքն յերկուց, եւ երկուքն յերից: Բաժանեսցի հայր յորդոյ՝ եւ որդի ի հօրէ, մայր ի դստերէ՝ եւ դուստր ի մօրէ, սկեսուր ի հարսնէ՝ եւ հարսն ի սկեսրէ իւրմէ:

21. Յորդորէ զամենեւեան յապաշխարհութիւն:

230. Եկին ոմանք ի նմին ժամանակի, եւ պատմեցին նմա վասն Գալիլեացւոցն, որոց զարիւնն Պիղատոս խառնեաց ընդ զոհսն նոցա: Պատասխանի ետ եւ ասէ ցնոսա. համարիք եթէ այն Գալիլեացիք եղեն մեղաորք քան զամենայն Գալիլեացիս, զի զայնպիսի անցս կրեցին: Աչ, ասեմ ձեզ. այլ եթէ ոչ ապաշխարիցէք՝ ամենեքին նոյնպէս կորնչիջիք: Վամ նոքա ութուասանքն, յորոց վերայ անկաւ աշտարակն ի Սելովամ, եւ սպան զնոսա. համարիք եթէ նոքա պարտապանք եղեն քան զամենայն մարդիկ՝ որ բնակեալ են յԵրուսաղէմ: Աչ, ասեմ ձեզ. այլ եթէ ոչ ապաշխարիցէք՝ ամենեքին նոյնպէս կորնչիջիք: Եսաց եւ զառակս զայս. թղենի մի էր որումն անկեալ յայգւոջ իւրում. եւ եկն խնդրել պտուղ ի նմա՝ եւ ոչ եգիտ: Եսէ ցայգեգործն. ահա երեք ամք են՝ յորմէ հետէ գամ խնդրել պտուղ ի թղենոջ՝ եւ ոչ գտանեմ. արդ՝ կարեա զդա, ընդէր եւ զերկիրդ խափանէ: Ես պատասխանի ետ եւ ասէ. Տէր՝ թող զդա այս ամ եւս, մինչեւ շուրջ զդովաւ բրեցից՝ եւ

արկից աղբ. թերեւս արասցէ պտուղ. ապա թէ ոչ՝
յամէ եւս հատցես զդա:

ՁԸ. Իժշկէ կենն կարկաճաւ:

231. Եւ ուսուցանէր ի միում ի ժողովրդանոցացն
ի շաբաթս: Եւ ահա կին մի՝ զոր ունէր այս հիւան-
դութեան ամս ութուտանն. եւ էր կարկամեալ, եւ
ոչ կարէր ամենեւին ի վեր հայել: Եւ տեսեալ զնա
Յիսուսի՝ հօտեաց առ ինքն՝ եւ ասէ ցնա. կին դու՝
արձակեալ ես ի հիւանդութենէ քումէ: Եւ եղ ի
վերայ նորա ձեռն, եւ առժամայն ուղղեցաւ, եւ փա-
ռաւոր առնէր զԱստուած: Պատասխանի եւ ժողո-
վրդապետն ցասուցեալ՝ թէ ընդէր ի շաբաթու բժըշ-
կեաց Յիսուս, եւ ասէ ցժողովուրդն. վեց օր է՝ յորս
արժան է գործել, յայնս եկայք բժշկեցարուք, եւ
մի յաւուր շաբաթու: Պատասխանի եւ նմա Տէր՝
եւ ասէ. կեղծաւորք՝ իւրաքանչիւր ոք ի ձէնջ ի շա-
բաթու ոչ արձակէ զեզն իւր կամ զէշ ի մնորոյ՝ եւ
տանի տայ ջուր: Իսկ այս՝ դուստր Եբրահամու էր,
զոր կապեաց սատանայ ահաւաղիկ ութուտանն ամ,
ոչ էր արժան արձակել ի կապանաց անախ ի շաբա-
թու: Եւ զայս իբրեւ ասաց, յամօթ լինէին ամենե-
քեան որ հակառակն կային նմա. եւ ամենայն ժողո-
վուրդն ուրախ լինէր ի վերայ ամենայն փառաւորու-
թեանցն, որ գործէին ի նմանէ:

ՁԹ. Տօն նաւահապեաց:

232. Եղեն՝ յայնժամ նաւահապէքն յերուսա-
ղէմ, եւ ձմեռն էր: Եւ շրջէր Յիսուս ի տաճարին՝ ի
ի սրահին Սողոմոնի: Շուրջ եղեն զնովաւ Հրեայքն
եւ ասեն. մինչեւ յերբ թափես զոգիս մեր, եթէ
դու ես Բարխտոսն՝ ասա մեզ համարձակ: Պատաս-
խանի եւ նոցա Յիսուս եւ ասէ. ասացի ձեզ՝ եւ ոչ
հաւատայք ինձ. զգործսն զոր ես գործեմ յանուն

Հօր իմոյ՝ նոքին իսկ վկայեն վասն իմ: Այլ դուք
 ոչ հաւատայք, զի չէք յոչխարաց անտի իմոց: Աչ-
 խարք իմ ձայնի իմում լսեն, եւ ես ճանաչեմ զնո-
 սա, եւ զկնի իմ գան. եւ ես տամ նոցա զկեանսն
 յաւիտեանականս, եւ մի կորիցեն յաւիտեան. եւ մի
 ոք յափշտակեսցէ զնոսա ի ձեռաց իմոց: Հայրն իմ՝
 որ ետ ինձ զնոսա, մեծ է քան զամենայն, եւ ոչ ոք
 կարէ յափշտակել ի ձեռաց Հօր իմոյ: Աս եւ Հայր
 իմ մի եմք: Ա էմն առին Հրեայքն՝ զի քարկոծ ա-
 րասցեն զնա: Պատասխանի ետ նոցա Յիսուս. բա-
 զում գործս բարիս՝ ցուցի ձեզ ի Հօրէ իմմէ. վասն
 որոյ գործոյ ի նոցանէ քարկոծ առնէք զես: Պատաս-
 խանի ետուն նմա Հրեայքն. վասն բարւոյ գործոյ ոչ
 առնեմք զքեզ քարկոծ, այլ վասն հայհոյութեան.
 եւ զի դու մարդ ես, եւ զանձն քո Աստուած առնես:
 Պատասխանի ետ նոցա Յիսուս. ոչ յօրէնս ձեր
 գրեալ է, ես ասացի թէ աստուածք իցէք: Իսկ եթէ
 զնոսա աստուածս ասէ, առ որս բանն Աստուծոյ եւ
 զեւ, եւ չէ մարթ եղծանել գրոյն. իսկ զոր Հայր
 սրբեաց՝ եւ առաքեաց յաշխարհ, դուք ասէք թէ
 հայհոյես. զի ասացի՝ թէ որդի Աստուծոյ եմ: Աթէ
 ոչ գործեմ զգործս Հօր իմոյ, մի հաւատայք ինձ:
 Ապա թէ գործեմ, թէ եւ ինձ ոչ հաւատայք, սա-
 կայն գործոցն հաւատացէք. զի զիտասջիք եւ ծանի-
 ջիք՝ եթէ Հայր յիս եւ ես ի Հայր: Դարձեալ խընդ-
 րէին զնա ունել, եւ ել ի ձեռաց նոցա: Աւ գնաց
 միւսանգամ ի սահմանս¹ Հրէաստանի յայնկոյս Յոր-
 դանանու. ի տեղին² ուր էր Յովհաննէս զառաջինն
 եւ մկրտէր, եւ անդ լինէր: Աւ³ երթայր դարձեալ
 խոնեալ ժողովուրդ (բազում) առ նա, եւ⁴ բժշկեաց
 զնոսա անդ, եւ⁵ որպէս սովոր էր՝ միւսանգամ ուսու-
 ցանէր զնոսա: Աւ⁶ ասեն. զի Յովհաննէս նշան ինչ
 ոչ արար, բայց զամենայն, զոր ասաց Յովհաննէս վասն
 նորա, ճշմարիտ էր. եւ բազումք հաւատացին ի նա անդ:

Ղ. ԹԻ՛ է սահաւո՛ւ Էն ընդորէալո՛ւ — Առաջին կանխատես-
ցո՛ւնիւն կործանման Արոսաղէ՛տի :

233. Աւ¹ շրջէր ընդ քաղաքս եւ ընդ գեօղս՝ ուս-
տուցանէր. եւ ճանապարհ արարեալ յԱրուսաղէմ՝
ասէ ոմն ցնա. Տէր՝ եթէ սահաւօք իցեն, որ ապրելոց
իցեն. եւ նա ասէ ցնոսա. Տանացարուք մտանել ընդ
զուռն նեղ. ասեմ ձեզ՝ զի բազումք խնդրեսցեն մտա-
նել՝ եւ ոչ կարացեն: Յորմէ հետէ մտցէ տանուտէրն
եւ փակեսցէ զզուռնն, եւ սկսանիջլք կալ արտաքոյ՝
եւ բախել զզուռնն, եւ ասել. Տէր Տէր՝ բաց մեզ.
եւ պատասխանի տուեալ ասիցէ ձեզ. ոչ գիտեմ
զձեզ ուստի էք: Յայնժամ սկսանիջլք ասել. կերաք
եւ արբաք առաջի քո, եւ ի հրապարակս մեր ուսու-
ցեր: Աւ ասիցէ. ասեմ ձեզ, ոչ գիտեմ զձեզ ուստի
էք. ի բաց կացէք յինէն ամենայն մշակքդ անիրաւու-
թեան: Ընդ եղիցի լալ եւ կրճել ատամանց, յոր-
ժամ տեսանիցէք զԱբրահամ եւ զԻսահակ եւ զՅա-
կոբ՝ եւ զամենայն մարգարէս յարքայութեան Աս-
տուծոյ, եւ զձեզ հանեալ արտաքս: Աւ եկեսցեն
յարեւելից եւ յարեւմտից եւ ի հիւսիսոյ եւ ի հա-
րաւոյ, եւ բազմեսցին յարքայութեան Աստուծոյ:
Աւ ահա իցեն յետինք՝ որ եղիցին առաջինք, եւ իցեն
առաջինք՝ որ եղիցին յետինք:

234. Ի նմին աւուր մատեան ոմանք փարիսե-
ցիք, եւ ասեն ցնա. ել եւ գնա աստի, զի Հե-
րովդէս կամի սպանանել զքեզ: Աւ ասէ ցնո-
սա. երթայք՝ ասացէք աղուեստուն այնմիկ. ահաւա-
սիկ հանեմ զեւս, եւ բժշկութիւնս կատարեմ այս-
օր եւ վաղիւ. եւ յերիւր աւուր կատարիմ: Բայց
պարտ է այսօր եւ վաղիւ, եւ ի միւսում աւուր գնալ.
զի ոչ է մարթ մարգարէի կորնչել արտաքոյ քան զԱ-
րուսաղէմ: Արուսաղէմ՝ Արուսաղէմ՝ որ կոսորէիր
զմարգարէսն, եւ քարկոծ առնէիր զառաքեալսն առ

քեզ . քանիցս անդամ կամեցայ ժողովել զորդիս քո , զոր օրինակ՝ ժողովէ հաւ զձագս իւր ընդ թեւովք , եւ ոչ կամեցարուք : Ահա թողեալ լիցի ձեզ տունդ ձեր աւերակ : Բայց² ասեմ ձեզ , թէ ոչ եւս տեսանիցէք զես , մինչեւ ասիցէք՝ օրհնեալ եկեալն յանուն Տեառն :

ՊԸ . Բժշկի Ըբֆողէայն — Աստի հրատարեւոցն
ի հարսանիսն :

235 . Ա՛ւ³ եղեւ ի մտանելն նորա ի տուն ուրումն իշխանացն փարիսեցւոց ի շաբաթու ուտել հաց , եւ նորա սպասէին նմա : Ա՛ւ ահա այր ոմն էր անդ ջրգողեալ առաջի նորա : Պատասխանի եւ Յիսուս՝ եւ ասէ ցօրինաւորսն եւ ցփարիսեցիս . եթէ արժան իցէ ի շաբաթու բժշկել : Ա՛ւ նորա լուռ եղեն . եւ բունն հարեալ զնմանէ՝ բժշկեաց զնա , եւ արձակեաց : Ա՛ւ ասէ ցնոսա . ո՞յր ուրուք ի ձէնջ էշ կամ եզն՝ անկանիցի ի ջրհոր , եւ ոչ վաղվաղակի հանիցէ զնա յաւուր շաբաթու : Ա՛ւ ոչ կարացին տալ նմա պատասխանի առ այն : Ասաց եւ առ կոչնականսն առակ մի , հայեցեալ թէ զհարդ բարձրնտիր լինէին . ասէ ցնոսա . Յորժամ կոչիցէ որ զքեզ ի հարսանիս՝ կամ ի կոչունս , մի բազմիցիս յառաջին բարձին . զուցէ պատուականագոյն եւս քան զքեզ իցէ կոչեցեալ ի նմանէ : Ա՛ւ եկեալ՝ որ զքեզն եւ զնա կոչեաց՝ ասիցէ ցքեզ՝ տուր սմա տեղի . եւ սպա սկսանիցիս ամօթով զյետին տեղին ունել : Այլ յորժամ կոչիցիս , երթիջիր՝ բազմեջեր ի յետին տեղւոջ . զի յորժամ գայցէ՝ որ կոչեացն զքեզ , ասիցէ ցքեզ . բարեկամ ի վեր մատիր . յայնժամ եղիցին քեզ փառք առաջի բարձակցացն քոց : Օ՛ր ամենայն որ բարձրացուցանէ զանձն , խոնարհեցի . եւ որ խոնարհեցուցանէ զանձն , բարձրացի : Ասէ եւ ցկոչնատէրն . յորժամ առնիցես ճաշ կամ ընթրիս , մի կոչեր զբարեկամս քո , եւ մի՛

զեղբարս քո, եւ մի զազգականս քո, եւ մի զդրացիս քո, եւ մի զմեծամեծս. զի մի եւ նորա փոխարէն կոչեացեն զքեզ, եւ լինիցի քեզ հատուցումն: Այլ յորժամ առնիցես ընդունելութիւն, կոչեազաղքատս եւ զխեղս եւ զկազս եւ զկոյրս, եւ երանելի լինիցիս. զի ոչ ունին փոխարէն հատուցանելոյ քեզ. եւ հատուցի քեզ փոխարէն ի յարութեան արդարոց: Իբրեւ լուաւ զայս ոմն ի բազմականացն՝ ասէ ցնա. երանի՛ որ կերիցէ ճաշ յարքայութեան Աստուծոյ: Աւ նա ասէ. այր ոմն գործեաց ընթրիս, եւ հրաւիրեաց զբազումն: Աւ առաքեաց զճառայ իւր ի ժամու ընթրեաց կոչել զհրաւիրեալսն՝ թէ եկայք, զի ահա հաւասիկ պատրաստ է ամենայն ինչ: Աւ սկսան մի ըստ միոջէ ամենեքեան հրաժարել. առաջինն ասէ. ազարակ գնեցի, եւ հարկ է ելանել տեսանել զնա, աղաչեմ զքեզ՝ կալ զիս հրաժարեալ: Աւ միւսն ասէ. լուծս հինգ եզանց գնեցի, եւ երթամ փորձել զնոսա, աղաչեմ զքեզ՝ կալ զիս հրաժարեալ: Աւ միւսն ասէ. կին ածի, եւ վասն այնորիկ ոչ կարեմ գալ: Աւ եկեալ ծառայն պատմեաց զայն տեսուն իւրում: Յայնժամ բարկացեալ տանուտէրն՝ ասէ ցճառայն իւր. ել վաղվաղակի ի հրապարակս եւ ի փողոցս քաղաքիդ, եւ զաղքատս եւ զխեղս եւ զկազս եւ զկոյրս մոյժ այսր: Աւ ասէ ծառայն. տէր՝ եղեւ զոր հրամայեցերն, եւ կայ եւս տեղի: Աւ ասէ Տէրն ցճառայն, ել ի ճանապարհս եւ ի ցանդս, եւ արա այսր մտանել, զի լացի տունս իմ: Ասեմ ձեզ, զի ոչ ոք յայնց կոչեցելոց ճաշակեսցէ յընթրեաց իմոց:

Վ. Թ. Թիւ «արտնալ պարս է զամենայն»:

236. Աւ երթային ընդ նմա ժողովուրդք բազումք. դարձաւ եւ ասէ ցնոսա. Աթէ ոք գայ առ իս՝ եւ ոչ ատեայ զհայր իւր եւ զմայր եւ զկին եւ զորդիս եւ զեղբարս եւ զքորս, նա եւ զանձն եւս իւր, ոչ

կարէ իմ աշակերտ լինել : Օ՛ի որ ոչ բառնայ զխաչ իւր՝ եւ դայ զինի իմ, ոչ կարէ իմ աշակերտ լինել : Ա՛վ ոք ի ձէնջ կամիցի շինել աշտարակ, եւ ոչ նախ նստեալ համարիցի զճախսն՝ եթէ ունիցի բաւական ի կատարումն : Օ՛ի գուցէ իբրեւ արկանիցէ հիմն՝ եւ ոչ կարիցէ կատարել, ամենեքին որ տեսանիցեն, սկսանիցին ծաղը առնել զնա, եւ ասել . թէ այս այր սկսաւ շինել, եւ ոչ կարաց կատարել : Ասմ որ թագաւոր երթեալ տայցէ պատերազմ ընդ այլում թագաւորի . եւ ոչ նստեալ նախ խորհիցի, եթէ կարող իցէ տասն հազարաւ զդէմ ունել զայնորիկ՝ որ գայցէ ի վերայ նորա քսան հազարաւ : Ապա եթէ ոչ մինչ գեռ հեռագոյն իցէ, հրեշտակութիւն առաքեալ՝ աղաչեսցէ ի խաղաղութիւն : Արդ՝ այսպէս ամենայն ոք ի ձէնջ՝ որ ոչ հրաժարեսցէ յամենայն ընչից իւրոց, ոչ կարէ իմ աշակերտ լինել : Բարւոք է աղ . ապա եթէ աղն անհամեսցի, ի՞նչ համեմեսցի : Աչ յերկիր՝ եւ ոչ յաղբ է պիտանացու, այլ ընկենուլ զնա արտաքս : Ար ունիցի ականջս լսելոյ՝ լուիցէ :

ԳՂ. Երան ոչխարին, որոսոյն է անասակին :

237. Եւ՛ էին մերձ առ նա ամենայն մաքսաւորք եւ մեղաւորք՝ լսել ի նմանէ : Տրտնջէին փարիսեցիքն եւ դպիրք՝ եւ ասէին . ընդէր սա զմեղաւորս ընդունի՝ եւ ուտէ ընդ նոսա : Ասաց առ նոսա զառակս զայս : Ա՛վ ոք իցէ ի ձէնջ մարդ՝ որոյ իցէ հարիւր ոչխար, եւ կորուսանիցէ մի ի նոցանէ . ոչ թողուցու զիննսուն եւ զինն յանապատին, եւ երթիցէ զհետ կորուսելոյն՝ մինչեւ գտանիցէ զնա : Աւ իբրեւ գտանէ, զնէ զնա ի վերայ ուսոց իւրոց խնդալով . եւ երթեալ ի տուն, կօչէ զբարեկամս եւ զղբացիս, եւ ասէ ցնոսա . ուրախ եղերուք ընդ իս, զի գտի զոչխարս իմ զկորուսեալ : Ասեմ ձեզ . զի այսպէս է ուրախութիւն

յերկինս վասն միոյ մեղաւորի որ ապաշխարիցէ՝ քան
 վասն իննսուն եւ ինն արդարոց՝ որոց չիցէ պիտոյ
 ապաշխարութիւն: Աամ ո՞ իցէ կին, որոյ իցեն դրամք
 տասն. եւ եթէ կորուսանիցէ դրամ մի, ո՞չ լուցանի-
 ցէ ճրագ, եւ ածիցէ աւել ի տան եւ խնդրիցէ ստէպ
 մինչեւ գտանիցէ: Աւ իբրեւ գտանէ, կոչէ զբարեկամս
 եւ զգրացիս՝ եւ ասէ. ուրախ լերուք ընդ իս, զի գտի
 զդրամս իմ զոր կորուսի: Այնպէս՝ ասեմ ձեզ, ու-
 րախութիւն եղիցի առաջի հրեշտակաց Աստուծոյ ի
 վերայ միոյ մեղաւորի՝ որ ապաշխարիցէ: Աւ ասէ.
 առն միջ էին երկու որդիք. Ասէ կրտսերն ի նոցանէ
 ցհայրն. հայր՝ տուր ինձ բաժին, որ անկանի յըն-
 չիցդ. եւ նա բաժանեաց նոցա զկեանսն: Աւ յետ ոչ
 բազում աւուրց՝ ժողովեալ զամենայն կրտսեր որդ-
 ւոյն՝ զնաց յաշխարհ հեռի. եւ անդ վասնեաց զինչս
 իւր, զի կեայր անառակութեամբ: Աւ իբրեւ սպա-
 ուեաց զամենայն, եղև սով սաստիկ յաշխարհին
 յայնմիկ, եւ սկսաւ ինքն չքաւորել: Աւ զնացեալ
 յարեցաւ ի մի ոմն ի քաղաքացւոց աշխարհին այնու-
 րիկ. եւ յղեաց զնա յագարակ իւր արածել խոզս:
 Աւ ցանկայր ընդ զորովայն իւր յեղծերէն զոր խոզքն
 ուտէին, եւ ոչ ոք տայր նմա: Այկեալ ի միտս իւր՝ ա-
 սէ. քանի վարձկանք իցեն ի տան հօր իմոյ հացալիցք,
 եւ ես աստ սովամահ կորնչիմ: Յարուցեալ զնացից
 առ հայր իմ, եւ ասացից ցնա. հայր՝ մեղայ յեր-
 կինս, եւ առաջի քո, եւ ոչ եւս եմ արժանի կոչել
 որդի քո, արա զիս իբրեւ զմի ի վարձկանաց քոց: Աւ
 յարուցեալ եկն առ հայր իւր. եւ մինչ դեռ հեռա-
 գոյն էր, ետես զնա հայրն՝ եւ գթացաւ, յարեաւ եւ
 ընթացաւ ընդ առաջ, անկեալ զպարանոցաւն նորա,
 եւ համբուրեաց զնա: Աւ ասէ ցնա որդին. հայր՝
 մեղայ յերկինս՝ եւ առաջի քո, ոչ եւս եմ արժանի
 կոչել որդի քո: Ասէ հայրն ցճառայս իւր. վաղվա-
 ղակի հանէք զպատմութեանն առաջին, եւ ազուցէք

նմա, եւ տուք զմատանին ի ձեռն նորա, եւ կօշիկս յոտս նորա, եւ ածէք զեզն պարարակ՝ զենէք, կերիցուք եւ ուրախ լիցուք: Օ՛ր այս որդի իմ մեռեալ էր եւ եկեաց, կորուսեալ էր՝ եւ գտաւ. եւ սկսան ուրախ լինել: Աւ էր երէց որդին նորա յազարակի. եւ մինչ դեռ գայր՝ եւ մերձ եղեւ ի տունն, լուաւ զձայն երգոց եւ զպարուց. եւ կոչեցեալ առ ինքն զմի ի ծառայիցն՝ հարցանէր թէ զինչ իցէ այն: Աւ նա ասէ ցնա. զի եղբայր քո եկեալ է, եւ եզեն հայր քո զեզն պարարակ, զի ողջամբ ընկալաւ զնա: Բարկացաւ՝ եւ ոչ կամէր մտանել. եւ հայրն ելեալ արտաքս՝ աղաչէր զնա: Պատասխանի ետ եւ ասէ ցհայրըն. այս քանի՞ ամբ են՝ զի ծառայեմ քեզ, եւ երբեք զպատուիրանաւ քով ոչ անցի. ուլ մի երբեք ոչ ետուր ինձ՝ զի ուրախ եղէց ընդ բարեկամս իմ: Յորժամ եկն որդիդ քո այդ՝ որ եկեր զկեանս քո ընդ պոռնիկս, զեներ դմա զեզն պարարակ: Աւ ասէ ցնա. որդեակ՝ դու հանապազ ընդ իս ես, եւ ամենայն որ ինչ իմ է՝ քո է. այլ ուրախ լինել եւ խնդալ պարտ էր, զի եղբայր քո այս մեռեալ էր՝ եւ եկեաց, կորուսեալ էր՝ եւ գտաւ:

ՂԳ. Թէ բարեկամս պարտ է արանել յընչեց — Աստուծոյ անարեւելի անիրաւանութեան:

238. Աւ ասէր առ աշակերտսն. այր մի էր մեծատուն, որոյ էր տնտես. եւ եղեւ զնմանէ ամբաստանութիւն՝ որպէս թէ վատնիցէ զինչս նորա: Առչեաց, եւ ասէ ցնա. զինչ է այս զոր լսեմս զքէն, տուր զհամար տնտեսութեան քո. զի ոչ եւս կարես լինել տնտես: Ասէ ընդ միտս իւր տնտեսն. զինչ դործեցից, զի տէր իմ հանէ զտնտեսութիւնս. դործել ոչ կարեմ՝ մուրանալ ամաչեմ: Պիտեմ զինչ արարից. զի յորժամ ի բաց լինիցիմ ի տնտեսութեանս՝ ընկալցին զիս ի տունս իւրեանց: Աւ կոչեցեալ

առ ինքն մի ըստ միոջէ ի պարտապանաց տեսուն իւրոյ, ասէ ցառաջինն. քանի՞ ինչ պարտիս տեսուն իմում: Աւ նա ասէ. հարիւր մար ձիթոյ. ասէ ցնա. կա զգիր քո, եւ նիստ գրեա վաղվաղակի յիսուն: Վարձեալ ասէ ցմիւսն. դու քանի՞ ինչ պարտիս. եւ նա ասէ. հարիւր քոռ ցորենոյ. եւ ասէ ցնա. կա զգիր քո՝ եւ նիստ գրեա վաղվաղակի ութսուն: Աւ գովեաց տէրն զտնտեսն անիրաւութեան, զի իմաստութեամբ արար. զի որդիք աշխարհիս այսորիկ իմասանագոյն են քան զորդիս լուսոյ յազգս իւրեանց: Աւ ես ձեզ ասեմ. արարէք ձեզ բարեկամս ի մամոնայէ անիրաւութեան. զի յորժամ պակասիցէ այն՝ ընկալցին զձեզ ի յարկսն յաւիտենականս: Ար ի փոքուն հաւատարիմ է, եւ ի բազմին հաւատարիմ է. եւ որ ի փոքուն անիրաւ է, եւ ի բազմին անիրաւ է: Իսկ արդ՝ եթէ յանիրաւ մամոնային չեղէք հաւատարիմք, զճմարիտն ձեզ ո՞ հաւատասցէ եւ եթէ յօտարին չեղէք հաւատարիմք, զձերն ո՞ տացէ ձեզ: Աչ որ ծառայ կարէ երկուց տերանց ծառայել. զի եթէ զմին աօրցէ, եւ զմիւսն սիրիցէ. կամ զմին մեծարիցէ, եւ զմիւսն արհամարհիցէ. ոչ կարէք Աստուծոյ ծառայել եւ մամոնայի: Իբրեւ լսէին զայս ամենայն փարիսեցիքն՝ քանզի արձաթասէրք էին, եւ անգունէին զնա: Աւ ասէ ցնոսա. դուք էք որ արգարացուցանէք զանձինս առաջի մարդկան, սակայն Աստուած զիտէ զսիրտս ձեր. զի որ առաջի մարդկան բարձր է, պիղծ է առաջի Աստուծոյ: Օրէնքն եւ մարգարէքն մինչև ցՅովհաննէս. յայնմ հետէ արքայութիւն Աստուծոյ աւետարանի, եւ ամենայն որ զնա բռնաբարէ: Վիւրին իցէ երկնից եւ երկրի անցանել, քան յօրինացն միոյ նշանախեցի անկանել:

ՊԼԵ. Անու-ժանելն լինել ամս-անս-լեան :

239. Աւ¹ մատուցեալ առ նա փարիսեցիքն փորձէին զնա եւ ասէին, եթէ արժան իցէ ումեք արձակել զկին իւր ըստ ամենայն վնասու : Աս² պատասխանի ետ նոցա եւ ասէ. զի³ նչ պատուիրեաց ձեզ Մովսէս : Աւ նոքա ասեն . Մովսէս հրաման ետ գիր մեկնելոյ գրել, եւ արձակել : Պատասխանի ետ Յիսուս՝ եւ ասէ չիցէ³ ընթերցեալ ձեր՝ թէ որ հաստատեացն ի սկզբանէ՝ արու եւ էգ արար զնոսա, եւ ասէ . Վասն այսորիկ թողցէ այր զհայր եւ զնայր՝ եւ երթիցէ զհետ կնոջ իւրոյ, եւ եղիցին երկոքեան ի մարմին մի : Ապա ուրեմն ոչ են երկու՝ այլ մի մարմին . արդ՝ զոր Աստուած զուգեաց՝ մարդ մի՝ մեկնեացէ : Ասեն ցնա . իսկ Մովսէս ընդէր պատուիրեաց մեզ տալ թուղթ մեկնելոյ՝ եւ արձակել : Ասէ ցնոսա . Մովսէս վասն խտասարտութեան ձերոյ հրամայեաց ձեզ արձակել զկանայս ձեր . այլ ի սկզբանէ ոչ եղեւ այնպէս : Բայց ասեմ՝ ձեզ, զի ամենայն որ արձակէ զկին իւր՝ եւ ոչ վասն պոռնկութեան, եւ արացէ այլ՝ շնայ, եւ որ զարձակեալն առնէ՝ շնայ : Աւ⁴ ի տան դարձեալ աշակերտքն զնոյն հարցին ցնա : Աւ ասէ ցնոսա . եթէ այր արձակեացէ զկին իւր՝ եւ արացէ այլ, շնայ . եւ⁵ որ զարձակեալն առնէ՝ շնայ : Աւ⁶ կին եթէ ելցէ յառնէ իւրմէ՝ եւ եղիցի առն այլում, շնայ : Ասեն⁷ ցնա աշակերտքն իւր . եթէ այդպէս ինչ վնաս իցէ ընդ այր եւ ընդ կին, լաւ է չամուսնանալ : Աւ նա ասէ ցնոսա . ոչ ամենեքեան բաւական են այդմ բանի, այլ որոց տուեալ է : Չի են ներքինիք՝ որ յորովայնէ մօր իւրեանց ծնան այնպէս . եւ են ներքինիք՝ որ ի մարդկանէ եղեն ներքինիք . եւ են ներքինիք՝ որ զանձինս իւրեանց արարին ներքինիս վասն արքայութեան երկնից . որ կարողն է տանել տարցի :

Ղ.Օ. Սեփարանն է Ղազարոս:

240. Այր՝ ոմն էր մեծատուն, եւ ազանէր բե-
 Տեզս եւ ծիրանիս, եւ ուրախ լինէր հանապազ ա-
 ռատապէս: Աւ աղքատ ոմն անուն Ղազարոս ան-
 կեալ դնէր առ դրան նորա վիրաւորեալ. եւ ցան-
 կայր ընուլ զորովայն իւր ի փշրանաց՝ որ անկանէին
 ի սեղանոյ մեծատանն. այլ եւ շունք եւս զայ-
 ին, եւ լեզուին զվէրս նորա: Աւ եղեւ մեռանել աղ-
 քատին. եւ տանել հրեշտակաց զնա ի գոգն Աբրա-
 համու. մեռաւ եւ մեծատունն՝ եւ թաղեցաւ. Աւ
 ի դժոխսն ամբարձ զաչս իւր մինչ ի տանջանսն էր,
 ետես զԱբրահամ ի հեռաստանէ, եւ զՂազարոս ի
 գոգ նորա հանգուցեալ: Աւ նա աղաղակեաց եւ ասէ.
 հայր Աբրահամ՝ ողորմեաց ինձ, եւ առաքեալ զՂա-
 զարոս, զի թացցէ զծագ մատին իւրոյ ի ջուր, եւ զո-
 վացուցէ զլեզու իմ. զի պապակիմ ի տապոյ աստի:
 Աւ ասէ ցնա Աբրահամ. որդեակ՝ յիշեալ զի ընկալար
 անդրէն զբարիսն քո ի կեանսն քում, եւ Ղազարոս
 նոյնպէս զչարչարանսն. արդ՝ սա աստ մխիթարի, եւ
 դու սյդր պապակիս: Աւ ի վերայ այսր ամենայնի՝
 վիճ մեծ է ընդ մեզ եւ ընդ ձեզ. եթէ կամիցին
 աստի առ ձեզ անցանել՝ ոչ կարեն, եւ ոչ այտի ոք
 առ մեզ անցանել: Աւ ասէ. արդ աղաչեմ զքեզ
 հայր, զի արձակեսցես զգա ի տուն հօր իմոյ. են իմ
 անդ եղբարք հինգ, որպէս զի տայցէ նոցա վկայու-
 թիւն. զի մի եւ նոքա զայցին յայս տեղի տանջա-
 նաց: Աւ ասէ Աբրահամ. ունին զՄովսէս եւ զմար-
 դարէսն, նոցա լուիցեն: Աւ նա ասէ, ոչ՝ հայր Ա-
 բրահամ, բայց թէ ի մեռելոց ոք երթիցէ առ նոսա,
 եւ ապաշխարիցեն: Աւ ասէ ցնա. եթէ Մովսէսի եւ
 մարգարէիցն ոչ լսեն, եւ ոչ թէ ի մեռելոց ոք յառ-
 նիցէ՝ հաւանեսցին:

ՊԼ. Երբայո-նի-ն է- գալու-սոս Բրիտանի:

241. Իբրեւ¹ հարցաւ ի փարիսեցւոցն՝ թէ երբ դայցէ արքայութիւն Եստուծոյ. պատասխանի ետ նոցա եւ ասէ. ոչ դայ արքայութիւն Եստուծոյ խտրանօք. եւ չասիցեն, թէ ահաւապիկ աստ է՝ կամ անդ. զի ահա արքայութիւն Եստուծոյ ի ներքս ի ձեզ է: Եսաց եւ առ աշակերտսն. եկեսցեն աւուրք ցանկանալոյ ձեզ մի յաւուրցն Արդւոյ մարդոյ տեսանել՝ եւ ոչ տեսանիցէք: Եւ եթէ ասիցեն ձեզ՝ եթէ ահաւապիկ է՝ կամ անդ, մի երթայցէք զհետ զի որպէս փայլակն փայլատակեալ ի ներքոյ երկնից՝ ընդ երկնիւք ծագիցէ, նոյնպէս եւ Արդի մարդոյ յաւուրն իւրում: Բայց նախ պարտ է նմա բազումս չարչարել՝ եւ խոտել յազգէս յայամանէ: Եւ յ² որպէս աւուրքն՝ Ադի, այնպէս եղիցի գալուստն որդւոյ մարդոյ: Օ ի որպէս էին յաւուրսն որ յառաջ քան զՂրհեղեղն, ուտէին եւ ըմպէին՝ կանայս առնէին եւ արանց լինէին, մինչեւ յօրն՝ յորում եմուտ Ադի ի տապանն. եւ ոչ զխտացին՝ մինչեւ եկն ջրհեղեղն եւ եբարձ զամենեսին, այնպէս եղիցի եւ գալուստն Արդւոյ մարդոյ: Աոյնպէս³ եւ որպէս յաւուրսն՝ Ղովտայ եղեւ, ուտէին՝ ըմպէին՝ գնէին՝ վաճառէին, անկէին՝ շինէին. եւ յորում սուուր ել Ղովտ ի Սոդոմայ, տեղեաց հուր եւ ծծումք յերկնից՝ եւ կորոյս զամենեսին. ըստ նմին օրինակի եղիցի եւ յաւուրն, յորում Արդի մարդոյ յայտնելոց է: Յայնմ սուուր որ կայցէ ի տանիս՝ եւ կարասի իւր ի տան, մի իջցէ առնուլ զայն. եւ որ յանդի իցէ, նոյնպէս մի դարձցի յետս: Յիշեցէք զկինն Ղովտայ: Արխնդրիցէ զանձն իւր ապրեցուցանել, կորուսցէ զնա. եւ որ կորուսցէ, ապրեցուսցէ զնա: Եսեմ ձեզ. յայնմ գիշերի՝ թէ եղիցին երկու ի մի մահիձս, մին առցի՝ եւ միւսն թողցի. եւ եթէ եղիցին երկու՝ աղալ ի միասին, մին առցի՝ եւ միւսն թողցի. եւ եթէ իցեն

երկու յանդի, մին առցի՝ եւ միւսն թողցի: Պատասխանի ետուն եւ ասեն ցնա. յո՞ Տէր: Եւ նա ասէ ցնոսա. ուր մարմին է, անդր եւ արծուիք ժողովեացին:

ՉԼ. Ըստի դասասորեն եւ այրոյն:

242. Ըսաց եւ առակ մի՛նոցա՝ առ այն, թէ պարտ է յամենայն ժամ կալ նոցա յաղօթս եւ մի ձանձրանալ: Ըսէ. դատաւոր մի էր ի քաղաքի ուրեմն, յԱստուծոյ ոչ երկնչէր՝ եւ ի մարդկանէ ոչ ամուչէր: Եւ այրի մի էր ի նմին քաղաքի, գայր առ նա եւ ասէր. դատ սրա ինձ յոտխէ իմմէ: Եւ ոչ կամէր ի բազում ժամանակս. յետ այնորիկ ասէ ի մտի իւրում, եթէ եւ յԱստուծոյ ոչ երկնչիմ, եւ ի մարդկանէ ոչ ամուչեմ, գոնէ վասն աշխատ առնելոյ զիս այրոյն՝ արարից նմա դատ, զի մի իսպառ եկեալ թախանձիցէ զիս: Եւ ասէ Տէր. լուարուք զինչ դատաւորն անիրաւութեան ասէր: Իսկ Աստուած ոչ առնիցէ վրէժխնդրութիւն ծառայից իւրոց, որ աղաղակեն առ նա ի տուէ եւ ի դիշերի. եւ երկայնամիտ միայն լիցի առ նոսա: Եւ յո՞ ասեմ ձեզ. զի արասցէ վրէժխնդրութիւն նոցա վաղվաղակի. իսկ Արդի մարդոյ եկեալ գտանիցէ՞ արդեօք հաւատս յերկրի:

ՉԽ. Փայրիսեցին եւ հաստատոր:

243. Ըսաց եւ առ ոմանս պանծացեալս յանձինս, թէ արդարք իցեն՝ եւ խոտիցեն զբազումն, զառակս զայս: Երբ երկու ելին ի տաճարն կալ յաղօթս, մին փարիսեցի՝ եւ միւսն մաքսաւոր: Փարիսեցին կայր մեկուսի, եւ զայս առանձինն աղօթս մատուցանէր. Աստուած իմ՝ գոհանամ զքէն, զի ոչ եմ իբրեւ զայլս ի մարդկանէ, զյափշտակողս՝ եւ զանիրաւս՝ եւ զչունս, կամ իբրեւ զայս մաքսաւոր: Եւ յլ պահեմ երկիցս ի շաբաթու, եւ տամ տասանորդս յամենայն ստացուա-

ծոյ իմոց : Եւ մաքսաւորն կայր մեկուսի, եւ ոչ կամէր եւ ոչ զաչսն ընդ երկինս ամբառնալ . այլ կոծէր զկուրծս իւր՝ եւ ասէր . Աստուած՝ քաւեա զիս զմեղաւորս : Եսեմ՝ ձեզ . էջ սա արդարացեալ ի սուն իւր քան զնա . զի ամենայն որ բարձրացուցանէ զանձն իւր, խոնարհեսցի . եւ որ խոնարհեսցուցանէ զանձն, բարձրացի :

Ղ . Ընդոսնի Յիսուս զմանկտին — Պարտ է զգոյշ լինել ի մեքեայ ինչս :

244. Յայնժամ¹ մատուցան առ նա մանկտի՝ զի² մերձենայցէ ի նոսա, զի³ ձեռն գիցէ ի վերայ նոցա : Իբրեւ⁴ տեսին աշակերտքն՝ սաստեին⁵ այնոցիկ որ մատուցանէինն : Իբրեւ ետես Յիսուս՝ բարկացեալ սաստեսաց նոցա, եւ⁶ կոչեցեալ զնոսա առ ինքն՝ ասէ .⁷ Թոյլ առք մանկուոյդ զալ առ իս, եւ մի արգելուք զըստս . զի այդպիսեացդ է սրբայութիւն Աստուծոյ : Եմէն ասեմ ձեզ . որ ոչ ընկալցի զարքայութիւն Աստուծոյ իբրեւ զմանուկ՝ ոչ մտցէ ի նա : Եւ առեալ զնոսա ի գիրկս, ձեռն եդ ի վերայ՝ եւ օրհնեաց զնոսա : Եւ⁸ եդեալ ձեռն ի վերայ նոցա՝ զնաց անտի . եւ⁹ ընդ ելանել նորա անտի ի ճանապարհ՝ ահաւասիկ ոմն իշխան¹⁰ մեծատուն¹¹ ընթացեալ ի ծունր իջանէր եւ հարցանէր ցնա եւ ասէր . վարդապետ բարի, զի¹² նչ արարից¹² զի զկեանսն յաւիտենականս ժառանգեցից : Եւ Յիսուս ասէ ցնա . զի¹³ ասես զիս բարի, զի¹³ հարցանես զիս զբարւոյ, չիք¹⁴ դք բարի բայց մի Աստուած : Եթէ¹⁵ կամիս ի կեանսն յաւիտենականս մտանել, պահեա զպատուիրանսն : Եսէ ցնա, զորս : Եսէ ցնա Յիսուս . Օպատուիրանս¹⁶ գիտես . մի՛ շնար, մի՛ սպանաներ, մի՛ գողանար, մի՛ սուտ վկայեր, պատուեա զհայր քո եւ զմայր, եւ սիրեսցես զընկեր քո իբրեւ զանձն քո : Եսէ ցնա պատանին . վարդապետ,¹⁷ զայդ ամենայն արարի ի մանկութենէ իմմէ . արդ¹⁸ իւր իւրք

պակաս իցեմ: Իբրեւ¹ լուաւ զայն Յիսուս, հայեցեալ² ի նա սիրեաց զնա, եւ ասէ ցնա. միւս³ եւս պակաս է քեզ. եթէ⁴ կամիս կատարեալ լինել, երթ, զամենայն⁵ զոր ինչ ունիս՝ վաճառեա եւ տուր աղքատաց, եւ ունիցիս զանձս յերկինս, եւ⁶ եկ զինի իմ: Իբրեւ⁷ լուաւ պատանին զբանն, խոժոռեալ⁸ ընդ բանն՝ զնաց տրտում, զի ունէր ինչս բազումս:

245. Իբրեւ⁹ ետես զնա Յիսուս տրտմեալ, եւ¹⁰ հայեցեալ յայսկոյս յայնկոյս՝ ասէ ցաշակերտան ինւր զիւրդ դժուարին է՝ որ զինչսդ ունին, մտանել յարքայութիւն Մատուծոյ. ամէն¹¹ ասեմ ձեզ, զի դժուարաւ մտցէ մեծատուն յարքայութիւն երկնից: Եւ¹² աշակերտքն զարմանային ի վերայ բանիցն նորա. իսկ Յիսուս դարձեալ պատասխանի ետ նոցա եւ ասէ. դարձեալ¹³ ասեմ ձեզ. որդեակք¹⁴ որչափ դժուարին է յուսացելոց յինչս՝ մտանել յարքայութիւն Մատուծոյ: Վիւրին է մալխոյ ընդ ծակ ասղան անցանել՝ քան մեծատան յարքայութիւն Մատուծոյ մտանել: Իբրեւ¹⁵ լուան աշակերտքն՝ առաւել¹⁶ եւս զարմանային եւ ասէին ընդ միմեանս. իսկ ո՞ կարացէ ապրել: Հայեցեալ ընդ նոսա Յիսուս՝ ասէ. Եւ ի մարդկանէ այդ անհնարին է այլ ոչ առ ի յՄատուծոյ. առ¹⁷ յՄատուծոյ ամենայն ինչ զօրաւոր (է). անհնարինքն¹⁸ առ ի մարդկանէ հնարաւորք են յՄատուծոյ: Յայնժամ¹⁹ պատասխանի ետ Պետրոս եւ ասէ ցնա. աւաւսիկ մեք թողաք զամենայն. եւ եկաք զինի քո, արդ զինչ լինիցի մեզ: Եսէ ցնոսա Յիսուս. ամէն ասեմ ձեզ. զի դուք որ եկիք զինի իմ, ի միւսանդամ դալստեան՝ յորժամ նստցի որդի մարդոյ յաթոռ փառաց իւրոց, նստջիք եւ դուք յերկոտասան աթոռ՝ դատել զերկոտասան ազգն Իսրայելի: Եւ²⁰ ոչ որ է որ եթող զտուն կամ զեղբարս կամ զքորս կամ զհայր կամ զմայր կամ զորդիս կամ զազարակս վասն իմ կամ վասն աւետարանին, եթէ ոչ առնուցու հա-

բիւրապատիկ այժմ՝ յայսմ ժամանակի տունս եւ եղբարս եւ քորս եւ մարս եւ որդիս եւ ազարակս՝ հալածանօք հանդերձ, եւ յաշխարհին որ դալոց է՝ զկեանս յաւիտենականս: Օ, ի բազումք եղիցին առաջինք յետինք՝ եւ յետինք առաջինք:

ՈՒ. Երեսն ճակատայ այգեոյն:

246. Եւ ման է արքայութիւն երկնից առն տանու տեառն, որ ել ընդ առաւօտս ի վարձու ունել մշակս յայգի իւր: Եւ արկ վարձս մշակացն աւուրն դահեկան, եւ առաքեաց զնոսս յայգի իւր: Եւ ելեալ զերրորդ ժամու՝ ետես այլս զի կային դատարկ ի հրապարակս. Եւ ասէ ցնոսս. երթայք եւ դուք յայգի իմ, եւ որ ինչ արժան իցէ՝ տաց ձեզ: Վնացին եւ նոքա. եւ դարձեալ ելեալ զվեց ժամու եւ զինն ժամու՝ արար նոյնպէս: Եւ զմետասաներորդ ժամու ելեալ եզիտ այլս՝ զի կային դատարկ, ասէ ցնոսս. ընդէր կայք աստ զօրս ցերեկ դատարկ: Եսեն ցնա. զի ոչ ոք կալաւ զմեզ ի վարձու. ասէ ցնոսս. երթայք եւ դուք յայգին, եւ որ ինչ արժան է՝ առնուցուք: Եւ իբրեւ երեկոյ եղև՝ ասէ տէր այգեոյն ցգաւառապետ իւր. կոչեա զմշական եւ տուր նոցա վարձս՝ սկսեալ ի յեանոցն մինչեւ ցառաջինսն: Իբրեւ եկին որք զմետասաներորդ ժամուն, առին մէն մի դահեկան: Եկեալ եւ առաջինքն՝ համարէին թէ աւելի առնուցուն, եւ առին մէն մի դահեկան եւ նոքա: Իբրեւ առին, տրանջէին զտանուտեառնէն՝ եւ ասէին. թէ դոքա յետինքդ մի ժամ դործեցին, եւ հասարակորդս մեզ արարեր զգոսս, որ զճանրութիւն աւուրն բարձաք եւ զտօթ: Եւ պատասխանի ետ միում ի նոցանէ՝ եւ ասէ. ընկեր՝ չգրկեմ զքեզ, ոչ դահեկանի միոջ սակ արկեր ընդ իս: Եւ զքոյդ՝ եւ երթ. եթէ կամիմ յեանոցս տալ՝ որպէս եւ քեզ. եթէ չիցէ ինձ իշխանութիւն յիսսս առնել զինչ եւ

կամիմ. կամ թէ ակն քո չար է, զի ես առատս եմ: Այսպէս եղիցին յետինք առաջինք՝ եւ առաջինք յետինք. զի բազումք են կոչեցեալք, եւ սակաւք են ընտրեալք:

ՆԻ. Յարնէ Ղազարոս:

247. Եւ¹ էր ոմն Հիւանդ Ղազարոս ի Բեթանիա, ի գեղջէ Մարեմայ, եւ Մարթայի քեռ նորա: Այս այն Մարիամ է որ օծ զՏէրն իւղով եւ ջնջեաց զոտս նորա հերով իւրով. որոյ եղբայրն Ղազարոս Հիւանդ էր: Առաքեցին առ նա քորքն նորա՝ եւ ասեն. Տէր՝ ահա ստիկ զոր դուն սիրէիր՝ Հիւանդացեալ է: Երբեւ լուաւ Յիսուս, ասէ. այն Հիւանդութիւն չէ ի մահ, այլ վասն փառացն Աստուծոյ. զի փառաւոր լիցի որդի Աստուծոյ այնուիկ: Եւ սիւրէր Յիսուս զՄարթա եւ զքոյր նորա զՄարիամ, եւ զՂազար: Երբեւ լուաւ թէ Հիւանդացեալ է, զտեղի կալաւ անդէն ուր էրն՝ աւուրս երկուս: Ապա յետ այնորիկ ասէ ցնոսա, եկայք երթիցուք միւս անգամ ի Հրէաստան: Ասեն ցնա աշակերտքն. ռարբի՛ այժմ եւս խնդրէին զքեզ Հրէայքն քարկոծ առնել. եւ դարձեալ երթաս անդրէն: Պատասխանի ետ Յիսուս. ոչ երկոտասան ժամ է աւուր. եթէ որ գնայ ի տունն ջեան՝ ոչ գայթաղի, զի զլոյս աշխարհիս այսորիկ տեսանէ. ապա թէ որ գնայ գիշերի՛ գայթաղի, զի լոյս ոչ զոյ ընդ նմա: Օայս իբրեւ ասաց, յետ այսորիկ ասէ ցնոսա. Ղազարոս բարեկամ մեր ննջեաց. այլ երթամ, զի զարթուցից զնա: Ասեն ցնա աշակերտքն. Տէր՝ եթէ ննջեաց՝ ապա ապրի: Այլ Յիսուս վասն մահուն նորա ասէր. նոցա այսպէս թուեցաւ՝ թէ վասն ննջելոյ քնոյն ասէ: Յայնժամ ասէ ցնոսա Յիսուս յայտնապէս. Ղազարոս մեռաւ. եւ ես ուրախ եմ վասն ձեր, զի դուք հաւատասջիք ինձ, զի ես չէի անդ. բայց արդ՝ եկայք երթիցուք առ նա: Ասէ թո՛վմաս՝ անուանեալն երկուո-

ըեակ՝ ցաշակերտակիցսն. օն՝ եկայք եւ մեք՝ զի ընդ նմա մեռցուք: Ահն Յիսուս՝ եզիտ զնա չորեքօրեայ ի գերեզմանի: Աւ էր Բեթանիա մերձ յԱրուսաղէմ, իբրեւ ասպարիսօք Հնդետասան: Բազումք ի Հրէից անտի եկեալ էին առ Մարթա եւ Մարիամ, զի մխիթարեսցեն զնոսա վասն եղբօրն: Մարթա իբրեւ լուաւ՝ թէ Յիսուս զայ, ընդառաջ զնաց նորա. բայց Մարիամ նստէր անդէն ի տան: Ասէ Մարթա ցՅիսուս. Տէր՝ եթէ աստ լեալ էիր, եղբայրն իմ չէր մեռեալ. այլ եւ արդ զիտեմ, եթէ զորինչ խնդրեսցես Աստուծոյ՝ տացէ քեզ Աստուած: Ասէ ցնա Յիսուս. յարիցէ եղբայրն քո: Ասէ ցնա Մարթա. զիտեմ զի յարութեան՝ յաւուրն յետնում: Ասէ ցնա Յիսուս. ես իսկ եմ յարութիւն եւ կեանք որ հաւատայ յիս, թէպէտ եւ մեռանի՝ կեցցէ. եւ ամենայն որ կենդանի է եւ հաւատայ յիս, մի մեռցի ի յաւիտեան. հաւատո՞ւս այսմիկ: Ասէ ցնա. այո՛ Տէր՝ ես հաւատացի՝ եթէ դու ես Բարիստոսն որդի Աստուծոյ, որ յաշխարհ դալոց էիր: Աւ զայս իբրեւ աւսաց, զնաց եւ կոչեաց զՄարիամ զքոյր իւր լուկեայն՝ եւ ասէ. վարդապետ եկեալ է եւ կոչէ զքեզ: Աս իբրեւ լուաւ՝ յարեաւ վաղվաղակի, եւ եկն առ նա: Չեւ եւս էր եկեալ Յիսուս ի գեօղն. այլ էր անդէն ի տեղւոջն՝ ուր ընդառաջ եղեւ նմա Մարթա: Իսկ Հրեայքն՝ որ էին ընդ նմա ի տան անդ եւ մխիթարէին զնա, իբրեւ տեսին զՄարիամ թէ յարեաւ վաղվաղակի եւ զնաց, զնացին եւ նոքա զհետ նորա. համարէին թէ ի գերեզմանն երթայ՝ զի լացցէ անդ: Իսկ Մարիամ իբրեւ եկն ուր էրն Յիսուս եւ ետես զնա, անկաւ առ ոտս նորա եւ ասէ. Տէր՝ եթէ աստ էիր զիպեալ՝ ոչ էր մեռեալ եղբայրն իմ. Յիսուս իբրեւ ետես զնա զի լայր, եւ որ ընդ նմա էին Հրեայքըն՝ լային, խռովեցաւ յոգի իւր իբրեւ զայրացեալ, եւ ասէ. ո՞ւր եղիք զնա: Ասեն ցնա. Տէր՝ եկ եւ

տես: Աւ արտասուեաց Յիսուս: Ասէին Հրեայքն, տեսէք՝ որչափ սիրէր զնա. կէսքն ի նոցանէ ասէին. ոչ կարէր սա, որ եբաց զաչս կուրին, առնել՝ զի եւ սա մի մեռցի: Յիսուս դարձեալ զայրացեալ ընդ միտս իւր, զայ ի զերեզմանն. եւ էր այր մի, եւ վէմ մի եղեալ ի վերայ նորա: Աւ ասէ Յիսուս. իբաց արարէք զվէմդ: Ասէ ցնա Մարթա՝ քոյր մեռելոյն. Տէր՝ արդ հոտեալ իցէ, քանզի չորեքօրեայ է: Ասէ ցնա Յիսուս. ոչ ասացի քեզ՝ եթէ հաւատացես, տեսցես զփառան Աստուծոյ: Աւ իբրեւ ի վեր առին զվէմն, Յիսուս ամբարձ զաչս իւր ի վեր, եւ ասէ. Հայր՝ դոհանամ զքէն. զի լուար ինձ: Աւ ես գիտէի՝ զի յամենայն ժամ լես ինձ. այլ վասն ժողովրդեանս որ շուրջ կան՝ առնեմ, զի հաւատացեն՝ թէ դու առաքեցեր զիս: Գայս իբրեւ ասաց, ի ձայն մեծ աղաղակեաց եւ ասէ. Ղազարէ՛ արի եկ արտաքս: Աւ ել մեռեալն ոտիւք կապելովք, եւ ձեռօքն երիզապնդօք, եւ երեսօքն վարչամակապատօք: Աւ ասէ ցնոսա Յիսուս. լուծէք զդա՛ եւ թողէք երթալ: Բազումք ի Հրէիցն՝ որ եկեալ էին առ Մարեմանս, իբրեւ տեսին զոր արարն՝ հաւատացին ի նա: Աւ ոմանք ի նոցանէ գնացին առ փարիսեցիսն, եւ պատուեցին նոցա՝ զոր արարն Յիսուս:

ՁԳ. Առաջին խորհուրդ վասն Վրիստոսի:

248. Ժողովեցին քահանայապետքն եւ փարիսեցիք ատեան, եւ ասեն. զի՞նչ արասցուք, զի այրն այն բազում նշանս առնէ: Աթէ թողումք զնա այնպէս, ամենեքին հաւատան ի նա. եւ զայցեն Հռոմք՝ եւ բառնայցեն զազգս մեր՝ եւ զտեղի: Մի ոմն ի նոցանէ՝ անուն Այլիափա, որ քահանայապետ էր տարւոյն այնորիկ, ասէ ցնոսա. դուք ոչ ինչ գիտէք, եւ ոչ բնաւ խորհել իսկ, թէ լաւ է մեզ՝ զի այր մի մեռանիցի ի վերայ ժողովրդեանս, եւ մի՛ ամենայն ազգս

կորիցէ: Օայս ոչ յանձնէ ինչ ասաց. այլ զե քահանայապետ էր տարւոյն այնորիկ, մարգարէացաւ՝ եւ թէ մեռանելոց էր Յիսուս ի վերայ ազգին. եւ ոչ ի վերայ ազգին միայն, այլ զե եւ զորդիսն Աստուծոյ զցրուեալսն ժողովեսցէ ի մի: Ապա յայնմ օրէ խորհուրդ արարին՝ զե սպանցեն զնա: Եւ Յիսուս այնուհետեւ ոչ եթէ համարձակ շրջէր ի մէջ Հրէիցն. այլ գնաց անտի յերկիր մի՝ որ մերձ էր յանապատ, ի քաղաք մի՝ որում անուն էր Եփրայիմ, եւ անդ լինէր աշակերտօքն հանգերձ: Եւ էր մերձ զատիկն Հրէից, եւ բազումք ելին յերուսաղէմ ի գաւառէ անտի յառաջագոյն քան զգատիկն, զե սրբեսցեն զանձինս իւրեանց: Խնդրէին զՅիսուս, եւ ասէին ընդ միմեանս՝ մինչ կային ի տաճարին. զհարկ թուի ձեզ՝ եթէ ոչ գայցէ ի սօն այսր: Պատուէր տուեալ էր քահանայապետիցն եւ փարիսեցւոց, զե թէ դ քիտասցէ թէ ուր է, դուշակեսցէ զնմանէ զե կայցին զնա: Եւ՛ եղեւ ի կատարել աւուրց վերանալոց նորա՝ եւ ինքն զերեսս հաստատեաց երթալ յերուսաղէմ: Եւ առաքեաց հրեշտակս առաջի երեսաց իւրոց. եւ իբրեւ չոգան՝ մտին ի զիւզ մի Սամարացւոց պատրաստել ինչ նմա: Եւ ոչ ընկալան զնա, զե դէմ եղեալ էր նորա երթալ յերուսաղէմ: Իբրեւ տեսին աշակերտքն Յակովբոս եւ Յովհաննէս, ասեն. Տէր՝ կամի՞ս զե ասացուք, եւ իջցէ հուր յերկնից՝ եւ սատակեսցէ զնոսա: Վարձաւ սաստեաց ի նոսա՝ եւ ասէ. ոչ զիտէք՝ որոյ հոգւոց էք դուք: Օ ի Արդի մարդոց ոչ եկն զոգիս մարդկան կորուսանել՝ այլ կեցուցանել: Եւ գնացին յայլ գիւղ:

Ճ՛Ի. Երբորդ կանխասացո-լի-ն Տահո-անն — Արդի-ն
Օ. Եբէդեայ:

249. Եւ՛ էին ի ճանապարհի՞ մինչդեռ ելանէին յերուսաղէմ. եւ երթայր Յիսուս առաջի քան զնո-

սա, եւ զարմացեալ էին որ զհետն երթային՝ եւ երկրնչէին: Եւ առեալ միւսանդամ՝ զերկոտասանսն՝ առւանձինն, սկսաւ² ասել նոցա՝ զինչ անցք անցանելոց իցեն ընդ նա: Եւ³ ասէ ցնոսա. ահաւասիկ ելանեմք յԱրուսաղէմ. եւ կատարեսցին ամենայն զրեալքն մարգարէիւք վասն որդւոյ մարդոյ: Օ՛ի մատնեսցի՞ քահանայապետիցն եւ դպրաց. եւ դատեսցեն զնա ի մահ, եւ մատնեսցեն զնա հեթանոսաց՝ այպանել⁵ եւ հարկանել եւ ի խաչ հանել. եւ⁶ կատակեսցի, եւ հարկանիցեն եւ սպանանիցեն զնա, եւ յերիւր աւուր յարիցէ: Եւ նոքա ոչինչ իմացան յայնցանէ այլ էր բանն ծածկեալ ի նոցանէ, եւ ոչ զիտէին զասացեալն: Յայնժամ⁷ մատեաւ առ նա մայր որդւոցն Օ՛եբեղեայ որդւովքն իւրովք հանդերձ. երկիր պազանէր՝ եւ խնդրէր ինչ ի նմանէ: Եւ նա ասէ ցնա. զինչ կամիս. ասէ ցնա. ասա զի նստցին սոքա երկու որդիքս իմ, մի ընդ աջմէ քումէ՝ եւ մի ընդ ահեկէ յարքայութեան քում: Պատասխանի ետ Յիսուս եւ ասէ. ոչ զիտէք զինչ խնդրէք. կարէք ըմպել զբաժակն՝ զոր ես ըմպելոցն եմ, կամ⁸ զմկրտութիւնն մկրտել՝ զոր ես մկրտելոցն եմ: Եւ նոքա ասեն ցնա, կարեմք. եւ Յիսուս ասէ ցնոսա. զբաժակն զոր ես ըմպելոց եմ՝ ըմպիցէք, եւ զմկրտութիւնն՝ զոր ես մկրտելոց եմ՝ մկրտիցիք. այլ նստուցանել ընդ աջմէ իմմէ եւ ընդ ահեկէ՝ ոչ է իմ տալ, այլ⁸ որոց տուեալ է ի Հօրէ իմմէ: Եւ լուեալ տասանցն՝ բարկացան ի վերայ երկուցն եղբարց՝ Յակովբայ⁹ եւ Յովհաննու: Յիսուս¹⁰ կոչեաց զնոսա առ ինքն եւ ասէ. զիտէք՝ զի իշխանք ազգաց տիրեն նոցա, եւ մեծամեծքն իշխեն նոցա: Ոչ այնպէս իցէ եւ ի ձերում միջի. այլ որ կամիցի ի ձէնջ մեծ լինել՝ եղիցի ձեր պաշտօնեայ. եւ¹¹ որ կամիցի ի ձէնջ առաջին լինել՝ եղիցի ամենեցուն ծառայ: Վանդի եւ որդի

մարդոյ ոչ եկն առնուլ պաշտօն՝ այլ պաշտել, եւ տալ զանձն իւր փրկանս փոխանակ բազմաց :

ՂԵ . Չակքէոս :

250. Եւ¹ դան յԵրիքով . եւ² մտեալ շջէր ընդ Երիքով : Եւ ահա այր մի անուն կոչեցեալ Չակքէոս, եւ նա էր մնաքսապետ, եւ ինքն մեծատուն . եւ խնդրէր տեսանել ՚ եթէ ո՞վ իցէ Յիսուս, եւ ոչ կարէր ի բազմութենէն, զի կարճ էր հասակաւ : Եւ ընթացեալ յառաջս, ել ի ժանտաթղենին՝ զի տեսանիցէ զնա . քանզի ընդ այն իսկ անցանելոց էր : Երբեւ եկն ի տեղին, հայեցաւ ի վեր Յիսուս՝ եւ ասէ ցնա . Չակքէ՛ փութա էջ այտի, զի այսօր ի տան քում արժան է ինձ ազանել : Փութացաւ եւ էջ՝ եւ ընկալաւ զնա ուրախութեամբ : Երբեւ տեսին ամենեքին, արտնջէին եւ ասէին՝ թէ առ առն մեղաւորի եմուտ լուծանել : Եկն՝ եկաց Չակքէոս՝ եւ ասէ ցՏէր . Տէր՝ ահա զկէս ընչից իմոց տաց աղքատաց, եւ եթէ զոք զրկեցի, հատուցից չորեքիկն : Եւ ասէ ցնա Յիսուս . այսօր եղև փրկութիւն տանս այսմիկ . քանզի եւ սա որդի Եբրահամու է : Չի եկն Որդի մարդոյ խնդրել եւ կեցուցանել զփորուսեալն :

ՂՕ . Եւսի պատն ճառիցն :

251. Եւ մինչդեռ նորա զայն լսէին, յաւել առակ մի եւ ասէ, վասն մերձենալոյ նորա յԵրուսաղէմ, եւ համարելոյ նոցա եթէ առժամայն յայտնեցոց է արքայութիւն Եստուծոյ : Եսէ . այր ոմն ազնուական զնաց յաշխարհ հեռի՝ առնուլ իւր թագաւորու թիւն, եւ դառնալ : Եւ կոչեցեալ զճառայս իւր՝ ես նոցա տասն մնաս, եւ ասէ ցնոսա . յարգեցէք զայդ՝ մինչեւ եկից : Եւ քաղաքացիքն նորա ասէին զնա, առաքեցին հրեշտակս զկնի նորա եւ ասեն, թէ ոչ կամիք թագաւորել դմա ի վերայ մեր : Եւ եղև

դառնալ նմա՝ առեալ զթագաւորութիւն, եւ կոչեալ զծառայսն՝ որոց տուեալ էր զարծաթն, զի գիտասցէ թէ ո՞ զինչ շահեցաւ: Եւ ին առաջինն եւ ասէ. տէր մնասն քո՝ տասն մնաս արար: Եւ ասէ ցնա. ազնիւ ծառայ եւ բարի, զի ի փոքուդ հաւատարիմ եղեր, լիջիր իշխանութիւն ունել ի վերայ տասն քաղաքի: Եւ ին երկրորդն եւ ասէ. մնասն քո արար հինգ մնաս: Եւ սէ եւ ցնա. եւ դու լիջիր ի վերայ հինգ քաղաքաց: Եւ ին միւսն եւ ասէ. տէր՝ ահա մնասն քո՝ զոր ունէի ծրարեալ ի վարչամակի. երկնէի ի քէն, զի այր ստամբակ ես. բառնաս՝ զոր ոչ եղիր, եւ հընձեա՝ զոր ոչ սերմանեցեր: Եւ ասէ ցնա. ի բերանոց քումէ դատեցայց զքեզ ծառայ անհաւատ. զիտէիր թէ ես այր մի ստամբակ եմ. բառնամ՝ զոր ոչ եղի, եւ հնձեմ՝ ուր ոչ սերմանեցի. եւ ընդէր ոչ ետուր զարծաթն իմ ի սեղանաւորս, եւ եկեալ ես տոկոսեօք պահանջէի: Եւ ասէ ցապասաւորսն. առէք ի դմանէ զմնասն. եւ տարայք ասք այնմ՝ որ ունիցի զտասն մնասն: Եւ ասէն ցնա. տէր՝ ունի տասն մնաս: Եւ սեմ՝ ձեզ. եթէ ամենայնի որ ունիցի, տացի. եւ յայնմանէ որ ոչն ունիցի, եւ զոր ունիցին՝ բարձցի ի նմանէ: Բայց զթշնամիսն իմ զայնոսիկ, որ ոչն կամէին զիս թագաւորել ի վերայ նոցա, ածէք այսր եւ սպանէք ասաջի իմ: Եւ իբրեւ զայս ասաց, գնաց յառաջ՝ ելանել յԵրուսաղէմ:

ՃԼ. Բարաթի Կոյր:

252: Եւ¹ ընդ ելանելն նորա յԵրիզովէ աշակերտօքն՝ եւ բազում ժողովրդով, որդի Տիմէի Բարաթի մէոս կոյր նստէր մուրացիկ յանցս ճանապարհի: Երբեւ² լուաւ զանցանել ժողովրդեանն, հարցանէր թէ զինչ իցէ այն. եւ պամեցին նմա թէ Յիսուս նազովրեցի անցանէ: Երբեւ³ լուաւ՝ թէ Յիսուս նազովրեցի է, սկսաւ աղաղակել եւ ասել. որդի Վաւթի Յիսուս՝ որորմեաց

ինձ: Եւ¹ (բազումք) որ առաջին երթային, սաստէին² նմա զի լռեսցէ. եւ նա առաւել եւս աղաղակէր, որդի՛ Վաւթի ողորմեաց ինձ: Գտեղի առ Յիսուս՝ եւ հրամայեաց կոչել, ածել³ զնա առ իւր: Առջին⁴ զկոյրն եւ ասեն ցնա. քաջալերեաց արի՛ կոչէ զքեզ: Եւ նա ընկեցեալ զձորձս իւր՝ յարեաւ եկն առ Յիսուս: Եւ⁵ իբրեւ մերձ եղեւ առ նա, եհարց զնա եւ ասէ. զի՞նչ կամիս դու՝ զի արարից քեզ. եւ նա ասէ. Տէր՝ զի բացցին աչք իմ՝ եւ տեսից: Եւ Յիսուս ասէ ցնա. հայեաց, երթ⁶, հաւատք քո կեցուցին զքեզ. եւ վաղվաղակի բացաւ, եւ երթայր զհետ նորա ի ճանապարհին, եւ⁷ փառաւոր առնէր զԼստուած. եւ ամենայն ժողովրդեանն տեսեալ, տայր օրհնութիւնն Ըստուծոյ:

ՃԼ. Երկրորդ օթոմն ոտիցն Վրիստոսի:

253. Իսկ⁸ Յիսուս վեց աւուրք յառաջ քան ըզլատիկն եկն ի Բեթանիա, ուր էր Վաղար մեռեալն, զոր յարոյցն ի մեռելոց: Եւ արարին անդ նմա ընթրիս, ի տան⁹ Սիմոնի բորոտի. եւ¹⁰ ի սպասու կայր Մարթա, եւ Վաղար մի էր ի բազմելոց ընդ նմա: Իսկ Մարեմայ առեալ լիտր մի իւղոյ նարդեան աղնուի մեծագնոյ, օծ զոտսն Յիսուսի, եւ հերով գլխոյ իւրոյ մաքրէր զոտս նորա. եւ¹¹ բեկեալ զշէշն՝ թափեաց¹² ի գլուխ նորա ի բազմականին, եւ¹³ տունն լի եղեւ ի հոտոյ իւղոյն: Իբրեւ¹⁴ տեսին աշակերտքն՝ բարկացան, եւ ասէին. ընդէր¹⁵ եղեւ կորուստ իւղոյդ այդորիկ: Մարթ էր զայդ իւղ վաճառել աւելի քան երեք հարիւր դահեկանի, եւ տալ աղքատաց. եւ զայրանային նմա յոյժ: Եւ¹⁶ ասէ մի ոմն յաշակերտաց անտի՝ Յուդա իսկարիովտացի, որ մատնելոցն էր զնա. Բնդէր ոչ իւղդ այդ վաճառեցաւ երեք հարիւր դեւնարի, եւ տուաւ աղքատաց: Գայս ասաց՝ ոչ զի զաղքատաց ինչ փոյթ էր նմա, այլ զի գող էր՝ եւ

գարկըն ինքն ունէր. եւ որ ինչ անկանէրն՝ նա կրէր : Վիսաաց¹ Յիսուս, եւ ասէ ցնոսա . զի՞ աշխատ առնէք զկինդ, [Թոյլ² դուք դմա՝ զի յօրն պատանաց իմոց պահեսցէ զայդ . գործ³ մի բարի գործեաց դա յիս : Յամենայն ժամ զաղքատս ընդ ձեզ ունիք, եւ յորժամ կամիք՝ կարող էք առնել նոցա բարիս . այլ զիս ոչ յամենայն ժամ ընդ ձեզ ունիք : Վա զոր ունէրդ՝ արար . արկանել⁴ դորա զիւզդ ի մարմին իմ՝ առ ի [Թաղելոյ զիս նշանակեաց . յառաջադոյն⁵ խնկեաց զմարմին իմ ի նշան պատանաց : Ըմէն ասեմ ձեզ . ուր եւ քարոզեսցի աւետարանս այս ընդ ամենայն աշխարհ, եւ զոր արար դա՝ խօսեսցի վասն յիշատակի դորին : Իբրեւ⁶ գիտաց ժողովուրդ բազում ի Հրէիցն [Թէ անդ է՝ եկին, ոչ միայն վասն Յիսուսի, այլ զի եւ զՎազար տեսցեն, զոր յարոյցն ի մեռելոց : Խորհուրդ արարին քահանայապետքն՝ զի եւ զՎազար սպանցեն . քանզի բազումք ի Հրէից երթային՝ եւ հաւատային ի Յիսուս :

ՂԹ . Մասնէ Յիսուս քարոզողէ՛ :

254 . Ի վաղիւ⁷ անդր՝ իբրեւ⁸ մօտ եղեն յԱրուսաղէմ՝ եւ եկին ի Բեթփաղէ եւ⁹ ի Բեթանիա, մօտ ի լեառն որ կոչի Չիթենեաց, յայնժամ¹⁰ Յիսուս արձակեաց երկուս¹¹ յաշակերտաց անտի, եւ ասէ ցնոսա . երթայք դուք ի գեօղդ՝ որ ընդդէմ ձեր կայ . եւ նոյնժամայն իբրեւ մտանէք ի նա, անդէն¹² գտանէք էշ կապեալ եւ յաւանակ ընդ նմին, յորոյ¹³ վերայ ոչ ոք ի մարդկանէ նստաւ, լուծէք¹⁴ ածէք ինձ : Եւ¹⁵ եթէ ոք հարցանիցէ զձեզ, [Թէ ընդէր լուծանէք . այսպէս ասասջիք ցնա՝ եթէ¹⁶ տեսուն իւրեանց պիտոյ են . եւ վաղվաղակի առաքեսցէ զնոսա : Բայց այս ամենայն եղեւ՝ զի լոցի բան մարգարէին՝ որ ասէ . Ըսացէք դատեր Աիովնի . ահա [Թագաւոր քո գայ քեզ հեզ, եւ հեծեալ յէշ եւ յաւանակի իշոյ : Վնացին աշակերտքն, եւ արարին

որպէս հրամայեաց նոցա Յիսուս: Չոգան¹ եւ գտին զյաւանակն կապեալ առ դուրս արտաքոյ ի փողոցի անդ՝ եւ լուծին զնա: Աւ² մինչդեռ լուծանէին զյաւանակն՝ ասեն տեարքն նորա ցնոսա. Գ. ի³ գործէք, զե⁴ լուծանէք զյաւանակդ. եւ նոքա ասեն ցնոսա որպէս ասացն Յիսուս՝ (եթէ) տեառն⁵ իւրում պիտոյ է, եւ⁵ թոյլ ետուն նոցա: Աւ⁶ ածին զէշն եւ զյաւանակն առ⁷ Յիսուս եւ⁸ ժողովուրդ բազում որ եկեալ էր ի տօնն, իբրեւ լուան թէ գայ Յիսուս յԵրուսաղէմ, առին ոստս արմաւենեաց՝ եւ ելին ընդ առաջ նորա, աղաղակէին եւ ասէին. ովսաննայ, օրհնեալ որ գասդ յանուն Տեառն՝ թագաւորդ Խարայելի: Աւ գտեալ Յիսուսի էշ մի, եւ⁹ արկանեն ի վերայ զհանդերձս իւրեանց, եւ նստաւ ի վերայ նորայ, որպէս¹⁰ եւ գրեալ է. Մի երկնչիւր դուստր Սիոմնի՝ ահաւաղիկ թագաւոր քո գայ նստեալ ի վերայ յաւանակի իշոյ: Աւ զայն ինչ ոչ գիտացին աշակերտքն նորա զառաջինն, այլ յորժամ փառաւորեցաւ Յիսուս, յայնժամ յիշեցին, եթէ այն էր՝ որ գրեալն էր վասն նորա. եւ զայն արարին նմա: Աւ¹¹ բազում ժողովուրդք (մինչդեռ¹² երթայր,) տարածեցին զհանդերձս իւրեանց ի ճանապարհին, եւ այլք հատանէին ոստս ի ծառոց՝ եւ տարածանէին ի ճանապարհին: Աւ¹³ իբրեւ այն ինչ մերձ եղեւ ի զառ ի վայր լերինն Չիթենեաց, սկսաւ ամենայն բազմութիւն աշակերտացն ուրախութեամբ օրհնել զԱստուած ի ձայն մեծ վասն ամենայն զօրութեանցն եղելոց՝ զոր տեսին: Աւ ասէին. օրհնեալ որ գայ թագաւորդ յանուն Տեառն. խաղաղութիւն յերկինս, եւ փառք ի բարձունս: Աւ¹⁴ ժողովուրդքն՝ որ առաջին եւ զինի երթային՝ աղաղակէին եւ ասէին. օրհնութիւն որդւոյ Վաւթի. օրհնեալ որ գայ յանուն Տեառն, օրհնեալ¹⁵ թագաւորութիւնդ եկեալ հօր մերոյ Վաւթի. խաղաղութիւն յերկինս՝ եւ փառք ի բարձունս: Աւ¹⁶ ժո-

ղովուրդն վկայէր՝ որ էր ընդ նմա, թէ զՎազար կոչեաց եւեթ ի գերեզմանէն, եւ յարոյց զնա ի մեռելոց: Եւ վասն այնորիկ ընդառաջ եղև նմա ժողովուրդն, զի լուան եթէ զայն նշանս արարեալ էր նորա: Իսկ փարիսեցիքն ասէին ընդ միմեանս. տեսանէ՞ք զի ոչինչ օգտիք. ահաւասիկ աշխարհ ամենայն զկնի նորա զնաց: Եւ՛ ոմանք ի փարիսեցւոցն յամբոխէ անտի ասեն ցնա. վարդապետ՝ սաստեա աշակերտացիքոց: Պատասխանի ետ եւ ասէ. ասեմ՝ ձեզ՝ զի եթէ դոքա լուեսցեն, քարինքդ աղաղակեսցեն: Եւ իբրեւ մերձեցաւ, տեսեալ զքաղաքն՝ ելաց ի վերայ նորա, եւ ասէ. Եթէ զխաէիր դու զոնէ յաւուրս յայսմիկ զխաղաղութիւն քո. բայց այժմ՝ ծածկեցաւ յերեսաց քոց: Եւ ի եկեսցեն աւուրք ի վերայ քո, եւ պատեսցեն զքեւ թշնամիք քո պատնէշ. եւ պաշարեսցեն զքեզ, եւ նեղեսցեն զքեզ յամենայն կողմանց. եւ յատակեսցեն զքեզ, եւ զորդիս քո ի քեզ. եւ ոչ թողուցուն քար ի քարի վերայ յամենայն ի քեզ, փոխանակ զի ոչ ծաննար զժամանակ այցելութեան քո

ՃԺ. Հանէ երկրորդ անգամ զվաճառօղան ի պաճարէն:

255. Եւ՛ ի մտանելն նորա յԵրուսաղէմ՝ դղըրդեցաւ քաղաքն ամենայն, եւ ասէ՝ ո՞վ իցէ սա: Եւ ժողովուրդքն ասեն. սա է մարգարէն Յիսուս՝ որ ի Նազարեթէ Վալիլեացւոց: Եւ եմուտ Յիսուս ի տաճարն: Եւ՛ մտեալ ի տաճարն՝ սկսաւ հանել զվաճառականն եւ զգնօղս՝ որ էին ի տաճարին. եւ զսեղանս հատավաճառացն ցրուեաց, եւ զաթոռս աղաւնեվաճառացն կործանեաց. եւ ոչ թողոյր՝ եթէ ոք անօթ ինչ անցուցանիցէ ընդ տաճարն: Եւ ուսուցանէր եւ ասէր ցնոսա. դրեալ է, տուն իմ տուն աղօթից կոչեսցի ամենայն հեթանոսաց, եւ դուք արարէք զդա այրս աւազակաց: Եւ ան քահանայապետքն եւ դպիրք. եւ խնդրէին՝ թէ որպէս կորուսցեն զնա, բայց

երկնչէին ի նմանէ . զի ամենայն ժողովուրդն զարմա-
ցեալ էր ընդ ուսումն նորա : Աւ¹ մատեան առ նա
կոյրք եւ կաղք ի տաճարին , եւ բժշկեաց զնոսա :
Կրբեւ տեսին քահանայապետքն եւ դպիրք զքանչե-
լին զոր արար , եւ զմանկտին որ աղաղակէին ի տա-
ճարին եւ ասէին , օրհնութիւն որդւոյ Վաւթի , բարկա-
ցան , եւ ասեն ցնա . լսե՛ս՝ զինչ ասեն դոքա . ասէ
ցնոսա Յիսուս , այո՛ . չեցէ՞ ընթերցեալ ձեր՝ եթէ ի
բերանոյ տղայոց եւ ստնդիեցաց կատարեցեր զօր-
հնութիւն :

256 . Աին² անդ ոմանք եւ հեթանոսք յելելոցն
անդր , զի երկիր պագանիցեն ի տօնին : Ադրա մատեան
առ Փիլիպպոս՝ որ ի Բեթսայիղա Վալիլեացւոցն
էր , աղաչէին զնա եւ ասէին . տէր՝ կամիմք զՅիսուս
տեսանել : Գայ Փիլիպպոս եւ ասէ ցԼնդրէաս . Լն-
դրէաս եւ Փիլիպպոս ասեն ցՅիսուս : Աւ Յիսուս
պատասխանի ետ նոցա եւ ասէ . եհաս ժամ զի փա-
ռաւորեսցի Արդի մարդոյ : Լմէն ամէն ասեմ ձեզ .
եթէ ոչ հատն ցորենոյ անկեալ յերկիր մեռանիցի,
ինքն միայն կայ . ապա եթէ մեռանիցի՝ բազում ար-
դիւնս առնէ : Ար սիրէ զանձն իւր՝ արձակէ զնա . եւ
որ ատեայ զանձն իւր յաշխարհիս յայսմիկ , ի կեանսն
յաւիտենականս պահեսցէ զնա : Աթէ դք զիս պաշ-
տիցէ , զկնի իմ եկեսցէ . եւ ուր եսն եմ , անդ եւ
պաշտօնեայն իմ եղիցի . եթէ դք զիս պաշտիցէ , պա-
տուեսցէ զնա Հայրն իմ : Բայց այժմ անձն իմ
խռովեալ է . եւ զինչ ասացից , եթէ Հայր՝ ապրեցո
զիս ի ժամէ աստի յայսմանէ , այլ վասն այնորիկ եկի
ի ժամս յայս : Հայր՝ փառաւորեա զանուն քո : Աին
բարբառ յերկնից . Աւ փառաւոր արարի , եւ դար-
ձեալ փառաւոր արարից : Աւ ժողովուրդն որ կայր
եւ լսէր՝ ասէին , որտումն լինել : Աէսքն ասէին հրեշ-
տակ խօսեցաւ ընդ նմա : Պատասխանի ետ Յիսուս
եւ ասէ . ոչ վասն իմ ինչ եկն բարբառս այս , այլ

վասն ձեր: Այժմիկ դստաստան է աշխարհիս այսորիկ, այժմիկ իշխանն աշխարհիս այսորիկ ընկեսցի արտաքս: Ալ ես յորժամ բարձրացայց յերկրէ, զամենեսին ձգեցից առ իս: Օայս ասէր, նշանակեալ թէ որով մահու մեռանելոց իցէ: Պատասխանի ետ նմա ժողովուրդն. մեք լուաք յօրինաց՝ եթէ Վրիստոսն յաւիտեան կայ, եւ դու զհարդ ասես՝ թէ պարտ է բարձրանալ Արդւոյ մարդոյ. ո՞վ է այն որդին մարդոյ: Ասէ ցնոսա Յիսուս. փոքր միւս եւս ժամանակ լոյս ընդ ձեզ է. վնացէք՝ մինչդեռ զլոյսն ունիք, զի մի խաւար ձեզ հասցէ. զի որ զնայ ի խաւարի՝ ոչ զիտէ յո երթայ: Մինչդեռ զլոյսն ընդ ձեզ ունիք՝ հաւատացէք ի լոյսն, զի որդիք լուսոյ եղիջիք: Օայս խօսեցաւ Յիսուս եւ չոգաւ՝ թաքեաւ ի նոցանէ: Ալ այնչափ նշանս արարեալ էր առաջի նոցա, եւ նոքա ոչ հաւատային ի նա. զի լցցի բանն Ասայեայ մարգարէի՝ զոր ասացն. Տէր՝ ո՞ հաւատաց ի լուր մեր, եւ բազուկ Տեառն ո՞ւմ յայտնեցաւ: Վասն այնորիկ ոչ կարէին հաւատալ, զի միւսանգամ ասէ Ասայի. թէ կուրացոյց զաչս նոցա, եւ ապշեցոյց զսիրտս նոցա. զի մի տեսցեն աչօք, եւ իմասցին սրբտիւք, եւ դարձցին՝ եւ բժշկեցից զնոսա: Օայս ասաց Ասայի՝ զի ետես զփառս նորա, եւ խօսեցաւ վասն նորա: Բայց սակայն եւ յիշխանաց անտի բազումք հաւատացին ի նա. այլ վասն փարիսեցւոցն ոչ յայտնէին, զի մի ի ժողովրդենէն ելանիցեն: Վանզի սիրեցին զփառս մարդկան՝ առաւել քան զփառսն Աստուծոյ: Ալ Յիսուս աղաղակէր՝ եւ ասէր. որ հաւատայ յիս՝ ոչ հաւատայ յիս, այլ յայն՝ որ առաքեացն զիս: Ալ որ տեսանէ զիս, զայն տեսանէ՝ որ առաքեացն զիս: Աս լոյս յաշխարհ եկի, զի ամենայն որ հաւատայ յիս՝ ի խաւարի մի մնացէ: Ալ եթէ ոք լուիցէ բանից իմոց, եւ ոչ պահեսցէ, ես ոչ դատիմ զնա, քանզի ոչ եկի՝ թէ դատեցայց զաշ-

խարհ, այլ զի փրկեցից զաշխարհ: Որ անարգէ զիս, եւ ոչ ընդունի զբանս իմ, գոյ՝ որ դատի զնա. բանն զոր ես խօսեցայ, նա դատի զնա յաւուրն յետնում: Օ՛ի ես յանձնէ իմմէ ոչ խօսեցայ. այլ որ առաքեացն զիս Հայր, նա ետ ինձ պատուէր՝ զինչ ասացից եւ զինչ խօսեցայց: Եւ զիտեմ՝ եթէ պատուէրն այն կեանք են յաւիտենական: Երգ՝ զոր եսն խօսիմ, որպէս ասաց ինձ Հայրն՝ այնպէս խօսիմ:

Եւ¹ հայեցաւ շուրջ զամենեքումք, եւ զի էր երեկոյացեալ ժամն, եւ, եւ² թողեալ զնոսա՝ ել արտաքոյ քաղաքին ի Բեթանիա երկոտասանիւքն³ հանդերձ, եւ անդ ազաւ⁴:

ՂԺԵ. Օջրո-նի-ն հա-սարոյ ե- աղբից:

257. Եւ⁵ ի վաղիւ անդր՝ (այգուցն⁶) մինչ դեռ ելանէին ի Բեթանիա, իբրեւ⁷ դարձաւ ի քաղաքն՝ քաղցեաւ: Եւ⁸ ետես թղենի մի ի բացուստ ի վերայ⁹ ճանապարհին տերեւալից¹⁰, եւ եկն թէ գտանիցէ ինչ ի նմա. եւ իբրեւ եկն ի նա՝ ոչինչ եզիտ, բայց միայն տերեւ. զի ոչ իսկ էր ժամանակ թղոյ: Պատասխանի ետ եւ ասէ ցնա. Մի¹¹ այսուհետեւ ի քէն պտուղ եղիցի յաւիտեան, մի¹² եւս ոք յաւիտեան ի քէն պտուղ կերիցէ — եւ լսէին աշակերտքն նորա — եւ¹³ առժամայն չորացաւ թղենին: Պան¹⁴ յԱրուսաղէմ: Եւ¹⁵ ուսուցանէր զնոսա հաւնապաղ ի տաճարին. իսկ քահանայապետքն եւ դպիրք եւ զլիսաւորք ժողովրդեանն խնդրէին զնա կորուսանել, եւ ոչ գտանէին՝ թէ զինչ արասցեն. զի ժողովուրդն ամենայն կախեալ կային զնմանէ ի լսել: Եւ¹⁶ իբրեւ երեկոյ լինէր՝ արտաքոյ քան զքաղաքն ելանէին: Եւ մինչդեռ այգուցն առ նովաւ անցանէին, տեսին զթղենին ցամաքեալ յարմատոց: Իբրեւ¹⁷ տեսին աշակերտքն՝ զարմացան եւ ասեն. զիարդ վաղվաղակի ցամաքեցաւ թղենին: Յիշեաց¹⁸ Պետրոս՝ եւ

ասէ ցնա . ուաբբի՛ ահաւասիկ թղենին զոր անիծեր ,
 ցամաքեցաւ : Պատասխանի ետ Յիսուս եւ ասէ ցնու-
 սա . եթէ ունիցիք զհաւատսն Աստուծոյ , ամէն ասեմ՝
 ձեզ , եթէ¹ ունիցիք հաւատս եւ ոչ երկմտիցէք ,
 ոչ միայն թղենուցի առնիցէք , այլ որ² դք ասիցէ
 լերինս այսմիկ՝ բարձիր եւ անկիր ի ծով , եւ ոչ
 երկմտիցէ ի սրտի իւրում , այլ հաւատայցէ՛ թէ
 զոր ասէն լինի , եղիցի նմա զոր ինչ եւ ասիցէ :
 Վասն այսորիկ ասեմ ձեզ . զամենայն ինչ վասն որոյ
 ազօթս արարեալ ինդրիցէք , եւ հաւատայցէք թէ
 առնուցուք , եղիցի ձեզ : Եւ յորժամ յազօթս կայ-
 ցէք , թողուցուք՝ եթէ ունիցիք ինչ զումեքէ . զի եւ
 հայրն ձեր՝ որ յերկինս է , թողցէ ձեզ զյանցանս
 ձեր : Գլի եթէ դուք ոչ թողուցուք , եւ ոչ հայրն
 ձեր որ յերկինս է՝ թողցէ ձեզ զյանցանս ձեր :

ՂԺԻ . Հարցանի Յիսուս ըն որով իշխանութեամբ
 ուսուցանիցէ :

258 . Պան³ միւսանդամ յԵրուսաղէմ : Եւ⁴
 եղև ի միում աւուրցն յայնցանէ՛ իբրեւ⁵ եկին ի
 տաճարն , եւ⁶ մինչդեռ զգնայր ի տաճարի անդ , ուսու-
 ցանէր⁷ զժողովուրդն եւ աւետարանէր . հասին ի վե-
 րայ քահանայապետքն⁸ եւ դպիրք եւ ծերք , եւ ասեն
 ցնա . Ասա⁹ մեզ , որով իշխանութեամբ դործես զայդ ,
 եւ¹⁰ ո՞վ ետ քեզ զիշխանութիւնդ զայդ : Պատաս-
 խանի¹¹ ետ Յիսուս եւ ասէ ցնոսա . հարցից եւ ես
 զձեզ բան մի . զոր թէ ասիցէք ինձ , եւ ես ձեզ ա-
 սայից՝ որով իշխանութեամբ առնեմ զայս : Մկր-
 տութիւնն Յովհաննու ուստի¹² էր . յերկնից , թէ ի
 մարդկանէ . տուք¹² ինձ պատասխանի : Եւ¹³ նոքա խոր-
 հէին ընդ միտս՝ եւ ասէին . Եթէ ասեմք յերկնից ,
 ասէ ցմեզ . իսկ ընդէր ոչ հաւատացէք նմա . եւ եթէ
 ասեմք ի մարդկանէ , երկնչիմք ի ժողովուրդենէն , ա-
 մենայն¹⁴ ժողովուրդն քարկոծ առնեն զմեզ . զի հաս-

տատեալ էր ի միտս զՅովհաննէ, զի¹ ամենեքին զիտէին թէ մարգարէ է: Պատասխանի² ետուն Յիսուսի՝ չգիտել³ թէ ուստի իցէ: Եւ⁴ Յիսուս ետ նոցա պատասխանի եւ ասէ, եւ ոչ եւ ասեմ ձեզ որով իշխանութեամբ առնեմ զայս:

ՆՃԳ. Երակ որդոցն եւ այգոցն:

259. Եւ⁵ սկսաւ խօսել ընդ նոսա առակօք եւ ասել. Բայց⁶ զհարդ թուի ձեզ. առն միոջ էին երկու որդիք, եւ մատուցեալ առ առաջինն ասէ. որդեակ՝ երթ այսօր գործեա յայգւոջ: Եւ պատասխանի ետ եւ ասէ. երթամ տէր՝ եւ ոչ չողաւ: Մատուցեալ եւ առ միւսն, եւ ասէ նոյնպէս. նա պատասխանի ետ եւ ասէ. ոչ կամիմ, բայց յետոյ զըջացաւ՝ եւ չողաւ յայգին: Արդ ո՞ յերկոցունց արար զկամս հօրն. ասեն՝ յետինն: Եսէ ցնոսա Յիսուս. ամէն ասեմ ձեզ, զի մաքսաւորք եւ պոռնիկք յառաջեսցեն քան զձեզ յարքայութիւն երկնից: Օհ եկն Յովհաննէս առ ձեզ ճանապարհաւ արդարութեան եւ ոչ հաւատացէք նմա. եւ մաքսաւորք եւ պոռնիկք հաւատացին նմա, եւ դուք տեսէք՝ եւ ոչ զըջացարուք յետոյ հաւատալ նմա:

260. Սկսաւ⁷ ասել առ ժողովուրդն զառակա զայս. Ելլ⁸ առակ լուարուք. այր մի էր տանուտէր, որ տնկեաց այգի, եւ ցանգով պատեաց զնա, եւ փորեաց ի նմա հնձան, եւ շինեաց աշտարակ. եւ ետ զնա ցմշակս, եւ զնաց ի տար աշխարհ ժամանակ⁹ բազումս: Իբրեւ¹⁰ մերձեցաւ ժամանակ պտղոյ, առաքեաց¹¹ առ մշակսն ծառայ մի, զի ի մշակաց անտի առցէ ի պտղոյ այգւոյն: Եւ նոցա կալեալ՝ զան հարին զնա, եւ արձակեցին ունայն: Կարձեալ առաքեաց առ նոսա այլ ծառայ. նոքա¹² եւ զնա եւս զան հարին, քարկոծեցին¹³, կառափնատեցին¹⁴, անարգեցին¹⁵ եւ առաքեցին ունայն: Եւ յաւել

զերրորդն առաքել. նոքա եւ զնա վիրաւորեցին եւ
 Հանին արտաքս եւ¹ սպանին: Վարձեալ² առաքեաց
 այլ ճառայս բազումս քան զառաջինսն, եւ արարին
 նոցա նոյնպէս. զովանս³ հարկանէին եւ զովանս սպա-
 նանէին: Ասէ⁴ տէր այգւոյն. Օ՛րնչ արարից, առա-
 քեցից զորդի իմ սիրելի, թերեւս ի սմանէ պատկա-
 ռեսցին: Ապա⁵ որդի մի էր իւր սիրելի, զնա առա-
 քեաց առ նոսա յետոյ եւ ասէ. թերեւս ամաչեսցեն
 յորդւոյ աստի իմմէ: Իսկ⁶ մշակքն իբրեւ տեսին զոր-
 դին՝ զի⁷ դայր, ասեն ցմիմեանս. սա է⁸ ժառանգն,
 եկայք սպանցուք զսա եւ կալցուք զժառանգութիւն
 սորա: Եւ առեալ Հանին զնա արտաքոյ քան զայ-
 գին՝ եւ սպանին: Արդ՝ յորժամ եկեսցէ տէր այգ-
 ւոյն, զի⁹նչ արասցէ մշակացն այնոցիկ: Ասեն ցնա.
 զչարսն չարաւ կորուսցէ. եւ զայգին տացէ այլոց
 մշակաց, որք տայցեն նմա զպտուղս ի ժամու իւ-
 րեանց: Ասէ ցնոսա Յիսուս. ոչ⁹ ապաքէն գայցէ
 եւ կորուսանիցէ զմշակսն զայնոսիկ, եւ տացէ զայգին
 այլոց: Իբրեւ լուան՝ ասեն. քաւ՝ մի լիցի: Եւ նա
 հայեցեալ ընդ նոսա՝ ասէ. իսկ զի⁹նչ իցէ այն՝ որ
 գրեալն է. թէ վէմն զոր անարգեցին շինողքն, նա
 եղև զլուխ անկեան. ի Տեառնէ¹⁰ եղև այս, եւ է
 սքանչելի յաչս մեր: Ասան այսորիկ ասեմ՝ ձեզ, զի
 բարձցի ի ձէնջ արքայութիւն Աստուծոյ, եւ տացի
 ազգի՝ որ առնիցէ զպտուղս նորա: Եւ որ անկցի ի
 վերայ վիմիս այսորիկ՝ փշոսցի, եւ յոյր վերայ անկցի՝
 հոսեսցէ զնա: Իբրեւ լուան քահանայապետքն եւ
 դպիրք եւ փարիսեցիք զառակս նորա, գիտացին թէ
 վասն նոցա ասաց զառակն¹¹ զայն: Եւ խնդրէին¹² ար-
 կանել¹³ ի նա ձեռս եւ ունել¹⁴ զնա ի նմին ժամու,
 բայց¹⁵ երկեան ի ժողովրդոցն, քանզի իբրեւ զմարգարէ
 ունէին զնա:

ՃԺԳ. Հրա-երեւելն ի հարսանիսն:

261. Պարձեալ¹ պատասխանի ետ Յիսուս, եւ ասէ ցնոսա առակօք. 'Մաննեցաւ արքայութիւն երկնից առն թագաւորի՝ որ արար հարսանիս որդւոյ իւրում. եւ առաքեաց զճառայս իւր կոչել զհրաւիրեալսն ի հարսանիս, եւ ոչ կամեցան գալ: 'Պարձեալ առաքեաց այլ ճառայս՝ եւ ասէ. ասացէք հրաւիրելոցն. ահաւասիկ զճաշ իմ պատրաստեցի, զուարակք իմ եւ պարարակք զենեալ են, եւ ամենայն ինչ պատրաստ է. եկայք ի հարսանիսս: Եւ նոքա յուլացեալ զնացին՝ ոմն յազարակ իւր, եւ ոմն ի վաճառ իւր. եւ այլքն կալան զճառայսնորա, թշնամանեցին եւ սպանին: Իսկ թագաւորն իբրեւ լուաւ՝ բարկացաւ, եւ առաքեաց զզօրս իւր եւ ստտակեաց զսպանողսն զայնոսիկ, եւ զքաղաքն նոցա այրեաց: Յայնժամ ասէ ցճառայս իւր. հարսանիքս պատրաստ են, եւ հրաւիրեալքն չէին արժանի. արդ՝ երթայք յանցս ճանապարհաց, եւ զորս միանգամ գտանիցէք՝ կոչեցէք ի հարսանիսս: Եւ ելեալ ճառայքն ի ճանապարհս, ժողովեցին զամենեսեան զորս եւ գտին՝ զչարս եւ զբարիս. եւ լցան հարսանիքն բազմականօք: Եւ մտեալ թագաւորն հայել զբազմականօքն, ետեսանդ այր մի՝ որ ոչ էր զգեցեալ հանդերձ հարսանեաց: Եւ ասէ ցնա, ընկեր՝ զիարդ մտեր այսր, զի ոչ ունէիր հանդերձ հարսանեաց. եւ նա պապանձեցաւ: Յայնժամ ասէ թագաւորն ցսպասաւորսն. կապեցէք զզորա զոտս եւ զձեռս՝ եւ հանէք զգա ի խաւարն արտաքին. անդ եղիցի լալ եւ կրճել ատամանց: Զի բազումք են կոչեցեալք՝ եւ սակաւք են ընտրեալք:

ՃԺԵ. Տալ զկայսեր՝ կայսեր:

262. Յայնժամ² (թողին զնա եւ) զնացեալ փարիսեցիքն՝ առին խորհուրդ զնմանէ՝ թէ որպէս գնի-

ցեն նմա որոգայթ բանիւք : Աւ¹ ապա սպասեցին եւ առաքեցին դաւաճանս՝ կեղծաւորեալս զանձինս առարդարս ունել՝ զունանս² ի փարիսեցւոց անտի, զաշակերտան³ իւրեանց, հերովդանոսօքն հանդերձ, զի⁴ որսայցեն զնա բանիւք, առ⁵ ի մատնել զնա պետութեան եւ իշխանութեան դատաւորի : Հարցին ցնա եւ ասեն. վարդապետ⁶, գիտեմք զի ճշմարիտ ես, ուղիղ⁷ խօսիս եւ ուսուցանես, եւ ոչ առնուսակն, եւ⁸ ոչ ինչ փոյթ է քեզ զումեքէ, զի ոչ հայիս յերեսս մարդկան, այլ ճշմարտութեամբ զճանապարհն Աստուծոյ ուսուցանես : Արդ⁹ ասա մեզ. զիարդ թուի քեզ, արժան¹⁰ է հարկս տալ կայսեր, տացո՞ւք թէ ոչ տացուք : Գիտաց¹¹ Յիսուս զխորամանկութիւն (եւ) զկեղծաւորութիւն¹² նոցա, ասէ ցնոսա. Օհ¹³ փորձէք զիս, կեղծաւորք. բերէք¹⁴ ինձ դահեկան մի, ցուցէք¹⁵ ինձ զդահեկան հարկին, զի¹⁶ տեսից : Աւ¹⁷ նորա մատուցին նմա դահեկան մի, եւ ասէ ցնոսա. Այր է պատկերս այս կամ գիր : Պատասխանի¹⁸ ետուն եւ ասեն, կայսեր : Յայնժամ ասէ ցնոսա. Արդ¹⁹ երթայք տուք զկայսեր՝ կայսեր, եւ զԱստուծոյ՝ Աստուծոյ : Իբրեւ²⁰ լուան՝ ոչ²¹ կարացին զնա ըմբռնել բանիւք. եւ զարմացեալ ընդ պատասխանին նորա՝ լռեցին. եւ²² թողին զնա եւ զնացին :

ՂԺ.Օ. Յետոս Թրժէ զսարս-կեցիսն :

263. Յայնմ²³ աւուր մատեան առ նա ոմանք²⁴ ի սաղուկեցւոցն, որք հակառակէին չլինել յարութեան, հարցին ցնա՝ եւ ասեն. վարդապետ՝ Մովսէս գրեաց մեզ, եթէ ուրուք եղբայր մեռանիցի, որոյ իցէ կին եւ նա անորդի իցէ, զի առնուցու եղբայր նորա զկինն, եւ յարուցէ զաւակ եղբօր իւրում : Արդ՝ եօթն եղբայրք էին (առ մեզ). եւ առաջնոյն առեալ կին՝ մեռաւ անորդի : Առ զնա եւ երկրորդն՝ մեռաւ եւ նա անորդի : Առ զնա եւ երրորդն. նոյնպէս եւ եօթա-

նեքին, եւ ոչ թողին որդիս: Յետ ամենեցուն մե-
ռաւ եւ կինն: Արդ՝ ի յարութեան ո՞ւմ ի նոցանէ
լինիցի կին, զի եօթանեքին կալան զնա կին: Պա-
տասխանի՛ ետ նոցա Յիսուս. ո՞չ վասն այդորիկ իսկ
մոլորեալ էք, զի ոչ զիտէք զգիրս՝ եւ ոչ զզօրու-
թիւն Աստուծոյ: Ծի յորժամ ի մեռելոց յարիցեն,
ոչ արք կանայս առնեն, եւ ոչ կանայք արանց լինին.
այլ իբրեւ զհրեշտակս իցեն՝ որ յերկինս են: Արդիք²
աշխարհիս այսորիկ կանայս առնեն՝ եւ արանց լինին.
Իսկ որ արժանի լինիցին այնմ՝ աշխարհի հասանել՝
եւ յարութեան որ ի մեռելոց, ոչ կանայս առնեն, եւ
ոչ արանց լինին. քանզի եւ ոչ մեռանել եւս կարեն,
զի հաւասար հրեշտակաց են՝ եւ որդիք Աստուծոյ,
քանզի յարութեան որդիք են: Այլ³ վասն յա-
րութեան մեռելոց զի յառնեն, եւ⁴ Մովսէս գուշա-
կեաց ի մորենեոջն, որպէս ասացեալ⁵ (է) ձեզ յԱս-
տուծոյ ի գիրս⁶ Մովսէսի. Եւ⁷ եմ Աստուած Աբրա-
համու եւ Աստուած Սահակայ եւ Աստուած Յա-
կովբայ. եւ⁸ Աստուած չէ մեռելոց, այլ կենդանեաց,
զի ամենեքին նմա կենդանի են: Եւ⁹ արդ դուք յոյժ
մոլորեալ էք: Պատասխանի¹⁰ ետուն ոմանք ի դպրացն
եւ ասեն. վարդապետ՝ բարեղք ասացեր: Եւ իբրեւ¹¹
լուան ժողովուրդքն՝ զարմանային ընդ վարդապետու-
թիւն նորա:

ՃԺԷ. Ո՞ր պատուիրանն էցէ ձե՞ք:

264. Իսկ¹² փարիսեցիքն իբրեւ լուան՝ եթէ պա-
պանձեցոյց զսաղուկեցիսն, ժողովեցան ի միասին, եւ¹³
մատուցեալ մի ոմն ի դպրացն՝ լսէր նոցա մինչ վե-
ճէինն. իբրեւ ետես եթէ բարեղք ետ նոցա զպա-
տասխանին, եհարց ցնա՝ զնա¹⁴ փորձելով, եւ ասէ.
վարդապետ, ո՞ր պատուիրան է մեծ յօրէնսն, ո՞ր¹⁵ պա-
տուիրան է առաջին: Եւ Յիսուս ասէ ցնա. առաջին
քան զամենայն՝ լուր Խարայէլ՝ Տէր Աստուած մեր՝ Տէր

մի է. եւ սիրեսցես զՏէր Աստուած քո յամենայն սրտէ
քումէ եւ յամենայն անձնէ քումէ եւ յամենայն մտաց
քոց, եւ յամենայն զօրութենէ քումէ: Այս է¹ մեծն
եւ առաջին պատուիրան: Արկրորդն նման սմին. սի-
րեսցես զընկեր քո իբրեւ զանձն քո: Մեծ² քան զսո-
սայլ պատուիրան ոչ գոյ: Յայս³ երկուս պատուիրանս
ամենայն օրէնք եւ մարգարէք կախեալ կան: Աւ⁴ ասէ
ցնա դպիրն. բարեք է վարդապետ, ճշմարտութեամբ
ասացեր՝ թէ մի է Աստուած, եւ ոչ գոյ այլ բաց ի
նմանէ. եւ սիրելն զնա յամենայն սրտէ եւ յամե-
նայն զօրութենէ եւ յամենայն մտաց, եւ սիրելն
զընկերն իբրեւ զանձն, առաւել է քան զողջակէզս
եւ զզոհոհ: Աւ տեսեալ Յիսուսի թէ իմաստու-
թեամբ ետ զպատասխանին՝ ասէ ցնա, չես հեռի յար-
քայութենէն Աստուծոյ: Աւ ոչ եւս որ իշխէր ինչ
հարցանել ցնա:

ՂԺԲ. ԹԷ յյր որդի եղէ Վրիստոս:

265. Աւ⁵ ի ժողովել վարիսեցւոցն՝ եհարց ցնո-
սա Յիսուս եւ ասէ. Չխարդ թուի ձեզ վասն Վրիս-
տոսի, յյր որդի է: Ասեն ցնա. Վաւթի: Պատասխա-
նի⁶ ետ Յիսուս եւ ասէ, մինչ ուսուցանէր ի տաճա-
րին. զխարդ ասեն դպիրքն, եթէ Վրիստոսն որդի
Վաւթի է. եւ ինքն Վաւթի շոգւոյն (սրբով) կոչէ⁷
զնա Տէր, եւ ասէ ի զիրս⁸ սաղմոսաց. ասաց ՏէրցՏէր
իմ, նիստ ընդ աջմէ իմմէ, մինչեւ եդից զթշնամիս
քո պատուանդան ոտից քոց: Իսկ արդ⁹ եթէ Վա-
ւթի զնա Տէր կոչէ, զխարդ որդի նորա իցէ: Աւ ոչ
որ կարէր տալ նմա պատասխանի բան մի, եւ ոչ իշ-
խէր որ յայնմ օրէ հարցանել զնա եւ ոչ ինչ: Աւ¹⁰ բա-
զում ժողովուրդ լսէր նմա քաղցրութեամբ:

ՂԺԹ. Թէ պարտ է լիւր Գորայն, այլ ոչ նմանել:

266. Յայնժամ¹ խօսեցաւ Յիսուս ընդ ժողովուրդսն՝ եւ ընդ աշակերտսն իւր, եւ ասէ, ուսուցանել լով² ի վարդապետութեան իւրում. Յաթոռն³ Սովսեսի նստան դպիրքն եւ փարիսեցիք. զամենայն ինչ՝ զոր ասիցեն ձեզ՝ արարէք եւ պահեցէք, բայց ըստ գործոցն նոցա մի առնէք. զի ասնն եւ ոչ առնեն: Ապեն բեռինս ծանունս եւ դժուարակիրս, եւ դնեն ի վերայ ուսոց մարդկան. եւ մատամբ իւրեանց ոչ կամին շարժել զնոսա: Եւ զամենայն զգործս իւրեանց առնեն ի ցոյցս մարդկան: Օգոյշ⁴ լերուք ի դպրաց անտի որ կամին ի հանդերձս երեւելիս շրջել, լայնեն⁵ զգրապանակս իւրեանց, եւ երկայնեն զքղանցս հանդերձից իւրեանց. սիրեն ողջոյն⁶ ի հրապարակս եւ զնախաթոռս ի ժողովուրդս եւ զբարձերէցս յինթրիս, եւ⁷ կոչել ի մարդկանէ՝ Ռաբբի, Ռաբբի. որ⁸ ուտեն զտունս այրեաց եւ պատճառանօք յերկարեն զաղօթս. նոքա ընկալցին աւելի դատաստանս: Բայց⁹ դուք մի զոք կոչէք վարդապետ, զի մի է ձեր ուսուցիչ, եւ ամենեքին դուք եղբարք էք: Եւ հայր մի կոչէք ձեզ յերկրի, զի ձեր մի է Հայր՝ որ յերկինս սրն է: Եւ մի կոչեցիք ուսուցիչք, զի ուսուցիչ ձեր Վրիստոս է: Եւ մեծն ի ձէնջ եղեցի ձեր սպասաւոր: Ար բարձրացուցանէ զանձն խոնարհեացի, եւ որ խոնարհեցուցանէ զանձն բարձրացի:

ՂԻ. Աինն այրի է- երիւ- լո-մայտ:

267. Ապր¹⁰ Յիսուս ընդդէմ գանձանակին, տեսանէր թէ զինորդ ժողովուրդն արկանէին¹¹ զտուրս իւրեանց ի գանձանակն. եւ բազում¹² մեծատունք արկին բազում ինչ: Ետես¹³ եւ զկին ոմն այրի աղքատ, որ արկ երկուս լումայս, որ¹⁴ է նաքարակիտ մի: Եւ կոչեցեալ առ ինքն զաշակերտսն իւր՝ ասէ ցնոսա. ա-

մէն ասեմ՝ ձեզ, զի այրին այն տառապեալ՝ շատ արկ քան զամենեսեան որ արկին ի գանձանակն: Վանզի ամենեքին յաւելորդաց իւրեանց արկին. այլ նա ի չքաւորութենէ իւրմէ՝ զամենայն ինչ զօր ունէր, արկ գոյիւ չափ զկեանս իւր:

ՂԻԸ. Երրորդ Կանխատեսայութիւնն Կորթանմանն Արտատալէն:

268. Եւ¹ ելեալ արտաքս Յիսուս ի տաճարէն՝ զնայր, եւ մատեան աշակերտքն ցուցանել նմա զշնուածս տաճարին. եւ² յասել ոմանց զտաճարէն թէ գեղեցիկ վնճօք եւ աշտարակօք զարդարեալ է, ասէ³ ցնա մի յաշակերտաց նորա. վարդապետ, տես որպիսի են քարինքս եւ որպիսի շինուածք: Պատասխանի ետ Յիսուս եւ ասէ ցնոսա՞. Տեսանէ՞ք զայդ ամենայն շինուածս⁴, ամէն⁵ ասեմ՝ ձեզ. եկեսցեն⁷ աւուրք յորս ոչ⁸ թողցի այդք քար ի քարի վերայ որ ոչ քակտեսցի: Եւ մինչ նստէր նա ի լերինն ձիթենեաց յանդիման⁹ տաճարին, մատեան¹⁰ առ նա աշակերտքն առանձինն, հարցին¹¹ ցնա՞ Պետրոս եւ Յովհաննէս եւ Յակովբոս եւ Ընդրէաս, եւ¹² ասեն. վարդապետ, ասա¹³ մեզ՝ երբ լինիցի այդ, եւ զե՞նչ նշան է՞ յորժամ կատարելոց իցէ այդ ամենայն. եւ¹⁴ զե՞նչ նշան իցէ քոյոյ գալստեանն եւ վախճանի աշխարհիս: Պատասխանի ետ Յիսուս եւ ասէ ցնոսա. Չգոյշ լերուք, գուցէ ոք զձեզ խաբիցէ. զի բազումք գայցեն յանուն իմ, եւ ասիցեն թէ ես եմ Վարխատոսն, եւ զբազումս մոլորեցուցանիցեն, եւ¹⁵ ասիցեն թէ մերձեցաւ ժամանակ, մի երթայցէք զկնի նոցա: Եւ յորժամ լիցէք պատերազմունս եւ խռովութիւնս եւ¹⁶ համբաւս պատերազմաց, զգոյշ լերուք, մի խռովեսցիք (եւ) մի¹⁷ զարհուրիցիք. զի նախ պարտ է այնմ լինել, այլ ոչ առժամայն կատարած: Յայնժամ ասէ ցնոսա. յարիցէ ազգ յազգի վերայ, եւ թագաւորութիւնն ի թա-

դաւորութեան վերայ: Աւ շարժմունք մեծամեծք, եւ ի տեղիս տեղիս սովք եւ սրածութիւնք եւ¹ խռովութիւնք, եղիցին² արհաւիրք եւ նշանք մեծամեծք յերկնից: Սակայն³ եւ այն ամենայն սկիզբն է երկանց: Բայց⁴ յառաջ քան զայս ամենայն մտեսցեն զձեռս իւրեանց ի ձեզ եւ հալածեսցեն, մատնեսցեն ի ժողովուրդս եւ ի բանտս եւ⁵ յատեանս. եւ ի ժողովուրդս տանջիցիք, եւ առաջի դատաւորաց եւ թագաւորաց կայցէք վասն⁶ անուան իմոյ, եւ լինիցի ձեզ այն ի վկայութիւն: Արդ դիք ի սիրտս ձեր, յորժամ⁷ տանիցին զձեզ մտանել, մի⁸ յառաջագոյն կրթել տալոյ պատասխանի. մի՛ հոգայցէք⁹ եւ մի զմտաւ ածիցէք թէ զինչ խօսիցիք, այլ որ ինչ տացի ձեզ ի ժամուն յայնմիկ՝ զայն խօսիցիք: Չի¹⁰ ես տաց ձեզ բերան եւ իմաստութիւն՝ որում ոչ կարիցեն կալ հակառակ կամ՝ տալ պատասխանի ամենայն հակառակորդքն ձեր. զի¹¹ ոչ դուք էք որ խօսիքն՝ այլ Հոգին սուրբ: Մատնեսցէ եղբայր զեղբայր ի մահ՝ եւ հայր զորդի, եւ յարիցեն որդիք ի վերայ հարց, եւ սպանանիցեն զնոսա: Յայնժամ¹² մատնեսջիք ի նեղութիւնս ի ծնողաց¹³ եւ յեղբարց եւ յազգականաց եւ ի բարեկամաց, եւ սպանանիցեն ի ձէնջ. եւ եղիջիք ատեցեալք յամենեցունց վասն անուան իմոյ. եւ մազ մի ի զլոյս ձերմէ ոչ կորիցէ: Աւ¹⁴ յայնժամ զայթակղեսցեն բազումք եւ զմիմեանս մատնեսցեն եւ ատեցեն զմիմեանս: Աւ բազում սուտ մարգարէք յարիցեն, եւ զբազումս մոլորեցուցեն: Աւ վասն բազմանալոյ անօրէնութեան ցամաքեցի սէր բազմաց: Բայց որ համբերեացն ի սպառ, նա կեցցէ. եւ¹⁵ համբերութեամբ ձերով ստասջիք զուխս ձեր: Աւ¹⁶ քարոզեսցի աւետարանն արքայութեան ընդ ամենայն տիեզերս ի վկայութիւն հեթանոսաց, եւ ապա եկեսցէ կատարած: Այլ¹⁷ յորժամ տեսանիցէք շուրջ պատեալ զօրօք զԱրուսաղէմ, յայնժամ գիտասջիք թէ մերձ

է աւեր նորա : Արդ¹ յորժամ տեսանիցէք զպղծութիւն աւերածոյն՝ որ ասացեալն է ի ձեռն Վանիելի մարգարէին, զի կայցէ ի տեղւոջ² ուր չիցէ արժան, ի տեղւոջն³ սրբութեան, որ ընթեռնուն՝ ի միտ առցէ : Յայնժամ⁴ որ ի Հրէաստանի իցեն՝ փախիցեն ի լերինս, եւ որ ի միջի նորա իցեն՝ խուսեացեն, եւ որ ի գաւառսն իցեն՝ մի՛ մտցեն ի նա. եւ⁵ որ ի վերայ տանեացն իցէ՝ մի՛ իջցէ ի տուն, եւ մի՛ մտցէ բառնալ ինչ ի տանէ իւրմէ. եւ որ յազարակին իցէ՝ մի՛ դարձցի յեսս առնուլ զձորձս իւր : Օ՛ր⁶ աւուրք վրէժխնդրութեան են այնոքիկ առ ի կատարելոյ ամենայն գրելոց : Բայց վայ իցէ յղեաց եւ սոնտուաց յաւուրսն յայնոսիկ : Յաղօթա՛ կացէք, զի մի՛ լնիցի փախուստն ձեր ձմերանի եւ մի՛ ի շարթու : Աղեցին⁸ աւուրքն այնոքիկ նեղութեանց, որպիսի ոչ եղեն երբեք ի սկզբանէ արարածոց մինչեւ ցայժմ, եւ մի՛ այլ լիցի : Օ՛ր⁹ եղիցի տազնապ մեծ ի վերայ երկրի, եւ բարկութիւն ժողովրդեանն այնմիկ. եւ անկցին ի սուր սուսերի, եւ գերեցին յամենայն հեթանոսս. եւ Արուսաղէմ՝ եղիցի կոխան յազգաց՝ մինչեւ կատարեցին ժամանակք հեթանոսաց : Աւ¹⁰ եթէ ոչ կարձեալ էր Աստուծոյ զաւուրսն զայնոսիկ վասն ընտրելոց իւրոց՝ ոչ ապրէր ամենայն մարմին. այլ վասն ընտրելոցն զոր ընտրեաց, կարձեաց զաւուրսն զայնոսիկ :

ՂԻԲ. Նշանք բալտիանն Վրիստոսի :

269. Յայնժամ¹¹ թէ որ ասիցէ ձեզ՝ ահաւասիկ աստ է Վրիստոսն կամ անդ, մի՛ հաւատայցէք. զի յարիցեն սուս Վրիստոսք եւ սուս մարգարէք, եւ տայցեն նշանս մեծամեծս եւ արուեստս, մինչեւ մուրեցուցանել՝ թէ հնար ինչ իցէ, եւ զընտրեալն : Բայց¹² դուք զգոյշ եղերուք, ահաւասիկ յառաջագոյն ասացի ձեզ զամենայն : Ապա¹³ եթէ ասիցեն ձեզ.

ահաւանիկ յանապատի է, մի ելանիցէք, եւ թէ
 ահա յշտեմարանս է, մի հաւատայցէք: Օ՛ի որպէս
 փայլան որ ելանէ յարեւելից եւ երեւի մինչեւ
 յարեւմուտս, այնպէս եղիցի զալուստն Արդւոյ մար-
 դոյ: Օ՛ի ուր գէշն իցէ՝ անդր ժողովեսցին ար-
 ծուիք: Աւ¹ եղիցին նշանք յարեգական եւ ի լուսին եւ
 յաստեղս. եւ յերկրի տազնապ հեթանոսաց՝ յահեղ
 բարբառոյ իբրեւ ծովու՝ եւ խռովութեան, յերանե-
 լոյ ուլոց մարդկան յերկիւղէ եւ ի կարծեաց եկեւոց
 ի վերայ տիեզերաց: Աւ² վաղվաղակի յետ նեղու-
 թեան աւուրցն այնոցիկ արեգակն խաւարեսցի, եւ
 լուսին ոչ տացէ զլոյս իւր, եւ աստեղք անկցին յերկ-
 նից, եւ զօրութիւնք երկնից շարժեսցին: Աւ ապա
 երեւեսցի նշան Արդւոյ մարդոյ յերկինս, եւ յայնժամ
 կոծեսցին ամենայն ազգք երկրի, եւ տեսցեն զԱրդի
 մարդոյ եկեալ ի վերայ ամպոց երկնից զօրութեամբ եւ
 փառօք բազմօք: Աւ առաքեսցէ զհրեշտակս իւր փողով
 մեծաւ, եւ ժողովեսցեն զընտրեալս նորա ի չորից հող-
 մոց՝ ի ծագաց երկնից մինչեւ ի ծագս նոցա: Աւ³ յոր-
 ժամ սկսանիցի այս լինել, ամբարձջիք եւ բարձրացու-
 ջիք զգլուխս ձեր. զի մերձ է փրկութիւն ձեր: Աւ ա-
 սաց առակ մի նոցա. տեսէք զթղենիւ, յորժամ տա-
 կաւ⁴ ոստքն նորա կակղանայցեն, եւ տերեւ արձակի-
 ցի ի նմա, եւ⁵ զամենայն ծառ՝ յորժամ ցուցանիցեն
 զպտուղ իւրեանց, տեսանէք՝ եւ ի նոցանէ ճանաչէք
 թէ մերձ է ամառն: Այնպէս⁶ եւ զուք յորժամ տե-
 սանիցէք զայս ամենայն եղեալ⁷, գիտասջիք թէ մերձ
 է առ դուրս, գիտասջիք⁸ թէ մերձ է արքայութիւն
 Աստուծոյ: Ամէն⁹ ասեմ ձեզ, թէ ոչ անցցէ ազգս
 այս՝ մինչեւ այս ամենայն եղիցի: Արկինք եւ երկիր
 անցցեն, եւ բանք իմ ոչ անցանիցեն: Այլ վասն ա-
 ւուրն այնորիկ եւ ժամու՝ ոչ որ զիտէ, ոչ հրեշտակք
 յերկինս՝ եւ ոչ Արդի, բայց Հայր միայն:

ՆԻՎ. Պատուիքի արժանի կալ:

270. Օգոյշ¹ եղերուք, սկեցէք եւ կացէք յաղօթս, զի ոչ զիտէք երբ ժամանակն իցէ: Օգոյշ² լերուք անձանց, գուցէ ծանրանայցեն սիրտք ձեր շուայտութեամբ եւ արբեցութեամբ եւ հոգովք աշխարհականօք, եւ յանկարծակի հասանիցէ ի վերայ ձեր օրն այն. զի իբրեւ զորոգայթ հասանիցէ ի վերայ ամենեցուն, որ բնակեալ են ընդ ամենայն երեսս երկրի: Արթուն կացէք այսուհետեւ, յամենայն ժամ աղօթս արարէք. զի արժանի լինիջլք զերծանել յայնմ յամենայնէ որ լինելոց է, եւ կալ առաջի Արդուոյ մարդոց: Արպէս³ այր մի գնացեալ ի տար աշխարհ՝ թողուցու զտուն իւր. եւ տացէ ծառայից իւրոց իշխանութիւն, եւ իւրաքանչիւր զգործս իւր. եւ զոնապանին պատուէր տայցէ, զի արթուն լինիցի: Արթուն կացէք, զի ոչ զիտէք երբ տէր տանն դայցէ. յերեկորեայ՝ եթէ ի մէջ գիշերի՝ եթէ ի հաւախօսի՝ եթէ ընդ առաւօտս: Գուցէ եկեալ յանկարծակի՝ գտանիցէ զձեզ ի քուն: Իայց զոր ձեզդ ասեմ, ամենեցուն ասեմ՝ արթուն կացէք:

ՆԻՎ. Աստի պատն կոտանայն:

271. Յայնժամ⁴ նմանեցի արքայութիւնն երկնից տասն կուսանաց, որոց առեալ զլապտերս իւրեանց ելին ընդ առաջ փեսայի եւ հարսին: Հինգն ի նոցանէ յիմարք էին՝ եւ հինգն իմաստունք: Յիմարքն առին զլապտերսն, եւ ձէթ ընդ իւրեանս ոչ բարձին: Իսկ իմաստունքն առին եւ ձէթ ամանօք ընդ լապտերս իւրեանց: Աւ ի յամել փեսային, նիրհեցին ամենեքեան եւ ի քուն մտին: Աւ ի մէջ գիշերի եղեւ բարբառ. ահա փեսայ գայ, արիք ընդ առաջ նորա: Յայնժամ յարեան ամենայն կուսանքն՝ եւ կազմեցին զլապտերս իւրեանց: Ասեն յիմարքն ցիմաստունսն,

տուք մեզ յիւղոյդ ձերմէ, զի ահա շիջանին լապտերքս մեր: Պատասխանի ետուն իմաստունքն՝ եւ ասեն. գուցէ ոչ իցէ մեզ եւ ձեզ բաւական, այլ երթայք ի վաճառականս՝ եւ գնեսձեք ձեզ: Իբրեւ նոքա գնացին զնել՝ եկն փեսայն, եւ պատրաստքն մտին ընդ նմա ի հարսանիսն՝ եւ փակեցաւ դուռնն: Յետոյ գան եւ այլ կուսանքն՝ եւ ասեն. տէր տէր՝ բաց մեզ: Եւ պատասխանի ետ եւ ասէ. ամէն ասեմ՝ ձեզ՝ թէ ոչ գիտեմ զձեզ: Երթուն կացէք զի ոչ գիտէք զօրն եւ ոչ զժամն:

ՂԻՆ. Երակ Կանխարայն:

272. Որպէս այլ մի գնացեալ ի տար աշխարհ, կոչեաց զճառայս իւր՝ եւ ետ նոցա զինչս իւր: Ումեմն ետ հինգ քանքար՝ եւ ումեմն երկուս՝ եւ ումեմն մի, իւրաքանչիւր ըստ իւրում կարի, եւ գնաց: Չոգաւ վաղվաղակի՝ որ առ զհինգն՝ գործեաց նոքօք, եւ շահեցաւ այլ եւս հինգ: Եւ որ զերկուսն՝ շահեցաւ այլ եւս երկուս: Եւ որ զմին առ՝ գնաց փորեաց զերկիր, եւ թաղոյց զարծաթ տեսուն իւրոյ: Յետ բազում ժամանակի գայ տէր ծառայիցն այնոցիկ՝ եւ առնէ համարս ի մէջ նոցա: Եւ մատուցեալ որ զհինգ քանքարն առ, մատոյց այլ եւս հինգ քանքար՝ եւ ասէ. տէր՝ հինգ քանքար ետուր ցիս, արդ աւասիկ հինգ այլ եւս քանքար ի վերայ շահեցայ: Եսէ ցնա տէրն իւր. ազնիւ՝ ծառայ բարի եւ հաւատարիմ, որովհետեւ ի սակաւուդ հաւատարիմ ես՝ ի վերայ բազմաց կացուցից զքեզ. մուտ յուրախութիւն տեսուն քո: Մատուցեալ եւ որոյ զերկուս քանքարսն առեալ էր՝ եւ ասէ. տէր՝ երկուս քանքարս ետուր ցիս, ահաւասիկ երկուս եւս այլ քանքարս՝ զոր ի վերայ շահեցայ: Եսէ ցնա տէրն իւր. ազնիւ՝ ծառայ բարի եւ հաւատարիմ, որովհետեւ ի սակաւուդ հաւատարիմ ես, ի վերայ բազմաց կացու-

ցից զքեզ . մուտ յուրախութիւն տեսուն քո : Մատուցեալ եւ որոյ զմի քանքարն առեալ էր , ասէ . տէր՝ զիտէի , զի այր մի խիստ ես , հնձեա՛ զոր ոչ սերմանեցեր , եւ ժողովեա՛ ուստի ոչ սփռեցեր . երկեայ՝ գնացի եւ թագուցի զքանքարս քո յերկրի . արդ՝ աւասիկ քոյդ ցքեզ : Պատասխանի ետ տէրն՝ եւ ասէ ցնա . ծառայ չար եւ վատ , զիտէիր թէ հնձեմ՝ ուստի ոչ սերմանեցի , եւ ժողովեմ՝ ուստի ոչ սփռեցի . պարտ էր քեզ արկանել զարծաթդ իմ ի սեղանաւորս , եւ եկեալ ես փոկոսեօք պահանջէի զիմն : Արդ՝ առէք ի դմանէ զքանքարդ՝ եւ տուք այնմ որ ունիցի զտասն քանքարն : Օ ի ամենայնի որ ունիցի՛ տացի եւ յաւելցի , եւ որ ոչն ունիցի՛ եւ զոր ունիցին , բարձցի ի նմանէ : Եւ զծառայդ անպիտան հանէք ի խաւարն արտաքին . անդ եղիցի լալ եւ կրճել ատամանց :

ՂԻՕ . Պատասխան :

273 . Եւ յորժամ եկեսցէ Որդի մարդոյ փառօք իւրովք՝ եւ ամենայն հրեշտակք ընդ նմա , յայնժամ նստցի յաթոռ փառաց իւրոց : Եւ ժողովեցին առաջինորա ամենայն ազգք , եւ մեկնեցէ գնոսա ի միմեանց , որպէս հովիւ զի մեկնէ զօղիս յայծեաց : Եւ կացուցէ զօղիսն ընդ աջմէ իւրմէ՝ եւ զայծիսն ի ձախմէ : Յայնժամ ասացէ թագաւորն ցայնոսիկ՝ որ ընդ աջմէն իցեն . եկայք օրհնեալք Հօր իմոյ ժառանգեցէք զպատրաստեալ ձեզ զարքայութիւն ի սկզբանէ աշխարհի : Օ ի քաղցեայ՝ եւ ետուք ինձ ուտել . ծարաւեցի՛ եւ արբուցէք ինձ . օտար էի՛ եւ ժողովեցէք զիս . մերկ՝ եւ զգեցուցէք զիս . հիւանդ էի եւ տեսէք զիս . ի բանտի էի՛ եւ եկիք առիս : Յայնժամ պատասխանի տացեն նմա արդարքն եւ ասացեն . Տէրերբ տեսաք զքեզ քաղցեալ՝ եւ կերակրեցաք , կամ ծարաւի եւ արբուցաք . երբ տեսաք զքեզ օտար՝ եւ ժողովեցաք , կամ մերկ՝ եւ զգեցուցաք . երբ տեսաք

զքեզ հիւանդ՝ կամ ի բանտի, եւ եկաք առ քեզ : Պատասխանի տացէ թագաւորն՝ եւ ասացէ ցնոսա . ամէն ասեմ՝ ձեզ, որովհետեւ արարէք միում յեղբարցս այսոցիկ փոքրկանց՝ ինձ արարէք : Յայնժամ ասացէ եւ ցայնոսիկ՝ որ ընդ ահեկէն իցեն, երթայք յինէն անիծեալք ի հունն յաւիտենական, որ պատրաստեալ է սատանայի եւ հրեշտակաց նորա : Գի քաղցեայ՝ եւ ոչ ետուք ինձ ուտել, ծարաւեցի՝ եւ ոչ արբուցէք զիս . օտար էի՝ եւ ոչ ժողովեցէք զիս, մերկ էի՝ եւ ոչ զգեցուցէք զիս, հիւանդ եւ ի բանտի՝ եւ ոչ տեսէք զիս : Յայնժամ պատասխանի տացեն եւ նոքա՝ եւ ասացեն . Տէր՝ երբ տեսաք զքեզ քաղցեալ՝ կամ ծարաւի կամ օտար կամ մերկ կամ հիւանդ կամ ի բանտի, եւ ոչ պաշտեցաք զքեզ : Յայնժամ պատասխանի տացէ նոցա՝ եւ ասացէ . ամէն ասեմ՝ ձեզ, որովհետեւ ոչ արարէք միում ի փոքրկանցս յայսցանէ՝ եւ ոչ ինձ արարէք : Եւ երթիցեն նոքա ի տանջանսն յաւիտենականս, եւ արդարքն ի կեանսն յաւիտենականս :

Եւ¹ ի առէ ի տաճարին ուսուցանէր, եւ զգիշերն ելեալ ազանէր ի լերինն՝ որ կոչէր Չիթենեաց : Եւ ամենայն ժողովուրդն կանխէր ընդ առաւօտն առ նա ի տաճարն լսել ի նմանէ :

ՂԻԷ . Երկրորդ խորհուրդ լասն Քրիստոսի :

274. Սերձեցաւ² տօն բաղարջակերացն որ կոչէր Պապա : Եւ³ եղեւ իբրեւ կատարեաց Յիսուս զբանս զայսոսիկ, ասէ ցաշակերտսն իւր . Գիտէք, զի յետ երկուց աւուրց զատիկ լինի, եւ Արդի մարդոց մասնի ի խաչ ելանել : Եւ⁴ խնդրէին քահանայապետքն եւ դպիրք թէ որպէս սպանանիցեն զնա : Յայնժամ⁵ ժողովեցան քահանայապետքն եւ դպիրքն եւ ծերք ժողովրդեանն ի սրահ քահանայապետին՝ որում անուն էր Այլիափա . եւ արարին խորհուրդ՝ զի նեն-

գութեամբ կալցին զՅիսուս՝ եւ սպանցեն: Բայց¹ երկնչէին ի ժողովրդենէ անտի, ասէին.² մի՛ ի տօնի աստ, զի մի՛ խռովութիւն լինիցի ի ժողովրդեանն:

Ապա³ եմուտ սատանայ ի Յուդա ի կոչեցեալն Խսկարիովտացի, որ էր ի թուոյ երկոտասանիցն. չուգաւ,⁴ բանս⁵ եղ ընդ քահանայապետն եւ ընդ դպիրս եւ ընդ իշխանս ժողովրդեանն, զի մատնեսցէ զնա նոցա. եւ⁶ ասէ. Օհրնչ կամիք տալ ինձ, եւ ես մատնեցից զնա ձեզ: Եւ նոքա իբրեւ⁷ լուան՝ խնդացին, եւ⁸ խոստացան տալ նմա արծաթ, եւ կշռեցին⁹ նմա երեսուն արծաթի: Եւ¹⁰ յանձն առ: Եւ¹¹ յայնմ հետէ խնդրէր պարապ, զի մատնեսցէ զնա նոցա մեկուսի¹² յամբոխէ անտի:

Զ Ո Ր Ր Ո Ր Դ Զ Ա Տ Ի Կ

ՃԻՐ. Ընկրի+ զասկանան:

275. Եւ¹³ յառաջնում աւուր բաղարջակերացն յորում¹⁴ օրէն էր զենուլ զպասեքն, մատեան¹⁵ աշակերտքն առ Յիսուս եւ ասեն. Ուր¹⁶ կամիս երթիցուք պատրաստեսցուք զի կերիցես զզատիկն: Եւ առաքեաց երկուս յաշակերտաց անտի, զՊետրոս¹⁷ եւ զՅովհաննէս, եւ ասէ. Երթայք պատրաստեցէք մեզ զզատիկն զի կերիցուք: Եւ նոքա ասեն. Ուր կամիս զի պատրաստեսցուք: Եւ¹⁸ ասէ ցնոսա. Երթայք¹⁹ ի քաղաքն, եւ²⁰ ահա իբրեւ մտանիցէք ի քաղաքն՝ պատահեսցէ²¹ ձեզ այր մի որ սափոր ջրոյ յուս ունիցի, երթայք զհետ նորա ի տունն²² յոր մտանիցէ. եւ²³ յոր տուն մտանիցէ, ասասջիք ցտանուտէր²⁴ տանն. Արդապետ ասէ քեզ. ժամանակ²⁵ իմ մերձեալ է, առ քեզ առնեմ զզատիկս աշակերտօքս հանդերձ, ուր²⁶ են իջավանքն իմ, յորում²⁷ զպասեքն ուտիցեմ աշակերտօքս հարդերձ: Եւ²⁸ նա

ցուցցէ ձեզ վերնատուն մի մեծ զարդարեալ . անդ պատրաստեսցիք մեզ : Եւ գնացին պատրաստել աշակերտքն նորա . եկին ի քաղաքն՝ եւ գտին որպէս ասացն նոցա . եւ պատրաստեցին զգատիկն , որպէս¹⁷ հրամայեաց նոցա Յիսուս : Եւ¹ իբրեւ երեկոյ եղև՝ դայ երկոտասանիւքն հանդերձ : Եւ² իբրեւ ժամ եղև՝ բազմեցաւ , եւ երկոտասան առաքեալքն ընդ նմա . եւ ասէցնոսա . ցանկանալով ցանկացայ զայս պատեք ուտել ընդ ձեզ՝ մինչև եւ չարչարեալ իցեմ : Բայց ասեմ ձեզ , թէ ոչ եւս կերայց ի սմանէ՝ մինչև լցի յարքայութեան Աստուծոյ : Եւ ընկալեալ բաժակ՝ գոհացաւ եւ ասէ . առէք զայդ՝ եւ բաժանեցէք ի ձեզ : Ասեմ ձեզ՝ թէ յայսմ հետէ ոչ արբից ի բերոյ որթոյ՝ մինչև եկեսցէ արքայութիւն Աստուծոյ :

ՂԻԹ . Լուսացո՞՞նս որից :

276. Յառաջագոյն³ քան զտօնն զատկի , գիտաց Յիսուս , թէ հասեալ է ժամ նորա՝ զի փոխեսցի յաշխարհէ աստի առ Հայր՝ սիրեաց զեւրսն՝ որ յաշխարհի աստ են , ի սպառ սիրեաց զնոսա : Եւ ի լինել ընթրեացն , սատանայի իսկ արկեալ էր ի սիրտ՝ զի մատնեսցէ զնա Յուդա Միմոնի իսկարիովտացւոյ . գիտաց Յիսուս զի զամենայն ինչ ետ Հայր ի ձեռս նորա , եւ թէ յԱստուծոյ ել՝ եւ առ Աստուած երթայ , յառնէ յընթրեաց անտի , եւ դնէ զհանդերձսըն , եւ առեալ զենջակ մի՝ սփածաւ : Եւ ապա առեալ ջուր՝ արկ ի կոնք , եւ սկսաւ լուանալ զոտս աշակերտացն , եւ սրբէր զենջակաւն՝ զոր սփածեալ էր : Գայ առ Միմոնի Պետրոս , եւ նա ասէ ցնա . Տէր՝ դո՞ւ զիմ զոտս լուանաս : Պատասխանի ետ նմա Յիսուս՝ եւ ասէ . զոր ինչ եսս գործեմ , դու այժմ ոչ գիտես . բայց ապա գիտասցիք : Ասէ ցնա Պետրոս . ոչ լուսացես զոտս իմ յաւիտեան : Պատասխանի ետ նմա Յիսուս , եթէ ոչ լուացից զքեզ՝ ոչ ունիս ընդ

իս մասն : Ասէ ցնա Սիմոն Պետրոս . Տէր՝ մի միայն զոտս իմ , այլ եւ զձեռս եւ զգլուխ : Ասէ ցնա Յիսուս . լուացելոյն չէ ինչ պիտոյ՝ բայց զի զոտսն լուանայցէ . քանզի ամենեւին սուրբ է . եւ դուք սուրբ էք , այլ ոչ ամենեքին : Զի զիտէր զայն որ մասնելոցն էր զնա . վասն այնորիկ ասաց թէ ոչ ամենեքին սուրբ էք : Աւ յորժամ լուաց զոտս նոցա , առ զհանդերձսն իւր՝ եւ դարձեալ բազմեցաւ , եւ ասէ ցնոսս . զիտէք զինչ արարիդ ձեզ : Կուք կոչէք զիս վարդապետ եւ Տէր . եւ բարուք ասէք , քանզի եմ իսկ : Իսկ արդ՝ եթէ ես լուացի զոտս ձեր՝ Տէրս եւ վարդապետ , եւ դուք պարտիք զմիմեանց ոտս լուանալ : Զի օրինակ մի ետու ձեզ , զի որպէս ես ձեզ արարի , եւ դուք առնիջիք :

Ո՛ր : Հասարարո-լի-ն Վոհո-լեան խորհրդոյն :

277. Աւ¹ մինչդեռ ուտէին նոքա , առ Յիսուս հաց , դոհացաւ ,² օրհնեաց³ եւ երեկ եւ ետ աշակերտացն եւ ասէ . Առէք կերայք , այս⁴ է մարմին իմ , որ վասն բազմաց տուեալ . զայս արասջիք առ իմոյ յիշատակի : Այնպէս եւ⁵ առեալ բաժակ յետ ընթրեացն⁶ , դոհացաւ .⁷ ետ նոցա եւ ասէ . արբէք ի դմանէ ամենեքին , զի այդ է արիւն իմ՝ նորոյ ուխտի , որ ի վերայ բազմաց հեղու ի թողութիւն մեզաց : — Աւ⁸ արբին ի նմանէ ամենեքեան : — Բայց⁹ ասեմ ձեզ . ոչ եւս արբից յայսմ հեաէի բերոյ որթոյ մինչեւ ցօրն ցայն , յորժամ արբից զդա ընդ ձեզ նոր յարքայութեան Հօր իմոյ :

Ո՛ր . Ա . Յայտնի է- ելանէ ճարտիչն արարատս :

278. Ամեն¹⁰ ամէն ասեմ ձեզ . ոչ է ծառայ մեծ քան զՏէր իւր , եւ ոչ առաքեալ՝ մեծ քան զայն՝ որ առաքեացն զնա : Եթէ զայս զիտէք , երանելի եւս էք՝ եթէ առնիցէք զայս : Աչ վասն ամենեցուն ձեր ասեմ . զի ես զիտեմ , զորս ընտրեցիդ . այլ զի լցի

գիրն, թէ որ ուտէր ընդ իս հաց՝ արար ինձ խա-
 բէութիւն: Յայսմ հետէ իսկ ասեմ՝ ձեզ մինչեւ
 եղեալ, զի յորժամ լինիցի՝ հաւատասջիք թէ ես
 եմ: Ամէն ամէն ասեմ՝ ձեզ. որ ընդունի՝ զոր ոք ես
 առաքեցից, զիս ընդունի. եւ որ զիս ընդունի, ըն-
 դունի զայն՝ որ առաքեացն զիս: Օայս իբրեւ ասաց
 Յիսուս, խռովեցաւ յոգի իւր՝ վկայեաց, եւ՛ իբրեւ
 բազմեցաւ եւ գեռ ուտէին՝ ասէ Յիսուս. Բայց՝ ա-
 ւասիկ ձեռն մատնչի իմոյ ընդ իս ի սեղանս, ամէն՝³
 ամէն ասեմ՝ ձեզ զի մի ոմն ի ձէնջ, որ՛ ուտէ իսկ
 ընդ իս, մատնելոց՝ է զիս: Հայէին ընդ միմեանս ա-
 շակերտքն տարակուսեալք թէ զումէ՛ ասիցէ, եւ՛⁵
 տրտմեցան յորժ, սկսան ասել ցնա իւրաքանչիւր ոք
 ի նոցանէ. Մի թէ ե՞ս իցեմ, Տէր: Աս՝ պատաս-
 խանի ետ եւ ասէ ցնոսա, մի յերկոտասանից պտի,
 որ՛ մսեաց զձեռն իւր ընդ իս ի սկաւառակն՝ նա
 մատնելոց է զիս: Արդի մարդոյ երթայ՝ որպէս եւ
 գրեալ է վասն նորա. բայց վայ մարդոյն այնմիկ յոյր
 ձեռն Արդի մարդոյ մատնեսցի. լաւ էր նմա թէ չէր
 ծնեալ մարդն այն: Պատասխանի ետ Յուդա որ
 մատնելոցն էր զնա եւ ասէ. միթէ ե՞ս իցեմ, վարդա-
 պետ. ասէ ցնա, դու ասացեր: Աւ՛⁹ նոքա սկսան
 խնդրել ընդ միմեանս թէ ո՞վ է ի նոցանէ որ զայն
 գործելոց իցէ: Աւ՛¹⁰ էր մի ոմն յաշակերտացն բազ-
 մեալ առ Յիսուսիւ, զոր սիրէին Յիսուս. ակնարկէ
 նմա Սիմոն Պետրոս հարցանել՝ ո՞վ իցէ, վասն որոյ
 ասէն: Աւ՛ նա անկեալ զլանջօքն Յիսուսի, ասէ ցնա.
 Տէր ո՞վ է: Պատասխանի ետ Յիսուս եւ ասէ. այն
 է՝ որում ես թացից զպատառն՝ եւ տաց: Աւ՛ թա-
 ցեալ զպատառն տայ Յուդայի սկարիփտացւոյ: Աւ՛
 յետ պատառոյն՝ ասպա եմուտ ի նա սատանայ: Աւ՛
 ասէ ցնա Յիսուս. արդ՝ զոր ինչ առնելոց ես՝ արա
 վաղվաղակի: Աւ՛ զայս ոչ ոք իմնցաւ ի բազմականաց
 անտի, թէ առ ինչ ասաց ցնա. զի ոմանք համա-

րէին, թէ զի զարկզն ունէր Յուդա, ասաց նմա Յիսուս
 գնեա ինչ որ պիտոյ իցէ մեզ ի տօնիս. եւ կամ զի աղ-
 քատաց ինչ տացէ: Իսկ նորա առեալ զպատառն՝
 եւ արտաքս վաղվաղակի. եւ էր գիշեր: Եւ իբր եւ եւ,
 ասէ Յիսուս. այժմ փառաւորեցաւ Արդի մարդոյ, եւ
 Լստուած փառաւորեցաւ ի նմա: Եւ ի եթէ Լստուած
 փառաւորեցաւ ի նմա, եւ Լստուած փառաւորեցէ
 զնա յանձն իւր. եւ վաղվաղակի փառաւորեցէ զնա:
 Եւ՛ գոհացեալ ելին ի լեառն ձիթ ենեաց:

ՃԼԻ. Ս Եճին Դասանգամ աշակերտսն վասն գլխաւոր
 րոնեան — Սանխաւ պարօէ Յիսուս զերեցոս ուրացոս-
 իննն Պետրոսի:

279. Եւ՛ եզեւ հակառակութիւն ի մէջ նոցա
 թէ ո՛ ի նոցանէ համարիցի մեծ: Եւ նա ասէ ցնոսա.
 Թաղաւորք ազգաց տիրեն նոցա, եւ որ իշխենն նոցա
 բարերարք կոչին. այլ դուք ոչ այնպէս, այլ որ
 մեծն է ի ձեզ՝ եղևցի իբրեւ զկրտսերն, եւ առաջնորդն
 իբրեւ զսպասաւորն: Ո՛վ է մեծ, բազմեալն եթէ
 սպասաւորն. ո՛չ ապաքէն բազմեալն. բայց ես եմ ի
 միջն ձերում իբրեւ զսպասաւոր: Եւ դուք էք՝ որ
 ցանգ կայիք ընդ իս ի փորձութիւնս իմ. եւ ես ուխ-
 տեմ ձեզ՝ որպէս եւ շայր իմ ուխտեաց ինձ՝ զարքայ-
 ութիւն. զի ուտիցէք եւ ըմպիցէք ի սեղան իմ յար-
 քայութեան իմում, եւ նստիցիք յերկոտասան աթոռ՝
 դատել զերկոտասան ազգ Իսրայելի: Եւ ասէ Տէր.
 Սիմոն Սիմոն՝ ահա սատանայ խնդրեաց զքեզ խար-
 բալել իբրեւ զցորեան. այլ ես աղաչեցի վասն քո՝ զի
 մի պակասեսցեն հաւատք քո. եւ դու երբեմն դարձցիս
 եւ հաստատեսցես զեղբարս քո: Արդեակք՝ իմ՝ փոքր
 ինչ ժամանակ ընդ ձեզ եմ. խնդրիցէք զիս, եւ որ-
 պէս ասացի ց՝րեայսն եթէ ուր եսն երթամ, դուք
 ոչ կարէք գալ. եւ արդ ձեզ ասեմ: Պատուիրան
 նոր տամ ձեզ, զի սիրիցէք զմիմեանս. որպէս սիրե-

ցի ես զձեզ, զի եւ դուք սիրեսցիք զմիմեանս: Յայսմ
 գիտացեն ամենեքեան՝ եթէ իմ աշակերտք էք, եթէ
 սիրիցէք զմիմեանս: Եւսէ ցնա Սիմոն Պետրոս. Տէր՝
 յո՞վ երթաս: Պատասխանի ետ Յիսուս, ուր եսն եր-
 թամ՝ դու ոչ կարես այժմ գալ զկնի իմ, բայց ապա
 եկեսցես զկնի իմ: Եւսէ ցնա Պետրոս. Տէր՝ ընդէ՞ր ոչ
 կարիցեմ գալ այժմ զկնի քո: Յայնժամ՝¹ ասէ ցնո-
 սա Յիսուս. ամենեքին դուք գայթաղելոց էք յի-
 նէն յայսմ զիշերի, զի գրեալ է թէ հարից զհովիւն
 եւ ցրուեսցին ոչխարք հօտին: Եւ յետ յառնելոյն
 իմոյ, յառաջեցից քան զձեզ ի Վալիլեա: Պատաս-
 խանի ետ Պետրոս եւ ասէ ցնա. թէպէտ եւ ամե-
 նեքեան գայթաղելեսցին ի քէն, սակայն ես ոչ դայ-
 թաղելոցայց. արդէն² զանձն իմ իսկ եղից ի վերայ
 քո. Տէր³, ընդ քեզ պատրաստ եմ եւ ի բանդ եւ ի
 մահ երթալ: Պատասխանի⁴ ետ Յիսուս. Զանձն քո
 դիցես ի վերայ իմ, ամէն ամէն ասեմ քեզ, Պետրէ⁵,
 չիցէ այսօր հաւու խօսեալ՝ մինչեւ երիցս ուրացիս
 զիս չգիտել. դու⁶ իսկ յայսմ գեշերի մինչեւ հաւու
 խօսեալ իցէ՝ երիցս ուրացիս զիս: Իսկ Պետրոս ա-
 ռաւել եւս պնդէր եւ ասէր. Թէ եւ⁷ մեռանել հա-
 սանիցէ ընդ քեզ, զքեզ ոչ ուրացայց: Կոյնպէս եւ
 ամենայն աշակերտքն ասէին: Եւ⁸ ասէ ցնոսա. յոր-
 ժամ առաքելցի զձեզ առանց քսակի եւ մտխաղի
 եւ կօշկաց, միթէ կարօտացայք իմիք. եւ նոքա
 ասեն, եւ ոչ իմիք: Եպա ասէ. այլ այժմ որ
 ունիցի քսակ՝ բարձցէ, նոյնպէս եւ մտխաղ. եւ որ
 ոչն ունիցի, վաճառեսցէ զձորձս իւր՝ եւ գնեսցէ իւր
 սուսեր: Բայց ասեմ ձեզ. զի այս եւս որ գրեալ է՝
 պարտ է զի կատարեսցի յիս, թէ ընդ անօրէնս հա-
 մարեցաւ. զի որ վասն իմ ինչ է՝ վճարեալ է: Եւ
 նոքա ասեն. Տէր՝ ահաւասիկ են աստ երկու սուրբ.
 եւ ասէ ցնոսա, բաւական են:

ՈՂԳՎ. Խօսք զին ընկերացն :

280. Մի՛ խռովեցին սիրողք ձեր. այլ հաւատացէք յԱստուած, եւ յիս հաւատացէք : Ի տան շօր իմոյ օթեվանք բազում են. ապա թէ ոչ՝ ասացեալ էր իմ ձեզ, թէ երթամ պատրաստեմ ձեզ տեղի : Եւ եթէ երթամ եւ պատրաստեմ ձեզ տեղի, դարձեալ գամ, եւ առնում զձեզ առ իս. զի ուր են իցեմ, եւ դուք անդ իցէք : Եւ ուր երթամն՝ զիտիցէք, եւ զճանապարհն զիտիցէք : Եսէ ցնա Թովմաս. Տէր՝ ոչ զիտեմք յո՞ երթաս, եւ զիւրդ զճանապարհն կարասցուք զիտել : Եսէ ցնա Յիսուս. ես եմ ճանապարհ եւ ճշմարտութիւն եւ կեանք. ոչ ոք դայ առ շայր՝ եթէ ոչ ինեւ : Եթէ զիս զիտելք՝ ապա եւ զշայրն իմ զիտելք, եւ այսուհետեւ զիտասջէք զնա : Եսէ ցնա Փիլիպպոս. Տէր՝ ցոյց մեզ զշայր՝ եւ շատ է մեզ : Եսէ ցնա Յիսուս. այսչափ ժամանակս ընդ ձեզ եմ, եւ ոչ ծանեար զիս Փիլիպպէ. որ ետեսն զիս՝ ետես զշայրն. եւ դու զիւրդ ասես՝ եթէ ցոյց մեզ զշայր : Աչ հաւատաս՝ եթէ ես ի շայր, եւ շայր յիս է. զբանս զոր ես խօսիմ ընդ ձեզ, ոչ եթէ յանձնէ ինչ խօսիմ, այլ շայրն՝ որ յիս բնակեալ է, նա գործէ զգործսն : Հաւատայք ինձ, եթէ ես ի շայր՝ եւ շայր յիս : Եպա թէ ոչ՝ գոնէ վասն գործոցն հաւատացէք ինձ : Եմէն ամէն ասեմ ձեզ, թէ որ հաւատայն յիս, զգործսն զոր ես գործեմ՝ եւ նա գործեսցէ, եւ մեծամեծս եւս քան զնոյնս գործեսցէ. զի ես առ շայր երթամ : Եւ զոր ինչ խնդրիցէք յանուն իմ, արարից զայն. զի փառաւորեսցի շայր յԱրդի : Եթէ սիրէք զիս՝ զպատուիրանս իմ պահեսջէք : Եւ ես աղաչեցի զշայր, եւ այլ մխիթարիչ տացէ ձեզ, զի ընդ ձեզ բնակեսցէ ի յաւիտեան, զնորին ճշմարտութեան, զոր աշխարհս ոչ կարէ ընդունել. զի ոչ տեսանէ զնա, եւ ոչ ճանասէ զնա. բայց դուք ճա-

նաչէք զնա, զի առ ձեզ բնակեացէ՛ եւ ընդ ձեզ եղի-
 ցի: Աչ թողից զձեզ որբս. գամ՝ առ ձեզ: Փոքր միւս
 եւս՝ եւ աշխարհս ոչ եւս տեսանէ զիս, բայց դուք
 տեսանիցէք զիս. զի ես կենդանի եմ, եւ դուք կեն-
 դանի լինելոց էք: Յայնմ աւուր գիտասջիք դուք, զի
 ես ի Հօր խնում՝ եւ դուք յիս՝ եւ ես ի ձեզ: Արու-
 նի զպատուիրանս իմ եւ պահէ զնոսա, նա է որ սիրէ
 զիս, եւ որ սիրէն զիս՝ սիրեսցի ի Հօրէ խնմէ. եւ ես
 սիրեցից զնա, եւ երեւեցուցից նմա զիս: Ասէ ցնա
 Յուդա ոչ Սկարիովտացին. Տէր զի՞ եղեւ՝ զի մեզ
 յայտնելոց ես զքեզ՝ եւ ոչ աշխարհի: Պատասխանի
 ետ Յիսուս եւ ասէ ցնա. եթէ ոք սիրէ զիս՝ զբանն
 իմ պահեսցէ, եւ Հայր իմ սիրեսցէ զնա. եւ առ նա
 եկեսցուք՝ եւ օթեւանս առ նմա արասցուք. եւ որ
 ոչն սիրէ զիս՝ զբանս իմ ոչ պահէ. եւ բանն իմ
 զոր լէք՝ ոչ է իմ, այլ Հօրն՝ որ առաքեսցն զիս:
 Օչայս խօսեցայ ընդ ձեզ՝ մինչ առ ձեզս եմ: Իսկ
 մխիթարիչն Հոգին սուրբ՝ զոր առաքեսցէ Հայր յա-
 նուռն իմ, նա ուսուցէ ձեզ զամենայն, եւ յիշեցուս-
 ցէ զամենայն՝ որ ինչ ասացի ձեզ: Իսողաղութիւն
 թողում ձեզ, զիսողաղութիւն զիմ տամ ձեզ. ոչ
 որպէս աշխարհս տայ՝ տամ ես ձեզ. մի խոովեսցին
 սիրաք ձեր, եւ մի զանգիտեսցեն: Աւարուք, զի ասացի
 ես ձեզ՝ թէ երթամ, եւ գամ՝ առ ձեզ. եթէ սիրէիք
 զիս՝ ապա ուրախ լեալ էր ձեր՝ թէ ես առ Հայր եր-
 թամ, զի Հայր իմ մեծ է քան զիս: Աւ այժմ ասա-
 ցի ձեզ մինչեւ եղեալ. զի յորժամ լինիցի՝ հաւա-
 տասջիք: Աչ եւս այլ շատ խօսեցայ ընդ ձեզ. գայ
 իշխան աշխարհիս այսորիկ՝ եւ յիս ինչ ոչ գտանէ:
 Այլ զի ծանիցէ աշխարհ, եթէ սիրեմ զՀայր, եւ
 որպէս պատուիրեաց ինձ Հայր՝ այնպէս առնեմ, զն
 արիք՝ գնասցուք աստի:

ՈՒՎ . Շար եւ կարգ խօսեցն զին ընկերացն :

Ես եմ որթն ճշմարիտ , եւ Հայր իմ մշակ է : Եմենայն ուռ որ յիս է՝ եւ ոչ բերէ պտուղ , կտրէ զնա . եւ ամենայն որ բերէ պտուղ՝ սրբէ զնա , զի առաւել եւս պտղաբեր լիցի : Գուք արդէն իսկ սուրբ էք վասն բանին՝ զոր խօսեցայ ընդ ձեզ : Աացէք յիս՝ եւ ես ի ձեզ . որպէս ուռն ոչ կտրէ պտուղ բերել յանձնէ իւրմէ , եթէ ոչ իցէ հաստատեալ յորթն , նոյնպէս եւ դուք՝ եթէ ոչ յիս հաստատեալ իցէք : Ես եմ որթ՝ եւ դուք ուռ . որ հաստատեալ է յիս՝ եւ ես ի նա , նա բերէ պտուղ յոյժ . զի առանց իմ ոչ ինչ կարէք առնել : Եթէ ոք ոչ է հաստատեալ յիս , ել նա արտաքս իբրեւ զուռն՝ եւ ցամաքեցաւ , եւ ժողովն զնա եւ ի հուր արկանեն՝ եւ այրի : Եթէ կայցէք յիս՝ եւ բանք իմ ի ձեզ կայցեն , որ ինչ կամիցիք՝ խնդրեսցիք , եւ լինիցի ձեզ : Յայսմիկ փառաւորեցաւ Հայր իմ , զի պտուղ յոյժ բերիցէք . եւ եղիցիք իմ աշակերտք : Արպէս սիրեաց զիս Հայր , եւ ես սիրեցի զձեզ . հաստատուն կացէք ի սէր իմ : Եթէ պահիցէք զպատուիրանս իմ , կացցիք ի սէր իմ . որպէս ես զպատուիրանս Հօր իմոյ պահեցի , եւ կամ ի սէր նորա : Չայս խօսեցայ ընդ ձեզ , զի ուրախութիւնս իմ ի ձեզ իցէ , եւ ձեր ուրախութիւնն լցեալ եղիցի : Եյս է պատուէր իմ , զի սիրեսցիք զմիմեանս , որպէս եւ ես զձեզ սիրեցի : Մեծ եւս քան զայս սէր ոչ ոք ունի , եթէ զանձն իւր դիցէ ի վերայ բարեկամաց իւրոց : Գուք բարեկամք էք իմ , եթէ առնիցէք՝ զոր եսն պատուիրեմ ձեզ : Աչ եւս կոչեմ զձեզ ծառայս , զի ծառայն ոչ գիտէ զինչ գործէ Տէրն նորա . այլ զձեզ կոչեցի բարեկամս , զի զամենայն , զոր լուայ ի Հօրէ իմմէ՝ ծանուցի ձեզ : Աչ եթէ դուք ընտրեցէք զիս . այլ ես ընտրեցի զձեզ , եւ եղի զձեզ . զի դուք երթայցէք՝ եւ պաղաբերք լինիցիք . եւ պտուղն ձեր կացցէ .

եւ զոր ինչ խնդրիցէք ի Հօրէ իմմէ յանուն իմ, տացէ ձեզ : Օայս պատուիրեմ, զի սիրեսցիք զմիմեանս : Եթէ աշխարհ զձեզ ատեայ, գիտասցիք զի նախ զիս ատեաց : Եթէ յաշխարհէ աստի էիք՝ աշխարհ զիւրան սիրէր արդեօք . բայց զի չէք յաշխարհէ, այլ ես ընտրեցի զձեզ յաշխարհէ, վասն այնորիկ ատեայ զձեզ աշխարհ : Յիշեցէք զբանն զոր ասացի ձեզ, թէ ոչ է ծառայ մեծ քան զՏէր իւր . եթէ զիս հալածեցին, ապա եւ զձեզ հալածեսցեն . եթէ զբանն իմ պահեցին, ապա եւ զձերն պահեսցեն : Եյլ զնոյնս արասցեն ընդ ձեզ վասն անուան իմոյ, զի ոչ գիտեն զայն՝ որ առաքեացն զիս : Իմ եթէ չէր եկեալ՝ եւ խօսեցեալ ընդ նոսա, մեղ ինչ ոչ գոյր նոցա . բայց արդ չիք պատճառք վասն մեղաց իւրեանց : Ար զիս ատեայ՝ եւ զՀայրն իմ ատեայ : Եթէ զգործսն չէր գործեալ ի նոսա, զոր ոչ այլ ոք գործեաց, մեղ ինչ ոչ գոյր նոցա, բայց արդ տեսին եւ ատեցին եւ զիս եւ զՀայր իմ : Եյլ զի լցի բանն, որ յորէնս նոցա զրեալ է, թէ ատեցին զիս տարապարտուց : Բայց յորժամ եկեսցէ միսիթարիչն՝ զոր ես առաքեցից ձեզ ի Հօրէ՝ զՀոգին ճշմարտութեան, որ ի Հօրէ ելանէ, նա վկայեսցէ վասն իմ . եւ զուք վկայէք՝ զի ի սկզբանէ ընդ իս էք :

ՈՒՆ . Մե՞ն է՞ն շար խօսից ընկրեացն :

Օայս խօսեցայ ընդ ձեզ՝ զի մի գայթազդեսցիք : Ի ժողովրդոց իւրեանց հանիցեն զձեզ . այլ եկեսցէ ժամանակ, զի ամենայն որ սպանանիցէ զձեզ, համարիցի պաշտօն մատուցանել Եստուծոյ : Եւ զայն արասցեն ընդ ձեզ, քանզի ոչ ծանեան զՀայր՝ եւ ոչ զիս : Եյլ եւ զայս խօսեցայ ընդ ձեզ՝ զի յորժամ եկեսցէ ժամանակ, յիշեցէք թէ ես ասացի ձեզ : Օայս ի սկզբանէ ոչ ասացի ձեզ, քանզի ընդ ձեզ էի : Բայց արդ երթամ ես առ առաքիչն իմ, եւ ոչ ոք ի ձէնջ

Հարցանէ յիս թէ յո՞ երթամ: Այլ զի զայս խօսե-
 ցայ ընդ ձեզ, արամութիւն ելից զսիրտս ձեր: Այլ
 ես զճշմարիտն ասեմ ձեզ. լաւ է ձեզ եթէ ես եր-
 թամ. զի եթէ ես ոչ երթայց՝ մխիթարիչն ոչ եկեա-
 ցէ առ ձեզ. ապա եթէ երթամ, առաքեցից զնա առ
 ձեզ: Աւ նա եկեալ յանդիմանեսցէ զաշխարհ վասն
 մեզաց եւ վասն արդարութեան եւ վասն դատաս-
 տանի: Ասան մեզաց՝ զի ոչ հաւատան յիս. վասն
 արդարութեան՝ զի առ Հայր իմ երթամ, եւ ոչ եւս
 տեսանէք զիս. վասն դատաստանի՝ զի իշխան աշխար-
 հիս այսորիկ դատապարտեալ է: Աւս բազում ինչ
 ունիմ ասել ձեզ՝ այլ ոչ կարէք հանդարտել այժ-
 միկ: Յորժամ եկեսցէ նա Հոգին ճշմարտութեան,
 առաջնորդեսցէ ձեզ ամենայն ճշմարտութեամբ. զի
 ոչ եթէ յանձնէ ինչ խօսիցի, այլ զոր լսիցէ՝ խօսիցի,
 եւ զգալոցն պատմեսցէ ձեզ: Աս զիս փառաւորեսցէ,
 զի յիմմէ անտի առնուցու՝ եւ պատմեսցէ ձեզ: Օ, ա-
 մենայն ինչ զոր ունի Հայր՝ իմ է. վասն այնորիկ ա-
 սացի ձեզ, թէ յիմմէ անտի առնուցու՝ եւ պատմեսցէ
 ձեզ: Փոքր մի, եւ ոչ եւս տեսանէք զիս, եւ ապա
 սակաւիկ մի՝ եւ տեսանիցէք զիս. եւ ես երթամ առ
 Հայր: Ասէին ոմանք յաշակերտաց անտի ցմիմեանս.
 զի նչ է այս՝ զոր ասէ ցմեզ, թէ փոքր մի՝ եւ ոչ տե-
 սանէք զիս, եւ դարձեալ սակաւիկ մի՝ եւ տեսանի-
 ցէք զիս, եւ թէ ես առ Հայր երթամ: Աւ ասէին,
 զի նչ իցէ այն փոքր միւս եւսն, չգիտեմք զինչ խօ-
 սի: Գիտաց Յիսուս եթէ կամէին ցնա հարցանել, եւ
 ասէ ցնոսա. վասն այդորիկ խնդրէք ընդ միմեանս՝ զի
 ասացի թէ փոքր մի՝ եւ ոչ տեսանէք զիս, եւ դար-
 ձեալ սակաւիկ միւս եւս՝ եւ տեսանիցէք զիս: Ամէն
 ամէն ասեմ ձեզ, զի լացջիք եւ ողբասջիք դուք, եւ
 աշխարհ խնդասցէ. դուք տրամեսջիք, այլ արամու-
 թիւն ձեր յուրախութիւն եղիցի: Աին յորժամ ծնա-
 նիցի՝ տրամութիւն է նմա, զի հասեալ է ժամ նորա.

այլ յորժամ ծնցի զմանուկն, ոչ եւս յիշէ զնեղու-
 թիւնն վասն խնդութեանն, զի ծնաւ մարդ յաշխարհ:
 Աւ դուք այժմ արտմութիւն ունիք. այլ դարձեալ
 տեսից զձեզ, եւ ուրախ լիցին սիրտք ձեր. եւ զուրա-
 խութիւն ձեր ոչ որ հանիցէ ի ձէնջ: Աւ յայնմ աւ-
 ուր զիս ինչ ոչ հարցանիցէք: Ամէն ամէն ասեմ ձեզ՝
 զի զոր ինչ խնդրիցէք ի Հօրէ իմմէ յանուն իմ, տա-
 ցէ ձեզ: Մինչեւ ցայժմ ոչ ինչ խնդրեցէք յանուն
 իմ. խնդրեցէք, եւ առնուցուք. զի ուրախութիւն
 ձեր լրեալ իցէ: Օ, այս առակօք խօսեցայ ընդ ձեզ.
 եկեացէ ժամանակ՝ յորժամ ոչ եւս առակօք խօսե-
 ցայց ընդ ձեզ. այլ յայտնապէս զՀօրէ պատմեցից
 ձեզ: Յայնմ աւուր խնդրեսջիք յանուն իմ. եւ ոչ
 ասեմ ձեզ՝ եթէ ես ազաչեցից զՀայր վասն ձեր. զի
 ինքն իսկ Հայր սիրէ զձեզ՝ զի դուք զիս սիրեցէք, եւ
 հաւատացէք՝ եթէ ես յԱստուծոյ ելի: Ալ ի Հօրէ՝
 եւ եկի յաշխարհ. դարձեալ թողում զաշխարհ,
 եւ երթամ առ Հայր: Ասեն ցնա աշակերտքն. ահա
 արդ յայտնութեամբ խօսիս. եւ առակ եւ ոչ մի ինչ
 ասես: Այժմիկ զիտեմք՝ եթէ զիտես զամենայն. եւ
 ոչ ինչ պիտոյ է՝ եթէ որ հարցանիցէ զքեզ. յայսմիկ
 հաւատամք եթէ յԱստուծոյ ելեր: Պատասխանի ետ
 նոցա Յիսուս, եւ ասէ. այժմ հաւտայք: Ահա եկես-
 ցէ ժամ, եւ եկեալ իսկ է, զի ցրուեսջիք յիւրաքան-
 չիւր տեղիս, եւ զիս միայն թողուցուք. եւ չեմ միայն,
 զի Հայր ընդ իս է: Օ, այս խօսեցայ ընդ ձեզ, զի ընդ
 իս խաղաղութիւն ունիցիք. յաշխարհի աստ նեղու-
 թիւն ունիցիք, այլ քաջալերեցարուք, զի ես յաղ-
 թեցի աշխարհի:

ՃԼՕ. Ազբն+ Բրեհոսիս զնն ընկրեացն:

281. Օ, այս իբրեւ խօսեցաւ Յիսուս, ամբարձ
 զաչս իւր յերկինս եւ ասէ. Հայր՝ հասեալ է ժամ,
 փառաւորեա զՈրդի քո, զի եւ Որդի քո փառաւորեա-

ցէ զքեզ: Արպէս ետուր նմա իշխանութիւն ամենայն մարմնոյ, զի ամենայնի, զոր ետուր նմա, տացէ զկեանսըն յաւիտենականս: Այս են յաւիտենական կեանք, զի ծանիցեն զքեզ միայն ճշմարիտ Աստուած՝ եւ զոր առաքեցեր զՅիսուս Վրիստոս: Աս զքեզ փառաւորեցի յերկրի. զգործսն կատարեցի, զոր ետուր ցիս՝ զի արարից. եւ այժմ փառաւորեա զիս Հայր՝ առ ի քէն փառօքն՝ զոր ունէի յառաջ քան զլինելն աշխարհի առ ի քէն: Յայտնեցի զանուն քո մարդկան՝ զորս ետուր ինձ յաշխարհէ. քո էին, եւ ինձ ետուր զնոսա, եւ զբանն քո պահեցին: Արդ զիտացին՝ եթէ զամենայն ինչ զոր ետուր ինձ, առ ի քէն են. զի զբանն՝ զոր ետուր ինձ, ետու նոցա. եւ նոքա ընկալան, եւ ծանեան ճշմարտութեամբ թէ առ ի քէն ելի. եւ հաւատացին եթէ զու առաքեցեր զիս: Արդ՝ ես վասն նոցա աղաչեմ, եւ ոչ վասն աշխարհի աղաչեմ. այլ վասն նոցա՝ զորս ետուրն ինձ, զի քո են: Աւ որ ինչ իմ է, ամենայն քո է. եւ որ ինչ քո է, այն իմ է, եւ փառաւորեալ եմ ի նոսա: Աւ ես ոչ եւս եմ յաշխարհի, եւ նոքա յաշխարհի են, եւ ես առ քեզ դամ: Հայր սուրբ՝ պահեա զնոսա յանուն քո, որով ետուրն ինձ. զի եղիցին մի, որպէս եւ մեք մի եմք: Մինչ էի յաշխարհի ընդ նոսա, ես պահէի զնոսա յանուն քո՝ որով ետուրն ինձ, եւ պահեցի. եւ ոչ դք ի նոցանէ կորեաւ, բայց որդին կորստեան, զի զիրն լցցի: Բայց արդ առ քեզ դամ. եւ զայս խօսիմ յաշխարհի, զի ունիցին զուրախութիւն իմ լիով յանձինս իւրեանց: Աս ետու նոցա զբանն քո, եւ աշխարհս ատեաց զնոսա, զի չեն յաշխարհէ, որպէս եւ ես չեմ յաշխարհէ: Ոչ զայս աղաչեմ, զի բարձցես զնոսա յաշխարհէ, այլ զի պահեսցես զնոսա ի չարէ: Յաշխարհէ աստի չեն, որպէս եւ ես չեմ յաշխարհէ: Սուրբ արա զնոսա ճշմարտութեամբ քով. զի քո բանդ ճշմարտութիւն է: Արպէս զիս առաքեցեր յաշ-

խարհ, եւ ես առաքեցի զնոսա յաշխարհ: Աւ ի վերայ նոցա ես սուրբ առնեմ զանձն իմ, զի եղիցին եւ նոքա սրբեալք ճշմարտութեամբ: Այլ ոչ վասն նոցա միայն աղաչեմ, այլ եւ վասն ամենայն հաւատացելոց բանիւն նոցա յիս. զի ամենեքին մի իցեն, որպէս դու Հայր յիս՝ եւ ես ի քեզ, զի եւ նոքա ի մեզ իցեն զի եւ աշխարհ հաւատացէ՝ եթէ դու առաքեցեր զիս: Աւ ես՝ զփառսն զոր ետուր ինձ, ետու նոցա, զի իցեն մի որպէս եւ մեք մի եմք: Աս ի նոսա՝ եւ դու յիս, զի եղիցին կատարեալք ի մի. եւ գիտացէ աշխարհ՝ եթէ դու առաքեցեր զիս. եւ սիրեցի զնոսա որպէս դու զիս սիրեցեր: Հայր՝ զորս ետուրն ինձ, կամիմ՝ զի ուր եսն եմ, եւ նոքա իցեն ընդ իս. զի տեսանիցեն զփառսն իմ, զոր ետուրն ցիս. զի սիրեցեր զիս յառաջ քան զլինելն աշխարհի: Հայր արդար՝ եւ աշխարհ զքեզ ոչ ծանեաւ. այլ ես զքեզ ծանեայ, եւ նոքա ծանեան՝ եթէ դու առաքեցեր զիս: Աւ ծանուցի նոցա զանուն քո, եւ ծանուցից. զի սէրն՝ զոր սիրեցեր զիս՝ ի նոսա իցէ, եւ ես ի նոսա:

ԶԱՐԶԱՐԱՆՔ

ՈՒՅ. Յիսուս ի Ղեթսեմանի:

282. Օգայս¹ իբրեւ խօսեցաւ Յիսուս, եւ աշակերտօքն հանդերձ յայնկոյս ձորոյն Աեգրոնի. եւ² ելեալ զնաց ըստ սովորութեանն ի լեառն ձիթենեաց. զնացին զհետ նորա եւ աշակերտօքն: Յայնժամ³ զայ Յիսուս ընդ նոսա ի գիւղ մի որում անուն էր Ղեթսեմանի, ուր⁴ էր պարտէզ, յոր եմուտ ինքն եւ աշակերտօքն իւր: Ղեթսեմանի, որ զնա մատնեւոց էր՝ զտեղին. զի բազում անգամ ժողովեալ էր անգր Յիսուսի աշակերտօքն հանդերձ: Աւ⁵ ասէ ցնոսա. Նստարուք այգր մինչեւ երթայց կացից յաղօթս, յաղօթս⁶ կացէք չմտանել ի փորձութիւն: Աւ⁷ առնու ընդ իւր զՊետրոս եւ զՅակովբոս եւ զՅովհաննէս, եւ սկսաւ տխրել, տրտմել⁸ եւ հոգալ: Յայնժամ ասէ ցնոսա. արտում է ոգի իմ մինչեւ ի մահ, կացէք աստ՝ եւ սկեցէք ընդ իս: Աւ մատուցեալ յառաջ սակաւիկ մի՝ մեկնեցաւ⁹ ի նոցանէ իբրեւ քար ընկէց մի, եղ ծունր՝ կայր յաղօթս, եւ ասէր. Հայր՝ եթէ կամիս անցո զբաժակս զայս յինէն. բայց ոչ իմ կամք՝ այլ քոյդ լնցին: Աւ երեւեցաւ նմա հրեշտակ յերկնից՝ եւ զօրացուցանէր զնա: Անկաւ¹⁰ ի վերայ երեսաց իւրոց յերկիր, կաց¹¹ յաղօթս եւ¹² էր ի տագնապի եւ մտադիւրութեամբ եւս կայր յաղօթս, զի¹³ եթէ հնար իցէ՝ անցցէ ի նմանէ ժամն. եւ ասէ. Աբբա, հայր, եթէ¹⁴ հնար իցէ՝ անցցէ բաժակս այս յինէն. ամենայն¹⁵ ինչ քեզ հնարաւոր է, անցո զբաժակս զայս յինէն. բայց ոչ որպէս ես կամիմ՝ այլ որպէս դու: Աւ¹⁶ հոսէին ի նմանէ քրտունք իբրեւ զկայլակս արեան՝ ոլոռն ոլոռն, հեղեալ յերկիր: Աւ յարուցեալ յաղօթիցն՝ եկն առ աշակերտսն, եգիտ զնոսա ի քուն ի

տրամուխենէն, եւ ասէ ցնոսա . զիննձէք, արիք կացէք յաղօթս՝ զի մի մտանկցէք ի փորձութիւն: Եւ¹ ասէ ցՊետրոս . Սիմոն, ննձնս, այդպէս² ոչ կարացէք մի ժամ արթուն կալ ընդ իս . արթուն կացէք եւ աղօթս արարէք, զի մի անկանկցիք ի փորձութիւն: Հողիս յօժար է, բայց մարմինս տկար: Եւ³ դարձեալ չոգաւ եկաց յաղօթս եւ զնոյն բան ասաց . Հայր⁴ իմ, եթէ հնար իցէ անցանել յինէն բաժակիս այսմիկ, ապա թէ ոչ արբից զսա, եղիցին կամք քո: Եւ եկեալ միւսանգամ եղիտ զնոսա ի քուն, զի էին աչք իւրեանց ծանրացեալք, եւ⁵ ոչ գիտէին թէ զինչ պատասխանի տայցեն նմա: Եթող⁶ զնոսա եւ գնաց եկաց յաղօթս երրորդ անգամ, եւ դարձեալ զնոյն բան ասաց: Պայ⁷ երրորդ անգամ առ⁸ աշակերտսն եւ⁹ ասէ ցնոսա . ննձնցէք այսուհետեւ եւ հանգերուք, զի հասեալ է վախճան . եկն ժամ՝ եւ ահա մատնի Արդի մարդոյ ի ձեռս մեղաւորաց: Օն արիք գնասցուք . զի ահաւասիկ մերձեցաւ՝ որ մատնելոցն է զիս: Եւ մինչ դեռ նա զայն խօսէր, ահա¹⁰ Յուդա Ակարիովտացի¹¹, մի յերկոտասանից անտի, առեալ¹² ընդ իւր զգունդն, եւ ի քահանայապետիցն եւ ի փարիսեցւոց սպասաւորս՝ դայ անդր, եւ¹³ ընդ նմա ամբօխ բազում սրովք եւ բրովք, ջահիւք¹⁴ եւ լապտերօք եւ զինուք, ի քահանայապետիցն¹⁵ եւ ի դպրաց¹⁶ եւ ի ծերոց¹⁷ ժողովորդեանն: Տուեալ էր նշան մատնչին՝ եւ ասէր . ընդ որում ես համբուրեցից՝ նա է, կալձիք զնա՝ եւ տարձիք զգուշութեամբ: Եւ մատուցեալ առաջնորդէր¹⁸ նոցա: Եւ¹⁹ վաղվաղակի մատուցեալ առ Յիսուս, ասէ . Ողջ էր, վարդապետ, եւ համբուրեաց ընդ նմա: Եւ Յիսուս ասէ ցնա . Ընկեր, վասն որոյ եկիրդ, Յուդա²⁰, համբուրելով մատնես զԱրդի մարդոյ: Իսկ²¹ իբրեւ ետես զայն ամենայն եկեալ ի վերայ նորա, եւ եւ ասէ ցնոսա . զո՞ խնդրէք: Պատասխանի ետուն նմա . ըզ-Յիսուս նազովրեցի: Եւսէ ցնոսա Յիսուս . ես եմ:

Կայր ընդ նոսա եւ Յուդա որ մատնէրն զնա : Իբրեւ
 ասաց թէ ես եմ, յետս յետս չողան՝ եւ զարկան զգետնի :
 Վարձեալ եհարց զնոսա . զ՞ ինչդէք : Եւ նոքա ասեն .
 զՅիսուս Նազովրեցի : Պատասխանի ետ նոցա Յի-
 սուս . ասացի ձեզ թէ ես եմ . արդ՝ եթէ զիս խըն-
 դրէք՝ թոյլ տուք զոցա երթալ : Գլ լցցի բանն՝ զոր
 ասաց . թէ զոր ետուրն ցիս՝ ոչ կորուսից ի նոցանէ՝
 եւ ոչ զոք : Յայնժամ¹ մատուցեալ արկին ձեռս ի
 Յիսուս եւ կալան զնա : Իբրեւ² տեսին որ զնու-
 վառն էին, որ ինչ եղեւն, ասեն ցնա . Տէր, հար-
 ցուք զնոսա սրով : Իսկ³ Սիմոն Պետրոս, մի⁴
 յայնցանէ որ ընդ Յիսուսին էին, ձգեաց զձեռն եւ
 եհան զսուր իւր եւ եհար զծառայ քահանայապետին
 եւ⁵ իբաց առ զունկն նորա զաջոյ, եւ էր անուն ծա-
 ռային Մաղքոս : Պատասխանի⁶ ետ Յիսուս եւ ասէ .
 Թոյլ տուք մինչեւ ցայդ վայր : Եւ մատուցեալ յունկն
 բժշկեաց զնա : Եւ⁷ Յիսուս ցՊետրոս . Երկ զսուրդ
 անդրէն ի պատեանս իւր . զի⁸ ամենեքեան որ սուր
 առնուցուն՝ սրով անկանիցին . զբաժակն⁹ զոր ետ ինձ
 հայր ոչ ըմպիցեմ զնա . թէ¹⁰ համարիցիս՝ թէ ոչ
 կարիցեմ աղաչել զհայր իմ, եւ հասուցանիցէ ինձ
 այսր՝ աւելի քան զերկոտասան դունդս հրեշտակաց :
 Եւ զիս ընդ ընուցուն գիրք՝ թէ այսպէս պարտ է լի-
 նել : Յայնժամ ասաց Յիսուս ցեկեալսն¹¹ ի վերայ
 նորա, ցքահանայապետն եւ ցիշխանս տաճարին
 եւ ցծերս . Իբրեւ ի վերայ աւագակի ելեք սուսե-
 րօք եւ բրօք՝ ունել¹² զիս . հանապաղ առ ձեզ ի տա-
 ճարին, նստէի եւ ուսուցանէի, եւ¹³ ոչ ձգեցէք ձեռս
 յիս, եւ¹⁴ ոչ կալարուք զիս . այլ¹⁵ այս է ձեր ժամ եւ
 իշխանութիւն խաւարի : Եւ¹⁶ այս ամենայն եղև զի
 լցցին գիրք մարգարէիցն : Յայնժամ¹⁷ թողին զնա ա-
 շակերտքն ամենեքին՝ եւ փախեան : Եւ ոմն երիտա-
 սարդ զհեա երթայր նորա՝ արկեալ զիւրեւ կտաւ

մի ի մերկուց. ունէին զնա երիտասարդքն: Եւ նորա թողեալ զկտաւն՝ փախեաւ մերկ ի նոցանէ:

ՂԼԲ. Քննութիւն էրապաստան Ապեափայ:

283. Իսկ՝ դունդն եւ հազարապետն եւ սպասաւորք շրէիցն կալան զՅիսուս՝ եւ կապեցին. եւ ածին զնա նախ առ Աննա՝ որ էր աներ Ապիափայի, որ քահանայապետն էր տարւոյն այնորիկ: Այս այն Ապիափայ էր՝ որ խրատն ետ շրէից, եթէ լաւ է առն միում մեռանել ի վերայ ժողովրդեանն: Իսկ՝ նոցա կալեալ զՅիսուս ածին առ Ապափա քահանայապետ, ուր ամենայն՝ քահանայապետքն եւ դպիրք եւ ծերք ժողովեալ էին: Եւ Պետրոս զհետ երթայր նորա բացագոյն, եւ՝ միւս աշակերտն: Եւ աշակերտն այն քանզի ծանօթ էր քահանայապետին՝ եմուտ ընդ Յիսուսի ի դաւիթ քահանայապետին: Եւ Պետրոս կայր առ դրանն արտաքոյ: Եւ միւս աշակերտն՝ որ էր ծանօթ քահանայապետին, եւ ասաց ցդռնապանն՝ եւ եմոյժ ի ներքս զՊետրոս մինչեւ՝ ի դաւիթ քահանայապետին: Իբրեւ լուցին կրակ ի մէջ գաւթին, նստէր ընդ սպառաւորան եւ ջեռնոյր առ լուսովն, եւ՝ (իբրեւ) նստան շուրջ, նստաւ եւ Պետրոս ի մէջ նոցա՝ տեսանել զկատարածն: Եւ՝ քահանայապետն եհարց զՅիսուս վասն աշակերտացն եւ վասն վարդապետութեան նորա: Պատասխանի ետ նմա Յիսուս. ես յայտնապէս խօսեցայ յաշխարհի, ես յամենայն ժամ ուսուցի ի ժողովրդեանն, եւ ի տաճարի անդ՝ ուր ամենայն շրէայք ժողովեալ էին, եւ ի ծածուկինչ ոչ խօսեցայ: Օ, ի հարցանես զիս. հարց զայնոսիկ՝ որ լուանն, թէ զինչ խօսեցայ ընդ նոսա. ահաւանիկ նոքա գիտեն զինչ ասացի ես: Իբրեւ նա զայն ասաց, մի ոմն ի սպասաւորացն որ անդ կայր, ած ապտակ Յիսուսի՝ եւ ասէ. այդպէս պատասխանի տաս քահանայապետիդ: Եւ Յիսուս ասէ ցնա. եթէ չար

ինչ խօսեցայ՝ վկայեա վասն չարին, իսկ եթէ բարի ընդէր հարկանես զիս : Եւ առաքեաց զնա Ըննահապեալ առ Սայխափա քահանայապետ : Իսկ՝ քահանայապետքն եւ ամենայն ատեննն խնդրէին սուտ վկայութիւն զՅիսուսէ, զի սպանանիցեն զնա : Եւ ոչ գտանէին ի բազմաց սուտ վկայիցն մատուցելոց. զե² բազումք սուտ վկայութիւն վկայէին զնմանէ, եւ նման միմեանց ոչ էին վկայութիւնքն : Յետոյ՝ մատուցեալ երկու սուտ վկայք, յարուցեալ՝ վկայէին սուտ զնմանէ, եւ ասէին. « Ի՞նչ մեք լուաք ի դմանէ՝ զի ասէր. կարող՝ եմ քակել զտաճարն Աստուծոյ եւ զերիս աւուրս շինել. ես՝ քակեցից զտաճարդ զայդ ձեռազործ, եւ զերիս աւուրս շննեցից այլ առանց ձեռազործի : Սակայն եւ այնպէս չէր նման վկայութիւն նոցա : Ապա յարուցեալ քահանայապետն ի մէջ՝ հարցանէր զՅիսուս, եւ ասէր. ոչինչ տաս պատասխանի, զինչ դոքա զքէն վկայեն : Եւ նա լուռ եւեթ կայր՝ եւ չտայր ինչ պատասխանի : Եւ՝ իբրեւ այդ եւ զեւ, ժողովեցաւ ծերակոյտ ժողովողեանն՝ քահանայապետքն եւ դպիրք, եւ հանին ածին զնա յատենն իւրեանց՝ եւ ասեն, եթէ դու ես Քրիստոսն, ասա մեզ : Ասէ ցնոսա. եթէ ասացից ձեզ, սակայն ոչ հաւատայք. եւ եթէ հարցից ինչ զձեզ, չտայք ինձ պատասխանի՝ կամ արձակիցէք : Իայց յայտ հետէ նստցի Արդի մարդոյ ընդ աջմէ զօրութեան Աստուծոյ : Եւ ասեն ամենեքին. ուրեմն դու ես որդին Աստուծոյ. եւ նա ասէ ցնոսա. դուք ասէք, թէ ես եմ : Գարձեալ՝ քահանայապետն հարցանէր զնա կրկին անգամ եւ ասէր. Գո՞ւ ես Քրիստոսն որդի Աստուծոյ օրհնելոյն, երգմեցուցանեմ՝ զքեզ յԱստուած կենդանի, զի ասացես մեզ՝ թէ դո՞ւ ես Քրիստոսն Արդի Աստուծոյ : Ասէ ցնա Յիսուս. դու ասացեր թէ՞¹⁰ ես եմ. բայց՝¹¹ ասեմ ձեզ, յայտ հետէ տեսանիցէք զԱրդի մարդոյ նստեալ ընդ աջմէ զօրու-

Թեանն՝ եւ եկեալ ընդ ամպս երկնից: Յայնժամ քահանայապետն պատառեաց զհանդերձս իւր, եւ ասէ. հայհոյեաց, զի՞ եւս պիտոյ են մեզ վկայք, ահա արդ լուարուք զհայհոյութիւն դորա. զի՞նչ հաճոյ է ձեզ: Առքա պատասխանի ետուն եւ ասեն. մահապարա է. զի՞նչ¹ եւս պիտոյ է մեզ վկայութիւն, զի մեզէն իսկ լուար ի բերանոյ դորա: Աւ² ամենեքեան դատապարտեցին զնա թէ մահապարտ է: Յայնժամ³ թքին ընդ երեսս նորա. եւ⁴ արքն որ պահէին զնա՝ այսն առնէին զնովաւ, եւ հարկանէին, (եւ) ծածկէին զերեսս նորա. եւ⁵ կռփեցին զնա, եւ ոմանք ապտակեցին: Աւ⁶ հարցանէին ցնա եւ ասէին. Մարդարեաց⁷ մեզ, Քրիստոսդ, ո՞վ է որ եհարն զքեզ: Աւ⁸ այլ բազում ինչ հայհոյութեամբ խօսէին ի նա:

ՂԼԹ. Ուրացո-նի-ն+ Պետրոսի:

284. Իսկ⁹ Պետրոս նստէր արտաքոյ ի խոնարհ¹⁰ ի գաւթին: Մատեաւ¹¹ առ նա աղախին¹² մի քահանայապետին, աղջկն¹³ որ դռնապանն էր, եւ¹⁴ տեսունէ զնա զի¹⁵ նստէր առ լոյսն, հայեցաւ ընդ նա զի¹⁶ ջեռնոյր, եւ¹⁷ ասէ. Աւ սա ընդ նոսա էր՝ որ ընդ նմայն էին. միթէ¹⁸ եւ դո՞ւ յաշակերտաց առնն այնորիկ իցես. եւ դու¹⁹ ընդ Յիսուսի Պաղիկեացոյ էիր: Աա ուրացաւ առաջի ամենեցուն, եւ ասէ. Ոչ²⁰ եմ. ոչ²¹ գիտեմ զնա, կին դու²² ոչ ճանաչեմ եւ ոչ գիտեմ զինչ դուդ ասես: Ային²³ անդ ծառայքն եւ սպասաւորք խարոյկ արկեալ. քանզի ցուրտ էր, եւ ջեռնոյին. կայր ընդ նոսա եւ Պետրոս եւ ջեռնոյր: Աւ²⁴ իբրեւ ել յարտաքին դաւիթն, եւ հաւ խօսեցաւ: Աւ²⁵ իբրեւ ել նա արտաքս քան զգուռնն ետես զնա այլ կին մի, եւ ասէ ցայնոսիկ որ անգն կային. Աւ սա ընդ Յիսուսի՝ Վազովրեցոյ էր: Աւ²⁶ յետ սակաւ միոյ այլ ոմն ետես զնա, եւ ասէ. Աւ դու ի նոցանէ ես: Աւ Սիմոն Պետրոս²⁷ կայր անդ եւ ջեռնոյր ասեն ցնա.

Միթէ եւ դո՞ւ յաշակերտաց անտի նորա իցես: Եւ¹ դարձեալ ուրացաւ երդմամբ², եւ³ ասէ թէ Չեմ, ոչ⁴ գիտեմ զայրն: Եւ յետ սակաւ միոյ իբրեւ⁵ ժամ մի անց ի վերայ՝ այլ ոմն ի ծառայից⁶ քահանայապետին, ազգական այնորիկ զորոյ զունին եհատ Պետրոս, վիճէր եւ⁷ ասէր. Սոցդ եւ սա ընդ նմա էր, քանզի Վարկեացի է. ոչ⁸ ես իսկ տեսի զքեզ ի պարտիզի անդ ընդ նմա: Վարձեալ⁹ մատուցեալ¹⁰ որք կայիննն անդ՝ ասեն ցՊետրոս. Երբարեւ եւ դու ի նոցանէ ես, քանզի¹¹ Վարկեացի ես, եւ¹² խօսք քո յայտ առնեն զքեզ: Վարձեալ¹³ ուրացաւ եւ ասէ. Եյր դու, չգիտեմ զինչ խօսիսդ: Եւ յայնժամ¹⁴ սկսաւ նզովել եւ երզնուլ եւ ասել¹⁵ թէ ոչ գիտեմ զայրն՝ զորմէ դուքդ ասէք: Եւ նոյն ժամայն մինչդեռ¹⁶ նա զայն խօսէր՝ կրկին¹⁷ հաւ խօսեցաւ: Վարձաւ¹⁸ Տէր եւ հայեցաւ ի Պետրոս, եւ¹⁹ յիշեաց Պետրոս զբանն զոր ասաց ցնա Յիսուս՝ թէ չեւ իցէ հաւու երկիցս խօսեալ՝ զի դու երկցս ուրասցիս զիս: Եւ²⁰ ելեալ արտաքս սկսաւ²¹ լալ դառնապէս²²:

ՂԻՍ. Յիսուս մարմնի Պիղատոսի — Մահ Յոգայի:

285. Իբրեւ²³ այդ եղեւ՝ խորհուրդ արարին ամենայն քահանայապետքն հանդերձ²⁴ ծերովքն եւ դպրօք եւ ամենայն ատեանն վասն²⁵ Յիսուսի սպանանել զնա. Եւ²⁶ յարուցեալ ամենայն բազմութիւն նոցա՝ կապեցին²⁷ զՅիսուս, առին գնացին²⁸, ածին²⁹ զնա ի վանացն³⁰ Վայիափայ յապարանս, եւ³¹ ետուն ի ձեռն Պոնտացւոյ Պիղատոսի դատաւորի, Եւ³² էր այդուց, եւ նոքա ոչ մտին յապարանսն դատաւորի, զի մի պղծեսցին, այլ ուտիցեն զզատիկն: Յայնժամ³³ տեսեալ Յուդայի՝ որ մատնեացն զնա, թէ պարտաւորեցաւ, զղջացաւ եւ դարձոյց զարծաթն առ քահանայապետսն եւ ծերս ժողովրդեանն, եւ ասէ. մեղայ, զի մատնեցի զարիւն արդար. եւ նոքաասեն, մեղ չէ փոյթ՝ դու գիտես: Եւ ըն-

կէց զարծաթն ի տաճարին՝ եւ զնաց. եւ չողաւ խեղ-
 դեցաւ : Իսկ քահանայապետիցն առեալ զարծաթն
 ասեն. ոչ է արժան ընդունել զայդ ի կորբանն, քան-
 զի զինք արեան են : Խորհուրդ արարեալ զնեցին այ-
 նու զագարակն բրաի ի գերեզման օտարաց : Ասն
 այնորիկ կոչեցաւ ագարակն այն, ագարակ արեան՝ մին-
 չեւ ցայսօր : Յայնժամ լցաւ՝ որ ասացաւն ի ձեռն Արե-
 միայ մարգարէի : Եւ առին զերեսուն արծաթին զգինս
 վաճառելոյն, զոր արկին յորդուոցն Խարայելի, եւ ետուն
 զնա յագարակն բրաի. որպէս հրամայեաց ինձ Տէր :

ՃԻՆ. Ե՛բեսարանի Յիսուս աս Պիղատոսի :

286. Եւ¹ առ նոսա Պիղատոս արտաքս՝ եւ ասէ.
 զի՞նչ չարախօսութիւն մատուցանէք զառնէն զայն-
 մանէ : Պատասխանի ետուն եւ ասեն ցնա. եթէ չէր
 չարագործ այրն այն, ապա ոչ մատնէաք զնա քեզ :
 Եսէ ցնոսա Պիղատոս. առէք զնա դուք, եւ ըստ ձե-
 րոց օրինացն դատեցարուք : Եսեն ցնա Հրեայքն.
 մեզ ոչ է արժան սպանանել զոք : Զի լըցի բանն
 Յիսուսի՝ զոր ասաց, նշանակեալ՝ թէ որով մահու-
 մեռանելոց իցէ : Եւ² սկսան չարախօս ընել զնմանէ եւ
 ասել. դուք զսա՞ զի թիւրէր զազգս մեր, եւ արգե-
 լոյր ի տալոյ հարկս կայսեր, եւ ասէր զանձնէ՝ եթէ
 Վրիստոսն իցէ թագաւոր : Եւ մուտ³ միւսանգամ⁴ յա-
 պարանան Պիղատոս եւ կոչեաց զՅիսուս, եւ⁵ Յիսուս
 եկաց առաջի դատաւորին. եհարց ցնա դատաւորն
 եւ ասէ. դո՞ւ ես թագաւորն Հրէից : Պատասխանի⁶
 ետ Յիսուս. ի քէ՞ն ասես զայդ՝ եթէ այլք ասացին
 քեզ զինէն : Պատասխանի ետ Պիղատոս. միթէ եւ
 ես Հրեայ իցեմ. ազգն քո եւ քահանայապետք մատ-
 նեցին զքեզ ինձ, զի՞նչ գործեալ է քո : Պատաս-
 խանի ետ Յիսուս, իմ արքայութիւն չէ յայմ աշ-
 խարհէ. եթէ յաշխարհէ աստի էր արքայութիւն իմ,
 սպասաւորքն իմ մարտնչէին արդեօք՝ զի մի մատնե-

ցայց Հրէից . բայց արդ՝ թագաւորութիւն իմ չէ աստի : Ասէ ցնա Պիղատոս . ապա թէ այդպէս իցէ, թագաւոր ոմն ես դու : Պատասխանի ետ Յիսուս . դու ասես՝ թէ թագաւոր իցեմ . բայց ես յայդ իսկ ծնեալ եմ, եւ ի դոյն իսկ եկեալ եմ յաշխարհ, զի վկայեցից ճշմարտութեան . ամենայն որ ի ճշմարտութենէն է՝ լսէ բարբառոյ խնոյ : Ասէ ցնա Պիղատոս . զի՞նչ է ճշմարտութիւն : Օ՛այս իբրեւ ասաց, դարձեալ ել ատ Հրեայսն՝ եւ ասէ ցքահանայապետան՝¹ եւ ցժողովուրդսն . չգտանեմ² ինչ մնաս յառնա յայսմիկ : Աւ³ ի չարախօսելն նորա ի քահանայապետիցն եւ ի ծերոց յոյժ⁴, ոչ ինչ ետ պատասխանի : Իսկ⁵ Պիղատոս դարձեալ հարցանէր զնա . Ո՞չ լսես, որչափ դոքա հակառակ քո վկայեն . ո՞չինչ⁶ տաս պատասխանի, տես քանի ամբաստանեն զքէն : Աւ Յիսուս այնուհետեւ ոչ⁷ ինչ ետ պատասխանի եւ⁸ ոչ բան մի՝ մինչեւ զարմանալ (Պիղատոսի) դատաւորին յոյժ : Աւ նոքա պնդէին եւ ասէին, եթէ խռովէ՞լ ժողովուրդս, ուսուցանէ ընդ ամենայն Հրէաստան՝ սկսեալ ի Վալիլէէ մինչեւ ցայսր : Իսկ Պիղատոս իբրեւ լուաւ զՎալիլէէ, եհարցեթէ Վալիլէացի՞ իցէ այրն : Աւ իբրեւ գիտաց թէ յիշխանութենէն Հերովդի է, ետ տանել զնա ատ Հերովդէս . քանզի եւ նա յԱրուսաղէմ էր յաւուրսրն յայնօսիկ : Աւ Հերովդէս իբրեւ ետես զՅիսուս, ուրախ եղեւ յոյժ, զի ցանկայր ի բազում ժամանակաց տեսանել զնա . քանզի լսէր բազում անգամ զնմանէ, եւ ակն ունէր նշան ինչ լեալ՝ տեսանել ի նմանէ : Հարցանէր զնա բանիւք բազմօք, եւ նա ոչինչ ետ նմա պատասխանի : Այլին քահանայապետքն եւ դպիրք՝ եւ պնդադոյնս չարախօսէին զնմանէ : Արհամարհեաց զնա եւ Հերովդէս հանդերձ իւրովք զօրականօքն . եւ այսն արարեալ, արկ զնովաւ հանդերձս սպիտակս, եւ ետ տանել անդրէն ատ Պիղատոս : Աւ

եղեն բարեկամք Հերովդէս եւ Պիղատոս յաւուր
 յայնմիկ. քանզի յառաջ [Թշնամիք էին միմեանց :

ՃԻՄԻ. Յետոս ընդ լայր հաճարի Կան զՎարաբբայ —
 Տանջէ — Պարբասորի :

287. Սոչեաց¹ Պիղատոս զքահանայապետն եւ զԷ-
 խանս եւ զԺողովուրդն, եւ ասէ ցնոսա. ածէք մատու-
 ցէք ինձ զայրս զայս իբրեւ զխոտորեցուցիչ ժողովր-
 դեանն. եւ ահա ասիկ առաջի ձեր դատեցայ, եւ վնաս
 ինչ ոչ գտի յառնս յայնմիկ՝ զորոյ դուք չարախօսեքդ
 զդմանէ. այլ եւ ոչ Հերովդէս, քանզի ետու տանել
 զդա առ նա : Աւարդ՝ ոչինչ մահու արժանի է գոր-
 ծեալ դորա. խրատեցից զդա, եւ արձակեցից : Օ՛ի
 հարկ էր մի մի ըստ տօնի արձակել նոցա կապեալ² մի
 զոր կամէին, ունէին յայնժամ՝ կապեալ մի նշա-
 նաւոր որում անուն էր Յեսու Վարաբբա. եւ³ էր
 Վարաբբայն այն աւազակ, կապեալ⁴ ընդ խռովիչսն՝
 որոց ի խռովելն այր մի ապանեալ էր : Ի ձայն բարձր
 սկսաւ աղաղակել ամբօին եւ խնդրել, որպէս սովոր
 էր, զի արձակեցէ նոցա զՎարաբբայն : Աբրեւ⁵ ժողո-
 վեցան՝ պատասխանի ետ Պիղատոս, եւ ասէ ցնոսա. Աս⁶
 եւ ոչ մի ինչ պատճառս գտանեմ ի նմա. բայց է ձեր
 սովորութիւն, զի զմի ոք արձակեցից ձեզ ի զատկիս.
 արդ՝ կամիք զի արձակեցից ձեզ զԹագաւորն շրէից,
 զո՞⁷ կամիք յերկուց աստի զի արձակեցից ձեզ. զՅեսու
 Վարաբբայ եթէ զՅիսուս զանուանեալն Վրիտոս :
 Վանզի⁸ գիտէր՝ թէ առ նախանձու մատնեցին զնա : Աւ⁹
 մինչ նստէր յատենին, առաքեաց առ նա կինն իւր՝ եւ
 ասէ. չկայ ինչ քո եւ արդարոյն այնորիկ, զի բազում
 անցք անցին ընդ իս այսօր յանուրջս վասն նորա : Իսկ
 քահանայապետն եւ ծերք հաւանեցուցին զԺողովուր-
 դն, զի խնդրեսցեն զՎարաբբայն՝ եւ զՅիսուս կորուս-
 ցեն : Պատասխանի ետ դատաւորն՝ եւ ասէ ցնոսա. զո՞
 կամիք զի արձակեցից ձեզ յերկուց աստի : Աւ¹⁰ նոքա

աղաղակէին ամենայն բազմութեամբն եւ ասէին. Ռարձ
զդա եւ արձակեա մեզ զՌարաբբա: Ռարձեալ¹ պա-
տասխանի եա եւ ասէ ցնոսա. — քանզի² կամէր ար-
ձակել զՅիսուս — խալ³ զե՞նչ կամիք թէ արարից
զարքայն Հրէից, զանուանեալն⁴ Ռրիստոս: Աւ⁵ նո-
քա դարձեալ աղաղակէին (ամենեքեան⁶) յուզեալք⁷
ի քահանայապետիցն, եւ⁸ ասէին. Ի խաչ հան զդա:
Աւ նա երիցս ասէ ցնոսա. Օ, ի՞նչ չար արար սա, ոչ
ինչ փնաս մահու գտի ի սմա. խրատեցից զսա եւ ար-
ձակեցից: Աւ⁹ նոքա առաւել եւս աղաղակէին.
եւ¹⁰ ստիպէին մեծաձայն, եւ խնդրէին զնա ի խաչ
հանել, եւ զօրանային բարբառք նոցա եւ քա-
հանայապետիցն: Յայնժամ¹¹ առ Պիղատոս զՅիսուս
եւ դան եհար: Աւ¹² զինուորքն դատաւորին¹³ առին
զՅիսուս յապարանս, տարան¹⁴ զնա ի ներքս ի դա-
ւիթն՝ ուր հրապարակն էր, եւ¹⁵ ժողովեցին ի վերայ նո-
րա զամենայն զգուռն: Մերկացին զնա, եւ արկին
զնովաւ քղամիդ կարմիր: Աւ բոլորեալ պսակ ի փշոց՝
եղին ի գլուխ նորա, եւ եղէզն յաջոյ ձեռին նորա.
եւ¹⁶ գային առ նա, եւ¹⁷ ի ծունր իջեալ առաջի նո-
րա՝ կատակէին, եւ¹⁸ սկսան ողջոյն տալ նմա, եւ¹⁹
ասէին. Աղջ եր, թագաւոր Հրէից. եւ²⁰ հանէին նմա
ապտակս. եւ²¹ ծիծէին զգլուխն եղեգամբ եւ թքա-
նէին ընդ երեսս նորա, եւ ի ծունր իջեալ՝ երկիր
պագանէին նմա: Աւ²² դարձեալ Պիղատոս արտաքս
եւ ասէ ցնոսա. ահա ածեմ զնա արտաքս առ ձեզ,
զի գիտասջիք թէ ես փնաս ինչ ի նմա ոչ գտանեմ:
Աւ Յիսուս արտաքս. եւ ունէր պսակ ի փշոց՝ եւ
հանդերձ ծիրանի, եւ ասէ ցնոսա. Ահա այրդ ցձեզ:
Իբրեւ տեսին զնա քահանայապետքն եւ սպասաւորք,
զաղաղակ բարձին՝ եւ ասեն. Ի խաչ հան զդա: Ասէ
ցնոսա Պիղատոս. առէք զդա ի ձեզ, եւ ձեզէն հանէք
ի խաչ. զի ես ի դմա փնաս ինչ ոչ գտանեմ: Պա-
տասխանի ետուն նմա Հրեայքն. մէք օրէնս ունիմք,

եւ ըստ օրինաց մերոց պարտի մեռանել . զի զանձն իւր որդի Աստուծոյ արար : Իբրեւ լուաւ զբանս զայս Պիղատոս , առաւել եւս երկեալ : Եւ մուտ դարձեալ անդրէն յապարանսն , եւ ասէ ցՅիսուս . ուստի՞ ես դու . եւ Յիսուս ոչ ետ նմա պատասխանի : Եւս ցնա Պիղատոս . ընդ իս ոչ խօսիս , ոչ գիտես եթէ իշխանութիւն ունիմ հանել զքեզ ի խաչ , եւ իշխանութիւն ունիմ արձակել զքեզ : Պատասխանի ետ Յիսուս . ոչ ունէիր դու իշխանութիւն ի վերայ իմ եւ ոչ մի , եթէ ոչ էր տուեալ քեզ ի վերուստ . վասն այնորիկ որ մատնեացն զիս քեզ , նորա մեծ մեղք են : Եւ յայնմանէ Պիղատոս խնդրէր արձակել զնա . եւ Հրեայքն աղաղակէին եւ ասէին . եթէ զդա արձակես՝ չես բարեկամ կայսեր . ամենայն ոք որ թագաւոր կոչէ զանձն իւր , հակառակ է կայսեր : Իսկ Պիղատոս իբրեւ լուաւ զբանս զայսոսիկ , ած զՅիսուս արտաքս եւ նստաւ ի վերայ բեմին , ի տեղւոջն որ կոչէր քարայտակ , եւ երբայեցերէն Ասպպաթա : Եւր ուրբաթն զատկի . եւ էր ժամ իբրեւ վեցերորդ եւ ասէ ցՀրեայսն , ահա թագաւորդ ձեր ցձեզ : Եւ նոքա աղաղակէին . բարձ ի մէնջ , բարձ ի մէնջ եւ հան զդա ի խաչ : Եւս ցնոսա Պիղատոս . ես զթագաւորդ ձեր ի խաչ հանիցեմ : Պատասխանի ետուն քահանայապետքն , չիք մեր թագաւոր բաց ի կայսերէ : Եւ¹ տեսեալ Պիղատոսի թէ ոչ ինչ օգնէ՝ այլ առաւել խռովութիւն լինի , առեալ ջուր՝ լուաց զձեռս առաջի ժողովրդեանն՝ եւ ասէ . քաւեալ եմ ես յարենէ արդարոյդ այդորիկ . դուք գիտասջիք : Պատասխանի ետ ամենայն ժողովուրդն՝ եւ ասէ . արիւն դորա ի վերայ մեր եւ ի վերայ որդւոց մերոց : Իսկ² Պիղատոս իբրեւ զմիտս կամեցաւ հաճել զամբոխին , հաւանեցաւ³ առնել զհայցուածս նոցա : Երձակեաց նոցա զԿարաբբայն՝ զոր վասն խռովութեան եւ սպանութեան արկեալ էր ի բանտ , զոր եւ խնդրէինն իսկ ,

եւ¹ զՅիսուս դան հարեալ՝ մասնեաց² կանաց նոցա,
զե³ խաչեցի:

ՂԽԳ. Խաչելո-նի-ն է- մահ Յիսուսի:

288. Եւ⁴ առեալ տանէին (զՅիսուս): Եւ⁵ իբրեւ
կատակեցին, մերկացին զքղամիդն եւ զծիրանիս, եւ
զգեցուցին նմա զեւր հանդերձ, եւ ածին արտաքս զե
ի խաչ հանցեն զնա: Եւ⁶ բարձեալ էր ինքնին զխա-
չափայտն, եւ երանէր ի տեղին որ անուանէր գաղա-
թան եւ կոչէր երրայեցերէն Գողգոթա: Իբրեւ⁷ ա-
ռին զնացին զնա, գտին⁸ այր մի Ալուրենացի՝ անուն
Սիմէոն որ⁹ ընդ այն անցանէր, եկեալ յանդէ, զհայրն
Եղեքսանդրի եւ Ռուփայ. զնա¹⁰ կալան պահակ, զե
բարձցէ զխաչն նորա. եւ¹¹ եղին ի վերայ նորա զխաչն
բերել զինի Յիսուսի: Եւ երթայր զհետնորա բազմու-
թիւն ժողովրդեանն, եւ կանանց՝ որ կոծէին եւ աշխա-
րէին զնա: Գարձաւ Յիսուս եւ ասէ ցնոսա. դատերք Եւ-
րուսաղեմի՝ մի լայք ի վերայ իմ, այլ լացէք ի վերայ ան-
ձանց եւ ի վերայ որդւոց ձերոց: Օ, ի եկեցցեն աւուրք,
յորս ասիցեն՝ թէ երանի ամլոց եւ որովայնից՝ որ ոչ
ճնան, եւ ստեանց՝ որ ոչ դիեցուցին: Յայնժամ սկա-
նիցին ասել լերանց թէ անկերուք ի վերայ մեր, եւ բլրոց
թէ ծածկեցէք զմեզ: Օ, ի եթէ ընդ փայտ դալար
ղայս առնեն, ընդ չորն զե¹² լինիցի: Եւ զին եւ այլ
երկուս չարագործս՝ սպանանել ընդ նմա: Եւ¹³ ածին
զնա ի Գողգոթա, տեղի մի՝ որ թարգմանի տեղի
կառավելոց: Ետուն¹⁴ նմա ըմպել զինի զմուսեալ¹⁵
ընդ¹⁵ լեղի խառնեալ եւ իբրեւ ճաշակեաց՝ ոչ կամէր
ըմպել: Եւ¹⁶ ժամ երրորդ, եւ հանին զնա ի խաչ,
եւ¹⁷ ընդ նմա երկուս չարագործս¹⁸ զոմն ընդ աջմէ եւ
զոմն ընդ ձախմէ խաչեցին եւ¹⁹ ի միջի զՅիսուս: Եւ²⁰
լցաւ գիրն որ ասէ, թէ Վնդ անօրէնս համարեցաւ:
Եւ²¹ Յիսուս ասէ. Հայր, թող դոցա, զե ոչ գիտեն
զինչ գործեն: Գրեաց²² եւ տախտակ Պիղատոս եւ եղ ի

վերայ խաչին . եւ էր գիր¹ վնասու նորա : Աւ² եղին
 ի վերայ գլխոյ նորա գրեալ զվնաս նորա, թէ Այս է
 Յիսուս³ Նազովրեցի՝ թագաւոր Հրէից : Օայն տախ-
 տակ ընթերցան բազումք ի Հրէից, զի մօտ էր ի քա-
 ղաք անդր տեղին՝ ուր խաչեցաւն Յիսուս . եւ էր
 գրեալ եբրայեցերէն, գաղմատերէն եւ յունարէն :
 Ասենց՝ Պիղատոս քահանայապետքն Հրէից . մի գրեր
 թագաւոր Հրէից, այլ թէ նա ասաց՝ թագաւոր եմ
 Հրէից : Պատասխանի ետ Պիղատոս . զոր ինչ գրեցի՝
 գրեցի : Իսկ զինուորքն իբրեւ հանին ի խաչ զՅի-
 սուս, առին զհանդերձս նորա՝ եւ արարին չորս մա-
 սունս, իւրաքանչիւր զինուորի մասն՝ արկեալ⁴ վիճակս
 ի վերայ թէ ո՞ զինչ առնուցու : Իսկ⁵ զպատմութեանն՝
 քանզի էր առանց կարանի՝ ի վերուստ փոր անկեալ
 ամենեւին, ասենց միմեանս . մի պատառեցուք զայդ,
 այլ արկուք վիճակս ի վերայ գորա՝ ում եւ ելցէ :
 Օի լլցցի գիրն՝ որ ասէ . բաժանեցին զհանդերձս իմ
 յիւրեանս, եւ ի վերայ պատմութեանի իմոյ վիճակս
 արկին : Օ ինուորքն զայս ինչ գործեցին : Աւ⁶ նստեալ
 պահէին զնա : Աւ⁷ որ անցանէինն՝ հայհոյէին զնա,
 շարժէին զգլուխս իւրեանց, եւ ասէին . վահ որ քա-
 կէիր զտաճարն, եւ զերիս աւուրս շինէիր զնա . ա-
 պրեցո զքեզ, եթէ որդի ես Աստուծոյ՝ էջ ի խա-
 չէդ : Աւ⁸ կայր ժողովուրդն հայեցեալ . անգոսնէին
 զնա իշխանքն հանդերձ նորոք : Նոյնպէս⁹ եւ քահա-
 նայապետքն ձողէին հանդերձ դպրօքն եւ ասէին .
 Օայլս ապրեցոյց՝ զինքն ոչ կարէ ապրեցուցանել . եւ
 թէ թագաւոր է Իսրայելի՝ իջցէ այժմ ի խաչէդ՝ եւ
 հաւատասցուք դմա . ապրեցուցէ զանձն¹⁰ եթէ դա է
 Վրիստոս որդի Աստուծոյ ընտրեալն . իջցէ¹¹ այժմ ի
 խաչէ այտի, զի տեսցուք եւ հաւատասցուք դմա . եւ
 թէ¹² յուսացաւ յԱստուած՝ փրկեսցէ այժմ զդա, եւ
 թէ կամի զդա . քանզի ասաց թէ Աստուծոյ որդի եմ :
 Այսին¹³ առնէին զնա եւ զինուորքն՝ եկեալ առաջի

մատուցանելին նմա քացախ եւ ասէին. եթէ դու ես
 թաղաւորն Հրէից՝ փրկեա զանձն քո: Իսկ մի ոմն ի
 կախելոց չարագործացն հայհոյէր զնա, եւ ասէր.
 ոչ դու ես Բրիստոսն՝ փրկեա զանձն քո եւ
 զմեզ: Պատասխանի ետ ընկերն սաստելով նմա եւ
 ասէ. չերկնչիս դու յԱստուծոյ՝ զի ի նմին պատժի
 կաս: Եւ մեք յիրաւի, զի արժանի՝ որոց գործեցաքն՝
 առնումք զհատուցումն. եւ սա ապիրատ ինչ ոչ
 գործեաց: Եւ ասէ ցՅիսուս. յիշեա զիս Տէր՝
 յորժամ դայցես արքայութեամբ քով: Եւ ասէ ցնա
 Յիսուս. ամէն ասեմ քեզ. այսօր ընդ իս իցես ի
 զրախտին: Եւ¹ կային առ խաչին Յիսուսի մայրն նու
 րա, եւ քոյր մօր նորա Մարիամ Աղէովլայ, եւ
 Մարիամ Մագդաղենացի: Յիսուս իբրեւ ետես զմայրն
 եւ զաշակերտն՝ զոր սիրէր, զի կայր մօտ. ասէ ցմայրն,
 կին դու՝ ահա որդի քո: Եպա ասէ ցաշակերտն՝ ահա
 մայր քո: Եւ յայնմ ժամանակէ առ աշակերտն զնա
 առ իւր: Եւ² էր իբրեւ վեցերորդ ժամ. եւ խաւար
 եղև ի վերայ ամենայն երկրի մինչեւ ցիններորդ ժամ.
 խաւարեցաւ արեգակն: Եւ³ զինն ժամաւն զոչեաց Յի
 սուս ի ձայն մեծ եւ ասէ. էլի՛ էլի՛ լամա տաբաք
 թանի. այս ինքն է, Եստուած իմ՝ Եստուած իմ,
 ընդէր թողեր զիս: Ոմանք յայնցանէ որ անդն կային,
 իբրեւ լուան՝ ասէին. զՆղիայ կարդաց զա: Յետ⁴
 այսորիկ իբրեւ զիտաց Յիսուս, եթէ ահա ամենայն
 ինչ կատարեալ է. զի կատարեսցի զիրն, ասէ. ծա
 րաւի եմ: Եւ անդ կայր աման ինչ լի քացախով:
 Եւ⁵ վաղվաղակի ընթացաւ մի ոմն ի նոցանէ առ ըս
 պունդ լի քացախով հարեալ յեղեգան ետ ըմպել
 նմա, եւ⁶ ասէ. թօղլ տուր տեսցուք եթէ գայ Եղիա
 իջուցանել զդա. եւ⁷ կէսքն ասէին. թօղ տեսցուք
 եթէ գայ Եղիա փրկել զդա: Իբրեւ⁸ առ Յիսուս
 զքացախն հանդերձ լեղւովն, ասէ. Եմենայն ինչ կա
 տարեալ է: Եւ⁹ դարձեալ աղաղակեաց ի ձայն մեծ.

Հայր¹ ի ձեռս քո աւանդեմ զհողի խմ: Օ, այս իբրեւ
ասաց, խոնարհեցուցեալ² զգլուխ՝ աւանդեաց զողին:

288. Եւ³ ահա վարագոյր տաճարին ցերաւ յեր-
կուս՝ ի վերուստ մինչեւ ի վայր, եւ եկիր շարժեցաւ,
եւ վէմք պատանեցան: Եւ գերեզմանք բացան, եւ
բազում մարմինք ննջեցելոց սրբոց յարեան: Եւ ե-
լեալ ի գերեզմանաց յետ յարութեան նորա, մտին ի
քաղաքն սուրբ, եւ երեւեցան բազմաց: Եւ⁴ տեսեալ
հարիւրապետին որ անդ կայր, զոր⁵ ինչ եղենն, եթէ⁶
աղաղակեաց եւ եհան զողի, փառաւոր⁷ արար զԱս-
տուած եւ ասէ. Երդարեւ այրս այս արդար էր, ար-
դարեւ⁸ այրս այս որդի Աստուծոյ էր: Եւ⁹ որ ընդ նմա
պահէին զՅիսուս իբրեւ տեսին զշարժումն եւ զե-
ղեալսն, երկեան յոյժ եւ ասեն. Երդարեւ Աստու-
ծոյ որդի էր սա: Եւ¹⁰ ամենայն ժողովուրդքն որ ե-
կեալ էին, եւ տեսանէին զտեսիլն զայն եւ զգործ,
բախտին զկուրծս՝ եւ դառնային: Այլին եւ ամենայն
ծանօթքն նորա ի հեռաստանէ. եւ կանայք որ եկեալ
էին զհետ նորա ի Գալիլեէ՝ տեսանէին զայն. յորս¹¹
էր Մարիամ Մագդաղենացի եւ Մարիամ Յակով-
բայ փոքրիկն եւ Յովսեայ մայրն եւ Սողոմէ՝ մայր¹²
որդւոցն Օւբեդեայ. որք յորժամ¹³ էրն ի Գալիլեա՝
զհետ շըջէին նորա եւ պաշտէին զնա, եւ այլ բազում
կանայք, որք ընդ նմա իսկ ելեալ էին յԱրուսաղէմ:

ՂԵՎ. Խոյո-ճն րիգա- — Թաղո-ճն:

290. Իսկ¹⁴ Հրեայքն՝ քանզի ուրբաթ էր, զի մի՛
անդէն ի խաչին ագանիցին մարմինքն մինչեւ ցա-
բաթն, զի էր օր մեծ շաբաթունն այնորիկ. աղաչե-
ցին զՊիղատոս՝ զի խորտակեցեն զբարձս նոցա՝ եւ
բարձցին: Եւկին զնուորքն, եւ զառաջնոյն խորտակե-
ցին զբարձս, նոյնպէս եւ զմիւսոյն՝ որ ընդ նմա ի
խաչն ելեալ էր: Բայց իբրեւ եկին առ Յիսուս՝ եւ
տեսին զի այն ինչ մեռեալ էր, ոչ խորտակեցին

զբարձս նորա . այլ մի ոմն ի վինուորացն փիգաւ խոցեաց զկողս նորա . եւ ել վաղվաղակի արիւն եւ ջուր : Եւ որ ետեսն՝ վկայեաց , եւ ճշմարիտ է վկայութիւն նորա . եւ նա գիտէ թէ ճշմարիտ ասէ , զի եւ դուք հաւատասցէք : Եյս եղեւ՝ զի Լլցցի գիրն , եթէ ոսկր նորա մի՛ փշրեսցի . եւ դարձեալ միւս գիր ասէ , եւ թէ հայեսցին ի նա՝ յոր խոցեցինն :

291. Յետ այսորիկ իբրեւ¹ երեկոյ եղեւ , քանզի ուրբաթ էր՝ որ ի շաբաթն մտանէր , եկն² այր մի մեծատուն անուն³ Յովսէփ , այր⁴ պարկեշտ նախարար , բարեգործ⁵ եւ արգար . սա չէր միաբանեալ ընդ խորհուրդս եւ ընդ գործս նոցա . յԱրիմաթեայ քաղաքէ շրէից , որ եւ ինքն խակ ակնուներ արքայութեան Աստուծոյ : Սա մատուցեալ համարձակեցաւ⁶ եմուտ առ Պիղատոս , (քանզի էր) աշակերտ⁷ Յիսուսի ի ծածուկ վասն ահին շրէից , խնդրեաց⁸ զմարմինն Յիսուսի : Եւ Պիղատոս զարմացաւ թէ այնչափ վաղ մեռաւ . եւ կոչեցեալ առ ինքն զհարիւրապետն , եհարց զնա եւ ասէ՝ թէ արդարեւ այնչափ վաղ մեռաւ : Եւ իբրեւ ստուգեաց ի հարիւրապետէ անտի , շնորհեաց զմարմինն Յովսէփայ : Եւ⁹ եկն եւ եբարձ զնա : Եկն եւ Նիկողեմոս՝ որ եկեալն էր առ Յիսուս ի գիշերի զառաջինն . եւ երեր զմեռոս խառն ընդ հալուէս՝ իբրեւ լտերս հարիւր : Եւ¹⁰ Յովսէփ գնեաց կտաւ եւ իջուցեալ զնա պատեաց կտաւովն : Առին¹¹ զմարմինն Յիսուսի , եւ պատեցին կտաւովք՝ խնկովք հանդերձ , որպէս օրէն էր շրէից պատել : Եւ էր ի տեղուջն յորում խաչեցաւ՝ պարտէզ . եւ ի պարտիզի անդ գերեզման նոր , յորում ոչ ոք երբեք էր եղեալ : Անդ վասն ուրբաթուն շրէից՝ զի մօտ էր գերեզմանն՝ եղ¹² (Յովսէփ զՅիսուս) ի նոր գերեզմանի զոր փորեաց ի վիմի . եւ թաւալեցուցեալ կափարիչ դրան գերեզմանին վէմ մի մեծ՝ գնաց : Եւ օրն¹³ էր ուրբաթ , եւ շաբաթ լուսանայր : Եւ երթային զհետ նորա կա-

նայք՝ որ եկեալ էին ընդ նմա ի Պաղիլէէ, նստէին¹ հանդէպ գերեզմանին, տեսին² զտեղին ուր եղաւ, եւ³ որպէս եղաւ մարմին նորա: Վարձան եւ պատրաստեցին խունկս եւ իւղս՝ եւ ի շաբաթուն հանդարտեցին վասն պատուիրանին: Աւ⁴ ի վաղիւ անդր՝ որ է յետ ուրբաթուն, ժողովեցան քահանայապետքն եւ փարիսեցիքն առ Պիղատոս, եւ ասեն. Տէր, յիշեցաք զի մոլորեցուցիչն այն ասէր՝ մինչ կենդանին էր, թէ յետ երկց աւուրց յառնեմ: Արդ՝ հրամայեա զգուշանալ գերեզմանին մինչեւ ցերիս աւուրս, գուցէ եկեալ աշակերտքն զիշերի՝ զողանայցեն զնա, եւ ասիցեն ժողովրդեանն, թէ յարեաւ ի մեռելոց. եւ լինիցի յետին մոլորութիւնն չար քան զառաջինն: Ասէ ցնոսա Պիղատոս. ունիք զգորականն, երթայք զգուշացարուք որպէս եւ զիտէք: Աւ նոքա երթեալ զգուշացան գերեզմանին, եւ կնքեցին զվէմն հանդերձ զորականօքն:

Յ Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

ՂԻԵ. Առաջին է- երկրորդ յայտնութիւն:

292. Աւ⁵ յերեկոյի շաբաթուն՝ յորում լուսանայր միաշաբաթին, Մարիամ⁶ Մազդաղենացի եւ Մարիամ Յակովբայ եւ Սողոմէ չոգան պատրաստեցին խունկս զի եկեսցեն եւ օծցեն զնա: Աւ ընդ աւուստս միաշաբաթուն ընդ⁷ արշալուրչան, զան⁸ ի գերեզմանն ընդ արեւադալն, բերին⁹ զխունկսն զոր պատրաստեցին, եւ¹⁰ ասէին ցմիմեանս. Ա՛վ թաւալեցուսցէ մեզ զվէմն ի դրաց գերեզմանին: Աւ¹¹ ասա շարժումն մեծ եղև. զի հրեշտակ Տեառն իջեալ յերկնից՝ մատուցեալ ի բաց թաւալեցոյց զվէմն ի դրաց անտի, եւ նստէր ի վերայ նորա. եւ էր տեսիլ նորա իբրեւ զփայլակն, եւ հանդերձ նորա սպիտակ իբրեւ զձիւն: Աւ յահէ անտի նորա խոովեցան պահապանքն, եւ եղեն իբրեւ զմեռեալ: Աւ¹² հայեցեալ (կանանցն) տեսին զվէմն¹³ թաւալեցուցեալ ի գերեզ-

մանէ անտի. քանզի¹ էր մեծ յոյժ: Աւ մտեալ ի ներքս ի գերեզմանն, ոչ² գտին զմարմին Տեառն Յիսուսի: Ապա³ ընթանայ (Մարիամ Մագդաղենացի) եւ գայ առ Սիմոն Պետրոս եւ միւս աշակերտն՝ զոր սիրէրն Յիսուս, եւ ասէ ցնոսա. բարձին զՏէր ի գերեզմանէ անտի, եւ ոչ գիտեմ՝ ո՞ւր եղին զնա: Այլ Պետրոս եւ միւս աշակերտն՝ եւ գային ի գերեզմանն: Ընթանային երկոքեան ի միասին. եւ միւս աշակերտն յառաջեաց ընթացաւ վաղազոյն քան զՊետրոս՝ եւ եկն նախ ի գերեզմանն: Աւ խոնարհեալ տեսանէ՝ զի կային անդ կտաւքն, բայց ի ներքս ոչ եմուտ: Ակն եւ Սիմոն Պետրոս՝ որ գայրն զկնի նորա. եւ եմուտ ի գերեզմանն, եւ տեսանէ զկտաւսն՝ զի կային անդ. եւ վարչամակն որ էր ի վըռխ նորա՝ ոչ ընդ այլ կտաւսն կայր. այլ ուրոյն ծալեալ ի մի կողմն: Յայնժամ եմուտ եւ միւս աշակերտն, որ եկեալն էր յառաջագոյն ի գերեզմանն, ետես եւ հաւատաց. զի չեւ եւս գիտէին զգիրս՝ թէ պարտ է նմա ի մեռելոց յառնել: Չորգան դարձեալ առ միմեանս աշակերտքին: Աւ⁴ գնաց (Պետրոս), ընդ միտս զարմացեալ թէ զի՛նչ եղեւ: Աւ եղեւ ընդ հիանալն նոցա (կանանցն) վասն այնորիկ, եւ ահա արք երկու հասին առ նոսա ի հանգերձս լուսաւորս: Բայց⁵ Մարիամ կայր արտաքոյ գերեզմանին՝ եւ լայր. եւ մինչդեռ լայր՝ խոնարհեցաւ ի գերեզմանն, եւ տեսանէ երկուս հրեշտակս ի սպիտակս, զի նստէին մի ի սնարից եւ մի յանոտից՝ ուր կայր մարմինն Յիսուսի: Աւ նոքա ասեն ցնա. կին դու զի՞ լսա: Ասէ ցնոսա. զի բարձին զՏէրն իմ ի գերեզմանէ աստի, եւ ոչ գիտեմ՝ ուր եղին զնա: Օչայս իրրեւ ասաց, դարձաւ ի թիկունս կոյս: Աւ յարուցեալ⁶ Յիսուս առաւօտուն առաջինն միաշարժութուն՝ երեւեցաւ Մարիամու Մագդաղենացւոյ, յորմէ հանեալ էր զեօթն գեւն. եւ⁷ տեսանէ զՅիսուս զի կայր, եւ ոչ գիտէր թէ Յիսուս իցէ:

Ասէ ցնա Յիսուս. կին դու՛ զե՞ լաս, զե՞ խնդրես :
 ‘Նմա այսպէս թուեցաւ՝ թէ պարտիպանն իցէ, ասէ
 ցնա. Տէ՛ր՝ եթէ դու բարձեր զնա՛ ասա ինձ ո՛ւր եղի՛ր
 զնա, զի ես առից զնա : Ասէ ցնա Յիսուս. Մարիամ :
 Եւ նա դարձաւ, եւ ասէ ցնա երրայեցերէն. բաբու-
 նի, որ թարգմանի՛ վարդապետ : Ասէ ցնա Յիսուս.
 մի մերձենար յիս, զի չեւ եւս ելեալ եմ առ Հայր
 իմ. այլ երթ դու առ եղբարսն իմ, եւ ասա ցնոսա.
 ելանեմ ես առ Հայրն իմ՝ եւ առ Հայր ձեր, եւ Աս-
 տուածն իմ՝ եւ Աստուած ձեր : Գայ Մարիամ
 Մագդաղենացի՛ եւ պատմէ աշակերտացն, որ¹ ընդ
 նմայն էին, մինչդեռ սգային եւ լային, եթէ² ետես
 նա զՏէր եւ զայս ինչ ասաց ցնա : ‘Աղբա՞ իրբեւ լը-
 ւան թէ կենդանի է եւ երեւեցաւ նմա՛ ոչ հաւատա-
 ցին : Եւ⁴ իրբեւ զահի հարան (կանայքն) եւ խոնար-
 հեցուցին զերեսս իւրեանց յերկիր, ասեն ցնոսա
 (հրեշտակքն) . Մի⁵ երկնչիք դուք, զՅիսուս⁶ խըն-
 դրէք զնազովոցի զխաչելեալն . զե՞⁷ խնդրէք զկեն-
 դանին ընդ մեռեալս. չե՞⁸ աստ, քանզի յարեաւ, որ-
 պէս ասացն. յիշեցէք⁹ որպէս խօսեցաւ ընդ ձեզ
 մինչ էրն ի Գալիլեա, եւ ասէր՝ թէ պարտ է Արդւոյ
 մարդոյ մատնել ի ձեռս մարդոց մեղաւորաց եւ ի խաչ
 ելանել եւ յերկիր աւուր յառնել . եկայք¹⁰ տեսէք
 զտեղին ուր կայր, եւ վաղվաղակի երթայք ասացէք¹¹
 ցաշակերտս նորա եւ ց՝Պետրոս եթէ¹² յարեաւ, եւ
 ահա յառաջանայ քան զձեզ ի Գալիլեայ, անդ¹³ տե-
 սանիցէք զնա որպէս ասացն ձեզ . ահա¹⁴ ասացի ձեզ :
 Եւ¹⁵ յիշեցին զբանն նորա . եւ¹⁶ ելեալ վաղվաղակի
 ի գերեզմանէ անտի ահիւ եւ խնդութեամբ բազմաւ՝
 ընթանային պտտմել աշակերտացն, քանզի¹⁷ զահի
 հարեալ էին, եւ ոչ ումեք ինչ ասացին՝ զի երկնչե-
 ին : Եւ¹⁸ ահա պատահեաց նոցա Յիսուս եւ ասէ. որջ
 էք, եւ նոքա մատուցեալ կալան զոսս նորա եւ եր-
 կիր պազին նմա : Յայնժամ ասէ ցնոսա Յիսուս. մի

երկնչիք, երթայք ասացէք եղբարցն խնոց՝ զի երթիցեն ի Պաղիւեա, եւ անդ տեսցեն զիս: Եւ¹ դարձան պատմեցին զայս ամենայն մետասանիցն, եւ այլոցն ամենեցուն: Եւ էին Մարիամ Մազդազենացի եւ Յովհաննա եւ Մարիամ Յակովբայ, եւ այլք ընդ նոսա՝ որ պատմեցին զայս առաքելոցն: Եւ երեւեցան առաջի նոցա շաղփաղփութիւն բանքն նոցա՝ եւ չհաւատային նոցա: Իբրեւ² նոքա զնացին, ահա ոմանք ի զօրականացն եկին ի քաղաքն՝ եւ պատմեցին քահանայապետիցն զամենայն որ ինչ եղեւն: Եւ նոքա ժողովեալ հանդերձ ծերովքն, խորհուրդ առեալ՝ արծաթ յոյժ ետուն զօրականացն, եւ ասեն. ասասջիք՝ եթէ աշակերաքն նորա եկեալ գիշերի գողացան զնա՝ մինչ մեք ի քուն էաք: Եւ եթէ լուր լիցի այդ առ դատաւորն, մեք հաճեսցուք զնա՝ եւ զձեզ անհոգս արասցուք: Եւ նոցա առեալ զարծաթն, արարին որպէս ուսանն, եւ ել համբաւս այս ի Հրէից մինչեւ ցայսօր:

ՈՒՍՕ. Երբորդ է- շրբորդ յայտնո-նի-ն:

293. Յետոյ³ (մինչդեռ) երկուք⁴ ի նոցանէ երթային ի նմին աւուր ի գեղ մի որ հեռի էր յԱրուսազեմէ հարիւր եւ վաթսուն ասպարիսաւ, եւ էր անուն նորա Եմնաւուս, երեւեցաւ⁵ այլով կերպարանաւ: Եւ⁶ նոքա խօսէին ընդ միմեանս վասն ամենայն անցիցն անցելոց: Եւ եղև ընդ խօսելն նոցա եւ ընդ վիճել՝ եւ ինքն իսկ Յիսուս մերձեցաւ՝ եւ երթայր ընդ նոսա. եւ նոցա աչք կալեալ էին առ ի չճանաչելոյ զնա: Եւ ասէ ցնոսա. զի՞նչ են բանքդ՝ վասն որոյ վիճիքդ ընդ միմեանս՝ մինչ դեռ զնայքդ, եւ տրտմեալ էք: Պատասխանի ետ մի ոմն ի նոցանէ՝ որում անուն էր Աղէովպաս, եւ ասէ ցնա. դո՞ւ միայն կաս յԱրուսազեմ, որ ոչ գիտացեր զինչ գործեցաւ ի նմա յաւուրսս յայտոսիկ: Եւ ասէ ցնոսա, զի՞նչ. եւ

նորա ասեն. զՅիսուսէ՛ Նազովրեցւոյ, որ եղև այր մարգարէ՛ Տօր արգեամբք եւ բանիւք առաջի Ըստուծոյ, եւ ամենայն ժողովրդեանն. որպէս մասնեցին զնա քահանայապետքն՝ եւ իշխանքն մեր ի քատաստան մահու՛ եւ հանին զնա ի խաչ: Մեք ակն ունէաք՝ թէ նա է որ փրկելոցն իցէ զԽորայէլ. այլ եւ հանդերձ այսու ամենայնիւ, այս երրորդ օր է՝ յորմէ հետէ այն գործեցաւ: Եւլ եւ կանայք ոմանք ի մէնջ զարմացուցին զմեզ, որք կանխեալ ընդ առաւօտս չուքան ի գերեզմանն, եւ ոչ գտին զմարմիննորա. եկին եւ ասեն, եթէ եւ տեսիլ եւս հրեշտակաց տեսին, որք ասէին զմանն՝ թէ կենդանի է: Եւ զնացին ոմանք ի մէնջ ի գերեզմանն, եւ գտին նոյնպէս որպէս եւ կանայքն ասացին. բայց զնա ոչ տեսին: Եւ նա ասէ ցնոսա. ով անմիտք եւ հեղգասիրտք ի հաւատալ յամենայնի, զոր խօսեցան մարգարէքն. ոչ զնոյնս պարտ էր չարչարել Վրիստոսի, եւ մտանել ի փառս իւր: Եւ սխեալ ի Մովսիսէ եւ յամենայն մարգարէից, մեկնէր նոցա՝ որ ինչ յամենայն գիրս գրեալ է զմաննէ: Երբեւ մերձեցան ի գետոյն յոր երթային, եւ նա պատճառէր հեռադոյն եւս ուրեք երթալ. եւ բռնադատեցին զնա՝ եւ ասեն. առ մեզ ագիր, զի ընդ երեկս է եւ տարաժամեալ է օրս, եւ եմուտ ագանել անդ ընդ նոսա: Եւ եղև ի բազմելն նորա ընդ նոսա, առեալ Յիսուս զհացն՝ օրհնեաց, երեկ եւ ետ նոցա: Եւ նոցա բացան աչք՝ եւ ծանեան զնա. եւ նա եղև ի նոցանէ աներեւոյթ: Եւ ասեն ցմիմեանս. ոչ իսկ եւ սիրտք մեր ճմլէին ի մեզ՝ մինչ խօսէրն ընդ մեզ զճանապարհայն, եւ որպէս բանայր մեզ զգիրս: Եւ յարուցեալ նոյնժամայն՝ դարձան յԵրուսաղէմ, եւ գտին ժողովեալ զմետասանն՝ եւ զորս ընդ նոսայն էին. եւ ասեն՝ թէ արգարեւ յարեաւ Տէր՝ եւ երեւեցաւ Սիմովնի. եւ նորա պատմէին զայն որ զճանապարհայնն, եւ թէ

զիարդ ետ ծանօթս նոցա ի բեկանել Հացին: Աւ¹ ոչ նոցա հաւատացին:

ՂԻՍԷ. Հինգերորդ ե- վեցերորդ յայտն-նի-ն:

294. Մինչ դեռ² զայն խօսէին, (եւ) մինչ դեռ³ բազմեալ էին մետասանքն երեւեցաւ նոցա: Աւ⁴ էր երեկոյ ի միաշարուջ աւուրն, եւ դրօքն փակելովք ուր էին աշակերտքն ժողովեալ վասն ահին Հրէից, եկն Յիսուս եւ եկաց⁵ ի մէջ նոցա եւ ասէ. Խաղաղութիւն ընդ ձեզ, ես եմ, մի՛ երկնչիք: Աւ⁶ թշնամեաց զանհաւատութիւննոցա եւ զհաստարտութիւն, զի որ երեւեցաւ նոցա յարուցեալ ի մեռելոց՝ եւ նոքա ոչ հաւատացին: Աւ⁷ զահի հարեալ երկնչէին. եւ համարէին ոգի ինչ տեսանել: Աւ ասէ ցնոսա. զի խոովեալ էք՝ եւ ընդէր խորհուրդք ելանեն ի սիրտս ձեր: Տեսէք զձեռս իմ եւ զոտս, զի ես նոյն եմ. շօշափեցէք զիս եւ տեսէք. զի ոգի՛ մարմին եւ ոսկերս ոչ ունի, որպէս զիս տեսանէք զի ունիմ: Աւ զայս ասացեալ՝ եցոյց նոցա զձեռս եւ զոտս եւ⁸ զկողան իւր: Աւ խնդացին աշակերտքն իբրեւ տեսին զՏէր: Աւ⁹ մինչդեռ տակաւին չհաւատային ի խնդութենէն՝ եւ զարմացեալ էին, ասէ ցնոսա. ունի՞ք ինչ կերակուր աստ: Աւ նոքա ետուն նմա ձկան խորովելոյ մասն, եւ խորիսխ մեղու: Աւ առ՝ եկեր առաջն նոցա, եւ զմնացորդսն ետ նոցա: Ասէ¹⁰ ցնոսա զարձեալ. ողջոյն ընդ ձեզ, որպէս առաքեաց զիս Հայր իմ, եւ ես առաքեմ զձեզ: Աւ զայս իբրեւ ասաց՝ փչեաց ի նոսա եւ ասէ. առէք Հոգի սուրբ. եթէ ումէք թողուցուք զմեզս՝ թողեալ լիցի նոցա, եթէ զուրուք ունիցիք՝ կալեալ լիցի: Իսկ թողմաս մի մի յերկոտասանիցն՝ անուանեալն երկուորեակ, ոչ էր ընդ նոսա՝ յորժամ եկն Յիսուս: Ասէին ցնա այլ աշակերտքն, եթէ տեսաք զՏէր: Աւ նա ասէ ցնոսա. եթէ ոչ տեսից ի ձեռս նորա զնշան բեւեռացն, եւ

արկից զմատուենս իմ ի տեղիս բեւեռացն, եւ մխեցից զձեռս իմ ի կողս նորա, ոչ հաւատամ: Եւ յետ ութ աւուր դարձեալ էին ի ներքս աշակերտքն, եւ թոովմաս ընդ նոսա. գայ Յիսուս զբօքն փակելովք, եւ եկաց ի մէջ, եւ ասէ. ողջոյն ձեզ: Եպա ասէ ցթովմաս. բեր զմատուենս քո եւ արկ այսր, եւ տես զձեռս իմ, եւ բեր զձեռն քո՝ եւ մտեա ի կողս իմ, եւ մի լինիր անհաւատ՝ այլ հաւատացեալ: Պատասխանի ետ թովմաս՝ եւ ասէ ցնա. Տէր իմ՝ եւ Եսաուած իմ: Եսէ ցնա Յիսուս. այդ զի տեսերդ զիս՝ եւ հաւատացեր, երանի որոց ոչ իցէ տեսեալ՝ եւ հաւատասցեն: Բազում եւ այլ նշանս արար Յիսուս առաջի աշակերտաց իւրոց որ ոչ է զրեալ ի զիրս յայսմիկ: Եւ այս այնչափ ինչ զրեցաւ՝ զի հաւատացցէք, եթէ Յիսուս Վրիստոս է որդի Եսաուծոյ. եւ զի հաւատայցէք, եւ զկեանսն յաւիտենականս ընդունիցիք յանուն նորա:

ՂԵՒԸ. Եօննէրորդ յայտնո-լի-ն աս-թովելերն Տէբերեայ:

295. Յետ այսորիկ դարձեալ յայտնեաց զանձն իւր Յիսուս աշակերտացն իւրոց առ ծովեզերքն Տիբերեայ. եւ յայտնեաց այսպէս: Եւ ին ի միասին Ամոնն Պետրոս, եւ թովմաս անուանեալն երկուորեակ, եւ Եսթանայէլ՝ որ ի Անայ Վալիլեացոց, եւ որդիքն Օւբեդեայ, եւ այլք յաշակերտաց անտի երկու: Եսէ ցնոսա Ամոնն Պետրոս. երթամ ձուկն որսալ: ասեն ցնա. դամք եւ մէք ընդ քեզ: Վնացին եւ մտին ի նաւ, եւ յայնմ գիշերի կալան եւ ոչինչ: Խորեւ այդ եղև՝ կայր Յիսուս յեզր ծովուն, բայց ոչ ծանեան աշակերտքն թէ Յիսուս իցէ: Եսէ ցնոսա Յիսուս. մանկունք՝ մի թէ ունիք ինչ ուտելոյ. պատասխանի ետուն եւ ասեն ցնա, ոչ: Եսէ ցնոսա, արկէք յաջակողմն նաւին զուռկանդ, եւ գտանիցէք: Երկին, եւ ոչ կարէին ձգել ի բազմութենէ անտի ձկանցն:

Ասէ՛ աշակերտան այն, զոր սիրէրն Յիսուս՝ ց՝Պետրոս .
 Տէր է այն : Սիմոն Պետրոս իբրեւ լուաւ թէ Տէր է,
 արկաւ զիւրեւ զսփածանեղն՝ քանզի մերկ էր, եւ
 ընկեց զինքն ի ծովն : Աւ այլ աշակերտքն նաւաւն
 իսկ գային, քանզի չէին հեռի ի ցամաքէն . այլ ի-
 բրեւ երկերիւր կանգնաւ, քարչէին զգործին հանդերձ
 ձկամբն : Իբրեւ ելին ի ցամաք, տեսանեն կրակետղ
 կայծականց, եւ ձուկն մի ի վերայ, եւ հաց : Ասէ
 ցնոսա Յիսուս . բերէք ի ձկանց այտի՛ զոր դուքդ կա-
 լարուք այժմիկ : Եւ մուտ Սիմովն Պետրոս, եւ ձգէր
 զգործին ի ցամաք՝ լի մեծամեծ ձկամբք, հարբւր յե-
 տուն եւ երիւք . եւ այնչափ ինչ կայր, եւ ոչ պա-
 տառեցաւ զործին : Ասէ ցնոսա Յիսուս . եկայք ճաշե-
 ցէք : Աւ ոչ ոք յաշակերտացն իշխէր հարցանել՝ թէ
 դու ո՞վ ես, զի գիտէին թէ Տէրն է : Գայ Յիսուս՝
 եւ առնու զհացն եւ տայ նոցա, նոյնպէս եւ զձուկնն :
 Չայս երիցս անգամ երեւեցաւ Յիսուս աշակեր-
 տացն յարուցեալ ի մեռելոց : Աւ իբրեւ ճաշեցին,
 ասէ ցՍիմոն Պետրոս Յիսուս . Սիմոն Յովնանու սի-
 բրե՛ս զիս առաւել քան զդոսա : Ասէ ցնա . այո՛ Տէր,
 եւ դու գիտես՝ զի սիրեմ՝ զքեզ : Ասէ ցնա . արածեա
 զգառինս իմ : Գարձեալ ասէ ցնա, Սիմովն Յովնա-
 նու սիբրե՛ս զիս : Ասէ ցնա . այո՛ Տէր եւ դու գիտես՝
 զի սիրեմ՝ զքեզ : Ասէ ցնա՝ արածեա զոչխարս իմ :
 Ասէ ցնա երիցս անգամ . Սիմոն Յովնանու սիբրե՛ս զիս :
 Տրտմեցաւ Պետրոս, զի ասացն ցնա երիցս՝ թէ սիբես
 զիս, եւ ասէ ցնա . Տէր՝ դու զամենայն գիտես,
 եւ դու իսկ զամենայն ճանաչես, եւ եթէ սիրեմ
 զքեզ : Ասէ ցնա Յիսուս . արածեա զոչխարս իմ .
 ամէն ամէն ասեմ քեզ, զի մինչ մանուկն էիր,
 անձամբ անձին դօտի ածէիր՝ եւ երթայիր յո եւ
 կամէիր . եւ յորժամ ծերասցիս, ձեռս ի վեր կալ-
 ցիս, եւ այլք ածցեն քեզ դօտի, եւ տարցին՝ ուր
 ոչն կամիցիս : Չայս ասաց՝ նանակեալ թէ որով

մահու վառաւոր առնիցէ զԱստուած. եւ զայս ի-
բրեւ ասաց, ասէ ցնա. եկ զինի իմ: Վարձաւ Պե-
տրոս՝ եւ տեսանէ զաշակերտն՝ զոր սիրէր Յիսուս,
զի երթայր զինի, որ եւ անկաւ զանջօքն նորա՝ եւ
ասէ, Տէր ո՞վ է՝ որ մտանեւոցն է զքեզ. զնա
տեսեալ Պետրոսի, ասէ ցՅիսուս. Տէր՝ իսկ սա
զի՞: Ասէ ցնա Յիսուս. եթէ կամիմ, զի կացցէ
դա՝ մինչեւ ես գամ. քեզ զի՞ փոյթ է՞ դու եկ
զինի իմ: Աւ ել բանս այս յեղբարս՝ եւ համա-
րեցան թէ աշակերտն այն ոչ մեռանիցի. եւ ոչ ա-
սաց նմա Յիսուս եթէ ոչ մեռանիցի, այլ թէ
կամիմ ես՝ թէ կեցցէ դա՝ մինչեւ ես գամ: Այս
աշակերտ է՝ որ վկայէ վասն այսոցիկ որ եւ գրեացն
իսկ զայսոսիկ. եւ գիտեմք, եթէ ճշմարիտ է վկայ-
ութիւն նորա:

ՂԽԹ. Ուրիշորդ, իննէրորդ եւ ասանէրորդ յայ-
տնութիւն:

296. Իսկ՝ մետասան աշակերտքն գնացին ի Վա-
լիւա՝ ի լեռանն ուր ժամագիր եղեւ նոցա Յիսուս:
(Աւ) երեւեցաւ՝ աւելի եւս քան հինգ հարիւր
եղբարց միանգամայն: Իբրեւ՝ տեսին զնա երկիր պա-
զին նմա, եւ ոմանք յերկուացան: Աւ՝ ապա երե-
ւեցաւ Յակովբայ, ապա առաքելոցն ամենեցուն:
Աւ՝ մատուցեալ Յիսուս խօսեցաւ ընդ նոսա եւ
ասէ. Տուաւ ինձ ամենայն իշխանութիւն յերկինս
եւ յերկրի. գնացէք այսու հետեւ յաշխարհ՝ ամե-
նայն, եւ քարոզեցէք զաւետարանն ամենայն ա-
րարածոց. աշակերտեցէք՝ զամենայն հեթանոսս,
մկրտեցէք զնոսա յանուն Հօր եւ Որդոյ եւ Հո-
գւոյն սրբոյ. ուսուցէք նոցա պահել զամենայն զոր
ինչ պատուիրեցի ձեզ: Ար՝ հաւատայ եւ մկրտեցի՝
կեցցէ, եւ որ ոչն հաւատայ՝ դատապարտեցի: Աշանք
այսոքիկ՝ որ հաւատանն, երթիցեն զհետ այնոցիկ.

յանուն իմ դեւս հանցեն, լեզուս խօսեսցին, ի ձեռս
 իւրեանց օձս բարձցեն, եւ եթէ մահացու ինչ գեղ
 արբցեն՝ նոցա ինչ ոչ փնասեսցէ. ի վերայ հիւանդաց
 ձեռս դիցեն՝ եւ բժշկեսցին: Աւ¹ ահաւասիկ ես ընդ
 ձեզ եմ զամենայն աւուրս՝ մինչեւ ի կաաարած աշ-
 խարհի: Աւ² ի հաղորդել ընդ նոսա հացիւ՝ պատուէր
 տայր յԱրուսաղեմէ մի՛ մեկնել, այլ սպասել աւե-
 տեայն Հօր զոր լուարուքն (ասէ) յինէն. զի Յով-
 հաննէս մկրտեաց ի ջուր՝ այլ դուք մկրտեսցիք ի Հո-
 գի սուրբ՝ ոչ յետ բազում ինչ աւուրցս այսոցիկ:
 Աւ³ ասէ ցնոսա. այս բանք են՝ զոր խօսեսցայ ընդ ձեզ,
 մինչ առ ձեզն էի, թէ պարտ է ընուլ ամենայն գրե-
 լոցն յօրէնսն Մովսեսի եւ ի մարդարէս եւ ի սաղմոսն
 վասն իմ: Յայնժամ երաց զմիտանոցա իմանալ զգիրս.
 եւ ասէ ցնոսա, թէ այսպէս պարտ էր չարչարել Վրիս-
 տոսի, եւ յառնել ի մեռելոց յաւուր երրորդի. եւ քա-
 լողել յանուն նորա ապաշխարութիւն եւ թողութիւն
 մեղաց յամենայն ազգս՝ սկսեալ յԱրուսաղեմէ. եւ
 դուք էք՝ վկայք այսոցիկ: Աւ ահա ես առաքեմ
 զաւետիս Հօր իմոյ ի ձեզ. եւ դուք նստարուք ի
 քաղաքիս յԱրուսաղէմ, մինչեւ զգնուցուք զօրու-
 թիւն ի բարձանց: Ահան զնոսա մինչեւ ի Վեթա-
 նիա: Աւ⁴ նոքա մատուցեալ հարցանէին զնա եւ ա-
 սէին. Տէր, եթէ ի ժամանակի՞ աստ յայսմիկ հասու-
 ցանելոց իցես զարքայութիւնն Խորայելի: Աւ ասէ
 ցնոսա. Ոչ է ձեզ գիտել զժամն եւ զժամանակս՝ զոր
 Հայր եդ յիւրում իշխանութեան. այլ առջեք զօրու-
 թիւն ի հասանել Հողւոյն սրբոյ, եւ եղեջեք ինձ
 վկայք յԱրուսաղէմ եւ յամենայն Հրէաստանի եւ
 ի Սամարիա եւ մինչեւ ի ծագս երկրի:

ՃՕ. Համբարշտո՞՞ն Յիսուսի:

297. Աւ⁵ ինքն Տէր Յիսուս յետ խօսելոցն ընդ
 նոսա, մինչդեռ⁶ հայէին նոքա, վերացաւ յերկինս⁷:

Եւ¹ համբարձեալ զձեռս իւր՝ օրհնեաց զնոսս : Եւ եղեւ յօրհնելն նորա զնոսս, մեկնեցաւ ի նոցանէ եւ վերանայր յերկինս, եւ² ամսն կալաւ զնա յաչաց նոցա : Եւ³ նստաւ ընդ աջմէ Հօր :

298. Եւ⁴ մինչդեռ պշուցեալ հայէին ընդ երկինս երթալոյ նորա, եւ ահաւասիկ արբ երկու երեւեցան նոցա ի հանդերձս սպիտակս, որբ եւ ասացինն . Աբբ դալիլեացիբ, զի՞ կայք հայեցեալ ընդ երկինս . այս Յիսուս որ վերացան ի ձէնջ յերկինս, նոյնպէս եկեսցէ՞ զոր օրինակ տեսէք զնա երթալ յերկինս : Եւ⁵ նոցա երկիր պագեալ նմա՝ դարձան յԱրուսաղէմ ուրախութեամբ մեծաւ, յանուանեալ⁶ լեռնէն ձիթեանեաց՝ որ մերձ է յԱրուսաղէմ ըստ շարաթուն ճանապարհի : Եւ⁷ էին հանապազ ի տաճարին, գովէին եւ օրհնէին ՝ զԱստուած : Եւ⁸ ելեալ քարոզէին ընդ ամենայն երկիր, Տեառն զործակցութեամբ, եւ զբանն հաստատէին ամենայն նշանօք՝ որ երթային զհետ նոցա :

Բայց⁹ է եւ այլ ինչ բազում զոր արար Յիսուս, զոր եթէ գրեալ էր մի՛ ըստ միոջէ, կարծեմ թէ եւ ոչ աշխարհս բաւական էր տանել զգիրսն՝ որ թէ գրեալ էին :

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

Տ Ե Ղ Ի Բ

ԱՐԵՅԱՐԱՆՉԱՅ ԻՐԱՔԱՆՉԻՐ

ԳԵՂ	ԳՅԿԹ	ՆՏԳՎՂ	ԳՊՍԴԿ	ՄԱՌԱՂ	ԳԵՂ	ԳՅԿԹ	ՆՏԳՎՂ	ԳՊՍԴԿ	ՄԱՌԱՂ
1	1 Ղուկ. Ը	1	6 Ղուկ. Դ	6	8 Մատթ. Գ	13			
2	2 Յովհ. Ը	1	7 Մատթ. Դ	9	32 1 Մատթ. Գ	14			
2	1 Ղուկ. Ը	5	8 Ղուկ. Դ	6	2 Մարկ. Ը	21			
3	1 Ղուկ. Ը	26	9 Մատթ. Դ	9	3 Ղուկ. Դ	33			
4	1 Ղուկ. Ը	39	10 Ղուկ. Դ	7	4 Մարկ. Ը	25			
5	1 Ղուկ. Ը	57	11 Մատթ. Դ	10	5 Ղուկ. Դ	35			
7	1 Մատթ. Ը	1	12 Ղուկ. Դ	13	6 Մարկ. Ը	27			
8	1 Մատթ. Ը	8	13 Մատթ. Դ	11	7 Ղուկ. Դ	36			
	2 Ղուկ. Բ	1	14 Յովհ. Ը	15	8 Մարկ. Ը	27			
10	1 Մատթ. Բ	1	19 1 Յովհ. Ը	16	9 Ղուկ. Դ	36			
11	1 Մատթ. Բ	13	20 1 Յովհ. Ը	35	10 Մարկ. Ը	27			
	2 Ղուկ. Բ	22	23 1 Յովհ. Գ	1	11 Ղուկ. Դ	36			
12	1 Ղուկ. Բ	39	24 1 Յովհ. Գ	11	Մարկ. Ը	27			
	2 Մատթ. Բ	13	25 1 Յովհ. Գ	25	12 Ղուկ. Դ	36			
13	1 Ղուկ. Բ	40	2 Ղուկ. Գ	19	13 Մարկ. Ը	28			
14	1 Ղուկ. Գ	1	3 Մարկ. Զ	17	14 Ղուկ. Դ	37			
	2 Մարկ. Ը	1	4 Մատթ. ԺԴ	3	15 Մարկ. Ը	28			
	3 Մատթ. Գ	1	5 Մարկ. Զ	17	16 Մարկ. Ը	29			
	4 Ղուկ. Գ	3	26 1 Մատթ. ԺԴ	5	17 Մատթ. Ը	14			
	5 Մարկ. Ը	4	2 Մարկ. Զ	19	33 1 Ղուկ. Դ	38			
	6 Մատթ. Գ	2	3 Յովհ. Դ	1	2 Մարկ. Ը	30			
15	1 Ղուկ. Գ	4	4 Մատթ. Դ	12	3 Ղուկ. Դ	38			
	2 Մատթ. Գ	4	5 Յովհ. Դ	1	4 Մարկ. Ը	31			
	3 Մարկ. Ը	5	27 1 Յովհ. Դ	10	5 Ղուկ. Դ	39			
	4 Մատթ. Գ	5	28 1 Յովհ. Դ	24	6 Մարկ. Ը	31			
	5 Ղուկ. Գ	10	29 1 Յովհ. Դ	39	7 Մատթ. Ը	15			
16	1 Մարկ. Ը	5	2 Յովհ. Դ	43	8 Մարկ. Ը	32			
	2 Մատթ. Գ	11	3 Մատթ. Դ	13	9 Մատթ. Ը	40			
	3 Մարկ. Ը	7	4 Յովհ. Դ	44	10 Ղուկ. Դ	40			
	4 Մատթ. Գ	11	5 Մարկ. Ը	14	11 Մարկ. Ը	33			
	5 Ղուկ. Գ	18	6 Ղուկ. Դ	14	12 Ղուկ. Դ	40			
	6 Մարկ. Ը	9	7 Յովհ. Դ	45	13 Մարկ. Ը	34			
	7 Ղուկ. Գ	21	8 Մատթ. Դ	17	14 Մատթ. Ը	16			
	8 Մարկ. Ը	9	9 Մարկ. Ը	14	15 Ղուկ. Դ	41			
	9 Մատթ. Գ	13	10 Մատթ. Դ	17	16 Մարկ. Ը	35			
	10 Մարկ. Ը	9	11 Մարկ. Ը	15	17 Ղուկ. Դ	42			
	11 Մատթ. Գ	16	12 Մատթ. Դ	17	18 Մատթ. Դ	23			
	12 Ղուկ. Գ	21	13 Մարկ. Ը	15	34 1 Մարկ. Ը	39			
	13 Մատթ. Գ	16	14 Մատթ. Դ	17	2 Մատթ. Դ	24			
	14 Ղուկ. Գ	22	15 Ղուկ. Դ	14	3 Մատթ. Ը	18			
17	1 Ղուկ. Գ	23	16 Յովհ. Դ	46	4 Ղուկ. Բ	57			
	2 Ղուկ. Դ	1	16 Յովհ. Դ	47	5 Մատթ. Ը	19			
	3 Մարկ. Ը	12	2 Մատթ. Դ	18	6 Ղուկ. Բ	59			
	4 Մատթ. Ը	1	3 Ղուկ. Ե	1	7 Մատթ. Ը	21			
	5 Մարկ. Ը	13	31 1 Ղուկ. Ե	3	8 Ղուկ. Բ	59			
	6 Ղուկ. Դ	2	2 Մատթ. Դ	19	9 Մատթ. Ը	21			
18	1 Մատթ. Դ	2	3 Մարկ. Ը	20	10 Ղուկ. Բ	60			
	2 Ղուկ. Դ	10	4 Մատթ. Դ	22	11 Ղուկ. Բ	22			
	3 Ղուկ. Դ	11	5 Մարկ. Ը	20	12 Մարկ. Դ	35			
	4 Մատթ. Դ	7	6 Ղուկ. Ե	11	13 Մատթ. Ը	23			
	5 Ղուկ. Դ	5	7 Ղուկ. Դ	31	14 Ղուկ. Ը	22			

ԳԻՆ	ՅԵՐԵՄ	ԵԶԵԿ	ԴԱՆԻԵ	ՍԵՆԵԿ	ԳԵՆԵՍ	ԵՎԵՆԵ	ԼԵՎԻԿ	ՆՈՒՄԵՐ	ԴԵՒԵՐ	ՅԵՐԵՄ	ԵԶԵԿ	ԴԱՆԻԵ	ՍԵՆԵԿ	ԳԵՆԵՍ	ԵՎԵՆԵ	ԼԵՎԻԿ	ՆՈՒՄԵՐ	
15	Մարկ.	Դ	36	25	Մարկ.	Ե	14	28	Մարկ.	Բ	12							
16	Ղուկ.	Բ	22	26	Մատթ.	Ը	33	39	1 Ղուկ.	Ե	27							
17	Մարկ.	Բ	36	27	Մարկ.	Ե	15	2	Մարկ.	Բ	13							
18	Ղուկ.	Ը	23	28	Ղուկ.	Ը	35	3	Մատթ.	Ք	12							
19	Մատթ.	Ը	24	29	Մարկ.	Ե	15	4	Ղուկ.	Ե	27							
20	Ղուկ.	Ը	23	30	Ղուկ.	Ը	35	5	Մարկ.	Բ	14							
35	1 Մարկ.	Դ	37	37	1 Մարկ.	Ե	16	6	Մատթ.	Ք	9							
2	Մատթ.	Ը	24	2	Ղուկ.	Ը	36	7	Ղուկ.	Ե	27							
3	Ղուկ.	Ը	23	3	Մարկ.	Ե	16	8	Մատթ.	Ք	10							
4	Մարկ.	Դ	38	4	Մատթ.	Ը	34	9	Մարկ.	Բ	15							
5	Մատթ.	Ը	25	5	Ղուկ.	Ը	37	10	Ղուկ.	Ե	30							
6	Մարկ.	Դ	38	6	Մարկ.	Ե	17	11	Մարկ.	Բ	16							
7	Մատթ.	Ը	25	7	Մարկ.	Ե	18	12	Ղուկ.	Ե	30							
8	Մատթ.	Ը	26	8	Ղուկ.	Ը	39	13	Մարկ.	Բ	16							
9	Ղուկ.	Ը	24	9	Մարկ.	Ե	20	14	Ղուկ.	Ե	30							
10	Ղուկ.	Ը	25	10	Մատթ.	Ք	1	15	Մատթ.	Ք	12							
11	Մատթ.	Ը	27	11	Ղուկ.	Ը	40	16	Ղուկ.	Ե	32							
12	Մարկ.	Դ	38	12	Մարկ.	Ե	21	17	Մատթ.	Ք	14							
13	Ղուկ.	Ը	25	13	Ղուկ.	Ը	40	18	Մարկ.	Բ	18							
14	Մատթ.	Ը	27	14	Մատթ.	Ք	1	19	Մատթ.	Ք	14							
15	Ղուկ.	Ը	26	15	Մարկ.	Բ	1	20	Ղուկ.	Ե	33							
16	Մարկ.	Ե	1	16	Ղուկ.	Ե	17	21	Մարկ.	Բ	19							
17	Ղուկ.	Ը	26	17	Մարկ.	Բ	2	22	Ղուկ.	Ե	34							
18	Մարկ.	Ե	2	18	Ղուկ.	Ե	17	23	Մարկ.	Բ	19							
19	Ղուկ.	Ը	27	19	Մարկ.	Բ	2	40	1 Մատթ.	Ք	15							
20	Մարկ.	Ե	2	20	Ղուկ.	Ե	17	2	Ղուկ.	Ե	36							
21	Մատթ.	Ը	28	21	Մարկ.	Բ	3	3	Մատթ.	Ք	16							
22	Մատթ.	Ը	29	22	Ղուկ.	Ե	18	4	Ղուկ.	Ե	36							
23	Մարկ.	Ե	2	23	Մատթ.	Ք	2	5	Մատթ.	Ք	16							
24	Ղուկ.	Ը	27	38	1 Մարկ.	Բ	3	6	Մարկ.	Բ	20							
25	Մարկ.	Ե	2	2	Ղուկ.	Ե	18	7	Ղուկ.	Ե	36							
26	Մարկ.	Ե	3	3	Ղուկ.	Ե	19	8	Ղուկ.	Ե	37							
36	1 Ղուկ.	Ը	28	4	Մարկ.	Բ	4	9	Ղուկ.	Ե	38							
2	Մարկ.	Ե	3	5	Ղուկ.	Ե	19	10	Ղուկ.	Ե	39							
3	Ղուկ.	Ը	28	6	Մարկ.	Բ	4	11	Մատթ.	Ք	18							
4	Մատթ.	Ը	28	7	Ղուկ.	Ե	19	12	Մարկ.	Ե	21							
5	Մարկ.	Ե	7	8	Մարկ.	Բ	5	13	Ղուկ.	Ը	41							
6	Ղուկ.	Ը	29	9	Մատթ.	Ք	2	14	Մատթ.	Ք	18							
7	Մարկ.	Ե	9	10	Մարկ.	Բ	6	15	Մարկ.	Ը	22							
8	Ղուկ.	Ը	29	11	Ղուկ.	Ե	21	16	Ղուկ.	Ը	41							
9	Մարկ.	Ե	10	12	Մարկ.	Բ	6	17	Մատթ.	Ք	18							
10	Ղուկ.	Ը	31	13	Ղուկ.	Ե	21	18	Մարկ.	Ե	23							
11	Մատթ.	Ը	30	14	Մատթ.	Ք	3	19	Մատթ.	Ք	18							
12	Մարկ.	Ե	11	15	Մարկ.	Բ	7	20	Մարկ.	Ե	23							
13	Ղուկ.	Ը	32	16	Ղուկ.	Ե	21	21	Մատթ.	Ք	19							
14	Մատթ.	Ը	31	17	Մատթ.	Ք	3	22	Մարկ.	Ե	24							
15	Մարկ.	Ե	11	18	Մարկ.	Բ	8	23	Մատթ.	Ք	19							
16	Մատթ.	Ը	32	19	Ղուկ.	Ե	22	24	Ղուկ.	Ը	42							
17	Մատթ.	Ը	32	20	Մարկ.	Բ	8	25	Մատթ.	Ք	20							
18	Մարկ.	Ե	11	21	Մատթ.	Ք	4	26	Մարկ.	Ե	26							
19	Մատթ.	Ը	32	22	Մարկ.	Բ	9	27	Ղուկ.	Ը	43							
20	Ղուկ.	Ը	34	23	Ղուկ.	Ե	25	28	Մարկ.	Ե	26							
21	Մատթ.	Ը	33	24	Մատթ.	Ք	8	41	1 Մատթ.	Ք	20							
22	Ղուկ.	Ը	34	25	Ղուկ.	Ե	26	2	Մարկ.	Ե	29							
23	Մարկ.	Ե	14	26	Մատթ.	Ք	8	3	Ղուկ.	Ը	45							
24	Մատթ.	Ը	33	27	Ղուկ.	Ե	26	4	Ղուկ.	Ը	45							

14*

Գրք	Թիվ	Վերջ	Գրք	Թիվ	Վերջ	Գրք	Թիվ	Վերջ
Եզե	5	Մարկ. Ե 31	Գրք	7	Մատթ. ԺԲ 11	Գրք	2	Մատթ. Ե 21
ԹԿԹ	6	Ղուկ. Ը 45	Գրք	8	Մարկ. Գ 5	ԹԿԹ	3	Ղուկ. Զ 47
ՍՏԶԳՆ	7	Մարկ. Ե 31	ՍՏԶԳՆ	9	Ղուկ. Զ 10	ՍՏԶԳՆ	4	Մատթ. Ե 23
ԳՈՈՐԻԿ	8	Ղուկ. Ը 46	ԳՈՈՐԻԿ	10	Մատթ. ԺԲ 13	ԳՈՈՐԻԿ	5	Ղուկ. Զ 48
ՄՂԱՆՆ	9	Մարկ. Ե 32	ՄՂԱՆՆ	11	Ղուկ. Զ 11	ՄՂԱՆՆ	6	Մատթ. Ե 25
ԳՈՈՐԻԿ	10	Ղուկ. Ը 47	ԳՈՈՐԻԿ	12	Մարկ. Գ 6	ԳՈՈՐԻԿ	7	Ղուկ. Զ 48
ՄՂԱՆՆ	11	Մարկ. Ե 33	ՄՂԱՆՆ	13	Մատթ. ԺԲ 15	ՄՂԱՆՆ	8	Մատթ. Ե 27
ՄՂԱՆՆ	12	Ղուկ. Ը 47	ՄՂԱՆՆ	14	Մարկ. Գ 7	ՄՂԱՆՆ	9	Ղուկ. Զ 49
ՄՂԱՆՆ	13	Մարկ. Ե 33	48	1	Մարկ. Գ 8	ՄՂԱՆՆ	10	Մատթ. Ե 28
ՄՂԱՆՆ	14	Ղուկ. Ը 47	ՄՂԱՆՆ	2	Մատթ. ԺԲ 15	ՄՂԱՆՆ	11	Ղուկ. Ե 1
ՄՂԱՆՆ	15	Մարկ. Ե 33	ՄՂԱՆՆ	3	Մարկ. Գ 11	ՄՂԱՆՆ	12	Մատթ. Ե 28
ՄՂԱՆՆ	16	Մատթ. Թ 22	ՄՂԱՆՆ	4	Մատթ. ԺԲ 17	58	1	Մատթ. Ը 1
ՄՂԱՆՆ	17	Ղուկ. Ը 49	ՄՂԱՆՆ	5	Ղուկ. Դ 12	ՄՂԱՆՆ	2	Ղուկ. Ե 12
ՄՂԱՆՆ	18	Ղուկ. Ը 50	ՄՂԱՆՆ	6	Մատթ. Դ 25	ՄՂԱՆՆ	3	Մատթ. Ը 2
ՄՂԱՆՆ	19	Մարկ. Ե 37	ՄՂԱՆՆ	7	Ղուկ. Դ 12	ՄՂԱՆՆ	4	Ղուկ. Ե 12
42	1	Մատթ. Թ 23	ՄՂԱՆՆ	8	Մարկ. Գ 13	ՄՂԱՆՆ	5	Մատթ. Ը 2
ՄՂԱՆՆ	2	Մարկ. Ե 38	ՄՂԱՆՆ	9	Ղուկ. Դ 12	ՄՂԱՆՆ	6	Մարկ. Ը 40
ՄՂԱՆՆ	3	Մատթ. Թ 23	ՄՂԱՆՆ	10	Մատթ. Դ 25	ՄՂԱՆՆ	7	Մատթ. Ը 2
ՄՂԱՆՆ	4	Մարկ. Ե 39	ՄՂԱՆՆ	11	Ղուկ. Դ 12	ՄՂԱՆՆ	8	Մարկ. Ը 41
ՄՂԱՆՆ	5	Մատթ. Թ 24	ՄՂԱՆՆ	12	Մարկ. Գ 14	ՄՂԱՆՆ	9	Ղուկ. Ե 14
ՄՂԱՆՆ	6	Ղուկ. Ը 53	ՄՂԱՆՆ	13	Ղուկ. Դ 12	ՄՂԱՆՆ	10	Մարկ. Ը 44
ՄՂԱՆՆ	7	Մարկ. Ե 40	ՄՂԱՆՆ	14	Մարկ. Գ 14	ՄՂԱՆՆ	11	Մատթ. Ը 4
ՄՂԱՆՆ	8	Ղուկ. Ը 51	ՄՂԱՆՆ	15	Ղուկ. Դ 12	ՄՂԱՆՆ	12	Մարկ. Ը 45
ՄՂԱՆՆ	9	Ղուկ. Ը 51	ՄՂԱՆՆ	16	Մարկ. Գ 14	ՄՂԱՆՆ	13	Ղուկ. Ե 15
ՄՂԱՆՆ	10	Մարկ. Ե 41	49	1	Մարկ. Գ 17	ՄՂԱՆՆ	14	Մարկ. Ը 45
ՄՂԱՆՆ	11	Ղուկ. Ը 54	ՄՂԱՆՆ	2	Մատթ. Ե 2	ՄՂԱՆՆ	15	Ղուկ. Ե 15
ՄՂԱՆՆ	12	Ղուկ. Ը 54	ՄՂԱՆՆ	3	Ղուկ. Դ 22	ՄՂԱՆՆ	16	Մատթ. Ը 5
ՄՂԱՆՆ	13	Ղուկ. Ը 55	ՄՂԱՆՆ	4	Մատթ. Ե 11	ՄՂԱՆՆ	17	Ղուկ. Ե 3
ՄՂԱՆՆ	14	Մարկ. Ե 42	ՄՂԱՆՆ	5	Ղուկ. Դ 23	59	1	Մատթ. Ը 6
ՄՂԱՆՆ	15	Ղուկ. Ը 56	ՄՂԱՆՆ	6	Մատթ. Ե 12	ՄՂԱՆՆ	2	Ղուկ. Ե 4
ՄՂԱՆՆ	16	Մարկ. Ե 43	ՄՂԱՆՆ	7	Ղուկ. Դ 23	ՄՂԱՆՆ	3	Մատթ. Ը 7
ՄՂԱՆՆ	17	Մատթ. Թ 26	ՄՂԱՆՆ	1	Մատթ. Ե 13	ՄՂԱՆՆ	4	Ղուկ. Ե 6
ՄՂԱՆՆ	18	Մատթ. Թ 27	50	1	Մատթ. Ե 13	ՄՂԱՆՆ	5	Մատթ. Ը 11
43	1	Մատթ. Թ 33	ՄՂԱՆՆ	2	Ղուկ. ԺԲ 58	ՄՂԱՆՆ	6	Ղուկ. Ե 10
ՄՂԱՆՆ	2	Զովհ. Ե 1	ՄՂԱՆՆ	3	Մատթ. Ե 25	60	1	Ղուկ. Ե 12
ՄՂԱՆՆ	1	Զովհ. Ե 14	ՄՂԱՆՆ	4	Մատթ. Ե 27	ՄՂԱՆՆ	2	Մատթ. ԺԱ 2
44	1	Զովհ. Ե 44	52	1	Ղուկ. Զ 30	ՄՂԱՆՆ	3	Ղուկ. Ե 20
ՄՂԱՆՆ	2	Մարկ. Բ 23	ՄՂԱՆՆ	2	Ղուկ. Զ 30	61	1	Ղուկ. Ե 25
ՄՂԱՆՆ	3	Ղուկ. Զ 1	ՄՂԱՆՆ	3	Մատթ. Ե 43	ՄՂԱՆՆ	2	Մատթ. ԺԱ 10
ՄՂԱՆՆ	4	Մատթ. ԺԲ 1	ՄՂԱՆՆ	4	Ղուկ. Զ 28	ՄՂԱՆՆ	3	Ղուկ. Ե 29
ՄՂԱՆՆ	5	Ղուկ. Զ 1	ՄՂԱՆՆ	5	Մատթ. Ե 44	ՄՂԱՆՆ	4	Մատթ. ԺԱ 16
ՄՂԱՆՆ	6	Մարկ. Բ 23	ՄՂԱՆՆ	6	Ղուկ. Զ 32	ՄՂԱՆՆ	5	Ղուկ. Ե 32
ՄՂԱՆՆ	7	Ղուկ. Զ 1	ՄՂԱՆՆ	7	Մատթ. Ե 47	ՄՂԱՆՆ	6	Մատթ. ԺԱ 17
ՄՂԱՆՆ	8	Ղուկ. Զ 1	ՄՂԱՆՆ	8	Ղուկ. Զ 35	ՄՂԱՆՆ	7	Մատթ. ԺԱ 19
ՄՂԱՆՆ	9	Մատթ. ԺԲ 2	53	1	Մատթ. Ե 48	62	1	Ղուկ. Ե 36
ՄՂԱՆՆ	10	Ղուկ. Զ 3	ՄՂԱՆՆ	1	Մատթ. Զ 12	63	1	Ղուկ. Ե 46
ՄՂԱՆՆ	11	Մարկ. Բ 25	54	1	Մատթ. Զ 12	ՄՂԱՆՆ	2	Մարկ. Գ 22
ՄՂԱՆՆ	12	Ղուկ. Զ 4	55	1	Մատթ. Զ 26	ՄՂԱՆՆ	3	Մատթ. ԺԲ 20
ՄՂԱՆՆ	13	Մատթ. ԺԲ 4	ՄՂԱՆՆ	2	Ղուկ. Զ 37	ՄՂԱՆՆ	4	Ղուկ. ԺԱ 14
ՄՂԱՆՆ	14	Մարկ. Բ 27	ՄՂԱՆՆ	3	Մատթ. Ե 2	ՄՂԱՆՆ	5	Մատթ. ԺԲ 22
47	1	Ղուկ. Զ 9	ՄՂԱՆՆ	4	Ղուկ. Զ 39	ՄՂԱՆՆ	6	Մարկ. Գ 22
ՄՂԱՆՆ	2	Մատթ. ԺԲ 9	ՄՂԱՆՆ	5	Մատթ. Ե 4	ՄՂԱՆՆ	7	Ղուկ. ԺԱ 16
ՄՂԱՆՆ	3	Ղուկ. Զ 6	56	1	Ղուկ. Զ 42	ՄՂԱՆՆ	8	Մարկ. Գ 23
ՄՂԱՆՆ	4	Մատթ. ԺԲ 10	ՄՂԱՆՆ	2	Մատթ. Ե 6	ՄՂԱՆՆ	9	Մատթ. ԺԲ 25
ՄՂԱՆՆ	5	Ղուկ. Զ 8	ՄՂԱՆՆ	3	Ղուկ. Զ 43	ՄՂԱՆՆ	10	Մարկ. Գ 23
ՄՂԱՆՆ	6	Մարկ. Գ 4	ՄՂԱՆՆ	4	Մատթ. Ե 17	ՄՂԱՆՆ	11	Մատթ. ԺԲ 26
			57	1	Ղուկ. Զ 45			

Էջ	Թիկիթ	Նիկիթ	Մատիթ
	12 Ղուկ.	ԺԱ	18
	13 Մարկ.	Գ	24
64	1 Մարկ.	Գ	26
	2 Մատթ.	ԺԲ	26
	3 Ղուկ.	ԺԱ	18
	4 Մատթ.	ԺԲ	28
	5 Ղուկ.	ԺԱ	21
	6 Մատթ.	ԺԲ	31
	7 Մարկ.	Գ	28
	8 Մատթ.	ԺԲ	31
	9 Մարկ.	Գ	29
	10 Մատթ.	ԺԲ	33
65	1 Ղուկ.	ԺԱ	29
	2 Մատթ.	ԺԲ	39
	3 Ղուկ.	ԺԱ	29
	4 Մատթ.	ԺԲ	39
	5 Ղուկ.	ԺԱ	30
	6 Մատթ.	ԺԲ	41
	7 Ղուկ.	ԺԱ	33
	8 Մատթ.	ԺԲ	43
66	1 Ղուկ.	ԺԱ	27
	2 Մատթ.	ԺԲ	46
	3 Ղուկ.	Լ	19
	4 Մարկ.	Գ	31
	5 Մարկ.	Գ	32
	6 Ղուկ.	Լ	20
	7 Մատթ.	ԺԲ	47
	8 Ղուկ.	Լ	20
	9 Մատթ.	ԺԲ	48
	10 Մարկ.	Գ	34
	11 Մատթ.	ԺԲ	49
	12 Մարկ.	Գ	34
	13 Ղուկ.	Լ	21
	14 Մատթ.	ԺԳ	1
	15 Ղուկ.	Լ	4
	16 Մատթ.	ԺԳ	1
	17 Մարկ.	Գ	1
	18 Մատթ.	ԺԳ	2
67	1 Մարկ.	Գ	1
	2 Մատթ.	ԺԳ	2
	3 Մարկ.	Գ	2
	4 Ղուկ.	Լ	4
	5 Ղուկ.	Լ	5
	6 Մարկ.	Գ	4
	7 Ղուկ.	Լ	6
	8 Մարկ.	Գ	6
	9 Ղուկ.	Լ	7
	10 Մատթ.	ԺԳ	8
	11 Ղուկ.	Լ	9
	12 Մատթ.	ԺԳ	10
	13 Մատթ.	ԺԳ	11
	14 Ղուկ.	Լ	10
	15 Մարկ.	Գ	11
	16 Մատթ.	ԺԳ	12
68	1 Մարկ.	Գ	13
	2 Մատթ.	ԺԳ	18

Էջ	Թիկիթ	Նիկիթ	Մատիթ
	3 Ղուկ.	Լ	11
	4 Մարկ.	Գ	14
	5 Մատթ.	ԺԳ	19
	6 Մարկ.	Գ	15
	7 Մատթ.	ԺԳ	19
	8 Մարկ.	Գ	15
	9 Մատթ.	ԺԳ	22
	10 Ղուկ.	Լ	12
	11 Մարկ.	Գ	16
	12 Ղուկ.	Լ	13
	13 Մարկ.	Գ	18
	14 Մատթ.	ԺԳ	22
	15 Ղուկ.	Լ	15
	16 Մարկ.	Գ	19
	17 Մարկ.	Գ	20
	18 Ղուկ.	Լ	15
	19 Մատթ.	ԺԳ	23
	20 Ղուկ.	Լ	16
69	1 Մարկ.	Գ	23
	2 Ղուկ.	Լ	18
	3 Մարկ.	Գ	23
	4 Ղուկ.	Լ	18
	5 Մարկ.	Գ	25
	6 Ղուկ.	Լ	18
	7 Մատթ.	ԺԳ	24
	8 Մարկ.	Գ	26
70	1 Մատթ.	ԺԳ	31
	2 Մարկ.	Գ	30
	3 Մատթ.	ԺԳ	31
	4 Մարկ.	Գ	32
	5 Մատթ.	ԺԳ	32
	6 Ղուկ.	ԺԳ	20
	7 Մատթ.	ԺԳ	33
	8 Մարկ.	Գ	33
	9 Մատթ.	ԺԳ	35
	10 Մարկ.	Գ	34
	11 Մատթ.	ԺԳ	36
71	1 Մատթ.	ԺԳ	53
	2 Մատթ.	ԺԳ	54
	3 Ղուկ.	Գ	16
	4 Մարկ.	Գ	1
	5 Ղուկ.	Գ	16
72	1 Մարկ.	Գ	2
	2 Ղուկ.	Գ	21
	3 Մարկ.	Գ	2
	4 Ղուկ.	Գ	22
	5 Մատթ.	ԺԳ	54
	6 Ղուկ.	Գ	22
	7 Մատթ.	ԺԳ	54
	8 Մատթ.	ԺԳ	55
	9 Մատթ.	ԺԳ	55
	10 Ղուկ.	Գ	23
	11 Մարկ.	Գ	4
	12 Ղուկ.	Գ	25
73	1 Մարկ.	Գ	5
	2 Մատթ.	ԺԳ	6

Էջ	Թիկիթ	Նիկիթ	Մատիթ
	3 Մարկ.	Գ	21
	4 Մատթ.	ԺԳ	9
	5 Մարկ.	Գ	26
74	1 Մատթ.	ԺԳ	12
	2 Ղուկ.	Լ	1
	3 Մատթ.	ԺԳ	35
	4 Ղուկ.	Լ	1
	5 Մատթ.	ԺԳ	36
	6 Ղուկ.	ԺԳ	1
	7 Մատթ.	ԺԳ	1
	8 Մարկ.	Գ	7
	9 Մատթ.	ԺԳ	2
75	1 Ղուկ.	ԺԳ	2
	2 Մարկ.	Գ	8
	3 Մատթ.	ԺԳ	5
	4 Ղուկ.	ԺԳ	4
	5 Մատթ.	ԺԳ	12
	6 Ղուկ.	ԺԳ	5
	7 Մատթ.	ԺԳ	15
77	1 Մատթ.	ԺԱ	1
	2 Ղուկ.	ԺԳ	6
	3 Մարկ.	Գ	12
	4 Մատթ.	ԺԳ	1
	5 Ղուկ.	ԺԳ	7
	6 Մարկ.	Գ	14
	7 Մարկ.	Գ	14
	8 Ղուկ.	ԺԳ	8
78	1 Մարկ.	Գ	15
	2 Ղուկ.	ԺԳ	9
	3 Ղուկ.	ԺԳ	10
	4 Մատթ.	ԺԳ	2
	5 Մարկ.	Գ	15
	6 Մատթ.	ԺԳ	2
	7 Մարկ.	Գ	30
	8 Յովհ.	Գ	1
	9 Ղուկ.	ԺԳ	10
	10 Մարկ.	Գ	32
	11 Ղուկ.	ԺԳ	10
	12 Յովհ.	Գ	1
	13 Մարկ.	Գ	33
	14 Յովհ.	Գ	2
	15 Մարկ.	Գ	34
	16 Ղուկ.	ԺԳ	11
	17 Մարկ.	Գ	34
	18 Ղուկ.	ԺԳ	11
	19 Մատթ.	ԺԳ	14
	20 Ղուկ.	ԺԳ	11
	21 Մարկ.	Գ	35
	22 Ղուկ.	ԺԳ	12
	23 Մարկ.	Գ	36
	24 Ղուկ.	ԺԳ	12
79	1 Մատթ.	ԺԳ	16
	2 Մարկ.	Գ	37
	3 Յովհ.	Գ	5
	4 Մարկ.	Գ	38
	5 Յովհ.	Գ	8

ገ.ጳ.ጵ. ፆ/ፃ/ፋ/ፈ	ገ.ጳ.ጵ. ፈ/ፃ/ፋ/ፈ	ገ.ጳ.ጵ. ፈ/ፃ/ፋ/ፈ	ገ.ጳ.ጵ. ፈ/ፃ/ፋ/ፈ	ገ.ጳ.ጵ. ፈ/ፃ/ፋ/ፈ	ገ.ጳ.ጵ. ፈ/ፃ/ፋ/ፈ	ገ.ጳ.ጵ. ፈ/ፃ/ፋ/ፈ	ገ.ጳ.ጵ. ፈ/ፃ/ፋ/ፈ
13	ገ.ጳ.ጵ. 11	10	ገ.ጳ.ጵ. 9	122	1	ገ.ጳ.ጵ. 22	
14	ገ.ጳ.ጵ. 12	11	ገ.ጳ.ጵ. 47	123	1	ገ.ጳ.ጵ. 1	
15	ገ.ጳ.ጵ. 12	98	1	ገ.ጳ.ጵ. 10	2	ገ.ጳ.ጵ. 40	
16	ገ.ጳ.ጵ. 12	2	ገ.ጳ.ጵ. 3	3	ገ.ጳ.ጵ. 1		
94	1	3	ገ.ጳ.ጵ. 15	4	ገ.ጳ.ጵ. 2		
1	ገ.ጳ.ጵ. 37	100	1	ገ.ጳ.ጵ. 7	5	ገ.ጳ.ጵ. 1	
2	ገ.ጳ.ጵ. 14	2	ገ.ጳ.ጵ. 1	6	ገ.ጳ.ጵ. 41		
3	ገ.ጳ.ጵ. 13	3	ገ.ጳ.ጵ. 2	124	1	ገ.ጳ.ጵ. 22	
4	ገ.ጳ.ጵ. 38	3	ገ.ጳ.ጵ. 1	125	1	ገ.ጳ.ጵ. 37	
5	ገ.ጳ.ጵ. 14	4	ገ.ጳ.ጵ. 29	2	ገ.ጳ.ጵ. 35		
6	ገ.ጳ.ጵ. 38	5	ገ.ጳ.ጵ. 11	3	ገ.ጳ.ጵ. 1		
7	ገ.ጳ.ጵ. 14	6	ገ.ጳ.ጵ. 11	127	1	ገ.ጳ.ጵ. 1	
8	ገ.ጳ.ጵ. 16	101	1	131	1	ገ.ጳ.ጵ. 3	
9	ገ.ጳ.ጵ. 38	111	1	2	ገ.ጳ.ጵ. 3		
10	ገ.ጳ.ጵ. 14	112	1	3	ገ.ጳ.ጵ. 4		
11	ገ.ጳ.ጵ. 39	113	1	4	ገ.ጳ.ጵ. 10		
12	ገ.ጳ.ጵ. 17	114	1	5	ገ.ጳ.ጵ. 18		
13	ገ.ጳ.ጵ. 39	115	1	6	ገ.ጳ.ጵ. 12		
14	ገ.ጳ.ጵ. 17	2	ገ.ጳ.ጵ. 40	7	ገ.ጳ.ጵ. 10		
15	ገ.ጳ.ጵ. 39	3	ገ.ጳ.ጵ. 26	132	1	ገ.ጳ.ጵ. 19	
16	ገ.ጳ.ጵ. 15	4	ገ.ጳ.ጵ. 41	133	1	ገ.ጳ.ጵ. 20	
17	ገ.ጳ.ጵ. 40	5	ገ.ጳ.ጵ. 23	2	ገ.ጳ.ጵ. 37		
18	ገ.ጳ.ጵ. 17	6	ገ.ጳ.ጵ. 42	3	ገ.ጳ.ጵ. 28		
19	ገ.ጳ.ጵ. 15	7	ገ.ጳ.ጵ. 26	135	1	ገ.ጳ.ጵ. 13	
20	ገ.ጳ.ጵ. 42	8	ገ.ጳ.ጵ. 42	2	ገ.ጳ.ጵ. 15		
21	ገ.ጳ.ጵ. 19	9	ገ.ጳ.ጵ. 24	3	ገ.ጳ.ጵ. 13		
22	ገ.ጳ.ጵ. 42	10	ገ.ጳ.ጵ. 43	4	ገ.ጳ.ጵ. 15		
23	ገ.ጳ.ጵ. 19	11	ገ.ጳ.ጵ. 14	5	ገ.ጳ.ጵ. 13		
95	1	116	11	6	ገ.ጳ.ጵ. 16		
1	ገ.ጳ.ጵ. 17	2	ገ.ጳ.ጵ. 27	7	ገ.ጳ.ጵ. 14		
2	ገ.ጳ.ጵ. 43	3	ገ.ጳ.ጵ. 45	8	ገ.ጳ.ጵ. 15		
3	ገ.ጳ.ጵ. 27	4	ገ.ጳ.ጵ. 29	9	ገ.ጳ.ጵ. 17		
4	ገ.ጳ.ጵ. 28	5	ገ.ጳ.ጵ. 47	10	ገ.ጳ.ጵ. 18		
5	ገ.ጳ.ጵ. 18	6	ገ.ጳ.ጵ. 30	11	ገ.ጳ.ጵ. 17		
6	ገ.ጳ.ጵ. 15	7	ገ.ጳ.ጵ. 48	12	ገ.ጳ.ጵ. 17		
7	ገ.ጳ.ጵ. 12	117	1	13	ገ.ጳ.ጵ. 17		
8	ገ.ጳ.ጵ. 29	2	ገ.ጳ.ጵ. 49	14	ገ.ጳ.ጵ. 18		
9	ገ.ጳ.ጵ. 21	3	ገ.ጳ.ጵ. 34	15	ገ.ጳ.ጵ. 17		
10	ገ.ጳ.ጵ. 30	4	ገ.ጳ.ጵ. 49	16	ገ.ጳ.ጵ. 20		
96	1	5	ገ.ጳ.ጵ. 34	17	ገ.ጳ.ጵ. 20		
1	ገ.ጳ.ጵ. 45	6	ገ.ጳ.ጵ. 50	18	ገ.ጳ.ጵ. 19		
2	ገ.ጳ.ጵ. 22	7	ገ.ጳ.ጵ. 35	136	1	ገ.ጳ.ጵ. 22	
3	ገ.ጳ.ጵ. 46	8	ገ.ጳ.ጵ. 36	2	ገ.ጳ.ጵ. 21		
4	ገ.ጳ.ጵ. 32	9	ገ.ጳ.ጵ. 51	3	ገ.ጳ.ጵ. 22		
5	ገ.ጳ.ጵ. 1	10	ገ.ጳ.ጵ. 36	4	ገ.ጳ.ጵ. 21		
6	ገ.ጳ.ጵ. 34	11	ገ.ጳ.ጵ. 52	5	ገ.ጳ.ጵ. 22		
7	ገ.ጳ.ጵ. 2	12	ገ.ጳ.ጵ. 13	6	ገ.ጳ.ጵ. 21		
8	ገ.ጳ.ጵ. 35	13	ገ.ጳ.ጵ. 53	7	ገ.ጳ.ጵ. 22		
9	ገ.ጳ.ጵ. 2	14	ገ.ጳ.ጵ. 1	8	ገ.ጳ.ጵ. 22		
10	ገ.ጳ.ጵ. 47	120	1	9	ገ.ጳ.ጵ. 24		
97	1	2	ገ.ጳ.ጵ. 42	10	ገ.ጳ.ጵ. 23		
2	ገ.ጳ.ጵ. 48	3	ገ.ጳ.ጵ. 41	11	ገ.ጳ.ጵ. 23		
3	ገ.ጳ.ጵ. 38	4	ገ.ጳ.ጵ. 46	12	ገ.ጳ.ጵ. 24		
4	ገ.ጳ.ጵ. 6	5	ገ.ጳ.ጵ. 49	13	ገ.ጳ.ጵ. 24		
5	ገ.ጳ.ጵ. 1	6	ገ.ጳ.ጵ. 46	14	ገ.ጳ.ጵ. 24		
6	ገ.ጳ.ጵ. 7	7	ገ.ጳ.ጵ. 51	15	ገ.ጳ.ጵ. 25		
7	ገ.ጳ.ጵ. 1	8	ገ.ጳ.ጵ. 47				
8	ገ.ጳ.ጵ. 7						
9	ገ.ጳ.ጵ. 42						

ገ.ጸ.ቆ	ጠኮኮቆ	ጊኮኮጸጸ	ጠጠጠጠጠ	ገ.ጸ.ቆ	ጠኮኮቆ	ጊኮኮጸጸ	ጠጠጠጠጠ	ገ.ጸ.ቆ	ጠኮኮቆ	ጊኮኮጸጸ	ጠጠጠጠጠ				
	16	ሆዋዳላ	ታ	26		16	ሆዋዳላ	ታ	3		3	ጊዳላ	ታ	7	
	17	ሆዋዳላ	ታ	26	147	1	ሆዋዳላ	ታ	4		4	ሆዋዳላ	ታ	33	
	18	ጊዳላ	ታ	27		2	ጊዳላ	ታ	33		5	ሆዋዳላ	ታ	1	
	19	ሆዋዳላ	ታ	27		3	ሆዋዳላ	ታ	5		6	ሆዋዳላ	ታ	28	
	20	ሆዋዳላ	ታ	29		4	ጊዳላ	ታ	34		7	ጊዳላ	ታ	9	
137	1	ሆዋዳላ	ታ	1		5	ሆዋዳላ	ታ	6		8	ሆዋዳላ	ታ	33	
138	1	ጸጥረ	ታ	1		6	ሆዋዳላ	ታ	7		9	ጊዳላ	ታ	9	
141	1	ጊዳላ	ታ	51		7	ጊዳላ	ታ	35		10	ሆዋዳላ	ታ	34	
	2	ሆዋዳላ	ታ	32		8	ጸጥረ	ታ	14		11	ሆዋዳላ	ታ	2	
142	1	ሆዋዳላ	ታ	17		9	ሆዋዳላ	ታ	7		12	ጊዳላ	ታ	11	
	2	ሆዋዳላ	ታ	32		10	ጸጥረ	ታ	14		13	ሆዋዳላ	ታ	35	
	3	ጊዳላ	ታ	31		11	ሆዋዳላ	ታ	8		14	ሆዋዳላ	ታ	4	
	4	ሆዋዳላ	ታ	33		12	ጊዳላ	ታ	36		15	ጊዳላ	ታ	11	
	5	ሆዋዳላ	ታ	19		13	ጊዳላ	ታ	37	154	1	ሆዋዳላ	ታ	5	
	6	ጊዳላ	ታ	32		14	ሆዋዳላ	ታ	9		2	ሆዋዳላ	ታ	36	
	7	ሆዋዳላ	ታ	20		15	ሆዋዳላ	ታ	10		3	ሆዋዳላ	ታ	5	
	8	ሆዋዳላ	ታ	23		16	ጸጥረ	ታ	17		4	ጊዳላ	ታ	13	
	9	ሆዋዳላ	ታ	40	148	1	ጊዳላ	ታ	39		5	ሆዋዳላ	ታ	6	
	10	ሆዋዳላ	ታ	25		2	ሆዋዳላ	ታ	10		6	ሆዋዳላ	ታ	38	
	11	ሆዋዳላ	ታ	44		3	ሆዋዳላ	ታ	15		7	ሆዋዳላ	ታ	7	
143	1	ሆዋዳላ	ታ	46	149	1	ሆዋዳላ	ታ	14		8	ሆዋዳላ	ታ	38	
	2	ጊዳላ	ታ	1		2	ጸጥረ	ታ	20		9	ጊዳላ	ታ	16	
144	1	ሆዋዳላ	ታ	46	151	1	ሆዋዳላ	ታ	11		10	ሆዋዳላ	ታ	42	
	2	ጊዳላ	ታ	36		2	ሆዋዳላ	ታ	17		11	ሆዋዳላ	ታ	12	
	3	ሆዋዳላ	ታ	47		3	ሆዋዳላ	ታ	11		12	ሆዋዳላ	ታ	46	
145	1	ጊዳላ	ታ	39		4	ሆዋዳላ	ታ	17		13	ጊዳላ	ታ	19	
	2	ሆዋዳላ	ታ	48		5	ሆዋዳላ	ታ	12		14	ሆዋዳላ	ታ	46	
	3	ጊዳላ	ታ	40		6	ሆዋዳላ	ታ	18		15	ሆዋዳላ	ታ	46	
	4	ሆዋዳላ	ታ	48		7	ሆዋዳላ	ታ	18	155	1	ሆዋዳላ	ታ	1	
	5	ጊዳላ	ታ	40		8	ሆዋዳላ	ታ	13		2	ሆዋዳላ	ታ	15	
	6	ሆዋዳላ	ታ	52		9	ሆዋዳላ	ታ	19	156	1	ጊዳላ	ታ	20	
	7	ጊዳላ	ታ	43		10	ሆዋዳላ	ታ	13		2	ሆዋዳላ	ታ	13	
	8	ጸጥረ	ታ	1		11	ሆዋዳላ	ታ	19		3	ሆዋዳላ	ታ	16	
	9	ሆዋዳላ	ታ	6		12	ሆዋዳላ	ታ	14		4	ሆዋዳላ	ታ	13	
	10	ጸጥረ	ታ	2		13	ሆዋዳላ	ታ	19		5	ጊዳላ	ታ	20	
	11	ሆዋዳላ	ታ	3		14	ሆዋዳላ	ታ	15		6	ሆዋዳላ	ታ	16	
	12	ሆዋዳላ	ታ	7		15	ጊዳላ	ታ	47		7	ጊዳላ	ታ	21	
	13	ጸጥረ	ታ	3		16	ሆዋዳላ	ታ	19		8	ሆዋዳላ	ታ	14	
	14	ሆዋዳላ	ታ	8		17	ሆዋዳላ	ታ	20		9	ሆዋዳላ	ታ	17	
	15	ሆዋዳላ	ታ	4		18	ሆዋዳላ	ታ	21		10	ሆዋዳላ	ታ	14	
	16	ጸጥረ	ታ	4	152	1	ሆዋዳላ	ታ	21		11	ሆዋዳላ	ታ	18	
146	1	ሆዋዳላ	ታ	10		2	ሆዋዳላ	ታ	23		12	ሆዋዳላ	ታ	14	
	2	ጸጥረ	ታ	7		3	ሆዋዳላ	ታ	27		13	ሆዋዳላ	ታ	18	
	3	ሆዋዳላ	ታ	6		4	ጊዳላ	ታ	1		14	ሆዋዳላ	ታ	15	
	4	ሆዋዳላ	ታ	12		5	ሆዋዳላ	ታ	23		15	ሆዋዳላ	ታ	19	
	5	ሆዋዳላ	ታ	8		6	ሆዋዳላ	ታ	27		16	ሆዋዳላ	ታ	15	
	6	ጸጥረ	ታ	9		7	ጊዳላ	ታ	1		17	ሆዋዳላ	ታ	19	
	7	ጸጥረ	ታ	12		8	ሆዋዳላ	ታ	27		18	ጊዳላ	ታ	24	
	8	ሆዋዳላ	ታ	1		9	ጊዳላ	ታ	2		19	ሆዋዳላ	ታ	17	
	9	ጊዳላ	ታ	29		10	ሆዋዳላ	ታ	28		20	ሆዋዳላ	ታ	22	
	10	ሆዋዳላ	ታ	1		11	ሆዋዳላ	ታ	24		21	ጊዳላ	ታ	26	
	11	ሆዋዳላ	ታ	1		12	ሆዋዳላ	ታ	30		22	ሆዋዳላ	ታ	22	
	12	ሆዋዳላ	ታ	2		13	ሆዋዳላ	ታ	25		23	ሆዋዳላ	ታ	23	
	13	ሆዋዳላ	ታ	2		14	ጊዳላ	ታ	6		24	ጊዳላ	ታ	27	
	14	ሆዋዳላ	ታ	2	153	1	ሆዋዳላ	ታ	32		157	1	ሆዋዳላ	ታ	24
	15	ጊዳላ	ታ	31		2	ሆዋዳላ	ታ	27		2	ጊዳላ	ታ	34	

3 Գրք. Ժ. 26
 4 Ղուկ. Ի. 37
 5 Մատթ. Ի. 31
 6 Գրք. Ժ. 26
 7 Մատթ. Ի. 32
 8 Ղուկ. Ի. 38
 9 Գրք. Ժ. 27
 10 Ղուկ. Ի. 39
 11 Մատթ. Ի. 33
 12 Մատթ. Ի. 34
 13 Գրք. Ժ. 28
 14 Մատթ. Ի. 35
 15 Գրք. Ժ. 28
158 1 Մատթ. Ի. 38
 2 Գրք. Ժ. 31
 3 Մատթ. Ի. 40
 4 Գրք. Ժ. 32
 5 Մատթ. Ժ. 41
 6 Գրք. Ժ. 35
 7 Մատթ. Ի. 43
 8 Ղուկ. Ի. 42
 9 Մատթ. Ի. 45
 10 Գրք. Ժ. 37
159 1 Մատթ. Ի. 1
 2 Գրք. Ժ. 38
 3 Մատթ. Ի. 1
 4 Գրք. Ժ. 38
 5 Մատթ. Ի. 5
 6 Ղուկ. Ի. 46
 7 Մատթ. Ի. 7
 8 Ղուկ. Ի. 47
 9 Մատթ. Ի. 8
 10 Գրք. Ժ. 41
 11 Ղուկ. Ի. 1
 12 Գրք. Ժ. 41
 13 Ղուկ. Ի. 2
 14 Գրք. Ժ. 42
160 1 Մատթ. Ի. 1
 2 Ղուկ. Ի. 5
 3 Գրք. Ժ. 1
 4 Մատթ. Ի. 2
 5 Գրք. Ժ. 2
 6 Մատթ. Ի. 2
 7 Ղուկ. Ի. 6
 8 Մատթ. Ի. 2
 9 Գրք. Ժ. 3
 10 Մատթ. Ի. 2
 11 Ղուկ. Ի. 7
 12 Ղուկ. Ի. 7
 13 Գրք. Ժ. 4
 14 Մատթ. Ի. 3
 15 Ղուկ. Ի. 8
 16 Գրք. Ժ. 7
161 1 Գրք. Ժ. 8
 2 Ղուկ. Ի. 11

3 Մատթ. Ի. 8
 4 Ղուկ. Ի. 12
 5 Գրք. Ժ. 9
 6 Ղուկ. Ի. 12
 7 Գրք. Ի. 11
 8 Ղուկ. Ի. 14
 9 Գրք. Ի. 11
 10 Ղուկ. Ի. 15
 11 Գրք. Ի. 11
 12 Ղուկ. Ի. 16
 13 Ղուկ. Ի. 17
 14 Մատթ. Ի. 10
 15 Ղուկ. Ի. 19
 16 Մատթ. Ի. 14
 17 Ղուկ. Ի. 20
162 1 Մատթ. Ի. 15
 2 Գրք. Ժ. 14
 3 Մատթ. Ի. 15
 4 Ղուկ. Ի. 21
 5 Գրք. Ժ. 15
 6 Ղուկ. Ի. 23
 7 Մատթ. Ի. 20
 8 Գրք. Ժ. 19
 9 Ղուկ. Ի. 23
 10 Գրք. Ժ. 20
 11 Մատթ. Ի. 23
 12 Գրք. Ժ. 23
 13 Մատթ. Ի. 26
163 1 Ղուկ. Ի. 25
 2 Մատթ. Ի. 29
 3 Ղուկ. Ի. 28
 4 Գրք. Ժ. 28
 5 Ղուկ. Ի. 29
 6 Մատթ. Ի. 33
 7 Գրք. Ժ. 29
 8 Ղուկ. Ի. 31
 9 Գրք. Ժ. 30
164 1 Գրք. Ժ. 33
 2 Ղուկ. Ի. 34
 3 Գրք. Ժ. 34
 4 Մատթ. Ի. 1
167 1 Ղուկ. Ի. 37
 2 Ղուկ. Ի. 1
 3 Մատթ. Ի. 2
 4 Ղուկ. Ի. 3
 5 Մատթ. Ի. 2
168 1 Ղուկ. Ժ. 2
 2 Մատթ. Ժ. 3
 3 Ղուկ. Ի. 3
 4 Ղուկ. Ի. 4
 5 Ղուկ. Ի. 4
 6 Մատթ. Ի. 15
 7 Գրք. Ժ. 11
 8 Ղուկ. Ի. 5
 9 Մատթ. Ի. 15
 10 Ղուկ. Ի. 6

11 Մատթ. Ի. 16
 12 Ղուկ. Ի. 6
 13 Մատթ. Ի. 17
 14 Ղուկ. Ի. 7
 15 Մատթ. Ի. 17
 16 Գրք. Ժ. 12
 17 Ղուկ. Ի. 8
 18 Ղուկ. Ի. 10
 19 Գրք. Ժ. 13
 20 Ղուկ. Ի. 10
 21 Գրք. Ժ. 13
 22 Ղուկ. Ի. 10
 23 Գրք. Ժ. 14
 24 Ղուկ. Ի. 11
 25 Մատթ. Ի. 18
 26 Գրք. Ժ. 14
 27 Ղուկ. Ի. 11
 28 Գրք. Ժ. 15
169 17 Մատթ. Ի. 19
 1 Գրք. Ժ. 17
 2 Ղուկ. Ի. 14
 3 Գրք. Ժ. 1
170 1 Մատթ. Ի. 26
 2 Ղուկ. Ի. 19
 3 Մատթ. Ի. 26
 4 Ղուկ. Ի. 19
 5 Մատթ. Ի. 27
 6 Ղուկ. Ի. 20
 7 Մատթ. Ի. 27
 8 Գրք. Ժ. 23
 9 Մատթ. Ի. 29
 10 Գրք. Ժ. 16
171 1 Գրք. Ժ. 18
 2 Ղուկ. Ժ. 21
 3 Գրք. Ժ. 21
 4 Գրք. Ժ. 18
 5 Գրք. Ժ. 21
 6 Մատթ. Ի. 22
 7 Գրք. Ժ. 23
 8 Մատթ. Ի. 23
 9 Ղուկ. Ի. 20
 10 Գրք. Ժ. 23
172 1 Գրք. Ժ. 26
 2 Ղուկ. Ի. 24
 3 Գրք. Ժ. 33
173 1 Մատթ. Ի. 31
 2 Գրք. Ժ. 37
 3 Ղուկ. Ի. 33
 4 Գրք. Ժ. 35
 5 Ղուկ. Ի. 34
 6 Գրք. Ժ. 30
 7 Մատթ. Ի. 35
 8 Ղուկ. Ի. 34
174 1 Գրք. Ժ. 1
182 1 Գրք. Ժ. 1
 2 Ղուկ. Ի. 39

ጊ.ጳ.ዩ	ጾኮኮዩ	ጋዕዳ	ጳ.ጊ.ጳ.ጊ.ጊ	ጊ.ጳ.ዩ	ጾኮኮዩ	ጋዕዳ	ጳ.ጊ.ጳ.ጊ.ጊ	ጊ.ጳ.ዩ	ጾኮኮዩ	ጋዕዳ	ጳ.ጊ.ጳ.ጊ.ጊ
		11	ጭፍኛ. ታጾ 1			6	ሆዋዊ. ታጾ 36			5	ሆዋዊ. ታጾ 5
		12	ሆዋዊ. ታጾ 16			7	ሆዋዊ. ታጾ 49			6	ሆዋዊ. ታጾ 6
		13	ሆዋዊ. ታጾ 27			8	ጭፍኛ. ታጾ 30			7	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 5
		14	ሆዋዊ. ታጾ 16			9	ሆዋዊ. ታጾ 50			8	ሆዋዊ. ታጾ 6
		15	ሆዋዊ. ታጾ 27	197		1	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 46			9	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 6
		16	ጭፍኛ. ታጾ 3			2	ጭፍኛ. ታጾ 30			10	ሆዋዊ. ታጾ 6
		17	ሆዋዊ. ታጾ 29			3	ሆዋዊ. ታጾ 51			11	ሆዋዊ. ታጾ 7
		18	ሆዋዊ. ታጾ 18			4	ሆዋዊ. ታጾ 39			12	ሆዋዊ. ታጾ 7
		19	ሆዋዊ. ታጾ 29			5	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 47			13	ሆዋዊ. ታጾ 7
		20	ጭፍኛ. ታጾ 3			6	ሆዋዊ. ታጾ 39			14	ሆዋዊ. ታጾ 7
		21	ሆዋዊ. ታጾ 19			7	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 47			15	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 8
		22	ጭፍኛ. ታጾ 4			8	ሆዋዊ. ታጾ 39			16	ሆዋዊ. ታጾ 8
193		1	ሆዋዊ. ታጾ 24			9	ሆዋዊ. ታጾ 54			17	ሆዋዊ. ታጾ 8
		2	ሆዋዊ. ታጾ 15			10	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 48			18	ሆዋዊ. ታጾ 9
		3	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 24			11	ሆዋዊ. ታጾ 40	202		1	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 9
194		1	ሆዋዊ. ታጾ 26			12	ሆዋዊ. ታጾ 56			2	ሆዋዊ. ታጾ 11
		2	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 25			13	ሆዋዊ. ታጾ 41			3	ሆዋዊ. ታጾ 12
		3	ሆዋዊ. ታጾ 26			14	ጭፍኛ. ታጾ 31			4	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 13
		4	ጭፍኛ. ታጾ 16	198		1	ሆዋዊ. ታጾ 42			5	ሆዋዊ. ታጾ 12
		5	ሆዋዊ. ታጾ 20			2	ሆዋዊ. ታጾ 57			6	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 14
		6	ጭፍኛ. ታጾ 17			3	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 50	204		1	ሆዋዊ. ታጾ 13
		7	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 26			4	ሆዋዊ. ታጾ 43			2	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 36
		8	ሆዋዊ. ታጾ 32			5	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 50			3	ሆዋዊ. ታጾ 14
		9	ሆዋዊ. ታጾ 21			6	ሆዋዊ. ታጾ 43			4	ጭፍኛ. ታጾ 19
		10	ሆዋዊ. ታጾ 32			7	ጭፍኛ. ታጾ 38			5	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 36
		11	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 26			8	ሆዋዊ. ታጾ 43			6	ሆዋዊ. ታጾ 14
		12	ሆዋዊ. ታጾ 22			9	ጭፍኛ. ታጾ 38			7	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 37
		13	ሆዋዊ. ታጾ 34			10	ሆዋዊ. ታጾ 46			8	ጭፍኛ. ታጾ 20
		14	ሆዋዊ. ታጾ 23			11	ጭፍኛ. ታጾ 40			9	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 41
		15	ሆዋዊ. ታጾ 34			12	ሆዋዊ. ታጾ 60			10	ጭፍኛ. ታጾ 21
		16	ሆዋዊ. ታጾ 24			13	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 54	207		1	ሆዋዊ. ታጾ 20
		17	ጭፍኛ. ታጾ 18			1	ሆዋዊ. ታጾ 61			2	ሠ. ነጻዎ ታጾ 6
		18	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 33	199		2	ሆዋዊ. ታጾ 47			3	ሆዋዊ. ታጾ 17
		19	ጭፍኛ. ታጾ 18			3	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 55			4	ሠ. ነጻዎ ታጾ 7
		20	ሆዋዊ. ታጾ 28			4	ሆዋዊ. ታጾ 62			5	ሆዋዊ. ታጾ 19
		21	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 34			5	ሆዋዊ. ታጾ 1			6	ሆዋዊ. ታጾ 15
		22	ጭፍኛ. ታጾ 19			6	ሆዋዊ. ታጾ 1			7	ሆዋዊ. ታጾ 19
195		1	ሆዋዊ. ታጾ 26			7	ጭፍኛ. ታጾ 1			8	ሆዋዊ. ታጾ 16
		2	ሆዋዊ. ታጾ 37			8	ሆዋዊ. ታጾ 2	208		1	ሆዋዊ. ታጾ 20
		3	ጭፍኛ. ታጾ 19			9	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 1			2	ጥጥሮ. ሆ 4
		4	ሆዋዊ. ታጾ 24			10	ሆዋዊ. ታጾ 3			3	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 44
		5	ጭፍኛ. ታጾ 23			11	ሆዋዊ. ታጾ 2			4	ጥጥሮ. ሆ 6
		6	ሆዋዊ. ታጾ 36			12	ሆዋዊ. ታጾ 4			5	ሆዋዊ. ታጾ 19
		7	ሆዋዊ. ታጾ 39			13	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 2			6	ጥጥሮ. ሆ 9
		8	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 35	200		1	ሆዋዊ. ታጾ 4			7	ሆዋዊ. ታጾ 19
		9	ሆዋዊ. ታጾ 41			2	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 3	209		1	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 50
		10	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 35			3	ጭፍኛ. ታጾ 1			2	ጥጥሮ. ሆ 9
		11	ሆዋዊ. ታጾ 32			4	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 12			3	ሆዋዊ. ታጾ 19
		12	ሆዋዊ. ታጾ 43			5	ጭፍኛ. ታጾ 11			4	ጥጥሮ. ሆ 10
		13	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 36			6	ሆዋዊ. ታጾ 9			5	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 52
196		1	ጭፍኛ. ታጾ 25			7	ጭፍኛ. ታጾ 14			6	ጥጥሮ. ሆ 12
		2	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 44	201		1	ሆዋዊ. ታጾ 10			7	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 53
		3	ሆዋዊ. ታጾ 46			2	ጭፍኛ. ታጾ 18			8	ሆዋዊ. ታጾ 20
		4	ጭፍኛ. ታጾ 28			3	ሆዋዊ. ታጾ 11			9	ጭፍኛ. ታጾ 25
		5	ሆዋዊ. ታጾ 48			4	ጊ.ጳ.ዩ. ታጾ 5				

